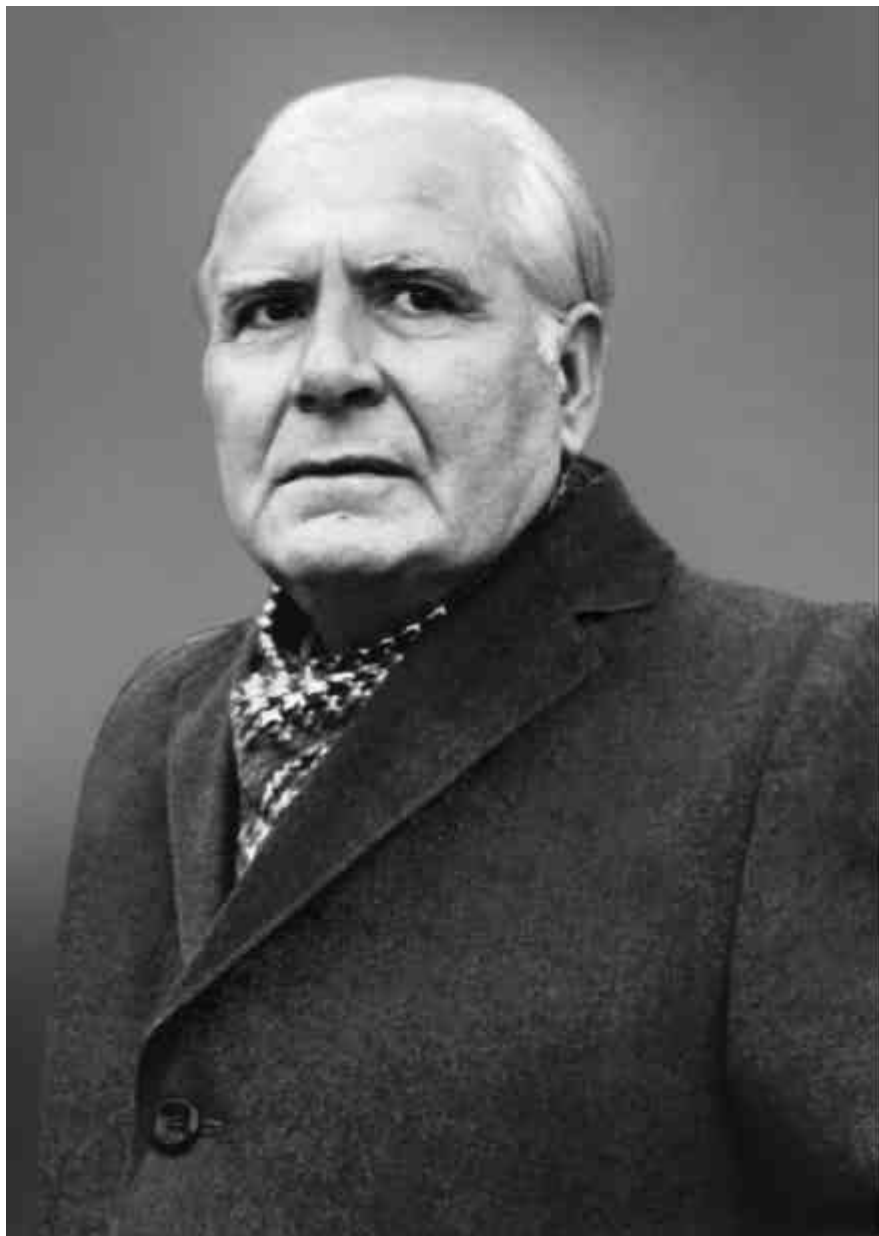

...Həyatın saysız-hesabsız imtahanları vardır. Bu imtahanlar içərisində mühacirət – ayrılıq imtahanıdır. Belə ciddi imtahanda mühacirin Vətənə də, xalqa da, əqidəyə də münasibəti dönə-dönə yoxlanılır. Daha doğrusu, mühacirin ürəyində yaxşı-yaman nə varsa, hamısı onun davranışında, baxışında, söhbətində açıq-aydın duyulur. Mühacirət həm mərd, həm də namərd sifətləri doğru-düzgün əks etdirən böyük həqiqət güzgüsüdür!

ƏLİ TUDƏ.

"AZƏRBAYCAN"
NƏŞRİYYATI

BAKI-2018

ƏLİ TUDƏ

Azərbaycanın görkəmli şairi Əli Tudənin “Mühacir qeyrəti” adlanan bu kitabı çapı latın qrafikası ilə nəzərdə tutulmuş 20 cildliyinin 12-ci cildidir. Sənətkarın illər ötdükcə bitməyən Vətən “Həsərət”indən alovlanıb doğan “Könül səsləri”, “Birlik diləyi” arzusuyla çağlayır, “Əlvan duyğular”a bələnib ayrılığa laqeyd qalan “Dünya”nı qınayır, “Poemalar”ında ağır mühacir həyatının məşəqqətlərindən söz açır.

Əli Tudə

T03(18) Mühacir qeyrəti. XII cild. – Bakı, “Azərbaycan” nəşriyyatı, 2018. – 352 s.

T 4804000000-003(2018) Sifarişlə
M 670(07)-2018

Əslən Ərdəbilin Çanaxbulaq kəndindən olan atası Qulu və anası Şahbəyim Şimali Azərbaycana köçmüş və Əli 1924-cü il yanvarın 31-də Bakıda anadan olmuşdur. Atası Qulu neft mədəninə fəhləlik etmiş, sonra isə buruq ustası vəzifəsində yüksəlmişdir. Əli 1 yaşında olarkən atası, 5 yaşında isə anası dünyasını dəyişmişdir. O, nənəsi Qərribin himayəsində böyümüşdür. 150 saylı orta məktəbdə oxumuşdur. Bu dövrdə Bakı Pionerlər Sarayının nəzdində Osman Sarıvəllinin rəhbərlik etdiyi ədəbiyyat dərnişininin fəal üzvü olmuşdur. Artıq 13 yaşında ikən Əlinin ilk şeirləri Heydər Rzazadə imzası ilə "Kommunist", "Yeni yol" qəzetlərində çap olunub, radioda səslənib. 1938-ci ildə həmin ədəbiyyat dərnişininin nəşr etdiyi almanaxda da şeirləri dərc edilib. 1938-ci il repressiya dövründə 7-ci sinifdə oxuyarkən o, Cənubi Azərbaycan mənşəli olduğundan nənəsi ilə birlikdə İrana sürgün edilir. Təhsili yarımçıq qalır. İranda təsərrüfat işləri və fəhləliklə məşğul olaraq ağır həyat tərzi keçirir. Lakin şəxsi mütaliəsi, ədəbiyyata güclü meyli onda yazıb-yaratmaq həvəsini söndürmür. 50 ildən artıq bir müddət ərzində bircə gün belə olsun qələmini yerə qoymayan Əli Tudə dərəli-təpəli bir həyat və yaradıcılıq yolu keçmişdir. 1940-cı illərdə Cənubi Azərbaycanda

başlanan azadlıq hərəkatına qoşulub silahı və qələmi ilə mübarizə aparır. Milli ruhlu şeirləri ilə xalqı istiqlala çağırır. 1944-cü ildə "Vətən yolunda" qəzetində Əli Tudə imzası ilə şeirləri çap olunur. 1944–1946-cı illərdə Ərdəbildə çıxan "Ziddi-faşist", "Cövdət" qəzetlərində, ədəbi almanaxlarda, Təbrizdə çıxan "Vətən yolunda", "Azərbaycan" qəzetlərində, "Şəfəq", "Azərbaycan" məcmuələrində, "Şairlər məclisi" almanaxlarında şeirləri müntəzəm çap olunmuşdur. O, "Hizbitudeyi-İran" partiyasının üzvü olur (1944). Bir ildən sonra, 1945-ci il sentyabrın 3-də Təbrizdə yaranan Azərbaycan Demokrat Firqəsi sıralarına qoşulur. İran xalq partiyası Ərdəbil vilayət komitəsində təbliğatçı (1944–1945), Milli hökumət yarandıqdan sonra Təbrizdə Maarif Nazirliyində tədris şöbəsinin müdiri (1945–1946) işləyir. "Ana dili" kitabının tərtibi və çap olunmasında xüsusi rol oynayır. Sonra isə İran tarixində ilk dəfə olaraq Təbrizdə Milli filarmoniya yaradır, onun ilk və son müdiri olur. Mahal-mahal, kəndbəkənd gəzərək istedadları bu böyük mədəniyyət ocağına cəlb edir. Əli Tudə Cənubi Azərbaycan Demokratik ədəbiyyatının yaratıcılarından biridir. İctimai-siyasi fəaliyyəti ilə bərabər şair öz qələminin qüdrətindən inqilabın nailiyyətlərinin qorunub saxlanması üçün ustalıqla istifadə edir. Yaradıcılığını, yüksək əqidəsini, mütərəqqi fikirlərini mübarizə yollarında məşələ çevirən Əliyə Təbrizin "Şairlər məclisi"ndə müdriklər tərəfindən Tudə, yəni Xalq təxəllüsü verilir. Milli hökumət onu ali mükafat "21 Azər" medalıyla təltif edir. O vaxt şairin cəmi 22 yaşı var idi və ilk şeirlər kitabı da çap ərəfəsində idi.

Lakin tale burda da öz qəddar hökmünü verdi. Bu xoş günlər, azadlıq və səadət uzun çəkmədi. Min bir əzabla, qanlar bahasına qurulmuş Milli hökuməti İran dövləti beşikdəcə boğdu. Şairin üsyankar ruhlu şeirlər kitabı mətbəədəcə yandırıldı. Tutulduğu anda məhkəməsiz-filansız qətlə yetirilməsi barədə şahın fərmanı verildi. Şair mübarizəni davam etdirmək və qayıtmaq məqsədilə öz məsləkdaşları ilə bir daha Vətəndən Vətənə mühacirət etmək məcburiyyətində qaldı. 1946-cı il dekabrın 12-də sərhəddə yazdığı "Mən nə gətirdim" şeiri Cənubi Azərbaycan mühacir ədəbiyyatının ilk nümunəsi oldu. O taydan gələn qardaş-bacılarımızın manifestinə, həyat məramına dönməyən bu şeir tez bir zamanda dillər əzbərinə çevrildi.

Milli demokratik hökumət irtica qüvvələri tərəfindən boğulduqdan sonra Bakıya mühacirət zamanı "Ədəbiyyat qəzeti" redaksiyasında ədəbi işçi vəzifəsində işləyir. Ona ali təhsil almaq imkanı yaranır. BDU-nun filologiya fakültəsini fərqlənmə diplomu ilə bitirir (1947–1952). 1958-ci ildən Azərbaycan və SSRİ Yazıçılar İttifaqının üzvü. Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatında redaktor, Ali Partiya Məktəbində müdavim, "Azərbaycan" qəzetində (Azərbaycan demokratik firqəsinin orqanı) ədəbi-şöbə müdiri olur (1952–1962). Sonra bütün həyatını bədii yaradıcılığa həsr edir. Ümumittifaq tədbirlərində, Moskvada Azərbaycan ədəbiyyatı və incəsənəti o günlüyündə, Tbilisidə SSRİ Yazıçılar İttifaqının plenumunda və s. iştirak etmişdir. "21 Azər" (1946), "Əməkdə fərqlənməyə görə" (1959) medalları ilə mükafatlandırılmışdır. Azərbaycan Ali Soveti Rəyasət Heyətinin Fəxri

Fərmanı ilə təltif olunmuşdur (1984). Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin İdarə Heyətinin üzvü seçilmişdir (1960-cı ildən). Əmək veteranı (1986), Əməkdar incəsənət xadimi (1987). 50 poemanın, 40-a yaxın kitabın müəllifidir. Əsərləri özbək, qırğız, hind, ukrayna, rus, ingilis və s. dillərə tərcümə olunmuşdur. Əli Tudə ömrü boyu siyasi mühacir olaraq qaldı. Sovet pasportu daşımadı. Bir çox yüksək titul və mükafatlardan məhrum oldu.

1996-cı il fevralın 26-da Bakıda vəfat etmişdir. Fəxri Xiyabanda dəfn olunmuşdur.

BİR ÖMÜR HƏSRƏT

Görəsən parçalanmış Azərbaycanımızın taleyini öz mühacir həyatında yaşayan Əli Tudə qədər nisgilli, zamanın, dövrün çətin sınaqlarına, ağır zərbələrinə məruz qalan, ruzgarın ən kiçik sevinclərindən belə məhrum olan, heç bir haqqına çata bilməyən ikinci bir şair varmı?!

Tale ona qarşı çox amansız olmuş və dünyaya göz açdığı gündən ağır imtahanlara çəkmişdir. Elə bil həsrət sözü onun alın yazısı imiş. Əslən Ərdəbilin Çanaxbulaq kəndindən olan ata-anası Şimali Azərbaycana köçmüş və Əli 1924-cü ildə Bakıda anadan olmuşdur. 1 yaşında ikən atası, 5 yaşında ikən anası dünyasını dəyişəndə bacısız-qardaşsız Əli nənəsi Qəribin ümidinə qalır. Lakin sanki tanrı ona bu yetimliyini, itkilərin əvəzinə həyata vəsiqə kimi böyük bir istedad bəxş etmişdi. Ədəbiyyat dərnişinin üzvü olan 13 yaşlı Əlinin şeirləri almanaxda çap olur və radioda səslənirdi. Müəllimləri onun istedadını görüb gələcəkdə poeziya aləmində yeni bir ulduzun parlayacağını hiss edirdilər.

1938-ci ildə, repressiya dövründə o, Cənubi Azərbaycan mənşəli olduğundan nənəsi ilə birlikdə İrana sürgün

edilir. Yeniyetmə ikən təzə-təzə isinişdiyi məktəbindən, yoldaşlarından ayrılmağa məcbur olur. İranda təsərrüfat işləri və fəhləliklə məşğul olaraq ağır həyat tərzini keçirən şair 1940-cı illərin əvvəlində Cənubi Azərbaycanda başlanan azadlıq hərəkatına qoşulub silahı və qələmi ilə mübarizə aparır. Gənc Əli inqilabın fəal üzvlərindən olur. Bütün varlığını və istedadını xalqın azadlığı uğrunda mübarizəyə həsr edir. Qəzetlərdə çap olunan, meydanlarda ona qarşı tuşlanmış pulemyotlar altında, səngərlərdə başına od yağa-yağa oxuduğu milli ruhlu şeirləri ilə xalqı istiqlalə çağırır. Səngər şairinə çevrilir. Pal-paltarından barıt iyi gəlir.

1945-ci il dekabrın 12-də Cənubi Azərbaycanda Milli hökumət qurulur. Milli hökumət dövründə Maarif Nazirliyində şöbə müdiri işləyən Əli Tudə “Ana dili” kitabının tərtibi və çap olunmasında xüsusi rol oynayır. Sonra isə İran tarixində ilk dəfə olaraq Təbrizdə Milli Filarmoniya yaradır. Mahal-mahal, kəndbəkənd gəzərək istedadları bu böyük mədəniyyət ocağına cəlb edir. İctimai-siyasi fəaliyyəti ilə bərabər şair öz qələminin qüdrətiylə inqilabın nailiyyətlərini ustalıqla tərənnüm edir. Yaradıcılığını, yüksək əqidəsini, mütərəqqi fikirlərini mübarizə yollarında məşələ çevirən Əliyə Təbrizin “Şairlər məclisi”ndə müdriklər tərəfindən Tudə, yəni Xalq təxəllüsü verilir. Milli hökumət onu ən ali mükafat “21 Azər” medalıyla təltif edir. O vaxt şairin cəmi 22 yaşı var idi və ilk şeirlər kitabı da çap ərəfəsində idi.

Lakin tale öz qəddar hökmünü verdi. Bu xoş günlər, azadlıq və səadət uzun çəkmədi. Min bir əzabla, qanlar bahasına qurulmuş hökuməti İran dövləti beşikdəcə boğdu. Şairin üsyankar ruhlu şeirlər kitabı mətbəədə darmadağın edilib yandırıldı. Tutulduğu anda məhkəməsiz-filansız qətlə yetirilməsi barədə şahın xüsusi fərmanı verildi.

**Sanki mərmə udan bir əsgər idim,
Özümçün, özgəyçin təhlükəliydim.
Özüm çox deyildim, bir nəfər idim,
Ancaq bir ölkəyçin təhlükəliydim.**

Şair mübarizəni davam etdirmək və qayıtmaq məqsədilə öz məsləkdaşları ilə bir daha Vətəndən Vətənə mühacirət etmək məcburiyyətində qaldı.

Lakin xalqımızın birliyinin, xoşbəxtliyinin əleyhinə olan xarici dövlətlər, qara qüvvələr Cənuba qayıtmaq istəyənlərin bu ülvə arzusunun həyata keçməsinə mane oldular və həsrətli illər bir-birini əvəz etdi. Qayıtmaq, Vətəni bir daha görmək ona qismət olmadı. Vətən nisgəliyindən ömrü-günü olmayan, dodağı güləndə gözü ağlayan, gözü güləndə ürəyi sızlayan səssiz fəryadlı Əli Tudə özü əsl Vətən övladı ola-ola Vətənini sanki balası kimi anbaan bağrında bəslədi, yaralı ürəyini bu sonsuz məhəbbətlə oxşadı.

**Kiminin mənasız baxan gözündə
Torpaqdır Vətənim, daşdır Vətənim.
Özgəni bilmirəm, dünya üzündə
Mənimçin gözümdə yaşıdır Vətənim!**

50 il həsrət qaldı dədə-baba yurduna. 50 il siyasi mühacir kimi yaşadı Əli Tudə. Siyasi mühacir pasportu

daşımaqla o, tarixin haqsızlığına, Vətənin Şimala-Cənuba bölünməsinə qarşı barışmazlığını bir daha təsdiqlədi. Bu 50 ildə dayağı, təsəllisi öz qüdrətli qələmi və vüsala ümidi oldu. O qələm ki, yorulmadan öz vahid Vətəni qarış-qarış dolandı, ağrı-acılarından yazdı, oxşadı, sevdi. O qələm ki, Əli Tudənin insanpərvərlik, vətənpərvərlik fəlsəfəsini öz mənafeyi üçün deyil, bəşəriyyət üçün tərənnüm etdi və şairin söz sənətini böyük tərbiyəvi məktəbə çevirdi. Şair öz qələminin gücünə, cəsarətinə, mətinliyinə söykənərək xalqına cild-cild kitablar bəxş etdi.

**Sən namərd yox, sən mərd oldun,
Gah mülayim, gah sərt oldun.
Ömrüm boyu sən dərd oldun,
Mənsə yazan mirzə, Vətən!**

Bəs onu yaşadan nə idi?.. Savalanın əzəmətindən alınmış vüqarı, Çanaxbulaq suyu kimi büllur ürəyi, Vətən eşqi. Azad Azərbaycan arzusu!

Elin səsi var Əli Tudə sətirlərində. Xalqın dili var Əli Tudə beytlərində. Qaynağını torpağından alan yaradıcılığı xalq məsəlləri, atalar sözləri ilə zəngindir Əli Tudənin. Müdrik sənətkar bir çox əsərlərində özü də atalar sözü dərəcəsinə kəlamlar yazıb-yaratmışdır. Əli Tudə yaradıcılığında inqilabi ruh öz zirvəsindən enməzdir ki, enməzdir. Mübarizlik və əyilməzlik poeziyasıdır Əli Tudə poeziyası. Cənubi Azərbaycan Demokratik ədəbiyyatının təməlini qoyanlardan olan Əli Tudə arzularını Savalana söykəyərək bəşəriyyətin şeir dünyasında nəhəng söz ağacı əkdə, bəhrəsini payladı, lakin öz payını almadı. Əli Tudə şöhrəti ona qarşı laqeydliyin qurbanı oldu.

Bu böyük sənətkarın öz qiymətini almamasını nə ilə əlaqələndirmək olar? Nəhəngi görə bilməmək fəlakətdir. Bu korluq şəxsiyyəti dəhşətə gətirir.

**Dəhşətli hadisə danışma nahaq,
Dəhşət görə-görə böyüyüb gözüm.
Danışsən danış! Unutma ancaq
Dəhşət üstə gedən dəhşətəm özüm.
Dəhşət olmasaydım millət içində,
Dəhşət tanımazdı heyrətlər məni.
Dəhşət olmasaydım zillət içində,
Çoxdan məhv edərdi dəhşətlər məni.**

Mübarizələrdən dəyanətlə çıxan bilən, mərd, təvazökar, yəni, gördüyü dəhşətləri gözlərə soxmayıb şöhrətini bunun sayəsində böyütməyən çox vaxt dəhşətli görünür və dəhşət ola bilməyənlərin bir yolu qalır: Onu nəzərdən qaçırmaq! Yaşadığı cəmiyyətdəki haqsızlığın qurbanı oldu Əli Tudə ömrü. Ədalət axtarışı ilə daima yanan səmən-dərə çevrildi Əli Tudə varlığı.

**Yox! Şimşək bir anlıq yanır... Mən ancaq
Bütün ömrüm boyu yandım... Bəs necə?
Dedim bəlkə bu xalq, bəlkə bu torpaq
Mənim işığımla zülmətdən keçə.**

Millətin azadlığını diləyən şair özü haqqın əsirinə çevrildi. Əli Tudə ömrü boyu ədalət karvanı düzdü, sarbanını tapmadı. Əksinə, karvanını zəncirlədilər də. Qiymətini, haqqını tapdaladılar da. Daima itki, məhrumiyyət və sarsıntılara düşən olan şairi bu da əyə bilmədi. Çünki o, minilliklərlə heç kimə baş əyməyən, ən

dəhşətli tufanlara sinə gərən Savalanın oğlu idi. Bu məğrur Savalan qartalı şan-şöhrət dalınca düşərək xırdalanıb cılızlaşa bilməzdi.

**Ancaq bu dünyaya baxmaq istəyən
Hüsünün tünlüyündə itməsin gərək!
Şöhrət zirvəsinə qalxmaq istəyən
Milləti nərdivan etməsin gərək!**

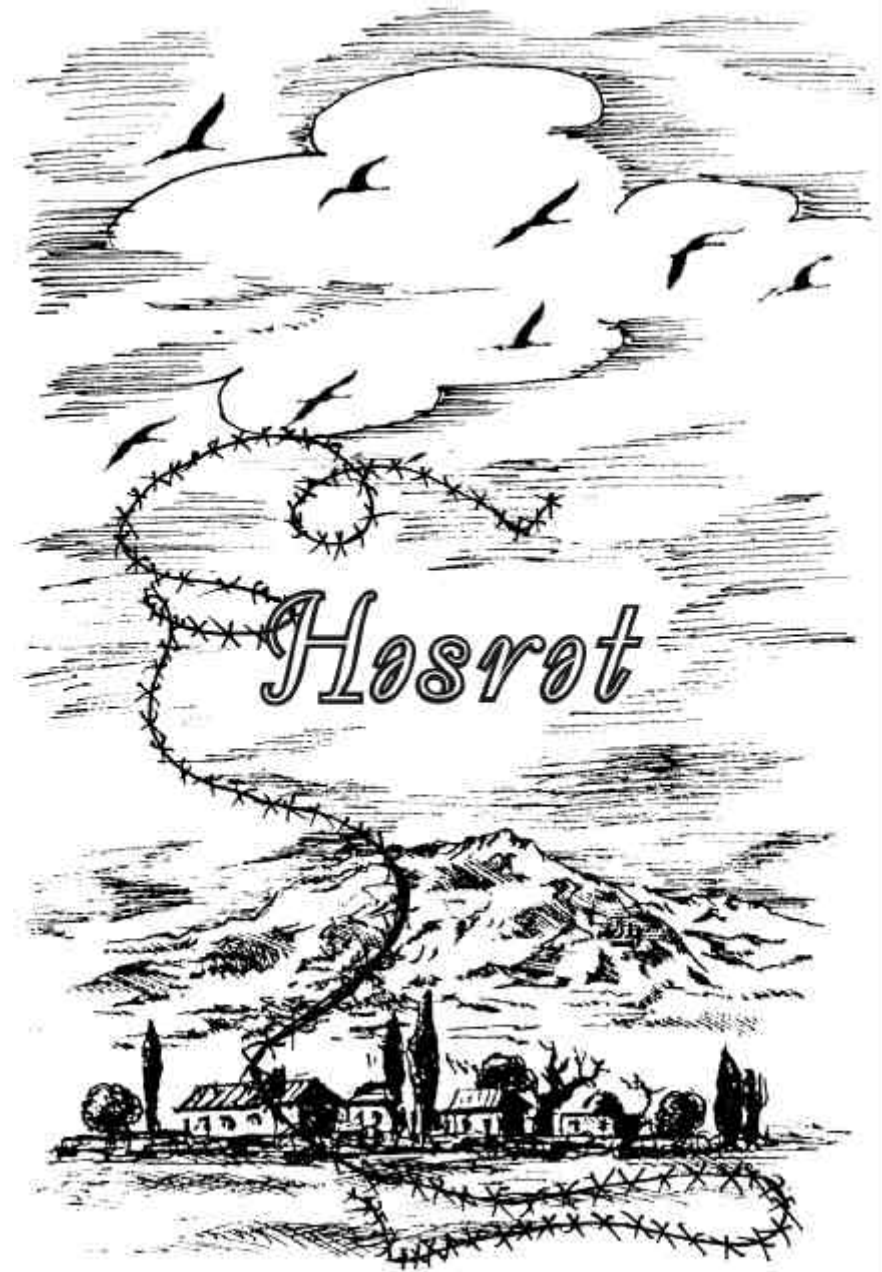
Bu sərhəd dağlı, hicran ağırlı, bütün varlığını və sənətini təmənnasız olaraq millətinə fəda edən sənətkar tək Təbriz, Bakı, Ərdəbil deyil, bütün dünya azərbaycanlılarının şairidir. İti yazılarıyla, saf arzularıyla sərhədlər üstündən xətt çəkən şair yəqin ki, Azərbaycan vahidləşəndə qiymətləndiriləcək.

Qoy iki yüz illik ayrılıq sona yetsin! Araz çayı, Xudafərin körpüsü nisgil duvağını atsin! Savalan, Səhənd, Şah dağı daha da vüqarlansın! Sənin ən böyük diləyin həyata keçsin! Axı özün demisən:

**Azərbaycan bu dünyada
Şərqin məğrur qartalı!
Fəqət qoşa qanadları
Bir-birindən aralı...**

**O qanadlar birləşəndə
Çaxacaq şimşək kimi.
Bir bayrağa çevriləcək
Ən böyük dilək kimi!**

*26 iyul 1998,
Şövkət Hicran.*

ETİRAZ

Mən dənizə çıxdım bir qayıq kimi,
Tufan yelkənimi inadla yıxdı.
O boyda Vətənim bir balıq kimi
Əlimdən asanca sürüşüb çıxdı.

Mən düzəlib yola arzumu gəzdim,
Nələr gəldi, nələr mənim başıma?
Elə ki, gəzməkdən yorulub bezdim,
Onda qocalığım çıxdı qarşıma.

Dərdi əksən bitməz dedi babalar,
Mən bu təcrübəyə inandım düzü.
Ancaq gördülər ki ellər-obalar,
Mən bir dərd əkdimsə, o keçdi yüzü...

Qələmimə dəymə! Sənət aləmin
Minnətlə yanına gələ dünyada.
Savalan dağdır mənim qələmim,
Başını əyməmiş hələ dünyada.

Ürəyimi sıxma! Yanıb-yaxılsın,
Söndürə bilməsin odunu qar da.
Ürəyim sıxılmaz! Necə sıxılsın?
Öz geniş Vətənim yerləşib orda.

Xəyalımı tutma! Məğrur qartal tək
O uçur zamanın fəsadlarında.
Vətən dustaq... Osa cəsur qartal tək
Azadlıq aparır qanadlarında.

1990.

DAĞ HƏSRƏTİ

Hanı deyirəm, hanı
Gül havalı kəndimiz?
Hanı qonaq otaqlı,
Quş yuvalı kəndimiz?
Gecələr yatağıma
Düşsəm də daşlar kimi,
Səhərlər yatağımdan
Qalxardım quşlar kimi.
Bəli! Yorgunluğumu
Bədənimdən tökərdim.
Sonra da yüngülləşib
Bağlara baş çəkərdim...
İnsan elə korlayıb
Şəhərin havasını,
Nə həkimini tapır,
Nə də ki, davasını.
Kim bilir sakinlərin
Neçə yüzü xəstədir.
Eh, bu başdan o başa
Şəhər özü xəstədir.
Səhərlər ağır başım
Yaman dumanlı olur.
Ancaq yüngüllüyünə
Yenə gümanlı olur.
Məgər səhərlər dağ da
Dumana bürünmürmü?
Sonra dumandan çıxıb
Tər-təmiz görünmürmü?

Yox! Demirəm dumansız
Bir dağ olaydım mən də.
Deyirəm elə dağda
Yaşa dolaydım mən də.
Şeiriyyət ünmanına
Axsa da bulaq-bulaq,
Yalnız Savalanıyla
Gözəldir Çanaxbulaq!

1995.

ÖMRÜMÜN KƏHKƏŞANI

Eh! O qədər ayrılıq
Çəkdim ki, ömrümdə mən,
O qədər göz yaşları
Tökdüm ki, ömrümdə mən,
Gülşəndən bir gülü də
Qoparmaq istəmədim.
Sevgilimə hədiyyə
Aparmaq istəmədim.
Deməyin ki, hardadır
Doğma Çanaxbulağın?
Köksündən çıxmadımı
Sənin də söz bulağın?
Bəli! Çanaxbulaqda
Yaşa dolub sənətim.
Qaranlıqda kösöv yox,
Məşəl olub sənətim.

– 18 –

Neçə-neçə mahala
İşıq aparıbdır o.
Arabir var səsiylə
Haray qoparıbdır o.
Nə zaman xatirələr
Könlümdə çağlar mənim,
Dodaqlarım gülümsər,
Gözlərim ağlar mənim.
Deməyin ki, hardadır
Şən bənizli günlərim?
Hanı o Ərdəbilli,
O Təbrizli günlərim?
Mənim keçmiş günlərim
İtib-batmışdır məgər?
Yox! Ağarmış saçımda
Parlayır ülkər-ülkər.
Axı saçım ömrümün
Kəhkəşanı kimidir.
Ülkərin də ülkərə
Qarışanı kimidir.
Mən sevincsiz gəzsəm də
İlhamsız olmamışam.
Mən çörəksiz qalsam da
İnamsız olmamışam.
İnamım var, bir az da
Ömür sürüm dünyada.
Gözəl Çanaxbulağı
Bir də görüm dünyada...

1994.

– 19 –

SAVALANIN QUZEY QARI

Gözlərimdə durur hələ
Savalanın quzey qarı.
Həm ağ sudur, həm ağ şölə
Savalanın quzey qarı.

Ay gecələr ana olar,
Ulduzlara işıq calar,
Göy otlara ağ nur salar
Savalanın quzey qarı.

Buludlarda çiçəkləşər,
“Selolar”^{*} da peşməkləşər,
Yağış yağsa ələkləşər
Savalanın quzey qarı.

Yol dastandır, dağ dastandır,
Kənd dastandır, bağ dastandır,
Yazılmamış ağ dastandır
Savalanın quzey qarı.

Qışdan yaya miras idi,
Zümrüd üstə almas idi,
Müdrük idi, həssas idi
Savalanın quzey qarı.

Ayaqları üşütməzdi,
Barmaqları üşütməzdi,
Dodaqları üşütməzdi
Savalanın quzey qarı.

Ocaq yanar, dağ qalardı,
Alovdan mis tağ qalardı,
Tüstü altda ağ qalardı
Savalanın quzey qarı.

Yaşılıqlar bağ donuydu,
Dumanlıqlar dağ donuydu,
Gəlinlərin ağ donuydu
Savalanın quzey qarı.

Qüdsiyyətin növrəği ydı,
Yerə düşmüş bayrağı ydı,
Yenə ülvi dayağı ydı
Savalanın quzey qarı.

Müqəddəsdə məbəd kimi,
Mötəbərde sənəd kimi,
Xeyirxahdı mədəd kimi
Savalanın quzey qarı.

Haçan sinəm ocaq oldu,
Bulaq məndən uzaq oldu,
Mənə soyuq bulaq oldu
Savalanın quzey qarı.

Əvvəl gördüm başımdadır,
Sonra gördüm qaşımdaydır,
Sandım mənəim yaşımdaydır
Savalanın quzey qarı.

^{*}Savalanda yer adıdır.

TƏMİZ HAVA

Savalan! İndi dünya
Təmiz havaya həsrət.
Sənin təmiz havanı
Udan adama minnət.
Nolar, mənə də bir az
Təmiz hava göndər sən!
Ətriylə ağırlaşan
Havamı dəyişim mən.
Təmiz qardan hörəndə
Möhtəşəm dağ birçəyi,
Nə olur? Məmləkətin
Müqəddəs ağ birçəyi!
Sən də ağbirçəyisən
İndi Azərbaycanın!
Döyüş marşı səninlə
Dindi Azərbaycanın!
Hələ sinəndə qalır
Səngərlərin yerləri.
Gülləylə tarix yazan
Əsgərlərin yerləri.
Yadımdadır, mən sənin
Havanı udan zaman,
Yarpızlı bulağının
Suyunu dadan zaman,
Yeni uçuşa hazır
Qanadlı quş olardım.
Yoxsa torpağa batmış
Yosunlu daş olardım.

Hələ qaymaq, hələ bal,
Bir-birinə yaraşlıq!
Ağzımın ləzzətiydi
Həm ayrı, həm qarışıq...
İndisə işim yoxdur
Nə qaymaqla, nə balla.
Heç nə yollamasan da,
Sən təmiz hava yolla!
Bəlkə mən rahat-rahat
Nəfəs alım dərinədən.
İncilər yaratsam da
Öz alınımın tərindən,
Nəğməmdən bulağının
Səsi gəlsin dünyada.
Sakinin məni yenə
Məhrəm bilsin dünyada...
Ürəyim rüyada da
– Vətən! – deyər çıxırır.
Susmaq bilmir... Sinəmi
Döyə-döyə çıxırır.
Özgülər ürəyimi
Necə ovudar, necə?
Doğmalar doğmaları
Necə unudar, necə?

1995.

HƏSRƏTSİZ SALAM

Qardaş! Sanma dünyada
Hər şey niyyətdən doğur.
Sanma həsrət görüşdən,
Görüş həsrətdən doğur.

Məgər mən istəyərdim
Həs-rət çək-im dünyada?
Bir insan ömrü qədər
Xiffət çək-im dünyada?
Yox! Həs-rətdən bahalı
Girov tanı-mıram mən.
Həs-rətdən vahiməli
Alov tanı-mıram mən.
Həs-rət bulağa düşsə,
Alış-ıb-yanar bulaq.
Bəlkə də görüşdən çox,
Həs-rət göyərdir torpaq.
Hələ yaşa dolmamış
Hikmət əsərlərimdə,
Kamil surətə döndü
Həs-rət əsərlərimdə...
İndi sanma yolumu
Dəyişirəm dünyada.
Yaratdığım surətlə
Döyüşürəm dünyada.
Nə olsun ki, məskənim
Səfali Savalandır.
Nə dərdim unudulan,
Nə yaram sağalandır.
Mən Vətənə baxıram
Gözlərim dola-dola.
Vətəndə milyon-milyon
Yoldaşım ola-ola,
Gör yalqızlıq içində
Nələr çəkir qayğımı,
Göz yaşlarım söndürür
Könlümdəki yangımı.

Yalnız yuxularımda
Sərhəd qalxır aradan.
Qəribədir, özüm də
Bilmirəm ki, haradan
Doğmalarım gəlirlər,
Yığılırlar başıma.
Duman lay-lay çəkilir,
Günəş doğur qışıma.
Məndən nə üz döndərir,
Nə də qaçır taleyim.
Qapısını taybatay
Mənə açır taleyim.
Danışırıq... Sözü-müz
Kövrəldir həsrəti də.
Bəs necə? Həs-rət duyur
Hər gizli xiffəti də.
O görür biz susuruq,
Zaman özü danışır.
Könüllərdə qalanan
Odu-közü danışır...
Səhərlər gözlərimi
Həyəcanla açıram.
Dağın-ıq xəyalımda
Arxasınca qaçıram
Məni tək-tənha qoyub
Gedən qohumlarımın.
Daha səsi gəlməyir
Nədən qohumlarımın?
Yox! Yox! Doğmalarımı
Mən görmüşəm yuxuda.
Səadətsiz taleyə
Səadətmiş yuxu da...

Həsərlə keçən ilə
Görüşlə keçən anı
Kim dəyişər dünyada?
Hanı o adam, hanı?
Demirəm kam elə əhd,
Gül elə qönçə ola.
Yox! Deyirəm həmişə
Görüşlü gecə ola!
Mən də qohumlarımı
Yuxumda görə bilim.
Heç olmasa həsrətsiz
Bir salam verə bilim!

1995.

BİR ARZU

Bağlarda dolaşan küləyin səsi
Quru budaqlarda ilişib qalır.
Sanırsan bir soyuq ürəyin səsi
İnsanın canına üşütmə salır.

Dillənən tütəkmi sərin dərədə,
Deşik gözlərindən alov ələyir.
Yoxsa büllur çaylı dərin dərədə
Anasını gəzən quzu mələyir?

Yox! Meydan oxuyur külək hər şeyə,
Nə tütək dillənər, nə quzu mələr.
Bir də Vətənimə görədim deyə,
Mənim ürəyimdə bir arzu mələr.

1993.

BİRLƏŞƏN ÇEŞMƏLƏR

Gözlərimin hər birisi
Bir aləmin pəncərəsi!
Biri yerin mənzərəsi,
Biri göyün mənzərəsi!
Burda hava tutular da,
Açıqlar da bir könül tək.
Doğan günəş qızardar da,
Saralar da qızılgül tək...
Burda ayın bədri də var,
Hilallaşib solanı da.
Ulduzların təki də var,
Yeddi qardaş olanı da!
Gözlərimin hər birisi
Bir Savalan çeşməsidir.
Sakit-sakit axan yaşı
Həzin-həsərlət nəğməsidir!
Yox! Savalan tək başına
Ucalsa da sözlərimdə,
Bütün büllur çeşmələri
Birləşdirib gözlərimdə...

1995.

YENƏ TƏBRİZ HƏSRƏTİ

Mən dedim ürəyimi qoyub Təbrizin üstə,
Baş götürüb Bakıya gedim darda qalınca.
Ana Bakı! Başımı qoyaraq dizin üstə
Ana Təbrizə dönnəm ürəyimin dalınca.

Bəlkə yaşıl əlləri dəyəndə əllərimə,
Günəşi ürəyimdə alışı baharın da!
Ağ payız güllərinə bənzəyən tellərimə
Mirvari damcıları qarışa baharın da!

Təzə nəğmələrimi əlvan dәмətlər kimi
Məndən səmimiyyətlə ala Vətən torpağı.
Nəmli göy qurşağını nadir xələtlər kimi
Azadlığın çiyinə sala Vətən torpağı.

1988.

TƏSDİQ

Ümman Vətənimə sanma aləmdə
Quru sahillərlə bağlanmışam mən.
Yox! Yox! Şeiriyətlə dolu sinəmdə
Çağlayan sellərlə bağlanmışam mən!

Həyatda keçsəm də səadətimdən,
Ancaq keçməmişəm cəsərimdən.
Vətənə alovlu məhəbbətimdən
Yoğrulmuş tellərlə bağlanmışam mən!

Zəhmət dürrü sanıb alın tərimi,
Başda saxlayıbdır Vətən yerimi...
Vətənə sədaqət dolu şeirimi
Oxuyan dillərlə bağlanmışam mən!

Vətənsiz mən nəyəm? Bir susuz balıq!
Bir ünvansız qərib, arxasız yazıq...
Vətənə bir insan ömründən artıq
Hicranlı illərlə bağlanmışam mən!

– 28 –

Bir dəstə gül dərin Səhənddən mənə,
Quşlarla yollayın sərhəddən mənə,
Vətənə-Vətənli həsrətdən mənə
Uzanan əllərlə bağlanmışam mən!

Vətənə – Təbrizdə sinəmə dolan,
Hələ də burnumun ucunda qalan,
Ömrün payızında təsəlli olan
Ətirli yellərlə bağlanmışam mən!

1994.

BAYRAQLAŞAN NİYYƏT

Göy qara bir pərdə çəkibdir nahaq,
Nə ay yeri, nə də göy ayı görə.
Buludlar içindən ulduzlar ancaq
Yenə də cürətlə baxırlar yerə.

Təbriz hərarətli şeiriyətilə
Bir yanıqlı tardır, yollar simləri...
Mehriban bir ana məhəbbətilə
Kimləri çağırır Təbriz, kimləri?

Mənki qələmimin məharətilə
Dənizdən yazdıqca dənizləşirəm.
Odlu ürəyimin sədaqətilə
Təbrizdən yazdıqca Təbrizləşirəm.

Dünyaya bir qartal gəldi... Hissiyətlə
Bildi bu xəbərlə gəlişdi ancaq.
Dağı titrətsə də məğrur səsiylə
Qartal qanadından ilişdi ancaq.

– 29 –

Təbrizimsiz keçən bütün illərim
Təbrizdə gördüyüm bir ilə qurban!
Sənət bağımıdakı əlvən güllərim
Savalan ətirli bir gülə qurban!

İnqilab günəşi sönməsin deyə,
Vətənin yolunda oda girdim mən.
Ölüm məsləkimi yenməsin deyə,
Vətəni məsləkə qurban verdim mən.

Kim deyir ürəyim daha təklənib
Bəlkə də unudub doğma elləri?
Yox! Vətən notları üstə köklənib
Şair ürəyimin kövrək telləri...

Mən bir vətəndaşam hər şeydən qabaq,
Kədəre, sevincə sədaqətliyəm.
Kədərdən doyunca yazmışam, ancaq
Sevincdən yamanca xəcalətliyəm.

Doğma Vətənimə dolanda yadlar,
Qaldı ucaldığım qala yarımçıq.
Göydən ələnsə də tərəmə odlar,
Qoymaram niyyətim qala yarımçıq!

Mən ev-ev ölümdən uzaqlaşdıqca,
Mənə addım-addım yaxınlaşır o.
Niyyətim zirvədə bayraqlaşdıqca,
Qayıda-qayıda dalğınlaşır o.

1991.

DURNA QATARI

Yenə bahar gəlib, ana torpaqda
Gül sərgisi açıb rəssam təbiət.
Çayda, şələlədə, göldə, bulaqda
Həm qüdsiyyət dinir, həm də şeiriyyət.

Göy dönüb səngimiş dərin ocağa,
Ulduzlar işarır narın közlər tək.
Yox! Yox! Parçalanmış ana torpağa
Baxır intizarla dolu gözlər tək.

Arazın üstündə haray qoparan
Sanma dalğaların şaqqıltısıdır.
Sahildən-sahilə salam aparan
Durna qatarının qaqqıltısıdır.

Bir yurd bölünəndən durnaların da
Yurdu bu dünyada iki olubdur.
Yorğun gözlərinin aynalarında
Həsrət ünsiyyətin yükü olubdur.

Bu əlvən niyyətli zəmanəmizdə
Nə qədər diləklə dolsa da ürək,
Bu səsdən sürətli zəmanəmizdə
Qanadsız bir quşdur inamsız dilək.

Sanki Arazın da ağ dalğaları
Durna qatarıdır bu gecə yarı.
Hər iki sahilin dağ dalğaları
İnamla uçuşur vücala sarı...

1986.

BİR AN DA!..

Təbrizdə saçlarıma
Yağdısa gül də, qar da,
Haçandır ayrılmışıq,
O hardadır, mən harda?
Hələlik bağlansa da
İnsanların əlləri,
Quşların qanadları,
Telfonların telləri,
Odlu döyüş notları
Bəstələyən cahanda,
Ümidimin yolları
Bağlanmasın bir an da!

1987.

QAYTARIN MƏNƏ

Deməm saçım qarlı, qaşım qrovlu...
Qara tellərimi qaytarın mənə.
Yox! Bu mümkün deyil, odlu-alovlu
Döyüş illərimi qaytarın mənə!

Mən özümdən alıb odu-alovu,
Əritdim həm qarı, həm də qrovu...
Bir ömrün rübəblə dolu girovu
İlham sellərimi qaytarın mənə!

– 32 –

Zirvə əzablıymış! Şöhrət ələmli!
Ürək vəfalıymış! İnam kərəmli!
Körpə tərənəli, kövrək qələmli
Sütül əllərimi qaytarın mənə!

Bir əlvən gülşəndim! Sərvətim güllər,
Göz açıb yumunca apardı yellər...
Məni boş səhraya döndərdi illər,
İtən güllərimi qaytarın mənə!

Nə olsun özünü istədir səsim,
Daha sarı simin üstədir səsim,
Bəli! Yangı dolu pəsdədir səsim,
Şaqraq zillərimi qaytarın mənə!

Vətən nə zaman ki, düşdü sazağa,
Mən döndüm yolunda canlı ocağa,
Yandım guruhurla başdan-ayağa,
Barı küllərimi qaytarın mənə!

1994.

YRƏYİMƏ DƏYMƏ!

Tale yazsa da mənim
Həyatdakı yolumu,
Mən üzüm tükənməmiş
Çırmamışam qolumu.
Hər döyüşün gözünə
Dik baxa-baxa gözüm,
Tərcümeyi-halımı
Özüm yazmışam, özüm!

– 33 –

Mənim şair ürəyim
Ürəklərə məhrəm tək,
Ən həssas, ən mübariz
Duyğu dolu aləm tək,
Yaxşısını, pisini
Seçə-seçə insanın,
Qayğısına qalıbdır
Neçə-neçə insanın...
Yox! İnsanın yolunda
Alışıb məşəl kimi,
İşığında qayalar
Parlayıb heykəl kimi.
Şirin-şirin yatanda
Gecə qara yataqda,
Səadətin zirvəsi
Ağarıbdır uzaqda...
Mənim şair ürəyim
Yellərin axınında,
Üstünə qəfil gələn
Sellərin axınında,
Doğma, mehriban, əziz
Torpağını itirib.
Min arzuyla qurduğu
Növrəğini itirib.
O dünyada kef deyil,
Millət xiffəti çəkib.
Bir insan ömrü qədər
Vətən həsrəti çəkib...

Bəli! Mənim ürəyim
Kövrəkdən də kövrəkdir,
Mətindən də mətindir,
Gərəkdən də gərəkdir!
İndisə soyuq-soyuq
Mənə: – Sus! – deyəndə sən,
Mübariz ürəyimin
Xətrinə dəyəndə sən,
Bilmirsən ki, həmişə
Alov var ürəyimdə?
Qızıl dilli alovdan
Yoğrulur diləyim də!
Sən ürəyimə dəysən,
Heyrətdən donacaqsan!
Təpədən dırnağadək
Alovda yanacaqsan...

.
1992

DÖZÜM

Mən zirvədən-zirvəyə
Uçsam da qartal kimi,
Ulduzları yaxamdan
Assam da medal kimi,
İstəmərəm sənsiz də
Şöhrətli insan olum.
İstəyəyəm ətəkdə
Ağ saçlı qurban olum
Sənin min nəğməndəki
Bir ünə də, ay Vətən!
Qucağında gördüyüm
Pis günə də, ay Vətən!

Öz ömrünü günəşli
Bir diyarda sürsə də,
Kəhkəşanı başının
Üzərində görsə də,
Deyirəm o adamın
Taleyi sönük olur.
Dərdi yer kürəsində
Özündən böyük olur.
Nədir o dərd? Könlündə
Ümman boyda hicranı!
Tələtümə gələndə
Diksindirir cahanı...
İnsan yorğun könlündə
Daşisa da tufanı,
Ölə bilməz Vətəni
Bir də görmək gümanı.
İnsan vaxtı öldürür,
Diri qalsın gümanı.
Sonra sorğu-sualsız
Vaxt öldürür insanı.
Alqış o könülə ki,
Təzad dolu zamanda,
O dərдин ağrısına
Dözə bilir cahanda!

1994.

MƏNİM AYAĞIM

Bir zaman sanardım ki
Dünyaya gələndə mən,
Gözlərə baxa-baxa
Sakitcə güləndə mən,
Ayağım düşməyibdir
Doğulduğum külfətə.
Təvəllüdüm dönübdür
Həmişəlik həsrətə.
Əvvəl atam, sonrasa
Anam köçüb dünyadan.
Yox! Yox! İki əvəzsiz
Dünyam köçüb dünyadan.
Mən şükümsüz ayağın
Əzabını çəkmişəm.
Məşəqqətli illərin
Hesabını çəkmişəm.
Nə yaxşı ki, ayağım
Sənətimə düşübdür.
Neçə-neçə əsərim
Qismətimə düşübdür.
Bu amansız fələyin
Töhfəsi deyil mənə.
İlhamımın sazında
Minnətdarlıqla dinə.
Bu yetim taleyimin
Yanğı dolu səsidir.
Tək mənim yox, gələcək
Nəslimin də bəsidir.

1994.

DİLƏYƏ DOĞRU

Hələ ayaq açmamış
Yetim qaldım dünyada.
Gəncliyimdə dövrəmə
Nəzər saldım dünyada.
Təəssüf ki, nə arxa,
Nə də ki, kömək tapdım.
Yaxşı ki, zəhmətimlə
Bir parça çörək tapdım.
Saçım ağaranda da
Min-min ağ varaq üstdə,
Bir köməyim olmadı
Bu boyda torpaq üstdə.
Ancaq qəmə batmadı
Boş görünən məqamım.
Yox! İlhamdan yoğrulmuş
İstedadım, inamım
Şeirimin barmağında
Yandıqca daş-qaş kimi,
Arxamda dayandılar
İki mərd qardaş kimi.
Zir-zibil gətirən sel
Köpürər, haray salar.
Həzin axan çeşməsə
Özü boyda dürr olar.
Mənim coşqun fikrim də
Selə döndü sözüylə.
Ancaq zir-zibil deyil,
Dürr gəzdirdi özüylə.

Suyu da ulduz-ulduz
Yandırdı hikmətilə.
Şaqraq axan çeşməni
Andırdı hikmətilə.
Peyğəmbərdən, allahdan
Çox şey diləyir insan.
Dilindən baxt yoluna
Dilək ələyir insan.
Axı quru dilək də,
Yaşlı göz də gerçəkdir.
Ancaq səbr diləmək
Əlacsızlıq deməkdir.
Dostum! Sən diləyinə
Çatmaq istəsən əgər,
Nisgilinin daşını
Atmaq istəsən əgər,
İnamın qanadında
Zirvədən-zirvəyə uç!
Diləyinin xətrinə
Odu ud, şimşəyi quc!
Qoyma ki, gümrah inam
Bir an ilhamsız ola.
Vay o gündən ki, inam
Özü inamsız ola.
Onda gərək inamla
Yarı yolda qalasan.
Yox! İnamsız inama
Özün inam olasan!
Bəli! Zaman acizlər
Zamanı deyil daha.
Möcüzə sayılmayır
Nə məharət, nə düha...

İnsan şəstlə keçsə də
Neçə-neçə tufandan,
Dərindən düşünmək də
Hünər istər insandan.
İnsanın düşüncəsi
Ömrünün yolu olur.
Bəhər gözləyən ovçu
Gah boş, gah dolu olur...

1991.

UR

Kənddə, qayalı kənddə
Suyum daşdan çıxardı.
Alışan ürəyimə
O havayı axardı.
Sonra çörəyimi də
Daşdan çıxardım özüm.
Elə zora düşdüm ki,
Kəlləmə qalxdı gözüm.
Eh... Bu boyda dünyada
Bir qardaşım yoxdusa,
Keşməkeşli yollarda
Bir yoldaşım yoxdusa,
Ən müdrik məsləhətçim
İnamımdı, inamım!
Ən mötəbər köməkçim
İlhamımdı, ilhamım!

İndi şeir yazanda
Zəhmət çəkmişəm deyə,
Sözləri dəstəylə yox,
Bir-bir əkmışəm deyə,
Qədrini öz canımdan
Daha artıq bilirəm.
Sənət yolunun üstdə
Yaşıl işıq bilirəm.
Təbiətsizə mənə
Zəhmətsiz bəxş etdiyi,
Minnətli dövrümüzdə
Minnətsiz bəxş etdiyi
Ömrün tərəvətinin,
Hüsnün şeiriyyətinin,
Qəlbin hərarətinin,
Dilin kəramətinin
Qədrini bilməmişəm
Bir minnətdar insan tək.
Vaxtımdan xeyli əvvəl
Urlamışam bostan tək.
Nə yaxşı ki, ömrümün
Qaynar zamanlarında,
Ərdəbilin, Təbrizin
Döyüş meydanlarında
Bir millətin haqqının
Uğrunda döyüşdüm mən.
Nə sarsıldım, nə susdum,
Nə də ki, dəyişdim mən.
İndi öz taleyimlə
Əyişə bilmirəm mən.
Öz haqqımın uğrunda
Döyüşə bilmirəm mən.

Ancaq nə peşmanlayıb,
Nə xəyala dalıram.
Yox! Yox! Öz təsəllimi
Keçmişimdən alıram.

1989.

İNAM SƏTİRLƏRİ

Sanma torpaqda yalnız
Ocaq müqəddəsləşir.
Yox! Həm də alovlanan
Torpaq müqəddəsləşir.
Mənim ana torpağım
Neçə alova düşdü.
Bəli! Gündüz zülmətə,
Gecə alova düşdü.
Öz ömür ağacıma
Mən doğma Vətən dedim.
Meyvəndən dəre bilməz
Hər yoldan ötən dedim.
Öz alınımın tərile
Suvardım ağacımı.
Yanmağa qoymadım, yox,
Qayğıya möhtacımı.
Şah susdura bilmədi
Könlümün rübabını.
Mən nəğmələrlə dolu
Ömrümün kitabını
Alovlu güllələrə
Qurban vermədim...Ancaq
O müqəddəs torpağa
Həsr etdim varaq-varaq...

Neçə-neçə şairsə
Mənə şeir həsr etdi.
Yazdı ki, iki sahil
Bir görüşə həsrətdi.
Artsa da saçımın da,
Qaşımın da ağ dəni,
Bu inam yaşadıbdır,
Yaşadacaqdır məni.
Tufan buz nəfəsilə
Önünə qatsa məni,
Sonra iki əlilə
Tonqala atsa məni,
Demirəm dalğa-dalğa
Alovu içərəm mən.
Yox! İnama bürünüb
Alovdan keçərəm mən...

1991.

TƏZADLI DÜNYA

Qol-qıçımı kəndirilə sarısa da,
Qırıb-çıxdım bələyindən bu dünyanın.
Neçələri ipəyindən yarısa da,
Mən geydim bez köynəyindən bu dünyanın.

Müdrük insan nə zamansa peşman olur,
Gizli hikmət ona sonra əyan olur.
Nə biləydim neçə gözə dərman olur
Tüstülənən təzəyindən bu dünyanın.

Sözdə ləkə adlanıbdır ağ ləkə də,
Tüfeylilik bir ləkədir hər ölkədə.
Minnət ilə yeməmişəm bir tikə də
Bərəkətli çörəyindən bu dünyanın.

Qurdbasanlar bir tərəfə! Durub səfə,
Köpəklər də bağda-dağda baxıb kefə...
Ehtiyatla qorunmuşam neçə dəfə
Dişi düşmüş köpəyindən bu dünyanın.

Nə yağışdan usandım mən, nə küləkdən,
Gah zirvədən aşıb getdim, gah ətəkdən,
Arı olub şirə yığdım hər çiçəkdən,
Bal dadmadım pətəyindən bu dünyanın.

Neçə dilək gözdə yanan çıraq oldu,
Məclisində ulduzlar da qonaq oldu,
Mənim isə hər diləyim yarpaq oldu,
Qopub düşdü diləyindən bu dünyanın.

Könlüm sındı üzük üstə bir qaş kimi,
Gözlərimdə qatarlandı dərd yaş kimi.
Ağırdan da ağır dərdim bir daş kimi
Asılmadı ürəyindən bu dünyanın.

Qarlı tufan, odlu güllə döydü məni,
Külüng, yumruq, kürək, sillə döydü məni,
Günahsız da olsam elə döydü məni,
Yıxılmadım kötəyindən bu dünyanın.

Neçələri dedi dünya qala-qala,
Yerə-göyə baxma könlün dola-dola.
Dedim axı özü qəddar ola-ola
Necə tutum ətəyindən bu dünyanın?

Yalan-yalan söz dedikcə dodaq yenə,
Gah qızarır, gah bozarır yanaq yenə,
Bəşər daim baş sındırır, ancaq yenə
Baş açmayır kələyindən bu dünyanın.

Hər görünən ağarsa da qrov deyil,
Hər əmanət saxlansa da girov deyil,
Əhvalıma acısaydı alov deyil,
Yaş çıxardı bəbəyindən bu dünyanın.

Od hissizsə necə duyar odduğunu?
Kor yansa da buraxmayır tutduğunu.
Gah aşkarda, gah gizləndə udduğunu
Kim çıxarır xirdəyindən bu dünyanın?

Uçurmlar var görmədiyi əyyam yoxdur,
Dibində bir çırağ nədir? Bir şam yoxdur.
Kimdə ki, öz addımına inam yoxdur,
Keçə bilməz xəndəyindən bu dünyanın.

Mən də dönüb ululara baxarmışam,
Qayaları nəfəsimlə yıxarmışam,
Mən haqqımı damla-damla çıxarmışam
Tərdə çimən kürəyindən bu dünyanın.

Mən sənətdə sözlə dolu otaq tikdim,
Otaqmı? Yox! Şeiriyyətə növraq tikdim,
Başı üstdə dalğalanan bayraq tikdim
Yalanından-gerçəyindən bu dünyanın.

Bir ləyaqət olmasa da hər ürəkdə,
Min məbədin qüdsiyyəti var çörəkdə.
Hayıf bəzən seçilməyir bir ələkdə
Ağ unu boz kəpəyindən bu dünyanın.

Ünsiyyəti həqiqətdən yoğrulmayan,
Cəsarəti mətanətdən yoğrulmayan,
Rəşadəti qətiyyətdən yoğrulmayan,
Fil düzəldir milçəyindən bu dünyanın.

Bu dünya yük oldu mənə küt ağır tək,
Şöhrətimi oğurladı bic oğru tək,
Mən yazıqsa nəzakətli bir doğru tək
Yapışmadım biləyindən bu dünyanın.

Bir tanrının əsəridir bu insanlıq,
Hər səhnəsi min romanlıq, min dastanlıq,
Bəs nədəndir, gah yaxşılıq, gah yamanlıq
Qalxıb çıxır özəyindən bu dünyanın.

İnsanların arzuları vüsətlənir,
Talelər nə sayılır, nə qiymətlənir,
Zaman-zaman neçə nəsil heyretlənir
İlqımlaşan bəzəyindən bu dünyanın.

Xətər onu izləyəndə kabus kimi,
Əfsus, əldən-ələ keçir namus kimi.
Sonra yenə bəzənsə də tovus kimi,
Taxan olmur lələyindən bu dünyanın.

Zaman gəlir. Dalğa-dalğa qabarır o,
İnsanları öz yerindən qoparır o,
Küləyiylə hara gəldi aparır o,
Dad cilovsuz küləyindən bu dünyanın.

Tufana döş gərir zirvə qar xətrinə,
Tarzən keçir barmağından tar xətrinə,
Həssas şair sədaqətli yar xətrinə
Nəğmə yazır mələyindən bu dünyanın.

Neçə alim bir tapıntı sorağında,
Çırpınanda xəyalların qucağında,
Gecə yarı zülmət dolu otağında
Şam yandırır şimşəyindən bu dünyanın.

Zümrüd-zümrüd qamışlar da sızıldayır,
Büllur-büllur yağışlar da sızıldayır,
Həzin-həzin axışlar da sızıldayır
Yanğı dolu tütəyindən bu dünyanın.

Kimi ağır budağından xurma üzür,
Kimi xurma üzənə də dodaq büzür,
Kimi fala baxsın deyə təsbeh düzür
Xurmasının çərdəyindən bu dünyanın.

Darda nə baş əyiləndir, nə də bədən,
İnsan məğrur yaranmışdır! Ancaq nədən
Ömrü boyu var dalıyca düşüb gedən
Qopub düşmür yedəyindən bu dünyanın.

Kimlər isə mərhəmətçin baxıb göyə,
Az qalır ki, dəmir pula baş da əyə,
Kimlərinə ətəyinə dolsun deyə
İnci yağır çisəyindən bu dünyanın.

Bulaqlarda nadir suyu ola-ola,
Ürəklərə sərin-sərin dola-dola,
Qudurğanlar meyə tamah sala-sala
Araq içir göbəyindən bu dünyanın.

Kənək harda son sözünü deyib durur,
Arifləri höcət deyil, sükut yorur,
Düşünən nə ağıl umur, nə söz sorur
“Ağır” dilli kənəyindən bu dünyanın.

Danışmaqdan söz açarsa pəltək əgər,
Tək özünü ya alqışlar, ya da öyər.
Lal ayısı daha qanan deyil məgər
“Natiqləşən” pəltəyindən bu dünyanın.

Göydə qanad açə bilməz qısılanlar,
Qara quldur öz içində basılanlar,
Saçaqlar yox, bombalardır asılanlar
Başındakı örpəyindən bu dünyanın.

Gülə dönsə gözəl sevgi qönçələri,
Unudulmaz şirin vüsəl gecələri,
Kim bilməyir, biri deyil, neçələri
Sağ çıxmamış gərdəyindən bu dünyanın.

Deyirlər ki, hər çiçək də bir dərmandır,
Həqiqət ki, nə təsəvvür, nə gümandır,
Niyə neçə-neçə dərde bəs haçandır
Dərman olmur çiçəyindən bu dünyanın.

Gəlinləri şir biləkli oğul umur,
Uşaqları üç almalı nağıl umur,
Cavanları göydən dərin ağıl umur
Gümüşləşən birçəyindən bu dünyanın.

1990.

YENƏ DƏ HƏQİQƏT

Kim düşünsə bilər ki,
Ağız zindan kimidir.
Dil isə o zindana
Düşən insan kimidir.

Dilin həzin səsi də
Susdurularsa əgər,
Dil kölə taleyinə
Məzəmmətlə nə deyər?
Mənim dilim taleyi
Danlamaq əvəzinə,
Həqiqəti deməkçin
Od qatdı nəfəsinə.
Həqiqət yaranandan
Dəyaz yox, dərin olmuş.
Ancaq qabığı acı,
İçisə şirin olmuş.
Mən ağa ağ, qaraya
Qara dedim dünyada.
Bəs qazancım nə oldu?
Kötək yedim dünyada.
Dedim nə olsun Şərqi
Bəzəyir Azərbaycan.
Doğranmış bir bədənə
Bənzəyir Azərbaycan.
Haçandır özününkü
Özünün deyil daha.
Sanki neçə ulduzu
Gözünün deyil daha.
Mənim babam da yalnız
Həqiqətə baş əyib.
Qətiyyətlə ağa ağ,
Qaraya qara deyib.
Həyatsa rənglər haqda
Qərara gəlməyibdir.
Nə ağsız, nə qarasız
Keçinə bilməyibdir.

Bəli! Sanki gözlər də
İki sıralı olub.
Büllurdan yoğrulsa da,
Ağlı-qaralı olub.
Gələcəyə baxıram,
Görünmür qarşı ancaq.
Ömürdən uzun olur
Taleyin yaşı ancaq.
O ömürdən sonra da
Pozmur öz fərmanını.
İstədiyi qaydada
Sürür öz dövrənini.
Nakam arzularını
Yaşatdıqca özündə,
Yanğıyla dolu həsrət
Dilə gəlir sözündə.
Eh, qızıl dükəninin
Önündə uzun zaman
Dərin həycan içində
Növbədə duran insan
Ölümə də növbəyə
Dayanır bir ünvanda.
Ancaq nədənsə həycan
Keçirməyir bir an da.
Halbuki insan ömrü
Qiyətsizdir dünyada.
Bəs nə üçün bu qədər
Hörmətsizdir dünyada?
Bərk yapışa-yapışa
Neçə-neçə nemətdən,
İnsanlar özü salır
Öz ömrünü qiymətdən.

Dünyada hər şey ölür
Ancaq tarixdən başqa.
Xırdaca ulduzu da
Parlaq tarixdən başqa.
Nənəm nə deyərdi? At
Yerdən çıxarar mıxı,
Ora-bura vuranda
Özünə dəyər çoxu.
Mıx nədir? Mən qayalı
Dağ qaldırdım yerindən.
Kürəyim yox, ürəyim
Yaralandı dərinədən.
Mən çörək ağacına
Döndərmədim sənəti.
Yox! Heç zaman nemətlə
Dəyişmədim hikməti.
Özüm həsrət qalsam da
Uğurumun ətrinə,
Həyatımı qorudum
Sənətimin xətrinə.
Sabah yorğun gözlərim
Düşsələr də işıqdan,
Bir zərrə nur ummaram
Hər məkrli qılıqdan.
Sanma ki, qaranlıqlar
Dolarlar gözlərimə.
Ağ qaşlarım ağ işıq
Salarlar gözlərimə.
Demə ki, neçə yazım
Həyatda salsa da səs,
Sənətimin ən parlaq
İncisi hansıdır bəs?

Məgər bizdən də qabaq
Yaşamamış bu qayda?
Bir ümmanda birləşir
Bulaq da, arx da, çay da...

1989.

ZİRVƏ QARI

Mənə dedilər ki, bütün çağlarda
Qadir də, qəddar da, qalib də puldur.
Zərli saraylarda, barlı bağlarda
Məğrur təbəssümlü sahib də puldur.

Hər nemət bir üzlə tanınar ancaq,
Pul həm evtikəndir, həm də evyıxan.
Bəli! Rəqəmlənmiş bir dəstə varaq
Kəfdə evtikəndir, qəmdə evyıxan.

Oxuduq tarixi biz varaq-varaq,
Gördük səadətdən çoxmuş fəlakət.
Dünya yaranandan gözəlmiş, ancaq
İçində əzəldən yoxmuş ədalət.

Günəş üfüqlərə səssiz qonanda,
Dağların boynundan duman açılar.
Ədalətin dili susub donanda,
Bir kimsə bilməz ki, haçan açılar.

Dahilər qanadlı qələmlərilə
Çalışar ədalət əkə dünyada.
Nahaq haqqı bassa, qədəmlərilə
Ədalət dil açar bəlkə dünyada.

Yox! Dedim ədalət topallar kimi
Ağır-ağır qalxar zirvəyə sarı.
Zirvəyə çatdım... Qartallar kimi
Qıy vurur... Havaya sovurar qarı.

Bir ünvan gətirər səhnə sənətə,
Sanbaliyla dəyər gözə sənət də.
Söykənə bilməsə köhnə sənətə
Zənginləşə bilməz təzə sənət də.

Həmişə qüsursuz gözəllər olub
Mələyim də mənim, pərim də mənim.
Gərək gözəlliklə kamala dolub
Qüsursuz görünsün şeirim də mənim.

Dilim yorulsa da – Qayğı! – deməkdən,
Mən münbit torpaqdım, zəngin əkindim.
Ələnən doludan, çaxan şimşəkdən
Nə ehtiyat etdim, nə də çəkindim.

Ancaq öz içimdə qopan tufandan
Özüm anlaşılmaz təşvişə düşdüm.
Bəli! Göz açmadım neçə tüğyandan,
Gərmişdən çıxmamış gərmişə düşdüm.

Sanki mərmə udan bir əsgər idim,
Özümçün, özgəyçin təhlükəliydim.
Özüm çox deyildim, bir nəfər idim,
Ancaq bir ölkəyçin təhlükəliydim.

Yalnız buna görə, tək buna görə
Zorla aralandım öz diyarımdan.
Sənət dünyasında ancaq bir kərə
Kənara çıxmadım söz diyarımdan.

İstiqlalı yalqız, ünsiyyəti çox,
Ölkənin ürəyi bəs nədir? Bayraq!
O ürək ölkənin sinəsində yox,
Başının üstündə çırpınır ancaq.

Mənim qaldırdığım qartal qanadlı
İstiqlal bayrağım sazağa düşdü.
O ömrü qovğalı, yolu təzadlı
Doyunca uçmamış torpağa düşdü.

Mən qətiyyət dolu təbiətimlə
Həm vətənpərəstəm, həm millətpərəst.
Qürurdan yoğrulmuş xasiyyətimlə
Nə mənəbpərəstəm, nə şöhrətpərəst.

Axı şöhrətin də dövrənlər kimi
Həm aşkar, həm gizli təzadları var.
İncilərlə dolu ümmanlar kimi
Gəmilər batıran fəsadları var.

Sanma ya vədədən, ya zəmanətdən,
Ya daki sərvətdən qaçan olmamış?
Yox! Olmuş! Keçməyəm mən həqiqətdən,
Dünyada şöhrətdən qaçan olmamış.

Yüksəkdə parlayar şöhrət arzu tək,
Şənindən danışsan eşidər səni.
Yaxınına getsən zirvə buzu tək
Titrədə-titrədə üşüdər səni.

Mənə gərək deyil dedim ey əyyam,
Şöhrətin nə balı, nə də bəlası.
Gərək şeiriyyətdən bir qala quram,
Adına desinlər “Şair qalası”.

Babalar geriyə qalanda insan,
Təzədən köhnəylə əylənər deyib.
Zaman irəliyə axdığı zaman
Su bir yerdə qalsa iylənər deyib.

Bəlkə o bir yerdə qalan su kimi
Mən də iylənmişəm öz yatağımda?
Yox! Vətən havası çalan su kimi
Ev-ev dolaşıram öz torpağımda.

Kiminin mənasız baxan gözündə
Torpaqdır Vətənim, daşdır Vətənim.
Özgəni bilmirəm, dünya üzündə
Mənimçin gözümdə yaşıdır Vətənim!

O qaldırsın deyə bükük belini,
Başından keçmədi yetən yolunda.
Kimi ayağımı, kimi əlini,
Mən başımı qoydum Vətən yolunda.

Deyirlər bir belə dağ arasında
Allah da dağına baxıb qar verir.
Mən dağ olmasam da dağ sırasında
Qarım artıq olub, kim baxsa, görər.

Mən qarlı zirvəyəm! Saçlarım dümağ,
Öz təmiz qarıdır zirvənin varı!
Əfsus, tufanlarda zirvənin ancaq
Özünü dondurur öz təmiz qarı...

1989.

ETİRAF NƏĞMƏSİ

Yaxşı bax başımda qalanan qara,
Həyatda o bərkdən-boşdan çıxıbdır.
Ömrüm fəsil-fəsil dolduqca bara,
Töhfəm neçə-neçə qışdan çıxıbdır.

Kim, harda bir ocaq çatıbsa gecə,
Ocaq qırağında yatıbsa gecə,
Yuxu dəryasında batıbsa gecə,
Əli bişirdiyi aşdan çıxıbdır.

Mən yarıb keçmişəm neçə dalğadan,
Gəncliyim dadıma çatıb arxadan...
Nə şərdən qorxmuşam, nə də qovğadan,
Gələcək taleyim tuşdan çıxıbdır.

İblis də insandır, mələk də insan,
Qəddar da insandır, kövrək də insan,
Dərdi gizlətsə də ürəkdə insan,
Gözlərindən axan yaşdan çıxıbdır.

Dəyərdə seçilir almas almasdan,
Hünərdə fərqlənir qəvvas qəvvasdan...
Nə çıxar acıqla dolu təmasdan?
Yenə nə çıxıbdır, xoşdan çıxıbdır.

Üzük tərifi qaldırıb göyə,
İstəyib həmişə özünü öyə,
Haray-həşir salıb nadirəm deyə,
Ancaq düz qiyməti qaşdan çıxıbdır.

Toyuq da, qoyun da, mal da saxlasa,
Pendir də, kərə də, bal da saxlasa,
Kilim də, xalça da, şal da saxlasa,
Kəndlinin çörəyi xışdan çıxıbdır.

Daşı qaldırsa da hər çovğun yerdən,
Bir axın ummayın siz durğun yerdən.
Hər kəsin çörəyi bir uyğun yerdən,
Mənim çörəyim sə daşdan çıxıbdır.

Arada pərdəyə dönəndə zaman,
Nədənsə keçmiş unudub insan.
Fəlakət, soyqırım, iztirab, talan
Arxivdə qaldıqca, huşdan çıxıbdır.

Yox! Tarix dönsə də zülmət otağa,
Qanla yazılan söz dönər çırağa...
Dünyada dəysə də neçə torpağa,
Fikir ayaqdan yox, başdan çıxıbdır.

1990.

TƏMƏL

Şam ağlaya-ağlaya
Yananda da dik baxır.
Göz yaşını andıran
Piyi dibinə axır.
Bəli! Şam asta-asta
Əriyir heykəl kimi.
Yerində piyi donur
Heykəlsiz təməl kimi.

Mən də yandım... Dövrəmdə
Sanki batdı çeşmələr.
Alovlu ürəyimdən
Qopub düşən nəğmələr
Ayaqlarımın altı
Qalandıqca qalandı.
Mən qalxdım, qalxdım... Zaman
Dolandıqca dolandı.
Yanmağın ilki dəhşət,
Sonusa gözəl oldu.
Mən heykəl olmasam da,
Sənətim təməl oldu.

1989.

QARŞILIQLI DAYAQ

Öz bədənim özümə
Nə oldu? Daşsız zindan!
Yaman hiddətlə sıxdı
O məni zaman-zaman.
Özümə nə çatladı,
Nə qopdu, nə dağıldı.
Sandım o bədənim də
Sirlə dolu nağıldı.
Səni isə qoymadım
Zindanda sıxılan.
Hələ ilk addımını
Atmamış yıxılan.

Səsimlə yara-yara
Dumanı mən, çəni mən,
Şeirimi! Elə zirvəyə
Qaldırdım ki, səni mən,
Dalınca qaçdımsa da
Çata bilmədim sənə.
Nə yaxşı ki, sən özün
Əl uzadaraq mənə,
Öz yanına qaldırdın
Minnətdar adam kimi,
Sənətkarın üzünü
Ağardan ilham kimi.
İndi məğrur səsimə
Mən yenə minnətdaram.
Sən mənə minnətdarsan,
Mən sənə minnətdaram.

1990.

MƏN DƏ DİNCƏLƏYDİM

Ömrün yolu daşdır, atlas deyildir,
Tərif də eşidir insan, tənə də.
Dodağın gülməyi əsas deyildir,
Gərək ürək gülsün, ürək, sinədə.

Sənət dünyasında büllurdan parlaq
Neştəri suyundan yoğruldu şeirim.
Ətəyi yamyaşıl, zirvəsi dümağ
Savalan döşündə doğuldu şeirim.

İlham gözlərimə məhrəm baxan tək,
Ürəkdə əridi qübarlarım da.
“Gözə” bulağında sular axan tək,
Misralar dolaşdı damarlarımda.

Hər soyuq duyğunu istedadımla
Bir odlulu-aloğlu xətlərdim mən.
Ürəyim dolusu etiqadıyla
Zirvəyə qalxmağı qətlərdim mən.

Zirvədə başıma şimşək yağsa da,
Yol buzladı... Sandım sən qarsan, ümid!
Yox! Dedim hardasa uğur yoxsa da,
Yaxşı ki, qayğınla sən varsan, ümid!

Ey xeyirxah ümid! Sən olmasaydın
Yaşaya bilməzdi insan dünyada.
Sən qadir günəşə yol salmasaydın
Meydan oxuyardı tufan dünyada.

Tufan diləyimə atsa da qarmaq,
İradəm sənənlə mətindir ancaq.
Bilirəm zirvədə əbədi durmaq
Zirvəyə qalxmaqdan çətindir ancaq.

Sən yanımda olsan min tufan gələ
Zirvədə əbədi qalanam, ümid!
Səcdəmə günəşli asıman gələ,
Mən sənə pərəstiş qılanam, ümid!

Axı itirsə də dünyada bəzən
Ürək inamını, göz inamını,
Bayatı dönsə də fəryada bəzən,
Sən itirməyirsən öz inamını.

Elə ona görə gecə yataqda
Ən şirin yuxum da sənsən, mərd ümid!
Nemətlərlə dolu ana torpaqda
Azım da, çoxum da sənsən, mərd ümid!

Mənə gah qələmsən, gah da ki ilham,
Ən yaxşı, ən yaman günüm də sənsən!
Sənə arxayınam! Bilirəm müdam
Arxamda da sənsən, önümdə də sən!

Möhtəşəm sərçayə düzülməyəydi
Dağlar da təklikdən darıxardılar.
Yollarda hənirti sezilməyəydi
Bağlar da təklikdən darıxardılar.

Şöhrətdə də arxa arandığın
Nişanın yanına nişan taxılır.
Bəlkə də elə tək yarandığın
Günəş zaman-zaman yanıb-yaxılır.

Ey fədakar ümid! Qayalı yolda
Zirvədən-zirvəyə məni sən apar!
Sən mənimlə olsan, məni bir yol da
Nə şimşək döyəclər, nə tufan tapar.

Damla-damla olub Vətən suları
Sanki mənə baxır içdiklərimdən.
Yox! Yox! Haradasa itən suları
Qatarla asılır kirpiklərimdən.

Mənim yaşla dolu kirpiklərimdən
Könlümün telləri daha incədir.
Güllər yaranıbdır dediklərimdən,
Demədiklərimə hələ qönçədir.

Deyirəm qönçəli güllərimlə mən
Yenə Vətənimdə sakin olaydım!
Sənət rayihəli əllərimlə mən
Təbrizin qoynunda bir bağ salaydım!

Vətən günəşilə dolu səhərdə
Gözəllər gəzəydi sənət bağımnda.
Döyüşlərdən çıxan əziz şəhərdə
Mən də dincələydim yorğun çağımnda...

1991.

VETERAN

Bəzən Savalanın ətəklərində
Körpə quzuları otaran oldum.
Bəzən qarlı qışın küləklərində
Gülləni döşümlə qaytaran oldum.

Üfüqlər udanda gülləmi bəzən,
Sözümlə titrətdim aləmi bəzən,
Mürəkkəb yerinə qələmi bəzən
Döşümün qanına batıran oldum.

Mən öyünməyəm də öz sərvətimlə,
Tanındım həm mehrim, həm ülfətimlə...
Mən gah silahımla, gah sənətimlə
Neçəsini dardan qurtaran oldum.

Bəli! Mən yatmadım ömrün qınında,
Qabaqda yüyürdüm hücum anında...
Qoşmada hər yeni bəndin sonunda
“Oldum” rədifini artırın oldum.

Mən ətəkdən döşə eli qaldıran,
Dərədə uyuyan yeli qaldıran,
Zirvədə tapdanmış gülü qaldıran,
Düşməni bayrağını yatıran oldum.

Döyüşdə bir sütül əsgər olsam da,
Həyatda bir cavan rəhbər olsam da,
Sənətdə bitməmiş əsər olsam da,
Heç bilmədim haçan veteran oldum.

1985.

MƏN YORULMADIM

Vicdanın diliylə dinib-danışan
Həqiqət yoruldu, mən yorulmadım.
İnsafın hökmüylə işə qarışan
Ədalət yoruldu, mən yorulmadım.

İnsanın arxası mənəm deməkdən,
Basılmaz qaladır sinəm deməkdən,
Gərək müşkülləri yenəm deməkdən
Cəsarət yoruldu, mən yorulmadım.

Bir mərd əsgəri də alay etməkdən,
Bir həzin səsi də haray etməkdən,
Şahların şahını rüsvay etməkdən
Cəmiyyət yoruldu, mən yorulmadım.

“Etibarsız” çıxan baxtdan küsməkdən,
Hər gün bir amansız qərar kəsməkdən,
Yağışla yağmaqdan, yellə əsməkdən
Səltənət yoruldu, mən yorulmadım.

Gah silah işlədən, gah qələm çalan,
Səngərlər dalınca səngərlər alan,
Döyüşə-döyüşə kamala dolan
Rəşadət yoruldu, mən yorulmadım.

Yalnız bir il azad ömür sürməkdən,
Təbrizə dəyərli paylar verməkdən,
Yenə də döyüşdə oda girməkdən
Səadət yoruldu, mən yorulmadım.

Dövrün gözlərindən çöpü salmaqdan,
Yox! Qızılla dolu küpü salmaqdan,
Hicrandan vüsala körpü salmaqdan
Ünsiyyət yoruldu, mən yorulmadım.

Dünyada dözülməz dərdə dözməkdən,
Sonra bir də, bir də, bir də dözməkdən,
Özü də ən məhrəm yerdə dözməkdən
Sədaqət yoruldu, mən yorulmadım.

Yüngül xasiyyətli insandan qaçan,
Heç nədən xoflanan həycandan qaçan,
Şübhədən yoğrulan gümandan qaçan
Ciddiyyət yoruldu, mən yorulmadım.

Həmişə çirkəbə sinə gərməkdən,
Azca nəfəs alıb yenə gərməkdən,
Bəli! Yüz nədir ki, minə gərməkdən
Qüdsiyyət yoruldu, mən yorulmadım.

İlham bulağında coşub-daşmaqdan,
Quş qona bilməyən dağdan aşmaqdan,
Sırr dolu göyə də nəğmə qoşmaqdan
Ülviyyət yoruldu, mən yorulmadım.

Zirvədən-zirvəyə hünərlə qalxan,
Günəşin özünü döşünə taxan,
Sabaha gözlə yox, ürəklə baxan
Ləyaqət yoruldu, mən yorulmadım.

Üzlərdən qırışı almaq istəyən,
Yerinə təbəssüm salmaq istəyən,
Həmişə təzə-tər qalmaq istəyən
Tərəvət yoruldu, mən yorulmadım.

İncimiş cavanın gözüne dolan,
Kövrəlmiş qocanın könlünü alan,
Qonağı hörmətlə şən yola salan
Nəzakət yoruldu, mən yorulmadım.

Bir nazlı gözəldən minnət çəkməkdən,
Bir həssas təmasa həsrət çəkməkdən,
Bir munis baxışçın xiffət çəkməkdən
Məhəbbət yoruldu, mən yorulmadım.

Dənizdə batanın telindən tutan,
Uçruma baxanın belindən tutan,
Yetimin-yesirin əlindən tutan
Mərhəmət yoruldu, mən yorulmadım.

Çılpaq misralara bəzək verməkdən,
Günəş, dəniz, bulud, şimşək verməkdən,
Meşə, bulaq, ulduz, çiçək verməkdən
Şeiriyət yoruldu, mən yorulmadım.

Həyatdan da uzun yaşamağından,
Yerdə məsuliyyət daşımağından,
Göydə qaranlığı qaşımağından
Təbiət yoruldu, mən yorulmadım.

Sonuncu sözünün üstə durmaqdan,
Doğrunun özünün üstə durmaqdan,
Cəhənnəm közünün üstə durmaqdan
Qətiyyət yoruldu, mən yorulmadım.

Zirvələr də qorxur əcəl deməkdən,
Şıltaq şimşəklərə dəcəl deməkdən,
Şair! Bir qədər də dincəl deməkdən
Təbabət yoruldu, mən yorulmadım.

1993.

SEVİNC – KƏDƏR

Mənim ürəyimə dünya sığanda,
Sevinci özümə munis sanmışam.
Kədəri kədərin üstə yığanda,
Sevinci ülfətdə xəsis sanmışam.

Kədərlə yanaşı axmışıq sel tək,
Sanma o yubanıb uzağa düşüb.
Mən bütün sədləri keçsəm də yel tək,
O, həmişə məndən qabağa düşüb.

İndi çalışıram qəhrəman kimi
Kədərdən qabağa mən özüm düşüm!
Səhəndin başında kəhkəşan kimi
Ulduz-ulduz yanan söz düzüm, düşüm...

1992.

TƏLƏSİRƏM

Deməyin ki, dünya gözəl ola-ola,
Mən dünyada hara, niyə tələsirəm?
Öz ömrümdə müdrik yaşa dola-dola
Təmkinimi yeyə-yeyə tələsirəm.

Sənət bağım böyüyür söz güllərimlə,
Ağ gülləri yarışır ağ tellərimlə,
Gələcəyin qapısını əllərimlə
Səhər-axşam döyə-döyə tələsirəm.

Mən dağları yolum üstədən kürüsəm də,
Bu mənzildən o mənzilə yürüsəm də,
Səfərimdə gilə-gilə ərisəm də,
– Azad Vətən! – deyə-deyə tələsirəm.

1991.

GEDƏCƏYƏM MƏN

Gecikmiş vüsaldan soraq gətirən
Günün qabağına gedəcəyəm mən.
Məni qışda tapıb qışda itirən
Vətən torpağına gedəcəyəm mən.

Mühacir ömrümdən bir gün qalsa da,
Arzum bar verməmiş yarpaq salsa da,
Bulaqlaşan gözüm tamam dolsa da
“Gözə” bulağına gedəcəyəm mən.

Özü fəvq, ünvanı dağ Savalanın,
Yaşı çoxaldıqca çağ Savalanın,
Başı hər fəsildə ağ Savalanın
Yaşıl ayağına gedəcəyəm mən.

Ayazda üşüsəm şam-şam alışan,
Səhər səngisə də axşam alışan,
Həm də yarımçıq yox, tamam alışan
Lalə yığnağına gedəcəyəm mən.

Yenidən qartala dönmək naminə,
Qürurla zirvədə dinmək naminə,
Hörmətlə ətəyə enmək naminə
Qartal oylağına gedəcəyəm mən.

Hələ də kül altda odu sönməyən,
Didərgin oğlundan üzü dönməyən,
Məşəlləşən əli göydən enməyən
Baba ocağına gedəcəyəm mən.

Təbrizi ovcumda görməkdən ötrü,
Salamımı sözlə verməkdən ötrü,
Sanballı misralar hörməkdən ötrü
Şibli yaylağına gedəcəyəm mən.

Döyüşdə gözləri dörd gəncliyimin,
Təbrizdə qoyduğum mərd gəncliyimin,
Mənə zaman-zaman dərd gəncliyimin
Məlum sorağına gedəcəyəm mən.

Köhnə vurğunuyam Təbriz yayının,
Mənəm nəğməkarı haqqı-sayının,
Heyranı olduğum “Acı çay”ının
Məhrəm qırağına gedəcəyəm mən.

Vüqarı sayılır dağ meşənin də,
Suları gümüşdən ağ meşənin də,
Asfalt üstədən qopub “Bağmeşə”nin də
Əlvan qucağına gedəcəyəm mən.

Mən sarban olsam da söz karvanına,
Gedə bilməmişəm dost ünvanına.
Doğma məmləkətin həm meydanına,
Həm də çaylağına gedəcəyəm mən.

Kim istər yanından keçə gözəlin?
Durar əlindən su içə gözəlin.
İsmətdən yoğrulmuş neçə gözəlin
Qonaq otağına gedəcəyəm mən.

Yolda salamını alıb ötənin,
Yanına getmədim bəlkə yetənin.
Yox! Məndən inciyən olar... Vətənin
Bütün oylağına gedəcəyəm mən.

Bəli! Düşüb vaxtın gur axınına,
Arzularım dönməz daş yığınına,
Doğma diyarımın həm yaxınına,
Həm də uzağına gedəcəyəm mən...

1995.

MƏNİM QİBLƏM

Hər kəsin öz qibləsi var,
Mənim qibləm Vətənimdir.
Həsrət dolu ürəyimdə
Mahal-mahal bitənimdir.

Mən masamın arxasında
Qılıram öz namazımı.
Gündüz günəş, gecəyə ay
İzləyir söz namazımı.

Alnımı yox, qələmimi
Söykəyirəm varağa mən.
Duamı yox, diləyimi
Döndərirəm növrəğa mən.

Kimsə mənə deməsin ki,
Bəs möhürün hanı şair?
Möhürdədir dəstəmazlı
Namazın da canı şair.

Bu namazda başqa şey yox,
Millət sözü möhürümdür.
Axı nakam taleyimdə
O yeganə şükürümdür.

Mən əyilib düzəldikcə
Qardan da ağ varaq üstə,
Öz üzüm də varaqlaşıb
Ağ olur bu torpaq üstə.

1995.

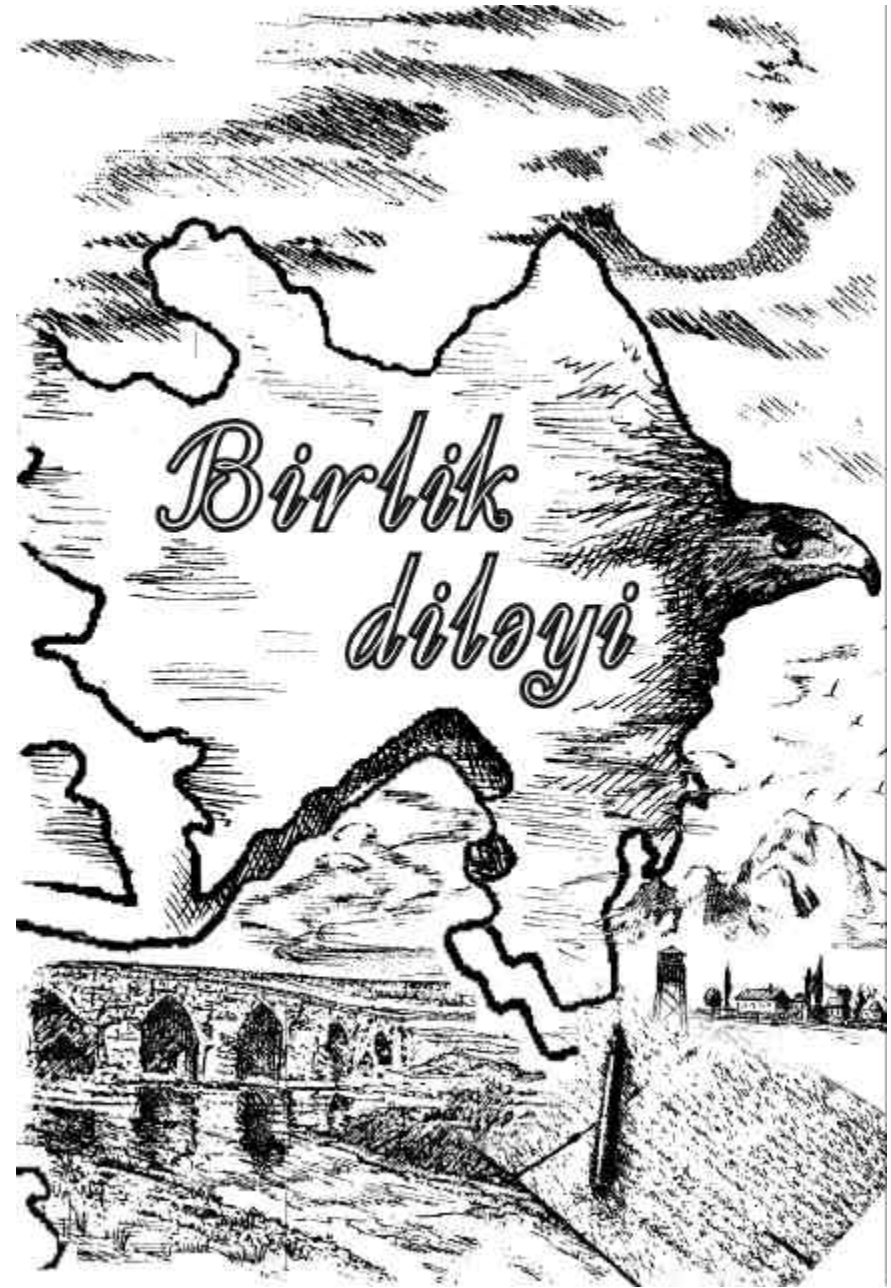
ŞİMŞƏKLƏŞƏN ÖMÜR

Kimi qaranlıqda bir kömək kimi,
Bir çıraq yandırdı itən yolunda.
Mən isə gurlayan bir şimşək kimi
Özüm alovlandım Vətən yolunda.

Yox! Şimşək bir anlıq yanır... Mən ancaq
Bütün ömrüm boyu yandım... Bəs necə?
Dedim bəlkə bu xalq, bəlkə bu torpaq
Mənim işığımla zülmətdən keçə.

Nə qədər arzular yetməyib kama,
Nə susub, nə də ki, sönəcəyəm mən.
Günəşi buludda gizlətsə səma,
Əbədi şimşəyə dönəcəyəm mən.

1995.

AZƏRBAYCAN

Azərbaycan bir qaladır,
Hər kərpici bir səngər.
Görgülərin arasından
Hünər boylanır, hünər!

Azərbaycan bir anadır,
Hər övladı bir qürur.
Alovların içində də
Uğur qazanmış, uğur!

Azərbaycan bir süfrədir,
Hər neməti bir növraq.
Əzizdən də əziz olur
Qarıya gələn qonaq.

Azərbaycan bir ocaqdır,
Hər alovu bir bayraq.
Hüsnünə əl uzadanı
Yandırır-yaxır ancaq.

Azərbaycan bir xalıdır,
Hər guşəsi bir naxış.
Ecaz dolu görkəminə
Heyran qalır hər baxış.

Azərbaycan bir zəmidir,
Hər sünbülü bir dilək.
Bir xırdaca dənini də
Müqəddəs sanır ürək!

Azərbaycan bir dənizdir,
Hər dalğası bir qaya.
Büllur sudan ayna tutur
Üfüqdən baxan Aya!

Azərbaycan bir gülşəndir,
Hər çiçəyi bir ulduz.
Bir az işıq versin deyə
Kimsəyə açmır ağız.

Azərbaycan bir nəğmədir,
Hər hürufu bir dəmir.
Məna dolu rübablari
Gah od saçır, gah ətir.

Azərbaycan bir dastandır,
Hər varağı bir aləm.
Dəyərindən yazıb-yazır,
Yazacaqdır hər qələm.

Azərbaycan bu dünyada
Şərqi məğrur qartal!
Fəqət qoşa qanadları
Bir-birindən aralı...

O qanadlar birləşəndə
Çaxacaq şimşək kimi.
Bir bayrağa çevriləcək
Ən böyük dilək kimi!

VƏTƏN

Qalxıb ölüm röyasından
Axdıq düzdən-düzə, Vətən!
Nə qədər qan dəryasından
Çıxdıq üzə-üzə, Vətən!

Sən – Azadlıq! – deyə-deyə,
Döyüzdün od yeyə-yeyə...
Sərhədləri döyə-döyə
Səsin düşdü ərzə, Vətən!

Döyüsdə də şölə yatır,
Ləçək-ləçək halə yatır,
Hər küncündə hələ yatır
Bir paslanmış nizə, Vətən!

Yerə qoyub silahımı,
Mən itirdim sabahımı.
Sənsə böyük günahımı
Heç vurmudun üzə, Vətən!

Yox! Sən məni sevdin yenə,
– Sadiq oğul! – dedin mənə.
İstəmədin baxıb sənə
Bunu düşmən sezə, Vətən!

Həm aransan, həm də yaylaq,
Səni gəzdim oylaq-oylaq...
Sonra həsrət qaldım ancaq
Saldığım hər izə, Vətən!

Mən səsəmsə şöhrətinə,
Bir möhtacam şəfqətinə.
Sənin ana həsrətinə
Ürək istər dözə, Vətən!

Şairlik də bir əzabdır,
Həm sükutdur, həm xitabdır.
Mənim şeirim tünd şərəbdır,
Kitabımsa kuzə, Vətən!

Sən namərd yox, sən mərd oldun,
Gah mülayim, gah sərt oldun.
Ömrüm boyu sən dərd oldun,
Mənsə yazan mirzə, Vətən!

Vətən nədir? O hər şeydir!
Çəmənə var, otu neydir.
Bulağı var, suyu meydir,
Yarpızısısa məzə, Vətən!

Dənsiz torpaq torpaq deyil,
Zağsız oraq oraq deyil,
Zəmilərdə alağ deyil,
Sümbül qalxır dizə, Vətən!

Sən qədimsən torpağıla,
Tarixinlə, növrağıla...
Od piləyən dodağıla
Lalən dönər közə, Vətən!

Sən məşhursan nemətinlə,
İsmətinlə, qeyrətinlə...
Neçə-neçə qismətinlə
Gəlməyəsən gözə, Vətən!

Sən gözəlsən nizamınla,
Səhərinlə, axşamınla...
Dünyadakı məqamınla
Sığışmırsan sözə, Vətən!

Mən heyranam qüruruna,
Hünərinə, uğuruna...
Qartal sənin hüzuruna
Gəlir süzə-süzə, Vətən!

Dinlə övlad muradını,
Əsirgəmə imdadını!
Sənə möhtac övladını
Sən şəfqətlə bəzə, Vətən!

Susdur qarlı küləkləri,
Söndür odlu şimşəkləri...
Qoyma kövrək ürəkləri
Həzin meh də əzə, Vətən!

Qıyma balan körpələrin,
Gözü dolan körpələrin,
Kirpik çalan körpələrin
Dodağını büzə, Vətən!

Doğmasını atanları,
Özgəsini tutanları,
Bir rizəni satanları
Doğra rizə-rizə, Vətən!

Marallar da diləyir ki,
Qartallar da diləyir ki,
Xəyallar da diləyir ki,
Səndə azad gəzə, Vətən!

Dünən, bu gün, sabahsan sən,
Ancaq yenə gümrahсан sən!
Yer üzündə allahsan sən,
Özün yar ol bizə, Vətən!

Dünya özü köhnəlsə də,
Odu-közü köhnəlsə də,
Andı-sözü köhnəlsə də,
Sən təzəsən, təzə, Vətən!

1990.

XALQ

Dalğa-dalğa çağlayan
Saray hələ haq deyil.
Çağrısına yüyürən
Kütlə hələ xalq deyil.

Yox! Kimsə unutmasın,
Xalqın müdrik fəhmi var!
Kütlədə sel axışı,
Xalqda ümman zəhmi var!

Ümman coşmasa, onda
Bilinməz qətiyyəti.
Tələtümə gəlməsə,
Görünməz əzəməti.

Vay o zamandan ümman
Nəfəs ala dərindən.
Milyon sel qüdrətilə
Tərpənə öz yerindən.

Onda sahilləri də
Yolu üstədən qoparar.
Onda dərin ümmana
Göy də həsəd aparar.

Bəli! Sarayları da
Yüz ölçüb, bir biçər xalq.
Öz haqqının uğrunda
Döyüşlərdən keçər xalq.

Qəhrəmanlar yansa da
Mərminin közü kimi,
Xalq yenə də yaşayar
Dünyanın özü kimi...

Xalq öz qoynundan çıxıb,
Özünə olmuş dayaq.
Rəhbərlər isə xalqın
Qoynundan çıxır ancaq.

Rəhbər xalqı qaldırır,
Xalq rəhbəri qaldırır.
Qalalı zirvələri
Yalnız vəhdət aldırır.

Rəhbər səhv eləyirsə
Tamam dağılmır tifaq.
O rəhbərin səhvini
Xalq düzəldir, xalq ancaq!

Bəs xalq özü səhv etsə,
Nə düzəldər səhvini?
Heç nə! Gərək onda xalq
Gözləyə öz məhvini.

Həyat bulaqdır... Amma
Qəribə sirləri var.
Onun həm çınqılları,
Həm də ki, dürləri var!

Rəhbərlər göyərdikcə,
Solduqca yarpız tək,
Qanunlar da gah çıxır,
Gah batır ulduz tək.

Qanun çoxdur... Məhrəmi
Xalqın öz arzusudur.
Neçə-neçə qanundan
Daha düz arzusudur.

Dünyada arzular da,
Əməllər də müdrikdir.
Hər xalq arzusıyla yox,
Əməliylə böyükdür.

1989.

TALAN OLANDA

Qələm kəsərdən düşər
Cürət talan olanda.
Şeir dəyərdən düşər
Hikmət talan olanda.

Ayaq getsə, diz qalar,
Yazı itsə, miz qalar,
Nə nişan, nə iz qalar
Zəhmət talan olanda.

Sənətkar yalqızlaşar,
Təfəkkür cılızlaşar,
Saxtakar arsızlaşar
Sənət talan olanda.

Adam da məyuslaşar,
İnam da məyuslaşar,
Əncam da məyuslaşar
Xidmət talan olanda.

Haqqın üstədən keçilməz,
Keçədən don biçilməz,
Süd ayrandan seçilməz
Qiyət talan olanda.

Tarixlər çıpqaqlaşar,
Örnəklər uzaqlaşar...
İqlimlər quraqlaşar
Adət talan olanda.

Qətiyyət şəstdən gələr,
Təvəqqe pəsdən gələr,
Səhv səhvin üstədən gələr
İbrət talan olanda.

Sanma bərəkət itər,
Yaz da biryolluq ötür.
Yox! Yox! Təzədən bitər
Nemət talan olanda.

Bəli! Vüqar yeyilməz,
Təpəyə dağ deyilməz.
Məğrur insan əyilməz
Sərvət talan olanda.

Səmimiyyət göz açar,
Həqiqətdən söz açar,
O əyrini düz açar
Qeybət talan olanda.

Haray salar ədalət,
Qürurdadır əzəmət!
Bütövləşər şəxsiyyət
Minnət talan olanda.

Silkinəndə yumruqlar,
Dağlarlar qoruqlar,
Tənleşərlər hüquqlar
Nisbət talan olanda.

Ay mis yox, gümüş doğar,
Dəvətdən görüş doğar.
Dodaqda öpüş doğar
Hiddət talan olanda.

Yanğı dolu ağılar,
Qora dönüb dağlar...
Zərrə-zərrə yığılar
Qüvvət talan olanda.

Hər müşkülə tablalar,
Nə coşar, nə goplayar.
Təzə nüfuz toplayar
Şöhrət talan olanda.

Dönüşlərə də dönər,
Görüşlərə də dönər,
Gülüşlərə də dönər
Həsret talan olanda.

Ürək sakit döyünər,
Sevgisiylə öyünər,
Toy paltarı geyinər
Xiffət talan olanda.

Binalar daşsız qalar,
Üzüklər qaşsız qalar,
İnsanlar başsız qalar
Dövlət talan olanda.

Nə oxuyar, nə çalar,
Təpiklər altda qalar,
Əzabla nəfəs alar
Millət talan olanda.

İnsanlar sirləşərlər,
Yenidən birləşərlər,
Döyüşdə şirləşərlər
Vəhdət talan olanda.

1992.

QAYITMAQ

Hayıf mənim millətim
Bəzən küyə düşəndir.
Özü də bilməyir ki,
Axı niyə düşəndir?
Məgər görməyir küy var,
Bir ləkəni dağıdır.
Küy var, bir mənzili yox,
Bir ölkəni dağıdır.

Yox! Yox! Daha küyü də
Küydən seçmək gərəkdir.
Bir dəfə yox, min dəfə
Ölçüb-biçmək gərəkdir.
Yoxsa küy selləndikcə
Dalğa-dalğa qabarar.
Dağ siqlətli inamı
Tamam yuyub aparar.
Yaman yanılır, yaman
Küyləri saldıranlar.
Birin hesabına
Birini qaldıranlar.
Kim bilmir ki, qüsursuz
Nə əməl var, nə nemət.
Dünyada ölülərin
Qüsuru olmur fəqət.
Mənim də qüsurum var?
Var! Əlbəttə var! Ancaq
Qüsursuz tək Allahdır,
O da ki, gözdən uzaq...
İnsafla döyünməyən
Ürək heç ürək deyil.
Qüsurları ananda
Unutmaq gərək deyil
Qüsurlar yaradan da
Vətənin övladıdır.
Qüsurlar sonra peşman
Taleyin fəryadıdır.
Doğrudur, zaman bizi
Haqqa çağırır indi.
Dünya aşkarlıq deyə
Bar-bar bağırır indi.

Ancaq elə yerlər var
Dəyişilmir niyyətlər.
Yenə qüsurlarını
Malalayır millətlər.
Mənim millətim isə
Açıb köhnə sandığı,
Yad ayaqlar altına
Səpir məhrəm pambığı.
O xeyir iş görməklə
Yaşa dolmaq istəyir.
Bilmir zərər çəkməkdə
İlkin olmaq istəyir.
Yox! Yox! Ulularımız
Nə zamansa deyirdi:
Zərərin yarısından
Qayıtmaq da xeyirdi.

1989.

ZAMANIN NƏĞMƏSİ

Elə iti sürətlə
Axıb-gedir ki, zaman,
Qəzaya uğramasa
Gərək şükr edə insan.
Bataqlıqda cürətlə
Çırpınan məğrur insan,
Bataqlığın dibinə
Sürətlə gedər, inan!
Ürək nədir? Bir qala!
Nə qar tutur, nə sazaq.
Zirvəsində arzusu
Şəstlə yellənən bayraq!

– 86 –

İnsan gərək insanı
– Qardaş – deyə çağıra.
Ürəyində sabaha
Qəti inam doğura.
Hələ küsənləri də
Birtəhər barışdır.
Vay ondan, öz başının
Başını qarışdır.
Belin bükülməyini
Məğlubıyyəət sanma sən.
Gün gələr, o dikələr,
Üstündə dağlar çən...
Təki o qırılmasın,
Yoxsa üzülə bilər.
Dəhşəti uzaqdan da
Aydın sezilə bilər.
Vətən tək torpaq deyil,
Əkib-biçə bir millət.
Həm ömürdür, həm sevgi,
Həm qürurdur, həm qeyrət.
Vətənin tarixini
Yazdıqca fəsil-fəsil,
Vətənin övladları
Qocalır nəsil-nəsil...
Bəs Vətən özü necə?
Həmişə cavan qalır.
Döşündə hər nəsildən
Bir əziz nişan qalır.

1991.

– 87 –

NANKOR

*Öz doğma dilinin məhrəm sözlərinə
özgə dilin naməhrəm sözlərini
qatan bəzi Azərbaycan türklərinə.*

Özgəsinin dilini
Sən qatma öz dilinə!
Qılıqla qarışdırma
Bir özgə söz, dilinə!

Özgəsi qibtə edir
Sənin zəngin dilinə.
Ulduzla dolu göydən
Daha əngin dilinə.

Axı başdan-ayağa
Şeiriyətdir öz dilin!
Hikmətlə naxışlanan
Ünsiyyətdir öz dilin!

Sənin bircə şeirin
Neçə kağıza sığmaz!
Sənin bircə məsəlin
Neçə ağıza sığmaz!

Sənin bircə bayatın
Neçə sinəyə sığmaz!
Sənin bircə şikəstən
Neçə səhnəyə sığmaz!

Sənin bircə təranən
Neçə rübaba sığmaz!
Sənin bircə dastanın
Neçə kitaba sığmaz!

Dil də dənizə bənzər,
Çirkab götürməz, inan!
Götürsə, əlacını
Tapa bilməz bir cahan.

Dalğalar zibilləri
Dallarına çatarlar.
Növbəylə yaxınlaşıb
Sahillərə atarlar...

Dəniz özü-özünə
Təmizlənər yenə də.
Ona görə qayğıyla
Əzizlənər yenə də.

Dilinin qədrini bil,
Dəyişməsin yolumuz.
Qədir bilməyənlərə
Nankor deyib ulumuz.

Təpə özünü dağa
Döndərsə məmnun olar.
Dağ özünü təpəyə
Döndərsə məğmun olar.

Allah özü saxlasın
Belə bir gündən bizi.
Tənələr gözləməsin
Bir daha öndən bizi.

BU QƏDƏR YOX

Öz yurdundan qaçır insan,
Möhnət olar, bu qədər yox.
Qürbətə yol açır insan,
Qürbət olar, bu qədər yox.

Zirvə yanır qardan ayrı,
Yarpaq solur bardan ayrı,
Yar yaşayır yardan ayrı,
Həsrət olar, bu qədər yox.

Bəli! Qardaş xiffət çəkir,
Qardaşdan da minnət çəkir,
Yazıq ürək zillət çəkir,
Zillət olar, bu qədər yox.

Nahaq halal qüvvət olur,
Haq iştahla qarət olur,
Dözüm haqqa ibrət olur,
İbrət olar, bu qədər yox.

Kor da kora arxa durur,
Tor da tora arxa durur,
Zor da zora arxa durur,
Himmət olar, bu qədər yox.

Gün atılan oxa dönür,
Sanma az da çoxa dönür,
Var da daha yoxa dönür,
Sürət olar, bu qədər yox.

Hər yerindən duran adam
Nədir? Şair, memar, rəssam...
Baş yox, qarın doğru əyyam,
Qələt olar, bu qədər yox.

Eh, daha pəs qıy da olur,
Milyonerlər peyda olur,
Ləzzət neçə qayda olur,
Ləzzət olar, bu qədər yox.

Çiçəklərlə danışan var,
Mələklərlə danışan var,
Küləklərlə danışan var,
Ülfət olar, bu qədər yox.

O eyhamlı sifət taxır,
Bu inamlı sifət taxır,
Min nizamlı sifət taxır,
Sifət olar, bu qədər yox.

Yaxşılıq ki, dönüb həbə,
Yalan yaman düşüb dəbə,
Gözgörəti girir cibə,
Cürət olar, bu qədər yox.

Tamah geniş, həyat ağır,
Kimlər isə sərvət yığır,
Nə yerə, nə göyə sığır,
Sərvət olar, bu qədər yox.

Yetimdən də dәмət alır,
Yetimdən də xələt alır,
Yetimdən də rüşvət alır,
Rüşvət olar, bu qədər yox.

Baş da hörmət umur səndən,
Yaş da hörmət umur səndən,
Daş da hörmət umur səndən,
Hörmət olar, bu qədər yox.

Ərköyünlər nisbət gəzir,
Sağlığında rəhmət gəzir,
Məzarda da şöhrət gəzir,
Şöhrət olar, bu qədər yox.

Kömək istər haya çata,
Bulaq istər çaya çata,
Zirvə istər aya çata,
Qamət olar, bu qədər yox.

Ot şəbnəmdən sırğa taxır,
Ulduz zərdən xına yaxır,
Yerdən-göydən zinət baxır,
Zinət olar, bu qədər yox.

Qələm! Dönür bir neyə o,
Gah yerə o, gah göyə o,
Heyrət edir hər şeyə o,
Heyrət olar, bu qədər yox.

Haçan sevinc qəhət olur,
Ömür sürmək dəhşət olur,
Təsəlli də minnət olur,
Minnət olar, bu qədər yox.

Qara günlər şiddət edir,
Söz sənəti höcət edir,
Ağ günlərdən söhbət edir,
Söhbət olar, bu qədər yox.

Millətin bir möhnəti var,
Necə deyim vəhdəti var?
Hərənin bir niyyəti var,
Niyyət olar, bu qədər yox.

Düşmənlərsə bir niyyətdə,
Həm ölkədə, həm qürbətdə,
Calaqlaşır bir vəhdətdə,
Vəhdət olar, bu qədər yox.

Düşmənlər ki, heybətləşir,
Gündən-günə dəhşətləşir,
Bizimkilər höcətləşir,
Höcət olar, bu qədər yox.

Tikan aşıb qiymətindən,
Dastan deyir hikmətindən,
Gül danışmır ismətindən,
İsmət olar, bu qədər yox.

Demə hər şey bir nemətdir,
Bir qaydadır, bir adətdir,
Ya ərməğan, ya qismətdir,
Qismət olar, bu qədər yox.

1993.

QONŞU ÜLFƏTİ

*Qonşu qonşuya baxar,
Canını oda yaxar.
(Atalar sözü).*

Yox! Müdrik məsəllərlə
Bəzənmiş bir ölkədə,
Atalar belə sözü
Deməmişdir bəlkə də.

Yox! Paxıllar yaxılıb
Qonşusunun oduna,
Belə sözü uydurub
Ataların adına.
Axı, qonşu qonşuya
Baxar bir örnək kimi.
Təmiz məhəbbət dolu
Böyük bir ürək kimi.
Qonşunun dar günündə
Köməyə gələr qonşu.
Sonuncu tikəsini
Qonşuyla bölər qonşu.
Bəli! Qonşu qonşuya
Səadət dilər ancaq.
Oduna yaxılmaz, yox,
İsinə bilər ancaq.
Doğma evdən yad evə
Mehriban qayğı axar,
Min şəfqətlə yoğrulan
Min həssas duyğu axar.
Qonşular arasında
Nə kin, nə nifrət olar.
Yalnız xeyir-duayla
Dolu bir hörmət olar.
Qoy qonşuda nə qibtə,
Nə də rəqabət olsun.
Bu qonşu o qonşuya
Məhrəm dəyanət olsun!
Qulaq as! Ataların
Sözü gör nə gözəldir:
“Uzaqdakı qohumdan
Yaxın qonşu əfzəldir”.

1990.

ŞƏFQƏT

Dostlar! Həm kişiyyə, həm də qadına
Hər yerdə, hər zaman gərəkdir şəfqət!
İnsanlar yananda möhnət oduna,
Dadına yetişən köməkdir şəfqət!

Qoymayın insanın ömrü talana,
Gözləri – Bir yardım! – deyə dolana...
Çətinə düşənə, darda qalana
Dünyada su, hava, çörəkdir şəfqət!

Acı küləklərə meydan torpağın,
Qara kirpikləri tikan torpağın,
Başdan-ayağadək üryan torpağın
Əynində bir yaşıl köynəkdir şəfqət!

O, yaşar güzəran adlı axında,
Bahar mövsümündə, payız çağında.
Gülləri sayrısan ömrün bağında
Nadir rayihəli çiçəkdir şəfqət!

Gəlin biz şəfqətə əvəz ummayaq,
Bircə təmənnə da əbəs ummayaq,
Araya düşsə də qərəz, ummayaq,
Sınar, şüşədən də kövrəkdir şəfqət!

Bürküdə dolaşar küləklər kimi,
Qaranlıqda çaxar şimşəklər kimi,
Dünyada ən gözəl diləklər kimi
Həssas ürəklərə bəzəkdir şəfqət!..

1969.

TORPAQ DƏYANƏTİ

Üstündə doğulduğun
Torpağı yaxşı tanı!
Bərəkətli torpaqdan
Vəfalı həyan hanı?
Sən kiminsə evində
Bir az çox qalsan əgər,
Ev yiyəsi könlündə
Səndən inciməz məgər?
Hələ qonşuları da
Sənə heyrətlə baxar.
Torpaq necə? Həmişə
Sənə şəfqətlə baxar.
Sən də torpağın üstdə
Gəzib illər boyunca,
Nadir daddan yoğrulmuş
Bar yeyərsən doyunca...
Aradasa nə heyrət,
Nə də ki, minnət olar.
Yox! Yox! Qayğıyla dolu
Mehriban ülfət olar.
Dünyadan köçsən, torpaq
Minnət qoymaz boynuna.
Səni əbədi alar
Məhrəmləşən qoynuna.
Nə olsun nə abidə,
Nə də heykəldir torpaq.
Hər şeyə həm ilk təməl,
Həm son təməldir torpaq.

1990.

TORPAQ SƏXAVƏTİ

Başını dik tutub, boynunu da şax,
Torpağın haqqında daha az deyin!
Əyil, ayağının altına bir bax,
Gör nəyin üstündə durubsan, nəyin?

Kimsədən bir tərif ummayır torpaq,
Adi otunun da öz şöhrəti var.
Özü yeyilməyir dünyada... Ancaq
İştahla yeyilən min neməti var.

Cadar-cadar olmuş üzü insanın,
Baxtın darağıyla daranmış bəlkə?
Yox! Torpağa bənzər özü insanın,
Doğrudan torpaqdan yaranmış bəlkə?

Torpaq çox həssasdır, yadında saxla,
Tərin şırımına axmasa əgər,
İstəsən torpağa sən Kürü bağla,
Xırdaca bir sünbül bitirər məgər?

Dünyada nə qədər ləziz olsa da,
Əslini unuda bilməyir nemət.
Duyur, yaxşı duyur əziz olsa da
Anası torpaqdır, atası zəhmət!

Niyə insan sevir Vətəni, niyə?
Bilir gül nəfəsli torpaqdır o da!
Ulduz, dilsiz ulduz zinətə göyə,
Anası torpağa növrəqdır o da.

Xiffət qatarıyla dolsa ürəyin,
Bir yar nəğmə desə bu dar dünyada,
Özün de, olarmı daha gərəyin
Bir kaman, bir qaval, bir tar dünyada.

Kim deyir iş əlin məqsədi deyil,
Məhəbbət xəyalın məbədi deyil,
Hayıf keçicidir, əbədi deyil
Nə iş, nə məhəbbət, nə yar dünyada.

Torpaqdır əbədi qalan gülzarın,
Əvvəl beşiyindir, sonra məzarın...
Qiymətli daş-qaşla dolsa diyarın,
Torpaqdan dəyərli nə var dünyada?

Səni yedirən də, içirən də o,
Uğurdan uğura keçirən də o,
Yolunu könlünə köçürən də o,
Torpaqsız nə şum var, nə bar dünyada.

Quş da quşluğuyla haqqı itirməz,
Qonduğu torpağa zərər yetirməz,
Torpaqsız ot nədir? Tikan bitirməz
Nə yağış, nə dolu, nə qar dünyada.

Sən də doğulduğun torpağı sevsən,
Həm aranı, həm də yaylağı sevsən,
Ürəyin isinən ocağı sevsən,
Nə peşman olarsan, nə xar dünyada.

Torpağın altına gedən igidlər
Nə qarlı qış görür, nə çiçəkli yaz,
Ancaq öz qəbrilə ölməz şəhidlər
Torpağın boyunu ucaldır bir az.

Hər igid şəhidə füsunkar Vətən
Bir nədir, yüz heykəl ucalda bilər.
Hansı döyüşdəsə fədakar Vətən
Özü şəhid olsa, əhdi də ölər.

1988.

BİRLİK DİLƏYİ

Birliyə zidd gedən həmvətənlərim,
Hirsdən qürurum yox, kinim doğulmuş.
Yada hörmət edən həmvətənlərim
Niyə bir-birinə qənim doğulmuş.

Yad yox, xalqım özü deyib binadan
Əvvəl evin içi, sonra eşiği.
Dodağı laylalı doğma anadan
Məhəbbət ummuşdur körpə beşiği.

Dik zirvə daha da məğrurlaşardı
Ağ saçı tufanla daranmasaydı.
Mərd xalqım daha da büllurlaşardı
İçində paxıllıq yaranmasaydı.

Gərgin əməyiylə şöhrət qazanan
Qardaşı qardaşın gözü götürmür.
İsti təmasıyla hörmət qazanan
Yoldaşı yoldaşın gözü götürmür.

Qonşu qonşusuyla qabaqlaşanda
Mehriban-mehriban söhbət eləyir.
Yanından bir azca uzaqlaşanda
Dalınca o ki var qeybət eləyir.

Biz müsəlmanlarıq. Düşmən gözündə
Gah “qatillərik”, gah “qəsbkarlarıq”.
Yox! Biz ovla dolu dünya üzündə
Qəfəsə salınmış “canavarlarıq”.

Bəlkə ona görə vəhdətimizlə
Bütün çəpərləri yıxa bilmirik.
Bəlkə ona görə vüsətimizlə
Dünya meydanına çıxa bilmirik.

Ürək tək olsa da muradlarının
Bir dünya sözünü ötəndir ancaq –
Vətən mərd baxışlı övladlarının
Möhkəm birliyiylə Vətəndir ancaq.

Ağac təklikdə yox, budaqlarıyla
Daha əzəmətli görünməyirmi?
Yaylaq təklikdə yox, budaqlarıyla
Daha tərəvətli görünməyirmi?

Ulduzun yanında ulduz yanmasa
Necə parıldayar kəhkəşan, necə?
Mehribanlıq nədir? İnsan qanmasa
Necə əziz olar ərməğan, necə?

Dünyanın ən məşhur qəhrəmanı da
Sir dolu sabahın nigaranıdır.
Yəyatın ən böyük imtahanı da
Dostluq, yalnız dostluq imtahanıdır.

Ürəyim həmişə qürurla dindi,
Uymadım cəllalı ölkələrə mən.
Həsəd aparıram doğrusu indi
Millətini sevən özgələrə mən.

Özgələr dünyanın o başındakı
Öz həmdili ilə birləşmək istər.
Adi bir üzüyün dik qaşındakı
Şüşə ola-ola dürləşmək istər.

Doğma Vətənimin bir bulağını
Bir sandıq gövhərə dəyişməyəm mən.
Gözü tox xalqımın bir dırnağını
Bir düzüm ölkərə dəyişməyəm mən.

O məhrəmdən məhrəm ünsiyyət dolu
Bir tarix yaradıb öz kamalıyla.
O şirindən şirin səadət dolu
Gələcəyə uçub öz xəyalıyla...

O çağlayan ümman deyilmi məgər?
Bir an qubarlanmaz çağlayan ürək!
Günəşdə min ləkə varsa da əgər,
Xalqımda bir ləkə olmasın gərək!

1993.

BİRLİK

Geniş düzlərinə baxdıqca Vətən,
Ürəyim böyüyür köksümdə mənim.
Çayların nəğməylə axdıqca Vətən,
Suda şeir oxuyur əksim də mənim.

Mən elə insanam, elə insanam,
Dünyada bir evim, bir ünvanım var.
Mən elə sarbanam, elə sarbanam,
Dünyada bir yüküm, bir karvanım var.

Mən elə əsgərəm, elə əsgərəm,
Dünyada bir andım, bir bayrağım var.
Mən elə əsərəm, elə əsərəm,
Dünyada bir mövzum, bir qaynağım var.

Mən elə murazam, elə murazam,
Dünyada bir yolum, bir mənzilim var.
Mən elə Arazam, elə Arazam,
İki sahilimdə bir nisgilim var.

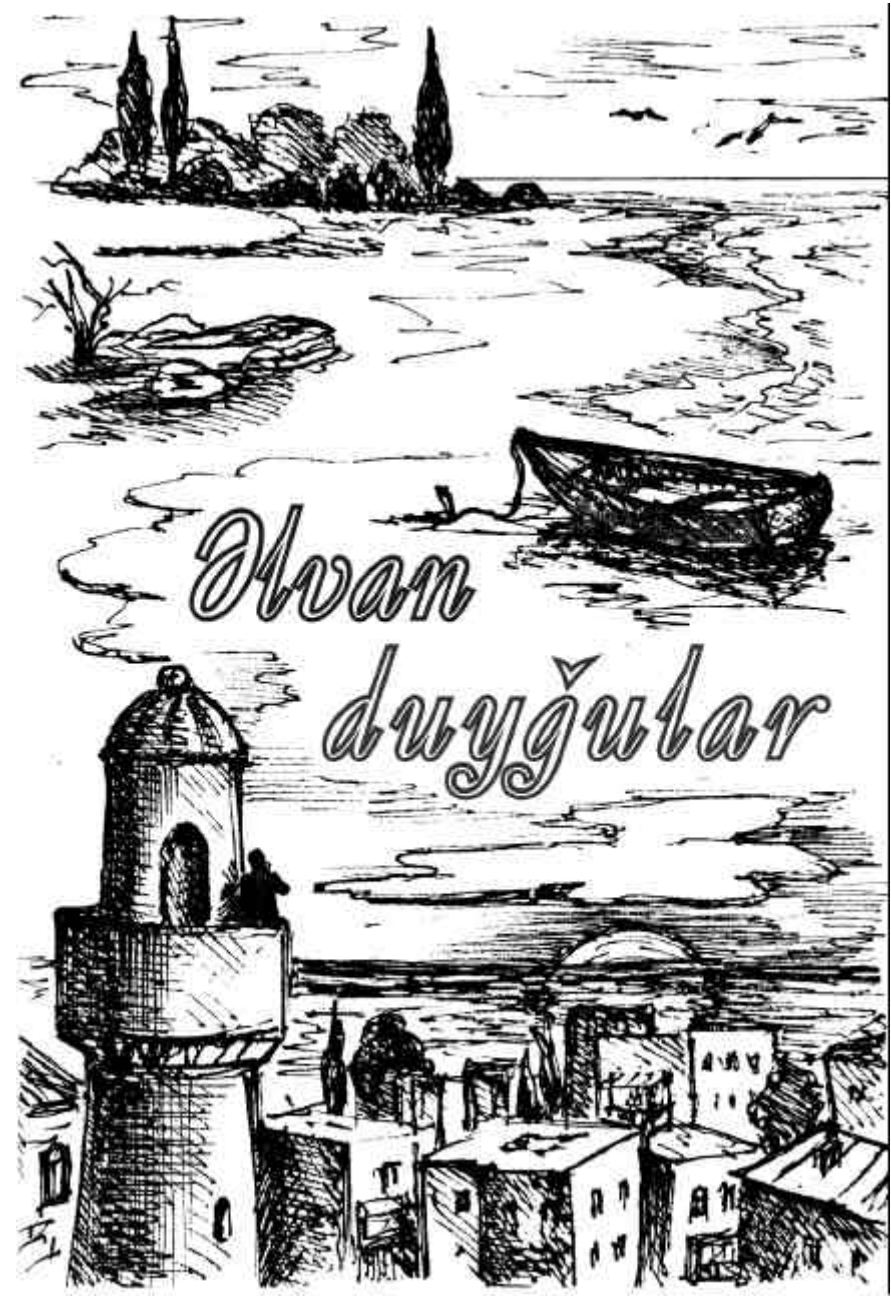
Daim o nisgillə axıram, inan,
Nədənsə uzanır mənzilim mənim.
Mənə ayrı gözlə baxmasın cahən,
Sənin birliyindir nisgilim mənim.

Mən mərdəm! Yolumu bağlasa hicran,
– Birlik! – deyə-deyə çıxış gəzərəm.
Məni hansı çaya tullasa zaman,
Yenə də birliyə doğru üzərəm...

Zaman qələm çəksin bütün qəmlərə,
Arada nə hicran, nə nisgil qalsın!
Sərhəd məftilləri dönsün simlələrə,
Birlik nəğməsinə vüsətlə çalsın!

Birlik yaransaydı, yaz küləyi tək
Dərd dolu ürəyim yüngülləşərdi.
Gözlərim güldükcə dağ çiçəyi tək
Arzumun zəmisinə sünbülləşərdi...

1988.

ƏBƏDİYYƏT

Yaxşı da, yaman da dedim dünyadan,
Nəğməsi bitməmiş, yenə yazılar!
Bəs haçan bilinər qədim dünyadan
Narazılar çoxdur, yoxsa razılar?

Kim bilmir dünya bir, sakinlər çoxdur,
Ömrümü tünlükdə sürəcəyəm mən.
Deməli ikinci dünyamız yoxdur,
Bəs harda yaxşı gün görəcəyəm mən?

Dünyanın gözündən kim düşsə guya,
Xırdalana bilər çəki daşı tək.
Vay o zamandan ki, bu boyda dünya
Özü gözədən düşsə qəzəb yaş tək...

Demə nə o zəka, nə o ustad var,
Mənzili bu gecə əbədiyyətdir.
Qəbirdə nə həyat, nə də murad var,
Bilmirəm o necə əbədiyyətdir?

Yerdən nə çıxarır alması? İnsan!
Almasın dəyəri qədərsiz olur.
İnsan özü yerə gömülən zaman
Adicə daşdan da dəyərsiz olur.

Nəsillər zəvvardır, həyatsa ocaq,
Nə səfər qurtarır, nə də ziyafət...
Ürəyi ilhamlı, nəğməsi şaqraq
Həyata deyirəm mən əbədiyyət!

1990.

FƏRZİYYƏ – HƏQİQƏT

Dünya müdrikləşsə də
İcadların içində,
İnsan çaş-baş qalıbdır
Təzadların içində.
Bilmir ki, gördükləri
Yetkindir, yoxsa çağa.
Böyüklükdə hər şeyi
Dağa bənzədir, dağa.
Ancaq elə ki, duman
Bütün yolları alır,
Sanki yam-yaşıl dağı
Bom-boz qəfəsə salır.
Sonrasa əsir olur
Özü yel qabağında.
Soyuq-soyuq damlalar
Parlayır yanağında...
İnsan unutmasın ki,
Gözü meyar gözüdür.
Böyüklük fərziyyə yox,
Həqiqətin özüdür.

1989.

GÖYLƏRİN MƏSLƏHƏTİ

Dedilər nə zaman ki
Dağ dumana bürünür,
Əvvəlkindən daha da
Əzəmətli görünür.

Bilmədilər dumanı
Göylər göndərir dağa.
Ətəyində gül sola,
Zirvəsinə qar yağa...
Yoxsa ki, lovğalanmaq
Xəyalına düşər dağ.
Qayalar arasında
Zaman-zaman şişər dağ.
Qayalarsa təzədən
Biçilər öz yerində.
Sonra qala boyları
Kiçilər öz yerində.
Yaxşı ki, hələ göylər
Təmizdir, müqəddəsdir.
Sadəliyə, düzlüyə
Həyəndir, dadirəsdir.
Əskiltmək istəməyir
Vüqarı, ləyaqəti,
Nəzarəti altında
Saxlayır ədaləti.

1991.

YARANANLAR-YARADANLAR

Lövhə, füsunkar lövhə
Təbiətdən yaranır.
Düha, müqtədir düha
Cəmiyyətdən yaranır.

Nağıl, maraqlı nağıl
Rəvayətdən yaranır.
Həyat, qaynayan həyat
Həqiqətdən yaranır.

Gənclik, sövdalı gənclik
Tərəvətdən yaranır.
Sevgi, mehriban sevgi
Ünsiyyətdən yaranır.

Fikir, xeyirxah fikir
Məşvərətdən yaranır.
Duyğu, alovlu duyğu
Hərərətdən yaranır.

Nəğmə, ilhamlı nəğmə
Şeiriyətdən yaranır.
Avaz, çağlayan avaz
Mələhətdən yaranır.

Töhfə, minnətsiz töhfə
Səxavətdən yaranır.
Namus, müqəddəs namus
Heysiyyətdən yaranır.

Yardım, könüllü yardım
Mərhəmətdən yaranır.
Vıdan, ləkəsiz vıdan
Qüdsiyyətdən yaranır.

Heyrət, ecazkar heyrət
Məharətdən yaranır.
Hörmət, riyasız hörmət
Nəzakətdən yaranır.

Arzu, qanadlı arzu
Ülviyyətdən yaranır.
Əməl, fədakar əməl
Rəşadətdən yaranır.

Dövlət, tükənməz dövlət
Bərəkətdən yaranır.
Növraq, dağılmaz növraq
Fərasətdən yaranır.

Şöhrət, cəlalı şöhrət
Səadətdən yaranır.
Vüqar, təmkinli vüqar
Əzəmətdən yaranır.

Zərbə, xəbərsiz zərbə
Xəyanətdən yaranır.
Dözüm, yorulmaz dözümlər
Dəyanətdən yaranır.

Nüfuz, qürurlu nüfuz
Şəxsiyyətdən yaranır.
Fərman, doğruçu fərman
Ədalətdən yaranır.

Hünər, basılmaz hünər
Cəsarətdən yaranır.
İnam, möhtəşəm inam
Qətiyyətdən yaranır.

1989.

ƏLVAN DUYĞULAR

Sanma bu dünya ancaq
Qayğılardan yaranıb.
Həm də həssas təmaslı
Duyğulardan yaranıb.

Yalnız güllər deyildir,
Duyğular da əlvandır.
Gah şaqraq, gah da həzin
Nəğmə çalan kamandır.
Mahir duyğu hər notun
Məqamını biləndir.
Öz vaxtında ağlayan,
Öz vaxtında güləndir.
Bu dünyada nə qədər
Duyğular aləmi var,
Bu dünyada o qədər
Duyğular həmdəmi var.
Fəqət hansı sənətkar
Əzəmətli olsa da,
Məharətli olsa da,
Tərəvətli olsa da,
Yaratdığı əsərlər
Özündən çox yaşayır.
İlham qıtlığında da
Gözləri tox yaşayır.
Bəli! Çox ömür sürən
Nə güldür, nə çiçəkdir.
Sənətin üfüqündə
Günəşləşən ürəkdir.
O günəş böyüdükcə
Ənginləşir dünya da.
Əlvən naxışlarıyla
Zənginləşir dünya da.

1990.

GÖZ – ÜRƏK

Həyatı gözlə görmək
Hünər deyil dünyada.
Göz görməsə de, səhər
Səhər deyil dünyada?
Hünər odur həyatı
Ürəklə görəsən sən!
Həyatın qiymətini
Ürəklə verəsən sən!
Göz nə qədər uzağa
Baxsa da yer üzündə,
Həyatı vüsətilə
Duya bilmir özündə.
Səhv eləyir yarımçıq
Qiyमतində göz, inan!
Məhkum olur ürəyin
Töhmətində göz, inan!
Ürəyin özündəsə
Yer də, göy də yerləşir.
Hələ sirrlərlə dolu
Nəçə şey də yerləşir.
Bəli! Ən adil hakim
Ürəkdir, ancaq ürək!
Duyğusu dəniz ürək,
Alovu mayaq ürək...

1992.

YOXSA...

Göyün bərəkətinə
Bənzər bərəkət hamı?
Məgər həmişə yerin
Yanında deyil canı?
Axı yerə gah yağış,
Gah da qar göndərir göy.
Səxavət dənizində
Nəyi var, göndərir göy.
Mən hələ günəş adlı
Qılığını demirəm.
Mən hələ karvan-karvan
İşığını demirəm.
Göyün dəstərxanında
Hər ulduz bir qədəhdür.
O qızıl qədəhlərdə
Şəfəq içmək fərəhdür.
Yağış içmək hünərdir,
Şimşək içmək şöhrətdir.
Göy yerin başı üstə
Başdan-başa hikmətdir.
Bəlkə də ona görə
Böyükdən-böyükdür o.
Ucadan-ucadır o,
Müdrəkdən-müdrəkdir o.
Göy yersiz də yaşayar,
Ehtiyacsız adam tək.
Ancaq yer isə göysüz
Quruyar bir ilham tək.

Bu adi həqiqətdən
Göy daşına-daşına,
Təmənnasız qayğını
Çırpır yerin başına.
Yoxsa yaranışından
Uca olsaydı da göy,
Yerin başı üstünə
Kölgə salsaydı da göy,
Bu qədər ucalmazdı
Zamanın gözlərində,
Dünyanın gözlərində,
İnsanın gözlərində.

1990.

HƏYAT NOTLARI

Kim deyir ki, özgə yer
Öz yerindən gözəldir.
Ancaq əlvan arzular
Bir-birindən gözəldir.
İnsanın xəyalı da
Genişdir mahal kimi.
O diyardan-diyara
Uçanda qartal kimi,
Arzular qanad olur,
Çağırışlar bələdçi.
Önünü kəsə bilmir
Nə sərhəd, nə sərhədçi.

Neçə-neçə diyarı
Ayaqlasa da insan,
Dilədiyi neməti
Soraqlasa da insan,
Bu dünyada Vətəni
Bir olur ömrü təki.
Qisməti fələyin yox,
Taleyin ömrü təki
Ömrünün kitabına
Yazılır varaq-varaq.
Gah yanır ulduz-ulduz,
Gah solur yarpaq-yarpaq...
Demirəm ki, ehtiyac
Qapıları döyəndə,
Qəhrəman da başını
Ehtiyaca əyəndə,
Vətən ətrilə dolu
Nə gül, nə bar satılmaz.
Vətən ritmiylə dolu
Nə ud, nə tar satılmaz.
Deyirəm ki, dünyada
Vətən, ana, yar da var.
Bu əziz varlıqların
Əvəzləri harda var?
Nə olsa, bu varlıqlar
Heç nəyə satılmazlar.
Bəli! Yüke dönsələr,
Harasa atılmazlar.

Vətən, ana, yar yoxsa,
Gözünü yığar sevinc.
Vətən, ana, yar varsa,
Ülfətdən doğar sevinc.
Səhər üfüqlə dəniz
Bir-birinə qarışır.
Günəş də ikisinin
Arasında alışıır.
Yox! Sanki mavi döşlü
Dənizdən çıxır günəş.
Ağ saçlı dalğaların
Əlini sıxır günəş.
Təravəti daha da
Parlaq görünsün deyə,
Əvvəl dənizdə çimib,
Sonra ucalır göyə.
Ancaq insan taleyi
Qürurunu kömməsin.
Parlamağın xətrinə
Göz yaşında çimməsin!
Ovuc-ovuc qızıl pul
Səpsələr də başına,
Hansı insan dəyişər
Gülüşi göz yaşına?

1992.

GÖZ YAŞLARI

Xəyalda doğulan arzular axır,
Sonsuz dalğalara dönür ürəkdə.
Həyata göz yaşından baxır
Gül açan murad da, solan dilək də.

Duyursan baxışda şaddır göz yaş,ı,
Sənə fərəhini qandırır özü.
Görürsən yanaqda oddur göz yaş,ı,
Səni qüssəsilə yandırır özü.

Şagirdin dəftərdə imlası kimi
Qızın deyəcəyi söz ovcundadır.
Bahar yağışının damlası kimi
Göz yaş,ı hardadır? Öz ovcundadır.

Sanma ağ buluddan düşən şəbnəmdə
Yuyunur, parlayır aram-aram gül.
Gülün göz yaş,ıdır şəbnəm aləmdə,
Göz yaş,ında çimir səhər-axşam gül.

Qayadan süzülən bulağı ancaq
Şəfa suyu sanan yolçu naş,ıdır.
Məgər o bilmir ki, sızlayan bulaq
Dağın gözlərindən axan yaş,ıdır?

Uşaq ağlayanda yanaqlarında
İsti göz yaş,ına batır təbəssüm.
Ana gülüşüylə dodaqlarında
Ovuna-ovuna artır təbəssüm.

Asiman həm gülür, həm də ağlayır,
Bəs göz yaş,ı nədir? Leysan yağış,ı!
Nə zaman gurlayır, yağır, çağlayır,
Gah toy, gah yas sanır insan yağış,ı...

O nədir meşənin dolğun üzündə?
Baharda fərəhli yaş,ıl göz yaş,ı!
O nədir meşənin yorğun üzündə?
Payızda qüssəli qızıl göz yaş,ı!

Dənizin üstündə Günəş yananda,
Gözündə fərəhlə yaşlar qabarır.
Günəş də şaxtadan göydə donanda,
Hönkürə-hönkürə haray qoparır.

Kim istər ümidlər səltənətində
Ürəyi yandırır-yaxsın göz yaşı?
Yox! Yox! Həyatın da, təbiətin də
Həmişə fərəhdən axsın göz yaşı!

1990.

İSTƏSƏNİZ

Yaz nədir? Təzələnmək!
Təzə söz, təzə dilək...
Təbiəti yuxudan
Oyadan yaşıl tütək!
Gah yerlərə baxıram,
Gah göylərə baxıram.
Gah sazlara baxıram,
Gah neylərə baxıram.
Bayatılar zamandan
Zamana körpülərdir.
Əfsanələr yarığandan
Yarığana körpülərdir.
Qoşmalar babaların
Sənət hikmətləridir.
Laylalar nənələrin
Ülfət hikmətləridir.

– 116 –

İstəsəniz şeir ola
Başdan-başa təbiət,
Yaza uğur diləyin,
Ürəklərə məhəbbət!
Məhəbbətsiz bir ürək
Qaranlıq otaq olar.
Məhəbbətli bir ürək
Alışan çıraqlar!
Dünyada məhəbbət də
Bölünməz həqiqət tək.
Dünyada həqiqət də
Bölünməz məhəbbət tək.
Deməyin ki, hər nemət
Təbiətdən yaranıb.
Təbiətin özü də
Məhəbbətdən yaranıb.
Ona görə təbiət
Müqəddəsdir, əzizdir.
Meşələri ətirli,
Dənizləri təmizdir.

1989.

ALDANIŞ

Qardaşım! Kim deyər ki,
Dərdlər yoxdur dünyada?
Bəlkə də nəşələrdən
Dərdlər çoxdur dünyada.
Ancaq mübariz insan
Hər dərdə dözə bilər.
Dəyanətlə söykənib
Mərd mərdə dözə bilər...

– 117 –

Yalana dözməyə
İnsan təkini çatmaz!
Yaxşı ki, göyə qalxan
Yalan yerdə kök atmaz.
Həqiqətin nəfəsi
Agahdan da agahdır.
İnsanın aldanması
Günahdan da günahdır.
Uydurma həqiqətin
Mitili nədir? Yalan!
Alovlanan qəzəbin
Fitili nədir? Yalan!
Bəli! Yalan dilindən
Söz yox, alov ələyir.
Axırda öz-özünü
Yandırır kül ələyir.
Yox! Quyuqlu yalanı
İnsan yandırır, insan!
Ona ilanlığını
İnsan qandırır, insan!
Dünyada yanmasa da
Talandan doğan qəzəb,
Yamandan da yamandır
Yalandan doğan qəzəb...
Bir insan bir insanı
Aldatsa, məhkum olar.
Bir milləti aldatsa,
Dəhşətli səmum olar.

1993.

TARİX

Xalqın ilk bünövrəsi
Tarixdir, təməl tarix!
Cəmiyyətdə həm arzu,
Həm də ki, əməl tarix!

Xalqın ilk sığnacağı
Tarixdir, ancaq tarix!
Məsafəcə həm yaxın,
Həm də ki, uzaq tarix!

Xalqın ilk hökmdarı
Tarixdir, ağa tarix!
Təvəllüddə həm qoca,
Həm də ki, çağa tarix!

Xalqın ilk xəzinəsi
Tarixdir, zəngin tarix!
Gurşadlıqda həm aydın,
Həm də ki, əngin tarix!

Xalqın ilk müəllimi
Tarixdir, qədim tarix!
Məşhurluqda həm alim,
Həm də ki, salim tarix!

Xalqın ilk sərkərdəsi
Tarixdir, ötkəm tarix!
Döyüslərdə həm qılınc,
Həm də ki, qələm tarix!

Xalqın ilk qəhrəmanı
Tarixdir, cəsur tarix!
Dastanlarda həm sadə,
Həm də ki, məğrur tarix!

Xalqın ilk müstəntiqi
Tarixdir, düzgün tarix!
Gözləri həm alıcı,
Həm də ki, süzgün tarix!

Xalqın ilk mühəndisi
Tarixdir, əyyam tarix!
Məharətdə həm memar,
Həm də ki, rəssam tarix!

Xalqın ilk bəstəkarı
Tarixdir, ahəng tarix!
Dodaqlarda həm qolay,
Həm də ki, qəşəng tarix!

Xalqın ilk müğənnisi
Tarixdir, səslə tarix!
Məclislərdə həm zilli,
Həm də ki, pəsli tarix!

Xalqın ilk havadarı
Tarixdir, şahid tarix!
Yürüşlərdə həm qalib,
Həm də ki, şəhid tarix!

Xalqın ilk sərdabası
Tarixdir, sərin tarix!
Əndazədə həm dəyaz,
Həm də ki, dərin tarix!

Xalqın ilk hekayəti
Tarixdir, qadir tarix!
Miz dalında həm şair,
Həm də ki, nasir tarix!

Xalqın ilk inandığı
Tarixdir, fəqət tarix!
Varaqlarda həm ləkə,
Həm də ki, zinət tarix!

1991.

ÖMRÜN ƏDVASI

Dərin bir müdriklik duyub özündə
Nə demiş bir parlaq insan zəkası?
Sarsıntı ki vardır dünya üzündə,
Ömrün ədvasıdır, ömrün ədvası!

Sarsıntı dayanmır. Qəfil təkan tək
Gah ürəyə dəyir, gah da ki, gözə.
İnsanın içinə dolan tufan tək
Nadir inciləri çıxarır üzə...

Sənətdə hər dəfə uğurla dolu
Bir əsər qoyanda boş meydana mən,
Keçib sarsıntıdan başlanan yolu
İnandım o hökmə, o fərmana mən.

Kəpəz zəlzələdən sarsılmasaydı
Göygöl elə gözəl yaranardımı?
Taleyi heyrətlə yazılmasaydı
Ünvanı hər yanda aranardımı?

Yaxşı ki, öz təzə mənzillərində
Çayın qabağını kəsdi qayalar.
İndisə Göygölün sahillərində
Sanki mavileşən sədi qayalar.

Sarsıntı... O nədir? Dağılan tifaq,
Səpələnen xəyal, azan ilhamdır.
Gözəllik yaradan sarsıntı ancaq
Həyatda həm şair, həm də rəssamdır...

Bəli! Fəlakətdən doğan sarsıntı
Sonra möcüzəyə çevrilir tamam.
Hüsnündən tərəvət yağan sarsıntı
Dünyanı sarsıdır hər səhər-axşam.

Deyirəm yox olsun öz heybət ilə
Ulaya-ulaya dinən sarsıntı.
Deyirəm var olsun öz hikmət ilə
Nadir gözəlliyə dönən sarsıntı.

1991.

KİMSƏ DEMİŞ...

Kimsə demiş, qayğını
Xeyirxahlıq sanaram.
Sən mənimçin əyilsən,
Mən səninçin sınaram...
Yox! Borca-borc olmasın
Əyilmək də, sınmaq da.
Bir əvəzsiz mərdlikdir
Bir uğurda yanmaq da!

– 122 –

Yanan Günəş, Ay, Ulduz
Dünyaya işıq salır.
Hansı, haçan, harada
Dünyadan əvəz alır?
Yaxşılıq doğulmasa
Səxavətdən, hünərdən,
Nə qədər ülviləşsə,
Əvəz salar nəzərdən.

1989.

SƏFƏR

Sən keşməkeşlə dolu
Bir səfərə çıxanda,
Hansı məhrəm əlisə
Xəyalında sıxanda,
Kimsə sənə qayğına
Qalmasa da cahanda,
Qismətin bircə uğur
Olmasa da cahanda,
Kövrəkləşib ağlama.
Göz yaşların çağlayar,
Səllərə dönə-dönə
Yollarını bağlayar...
Dostum! Özün özünə
Həmişə uğur dilə!
Səhər üfüqdə doğan
Günəşə uğur dilə.

– 123 –

Bəlkə o parlaq hikmət
Nə qarala, nə sönə.
Təmənnəsiz öyrədər
O da cahanda sənə
Səfərə çıxmağı da,
Zirvəyə qalxmağı da,
Alovda çimməyi də,
Dənizdə yatmağı da,
Arzuya yetməyi də,
Şöhrətə çatmağı da...

1993.

AĞSAQQAL KİMDİR?

Ağsaqqala ehtiram
Əvvəldən borcumuzdur.
Ağsaqqalı saymamaq
Ən böyük suçumuzdur.
Hər saqqalı ağaran
Ağsaqqal deyil ancaq.
Sən müdrik ağsaqqalın
Önündə əyil ancaq.
Təcrübəsiz ağ saqqal
Biliklə nəyi bəzər?
O nə qədər çalışsa
Balsız arıya bənzər.
Sən qarlı tufan döyən
Zirvə san ağsaqqalı.
Qarlı tufana düşsən
Dərhal an ağsaqqalı.

– 124 –

Növraq həyatda gərək,
Hikmət isə sənətdə.
İşıq zülmətdə gərək,
Nicat isə zillətdə.
Ağsaqqal o kəsdir ki,
Unuda iqbalını.
Vətənin ağ günüyçün
Ağarda saqqalını.
Bir ovuc ürəyində
Dünyanı yerləşdirər.
Dağları qovuşdura,
Çayları birləşdirər.
Hünərinin şöhrəti
Dodaqlarda dolaşa.
Özü olmasa, şəkli
Bayraqlarda dolaşa...

1989.

QONAQ

Qonaq mənzilinə girsə sazaq tək,
Soyuq ünsiyyəti nadanlıq deyil.
Qapına düşmədən də gəlsə qonaq tək,
Qovma! Qonaq qovmaq insanlıq deyil.

Atalar tapmasa yavan çörək də,
Qonaq qabağına qoyub qaymağı.
Bir nəfəs dəyməyən yorğan-döşəkdə
Qonağı yatırıb, yalnız qonağı.

– 125 –

Qonağa hörmət et! Ləyaqətini
Görsün hər işində, hər rəftarında!
Gedəndə mehrinin hekayətini
Mənzil-mənzil yaysın öz diyarında...

1993.

MUŞTULUQ

Qanadlanıb gələn küləklər kimi
Gedər neçə-neçə yerə muştuluq.
Fərəhdən yoğrulmuş çiçəklər kimi
İstər hər qapıdan girə muştuluq.

Bir az da yüksəyə qalxanda dünya,
Günəşi əyninə taxanda dünya,
Mehriban-mehriban baxanda dünya,
Yollarda bürünər tərə muştuluq.

Göz gözü görməsə tufan içində,
Bir tonqal yandırar insan içində,
İstər alovunu həycan içində
Yolların döşünə sərə muştuluq.

İldırım oynatsa bulud Ay üstdə,
Çarpışar yangılı çöllər pay üstdə...
Nəyə bənzər, nəyə? Daşan çay üstdə
Sürətlə uzanan tirə muştuluq.

Nə qorxuya baxar, nə də zavala,
Gah simurqa dönər, gah da qartala...
Uçar bir mahaldan digər mahala,
Nə dağ bilər, nə də dərə muştuluq.

Sevəndən-sevənə soraq aparar,
Mənzildən-mənzilə çıraq aparar,
Zirvədən-zirvəyə bayraq aparar,
Məğlubiyyət yazar şərə muştuluq.

Müntəzir xəstəni yerdən qaldırar,
Ayağı düşsə də girdən, qaldırar,
Yavaş-yavaşmı? Yox, birdən qaldırar,
Dönər möcüzəli pirə muştuluq.

İnam tərəddüdü yenər bir anda,
Tələsə-tələsə dinər bir anda,
Sevinə-sevinə dönər bir anda
Dodaqda açılan sirrə muştuluq.

Yanmasa qızarmaz göz göz olsa da,
Sevməsə parlamaz göz göz olsa da,
Adidən də adi bir söz olsa da,
Dəyər sini-sini dürrə muştuluq.

Yorğun köüllərə ilham gətirər,
Ancaq yarımçıq yox, tamam gətirər.
Nəğmələrlə dolu bayram gətirər
Neçə-neçə təzə şeirə muştuluq.

Eh, dövrən dövrədən yaman gələndə,
İnsansa dövrəyə qurban gələndə,
Ünvanın üstündən ünvan gələndə,
Qürbət düşərgədir, cirə muştuluq.

Rəqib rəqib sevməz, günüsə günü,
Hanı gəncliyimin alovlu ünü?
Kaş mənəm Vətənə döndüyüm günü
Mənə Vətən özü verə muştuluq.

1994.

ƏZAN

Neçə kənd dolaşdım, neçə şəhər mən,
Sanma avazlarda vüsət görmədim.
Ancaq yanğı dolu əzan qədər mən
İliyə işləyən rıqqət görmədim.

O rıqqət insanın hər damarında
Gəzib-dolaşdıqca bir sazaq kimi,
İnsan günəş dolu yay paltarında
Gizlicə titrədi bir yarpaq kimi.

Sonralar nədənsə insafi atıb,
Əzana bir təhər baxdım sənətdə.
Özgə fitvasıyla günaha batıb,
Əzana qara da yaxdım sənətdə.

Sandım sızıltılı muradlarıyla
Şərqin bir ətalət nəğməsidir o.
Demə həzinləşən fəryadlarıyla
Dünyada qüdsiyyət nəğməsidir o.

O nəğmə nə deyir bəşəriyyətə?
Düzlük, xeyirxahlıq, təmizlik, mərdlik.
Bəlkə hökm etməyə əbədiyyətə
Əyriqlik, paxıllıq, çirkinlik, sərtlik.

İstəsə başında buzlar qalanmış
Zirvəni əridər hərərətində.
Büllur sularına çirkab calanmış
Dənizi çimdirər qüdsiyyətində.

Öz fəvqü, öz əzmi, öz dühasıyla
Müdrək baxışlarda dönər sirrə o.
Mehriban nəfəsli bir duasıyla
Bərəkət yağdırar göydən yerə o.

Müəzzin! Əzanı sən elə çək ki,
Desinlər odunda qar əriyər, qar.
Səsinlə bəmi də sən zilə çək ki,
Bilsinlər əzanda allah gücü var.

1990.

BƏRƏKƏT

Dumanı əyninə geyən dağlarda
Hələ sultanmamış qardır bərəkət.
Günəşi başına qoyan bağlarda
Hələ yetişməmiş bardır bərəkət.

Kim deyir qıtlıq da bir hədə deyil,
Bir quş da ruzusuz asudə deyil,
Gümandan yağrulmuş boş vədə deyil,
Həqiqətlə dolu cardır bərəkət.

Qışın özündə də cürətlə açan,
Ömrün gülşənində rayihə saçan,
Yalqızlaşan gülü qayğıyla qucan
Gülü qorumasa xardır bərəkət.

Damla dürrə dönər leysan içində,
Gəmi dağa dönər ümman içində,
Neçə-neçə böyük meydan içində
Sanma geniş deyil, dardır bərəkət.

O nədir? Ərməğan, hədiyyə, ənam,
Bəzən nisgil olur, bəzən də inam.
Yaşıl yarpaqların içində axşam
Ulduz-ulduz yanan nardır bərəkət.

Neçə yarpaq açar bir gümüş budaq,
Neçə cığır salar bir qızıl çıraq.
Bərəkət bolluqdur! Sevgidə ancaq
Bir vəfa heykəli vardır bərəkət.

Tufan daş yolunun üstəsə əgər,
İliyi donduran bəstəsə əgər,
Könlün odlu nəğmə istəsə əgər,
Uddur, kamançadır, tardır bərəkət.

O edər gözləri, könülləri tox,
Minnəti az olar, dəyanəti çox.
Yalnız nemət dolu bir süfrədə yox,
Dövlət mövqeyində vardır bərəkət.

Düşüb neçə-neçə qıtlıq ilinə,
Bir şey vürməyə da özü dilinə,
Açgöz ehtiyacın açıq əlinə
Dolub-boşalmaqdan zardır bərəkət.

Nə müdrikdən, nə də əvamdan qaçar,
Nə dövlətdən, nə də əyyamdan qaçar,
Hər yerdə, hər zaman haramdan qaçar,
Halalla təmasa vardır bərəkət.

Bəzən düz getsə də, o yana düşər,
Nədənsə gah buna, gah ona düşər,
Sonra ya xataya, ya qana düşər,
Bilyard taxtasında şardır bərəkət.

Mübariz, fədakar, cəsur insanda,
Müqtədir, bahadır, məğrur insanda,
Mötəbər, xeyirxah, məşhur insanda
Qeyrətdir, namusdur, ardır bərəkət.

1992.

BAKİRƏLİK

Ulduzlar gör necə göydə qabarıb,
Üynində titrəyir sarı köynəyi...
Sanki xəzəlləri yerdən qoparıb
Göyə sovurmuşdur payız küləyi.

Sən ey ulduzlara bakirə deyən,
Hələ bu hikmətdən danışan ney yox!
Mehriban-mehriban qapını döyən
Səhərin özündən bakirə şey yox!

Nə qədər təzədən doğulsa da o,
Mənə bakirədir, sənə bakirə.
Arabir dumandan yoğrulsa da o,
Yenə bakirədir, yenə bakirə.

Bəli! Nə qədər üz görsə də səhər,
Sabahı yenə də bakirə gəlir.
Axı o azaddır... İndiyə qədər
Nə kəndirə, nə də zəncirə gəlir.

Bəlkə ona görə mənə hər səhər
Bakirə fikirlər doğur başımda?
Həm ilham, həm qələm, həm söz, həm hünər
Bir sənət meydanı açır qarşımda.

Yazıram... Karvana dönüb sinədə
Varaqalara köçən yazılar qalır...
Arzular bitirmi? Yox! Yox! Yenə də
Ürəkdə bakirə arzular qalır...

1991.

QIZIL DÜYMƏLƏR

Gecədir... Aylı gecə,
Tək-tənhayam otaqda.
Yazıram... Qara misra
Uzanır ağ varaqda
Nənəmin ağ yorğana
Düşən qara saçı tək...
Pəncərəmdən baxıram,
Göy mavi bir qapı tək
Sanki qonaq gözləyir
Gözünü döyə-döyə...
Qızıl düymələrilə
Özünü öyə-öyə...
Doğrusu lovğalardan
Zəhləm getsə də mənim,
Könlümdə yavaş-yavaş
Həvəsə dönür kinim...
Hələ təzə misralar
Yağsa da dodağımdan,
Mən çıxmaq istəyirəm
Havasız otağımdan.

– 132 –

Allahın altındaca
Bir az dincəlim deyə,
Yollanmaq istəyirəm
Mavi qapılı göyə...
Ancaq xəyal içində
Donuram heykəl kimi.
Bir qarıya düymələr
Səpilib xəzəl kimi...
Gözümü qamaşdırır
Düymələrin sarısı,
Bilməyirəm hansını
Basım gecə yarısı...
Düşünürəm hər qızıl
Düymənin dalı boşdur,
Mənim qızıl düyməsiz
Qarımsa daha xoşdur.

1990.

KİLİD

Oğrular şeyləri aparar deyə,
Dəmir qarıya da kilid vururlar.
Bəs niyə dilə də göz döyə-döyə
Elə kilid vurub sakit dururlar.

Yox! Yox! Namərdlərin əsir ürəyi,
Axı dil – haq! – desə zindanlıq deyil.
Səsi andırsa da odlu şimşəyi,
Dilə kilid vurmaq insanlıq deyil.

– 133 –

Namərdlərsə dilə kilid vurur ki,
Deyəcəyi sözlər özündə qalsın.
Bəli! Bu tənbehi elə qurur ki,
İnsanın arzusu gözündə qalsın.

Ancaq qadir insan, mübariz insan
Sözlərini deyir dik baxışıyla.
Özünü daşlara çırpısa da tufan,
Namərdləri döyür dik baxışıyla.

Baxış, yanar baxış, fədakar baxış
Kilidi əridir hərərətilə.
Baxış, müdrik baxış, ecazkar baxış
Sabaha yol açır cəsarətilə...

O nə deyir? Deyir: – yalnız qalsa da,
Sazda da bir səssiz tel olmasın, yox!
Dünyada kilidli qapı olsa da,
Dünyada kilidli dil olmasın, yox!

1990.

TƏKAN

Aralıqda bir dilsiz
Qayaya dönən sükut,
Bir anlıq nə qımışan,
Nə də ki, dinən sükut,
Yerişini dondurub
Yerində ləngiyəndə,
Öz ağır siqlətinin
Altında tənkiyəndə,

Bilmək olmayır niyə
Qəm sükutdan doymayır.
Nə gülür, nə güldürür,
Güləni də qoymayır.
Ətalət yaranandan
Nə mahirdir, nə cəsur.
Nə qalibdir, nə məğlub,
Nə məmnundur, nə məğrur.
Axı yüz illiklərdə
Onun bir günü yoxdur.
Nə mehri, nə ülfəti,
Nə də ki, ünü yoxdur.
Atalar deyib zirvə
Şax duranda tufanda,
Gərək ağır oturub
Batman gələ insan da.
Yalnız içərisində
Qaynayıb-daşan həycan,
Ümmana dönə-dönə
Sahillər aşan həycan,
Özü təlatümüylə
Təkan verə insana.
O apara insanı
İstədiyi ünvana.
Yox! Sürət məqamıdır
Narahat zamanımız.
Daha arxada qalıb
İxtilat zamanımız.

İndi insanın özü
Təkana dönə gərək!
Zaman o təkən ilə
Şimşəkdən geyə köynək!...
Yoxsa nə qədər həycan
Saray çəksə dərində,
Sabaha gedən dünya
Donub qalar yerində.

1988.

BAXT

İnsan var, özü çirkin,
Baxtısa gözəl olur.
İnsan var, özü zirək,
Baxtısa əfəl olur.
Sanki insan içində
Baxt özü də insandır.
Ömür karvandır! Osa
Öndə gedən sarbandır.
O çıxarır insanı
Cığıra da, yola da.
Bəzən aparır önə,
Bəzən çəkir dala da.
Kaş xeyirxah dünyada
İnsan deyən ola baxt.
Yolunu sadəqətlə
Daim önə sala baxt.
Dünyaya bəzəksə də
Dağ, meşə, çəmən, dəniz,
Yaranmışlar içində
Nə var insandan əziz?

1988.

UNUTQANLIQ

Məktəb qurtaranda bir nəfər kimi
Hippokrat andı içir həkimlər.
Xəstənin uğrunda bir əsgər kimi
Şirin canından da keçir həkimlər.

Demirəm bu dünya darda qalsa da
İçində yalnız mən darda qalmayım.
Deyirəm öz qızım həkim olsa da
Mən yenə həkimə möhtac olmayım.

Kim doğru söz desə günah deyilki
Yana, istisini tərindən bilə?
Həkim də insandır, allah deyilki
Hansı dərindən olsa dərindən bilə.

Dilində bir giley bitirmə insan,
Yazma sətir-sətir xəstəliyini.
Dünyada bir şey də itirmə insan,
İtirsən, sən itir xəstəliyini.

Ürək soluxsa da bir çiçək təki,
Ləçəyinə düşən ünvanlar qalır.
Dünya ələndikcə bir ələk təki,
Yaxşılar tökülür, yamanlar qalır.

Gözünü ayrılıq seli bassa da,
Əl boyda yaylıqla qurudur insan.
Şəklini başının üstə assa da,
Yenə də insanı unudur insan.

1991.

QOCALIQ QOCALIQRDIR

Köyrəlsə də uşaq tək,
Qocalıq qocalıqdır.
Çağlasa da bulaq tək,
Qocalıq qocalıqdır.

– Sevgi! – deyə yansa da,
Min gözəli dansa da,
Bir gözəli ansa da,
Qocalıq qocalıqdır.

Ömrü ünvanlaşsa da,
Yolu dastanlaşsa da,
Ağlı ümmanlaşsa da,
Qocalıq qocalıqdır.

Özü müdrikləşsə də,
Gözü müdrikləşsə də,
Sözü müdrikləşsə də,
Qocalıq qocalıqdır.

Peyğəmbər sayılsa da,
Mövqeyi duyulsa da,
Şöhrəti yayılsa da,
Qocalıq qocalıqdır.

Qayğısı yox olsa da,
Gözləri tox olsa da,
Hörməti çox olsa da,
Qocalıq qocalıqdır.

Seldən guram desə də,
Tarda şuram desə də,
Tamam nuram desə də,
Qocalıq qocalıqdır.

Həyat nədir? Bir örnək!
Min əhdi olan ürək
Yadda saxlasın gərək!
Qocalıq qocalıqdır...

1993.

SƏHHƏT

Bu dünyada cavan yaşa,
Qocalmağa tələsmə sən!
Səhhətinin hesabına
Ucalmağa tələsmə sən!
Əkiz qardaş deyilmidir
Səhhət ilə uğur, dostum!
Taleyinin günəşini
Diləyindən yoğur, dostum!
Gərək ağır yük altda da
Dik gedəsən bu həyatda.
Qəm dağ olsa, səhhətinlə
Yox edəsən bu həyatda.
Səhhət ki var, dəyər ilə
Nemətlərin nemətidir.
Gözəlin də, kifirin də
Qürur dolu zinətidir.

Səhhət ki var, düşünmə ki,
Yalnız sənin qismətidir.
Yox! Ünvanı çoxdur... O da
Vətənidir, millətidir.
Səhhət-sərvət,
Səhhət-qüdrət,
Səhhət-cürət,
Səhhət-himmət.
Gör neçə söz ehtiramla
Salamlayır bir-birini.
Gör neçə söz qətiyyətlə
Tamamlayır bir-birini.
Bəli! Səhhət hünər dolu
Həvəsidir ömürlərin.
Daha məğrur, daha şaqraq
Nəğməsidir ömürlərin...

1992.

HƏYAT – ÖLÜM

Həyat – ölüm görüşəndə
Qaşla-gözün arasında,
Sevinc-kədər vidalaşır
Dillə – sözün arasında.

Bir haraylı ömür batır
Həzinləşən bir sədada.
Tarix boyu davam edir
Bu görüş də, bu vida da.

Ancaq yaxşı duyan olmur
Bu görüşü, bu vidanı.
Nəhəng dalğa səssiz-səssiz
Basıb keçir bir adamı.

Bu dünyaya tufan dolu
Qışqırıqla gələn adam,
O dünyaya yola düşür
Sakit-sakit, aram-aram.

Sanma ölüm insanların
Ən dəhşətli qorxusudur.
Yox! Hər şeydən ağır olan
Axırncı yuxusudur.

O insanlar xoşbəxtdir ki,
Öz yurdunda ölə bilə.
Sonra məhrəm insanların
Yuxusuna gələ bilə...

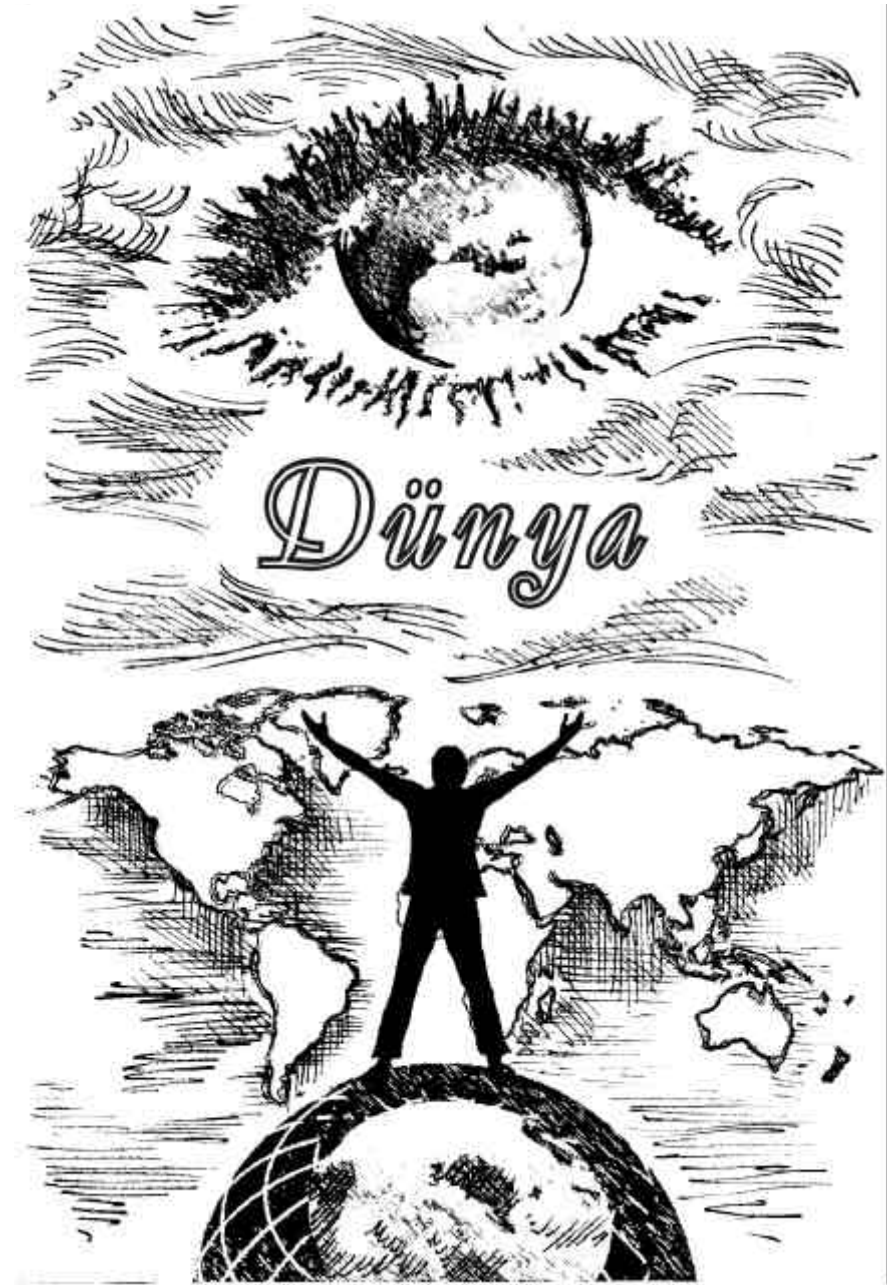
1995.

BORCA-BORC

Dünya mehmanxanadır,
Gələn də var, gedən də.
Gedəni xatirələr
Fövqündə yad edən də.
Ürəklərdə yaşayar
Xatirələr yanğı tək.
Kimisə yada salmaq
Borca-borcdur qayğı tək.

Kim bilmir xeyirxahlıq
Uluların işidir.
Ürəkləri qayğıyla
Doluların işidir.
Dəyanətlə bu günün
Qeydinə qalıb onlar.
Hələ sabahını da
Yadına salıb onlar.
Ağaclar əkiblər ki,
Meyvəsini yeyək biz.
Əzabkeş ululara
Quru rəhmət deyək biz.
Gərək ulu qəbrinin
Önündə diz çökək, diz!
Baş daşını şam sanıb
Pərvanəyə dönək biz.
Baş daşının başına
Dönə-dönə dolanaq.
Ayaqdan düşsəmiz də,
Yenə, yenə dolanaq.
Uluların ömrünü
Diqqətlə yoxlayaq ki,
Sonra yaddaşımızda
Həmişə saxlayaq ki,
Söndürsək söndürərlər,
Qurutsaq qurudarlar.
Bağlasaq bağlayarlar,
Unutsaq unudarlar.

1994.

DÜNYA

Sən ey baxıb neçə yerə,
Nəsə xəbər alan dünya!
Heç demirsən bircə kərə
Nə təhərdir balan, dünya!

Qalxıb yerin qucağından,
Günəşi as qulağından.
İnsanları budağından
Yarpaq-yarpaq salan dünya!

Kim doğulur əllərində?
Kim boğulur sellərində?
Bir sazının tellərində
İki mahnı çalan dünya!

Kimisinə yanan mayaq,
Kimisinə sönən çıraq,
Kimisinə meydan, ancaq
Kimisinə dalan dünya!

Kimisinə papaq olan,
Kimisinə başmaq olan,
Kimisinə ulaq olan,
Kimisinə palan dünya!

Kimisinə ənənəli,
Kimisinə məngənəli,
Kimisinə təntənəli,
Kimisinə nalan dünya!

Neçə dərdin arxasında,
Gah namərdin arxasında,
Gah da mərdin arxasında
Durub namaz qılan dünya!

Həm keşikçi, həm oğrusan,
Nolar, sən də bir ağrısan?
Sanki elə sən doğrusan,
Başqaları yalan dünya!

Danış! Müdrik dahi təki,
Odlu könül ahı təki,
Məsumları ahu təki,
Qəddarları ilan dünya!

Danış! Dinsin baxışın da,
Darı boyda naxışın da,
Dövrənlərin axışında
Gah abad, gah talan dünya!

Danış! Daim fikrə dalıb,
Verdiyini geri alıb,
Hər gələni yola salıb,
Özü yenə qalan dünya!

Karvanları binəsindən,
Yol salsa da sinəsindən,
Neçə-neçə xəznəsindən
Dəfinəsi kalan dünya!

Eh... Hirsləndim deyən bir az,
Görməsəm də mən səndən naz,
Bir nəğməyə dönür hər yaz
Hər gül dolu talan, dünya!

Sən haq da qat çərəzinə,
Uyma özgə qərəzinə.
Talelərin əvəzinə
Nahaq suçlu olan dünya!

Oğlu itsə köməyi tək,
Qızı solsa çiçəyi tək,
Baxışı da ürəyi tək
Buludlanıb dolan dünya!

Sən yarandın qurulmaqçın,
Ballaşmadın sorulmaqçın.
Həmişəlik durulmaqçın
Çalxan, qayna, bulan dünya!

Daş da nadir guşən olsun,
Vicdanlılıq peşən olsun,
Uğurların nəşən olsun,
Qüsurların bəlan dünya!

1989.

ZAMANDIR!

Bu dünyada özünü
Sınaqda yoxlayan var.
Bəli! Ağlarkən gülən,
Gülərkən ağlayan var.
İnsan təbiətini
Dəyişməz bilmişəm mən.
Ağlayanda ağlayıb,
Güləndə gülmüşəm mən!

– 146 –

Sən nə şaqraq nəğməsən,
Nə yanıqlı rübabsan.
Yox! Mənim gözlərimdə
Qapalı bir kitabsan.
Bəsdir! Yetər gizləndin
Ürəyinin dalında.
Səni görmək istərəm
Öz təbii halında.
Zamandır, ürəyinin
Qapısını aç mənə!
Sən nə təhər adamsan
Açıqca deyim sənə...
Həm dünyanın qışında,
Həm dünyanın yayında,
Çox da üzü ikidir
Günəşin də, ayın da.
Gərək insanın üzü
Bir olsun, bir, dünyada.
Onsuz da açılmırmı
Hər gizli sirr, dünyada?

1993.

KİŞİLİK

Yad qəsbkarları doğma diyarda
Qırdı çəyirtkələr sanı kişilik.
Zamanın çəkdiyi sonsuz qatarda
Tarixə döndərdi anı kişilik.

Ağılla yaşadı o, nağılla yox,
Həyanla dolaşdı o, paxılla yox,
Qətlə nə gümüş, nə qızılla yox,
Qisasla ödədi qanı kişilik.

– 147 –

Allaha bir dua borcu qalmadı,
Fələk salam verdi, osa almadı,
Dara düşəndə də saya salmadı
Nə bəyi, nə dəki xanı kişilik.

Nə qədər mübariz nəsil yetirdi,
Yenə də o fəsil-fəsil yetirdi...
Ancaq süni deyil, əsil yetirdi
Vicdanın şöhrəti-şanı kişilik.

Bəs niyə bir ömrə əyilir indi,
Kiminsə əyninə geyilir indi,
Ovula-ovula yeyilir indi,
Qeyrət haray çəkir, hanı kişilik?

Ayağı altında torpağı yanır,
Osa keçmişini hardasa danır,
Axı milləti yox, sərvəti sanır
Ürəyi, ciyəri, canı kişilik.

Yerdən də, göydən də istər ala bac,
Düşünmür şaha da qalmayıbdı tac.
Bir deyən yoxdur ki, gözlərini aç
Babanı, atanı tanı kişilik!

Döyüş notlarıyla köklə tarını,
Silkələ nankoru, tərsi, harını...
Ərit ətalətin donmuş qarını,
Töhmət san hər kiçik malı kişilik.

1994.

PAPAQ

Baş özü hər şeydir! Kim deyir başda
Dövlətdir, zinətdir, şöhrətdir papaq?
Yox! Ya cavan yaşda, ya qoca yaşda
Düşünən insana qeyrətdir papaq.

Bəli! Müqəddəsdir papaq papaqsa,
O isti-soyuğa görə qoyulmur.
Üstünə bir ləkə düşsə haçaqsa,
Min coşğun çayla da təmiz yuyulmur.

Hayıf, dəyişilir dəb papaqda da,
Nə etmək, təzəlik sevəndir insan.
Təki təzə dəbli min növrəqda da
Qeyrət öz dəbində qalsın hər zaman.

1989.

HƏQIQƏTİ ŞİŞİRTMƏYİN

Həqiqət təmənnayla
Şişirdilir arabir.
O özündən daha çox
Əfsanəyə bənzəyir.
Bəli! Elə ki sözdə
Tapança topa dönür,
Bir əsl həqiqət də
Bir süni gopa dönür.
Yox! Kimsə həqiqətin
Dalını yalamasın.
Həqiqətin boyuna
Bir boy da calamasın.

Hər şeyi ölçüb-biçib
Yaradan təbiətdə,
Yalnız öz meyarında
Sevilir həqiqət də.
Həqiqət şişirdilsə
Suyu artıq aş kimi,
Acı təəssüf dolu
Gözdən düşər yaş kimi.
Axı öz sözlərinə
Özü cavabdeh olan,
Hər şey dəyişiləndə
Öz ölçüsündə qalan
Həqiqət dik çiyinə
Yükləyərsə yalanı,
Həqiqət ola-ola
Müsahibə zamanı
Nə təhər şəstlə baxar
İnsanların gözüne?
Nə təhər inandırar
Aqilləri özünə?

1995.

VAY ONDAN

*Sağlığında kor Fatı,
Öləndə badam gözlü.
(Atalar sözü).*

Ölüyə hörmət etmək
Qədim adətimizdir.
Qüsurlu deməmək
Dilsiz şəfqətimizdir.

– 150 –

Ancaq gərək ölünü
Təmizləyəsen deyə,
Elə qüsur qarışıq
Qaldırmayasan göyə.
Nəsə, kimsə həyatda
Olsa da, olmasa da,
Xatirə tünlüyündə
Qalsa da, qalmasa da,
Hər şeyə daim, yalnız
Düzgün qiymət verilsin!
Bir ölçülüb-biçilən
Halal qismət verilsin!
Vay ondan leş qoxusu
Nadir ətirə dönə.
Dünənki kömbə qalıb
Bu gün fətirə dönə.
Kor qız öləndən sonra
Ala gözlü sayıla.
Lal qız öləndən sonra
Müdrük sözlü sayıla.
Kar qız öləndən sonra
Qulağı təriflənə.
Şil qız öləndən sonra
Barmağı təriflənə.
Kimlərsə mis üzüyə
Brilyantdan qaş sala.
İşylə dünya görmüş
İnsanı çaş-baş sala.

1995.

– 151 –

YALAN

Yalan, nazlı yalan, qılıqlı yalan
Suya döndəribdir ötkəm kişini.
Yalan, başlı yalan, quyruqlu yalan
Himlə öldürübdür möhkəm kişini.

Xatalar dalınca gələn xatalar
Yalan elə qardır əriməz deyib.
Ancaq dünya görmüş müdrik atalar
Yalan ayaq tutar, yeriməz deyib.

Haçan naşıları saldısa küyə,
Sanki dalğa-dalğa qabardı yalan.
Müdriklər gəlsəydi, əkilsin deyə
Fürsəti haradan tapardı yalan?

Yalan doğru oldu, doğrusa yalan,
Doğru ölən oldu, yalansa qalan.
Yerləri, göyləri lərzəyə salan
Amansız bir tufan qopardı yalan.

Köpü alınanda coşğun hücum tək,
Üstü açılarda dərin uçrum tək,
Varını-yoxunu məhrəm qəyyum tək
Özüylə uçruma apardı yalan.

Zirvədən ətəyə düşüb sınında
Mən: – Bütövəm! – deyə danışmamışam.
Bəli! Neçə-neçə oda yananda
Bir dəfə yalana alışmamışam!

Həqiqəti deyib sərirləşənlər
Alovlu sinəmə rəğbətlə dolub.
Ağızda yalanla şirinləşənlər
Gözümün birinci düşməni olub.

Həqiqət günəşdir, yalan yaz qarı,
O fellə yağsa da hər səhər-axşam,
Günəş parladımı? O bəyaz qarı
Qızıl şəfəqlə əridər tamam.

1993.

LƏYAQƏTSİZ ŞÖHRƏT

Ömürlər biçilsə də
Əlvan biçənək kimi,
Ləyaqətsiz şöhrətlər
Artır göbələk kimi.

Unutma, ləyaqətdir
Təməli şöhrətin də.
O təməl üstə qalxır
Heykəli şöhrətin də.

Üzünə tüpürməsən
Ləyaqətsiz şöhrətin,
Dərya məhəbbətini
Qazanmazsan millətin.

Hirsi soyuyan adam
Yatmış tufana dönər.
Hirsi səngiyən adam
Sönmüş vulkana dönər.

Ancaq sən yaşadıqca
Nə tufan, nə vulkan ol!
Həyat məktəblərində
Müdrəkləşən insan ol!

Tüpür! Tüpürcəyinlə
Qorxunu da damğala!
Qorxu əgər qırxdırsa,
Qırxını da damğala!

Yoxsa qorxan cürətin
Dodağında titrəyər.
O titrəyişi duysa,
Ayağın da titrəyər.

Təbəssüm xəfif-xəfif
Titrəyər baxışında.
Sən qorxmaz ol! Qorxunu
Ərit öz naxışında!..

Dünyada ləyaqətsiz
Şöhrət qazanan kəslər,
Özgənin yandırdığı
Oda qızınan kəslər,

Öz işinə yox, ancaq
Təbliğata borcludur.
Bəs təbliğatçı necə?
Haqlı deyil, suçludur.

1994.

VƏZİFƏ

Vəzifə nədir? Yalnız
Müvəqqəti əmanət!
Həqiqət dəyişməzdir,
O dəyişən həqiqət!..
Nadir üzük qaşdır
Uzaqbaşı vəzifə.
Nə insan üzük olsun,
Nə də qaşı vəzifə.
Qaşından ayrılında
Üzük dəyərdən düşür.
Sanki naxışı solmuş
Örtük dəyərdən düşür.
Sanki uşaqsız qalmış
Beşik dəyərdən düşür.
Sanki içi boşalmış
Yeşik dəyərdən düşür.
Sanki budağı sınımış
Kötük dəyərdən düşür.
Sanki ocağı sönmüş
Körük dəyərdən düşür.
Sanki zəri tökülmüş
Çəlik dəyərdən düşür.
Sanki səsi boğulmuş
Çəpik dəyərdən düşür...
Yox! Yox! İnsan ömürü
Mərd başa vursun gərək!
Bütün vəzifələrin
Fövqündə dursun gərək!

1990.

PUL

Pul nə ömrə yaraşır,
Nə taleyə bəzəkdir.
İnsana ehtiyacı
Ödəməkçin gərəkdir.
Yağı artıq yeyəndə
O da vurur insanı.
Dünyada təkcə dərd yox,
Kef də yorur insanı.
Pulun kefin xətrinə
Törətdiyi cinayət,
Müsibətlərlə dolu
Fəlakətdir, fəlakət.
Bəlkə də ona görə
Yoxsullar təmiz olur.
İncili dəniz deyil,
Nəğməli dəniz olur.
Dövlətdə uduzsa da,
Ünsiyyətdə qazanır.
Məqamda itirsə də,
Ləyaqətdə qazanır.
Qəribədir, hardasa
Həqiqəti unudub,
Özünün törətdiyi
Cinayəti unudub,
Pul hakim kürsüsünə
Ədayla qalxır... Əfsus!
Qarşısında şəxsiyyət
Nə olur? Miskin məhbus.

Yox! Yox! Pul əl çirkidir
Deyibdir neçə adam.
Su dəydimi? Yuyulub
Gedəcəkdir o tamam.
Şəxsiyyətsə əbədi
Yaşayacaq Kür kimi.
Çirkabın içində də
Parlayacaq dür kimi.
Vay o gündən hakim pul
Güvənə yad sözünə.
Məhbus pul ac tamahı
Vəkil edə özünə.
Onda haraya çatmaz
Daha ikinci kömək.
Puldan əvvəl tamaha
Cəza kəsər hər dilək...

1992.

RÜŞVƏT

Daşdan keçən hökmüylə
Hakim olsa da bəşər,
Dünyanın öz ovcuna
Bir şey qoymasa əgər,
Unudulub gedəcək
Adi bir yuxu kimi.
Haradasa soraqsız
İtənin çoxu kimi.

Bəlkə rüşvət bəşərin
Bu hissindən yaranıb?
Nə səbəbi, nə dəki
Nəticəsi aranıb.
Yox! Yox! Kim bilməyir ki,
Elə başdan-binadan
Bəşər yaratmaq üçün
Doğulubdur anadan.
O, dünyanın ovcuna
Rüşvət yox, hikmət qoyur.
Ürəyinin oduyla
Yoğrulmuş sənət qoyur.
Deyir: – Al! Mənim sənə
Bu olsun yadigarım.
Mənimlə son mənzilə
Getməsin intizarım.
Bəs gözdən alov uman
Rüşvət necə yaranıb?
Kim bilir ki, o gündüz,
Yoxsa gecə yaranıb?
Ancaq axtarışlarda
Yorğun düşməsin güman.
Rüşvəti bəşər deyil,
Dövrən yaradıb, dövrən...
Rüşvət ayrı-seçkilik
Saldıqca ünsiyyətdə,
Yerdən göyə çəkilib
Müqəddəs bərəkət də.

Rüşvət hədiyyədirsə,
Yaxşı deyil, pisdir o.
Sanki parlaq günəşi
Çulğalayan sisdir o.
Gərək günəşdən sis yox,
Yalnız şəfəq çilənsin.
İnsan dilənəndə də,
Halallıqla dilənsin.
Fəryad o dövrəndən ki,
Rüşvət də harınlaşa,
İçinə əl sığmayan
Ciblər də qarınlaşa.
Rüşvət qələm çəkdikcə
Neçə-neçə murada,
Qardaşın qardaşından
Üzü dönə dünyada.
Rüşvət nə qız, nə bacı,
Nə də ana tanıya,
O nə pulu alanı,
Nə verəni qınaya.
Rüşvətin gözü qızsa,
Mürüvvəti od tutar.
O tək bir guşəni yox,
Bütün ölkəni satar.
O tamahın nəşəli
Sözündən çıxma bilməz.
Rüşvət yıxan evləri
Fələk də yıxa bilməz.

Tamah nəhəng ocaqdır,
Elə yandıqca yanar.
Nə qədər odun töksən,
Udar, sonra da danar.
Bəli! Ən böyük bəla
Rüşvətdir, yalnız rüşvət!
Rüşvət dolaşan yerdə
Nə vəfa var, nə qeyrət.
Rüşvət nədir? Dünyada
Haramların haramı.
Murdarların murdarı,
Bədnamların bədnamı...

1993.

YALTAQLIQ

Yaltaqlıq nədir? O da
Xasiyyətlərə baxar.
Çılğın adamdan deyil,
Həlim adamdan çıxar.

Müqəddəs uluların
Hikmət dolu şüuru
Deyib: Su suyu tapar,
Hər ikisi çuxuru.

Yaltaqlıq bir zirvəyə
Döndərsə bir düzü də,
Qorxaqlıqdan yaranar
Ünsiyyətdə özü də.

Bəli! Qorxaqlıq haçan
Can evinə dürtülər,
Cürət gedər... Qapı da
Arxasınca örtülər...

Sanma yaltaqlıq ancaq
Bir qılığa yarayar.
O elə yamaqdır ki,
Hər yırtığa yarayar.

Yaltaq canfəşanlıqla
Daim “əziyyət” çəkər.
Nə utanar, nə pörtər,
Nə də xəcalət çəkər.

Üstəlik arsız-arsız
Hırıldayar da bəzən,
Sevinc dolu gözləri
Parıldayar da bəzən.

O düşünər, eybəcər
Görünsə də yerində,
Təki əhdinə çatsın
Yırtıqların birində.

Yaltaqlıq nə nəzakət,
Nə hörmət, nə şəfqətdir.
Yox! Rüşvətlər içində
O da bir cür rüşvətdir.

Ancaq rüşvət gizlində
Bir pərdəyə bürünər.
Yaltaqlıqsa aşkarda
Daha gülünc görünər.

1993.

FIRILDAQÇILAR

Sanma dünya əzəldən
Fırıldaq dünyasıymış.
Başındakı düzlük yox,
Əyrilik havasıymış.

Yox! Yox! Fırıldaqçılar
Artdıqca əlaq kimi,
Dünya iradəsini
İtirdi maymaq kimi.

Onu fırıldaqçılar
Özünükü ələdi.
Düzlük dolu başına
Gül deyil, kül ələdi.

Vay ondan yer də, göy də
Ədalətə bələnə.
Kül də fırıldaqların
Öz başına ələnə.

Axı, qoca dünyada
Çox tufanlar əsibdir.
Nə qədər gec olsa da,
Düz əyrini kəsibdir.

Yoxsa həqiqət donlu
Düzlük xəyal olardı.
Dünya başdan-ayağa
Əyri sual olardı. *1989.*

YENƏ QORXU

Sən bilməzsən, haçandansa
Ürəyinə dolar qorxu.
Caynağından qaçandansa
Sanki qisas alar qorxu.

Qanad açmaq istəyənin,
Azad uçmaq istəyənin,
Zirvə qucmaq istəyənin
Qanadını yolar qorxu.

Qismət-qismət sevənlərə,
Xəlvət-xəlvət sevənlərə,
Həsərət-həsərət sevənlərə
Sanma çarə qılar qorxu.

O lağım da atar, boy da,
Çaxnaşma da salar, qıy da,
Təntənəylə dolu toyda
Yas havası çalar qorxu.

O yayda da tufan yayar,
Ətir dolu gülə qıyar...
Nə insafa məhəl qoyar,
Nə də qeydə qalar qorxu.

Yeri münbit olmayanda,
Təzə toxum salmayanda,
Qışdan yazı qalmayanda
Yarpaq-yarpaq solar qorxu.

Haçan inam məşəl olar,
Yola yaşıl işıq salar,
Onda ayaq altda qalar,
Qırıq-qırıq ular qorxu.

Yerə baxar maymaq-maymaq,
Göyə baxar axmaq-axmaq,
Sonra necə? Yaltaq-yaltaq
Quyruğunu bular qorxu.

1989.

İMAN

Bir kəsi yaxşı-yaxşı
Öyrənməmiş dərindən,
Ona nifrət bəsləyib,
Sən oynama yerindən.
Yoxla, gör hərəkətin
Həqiqətimi? Yuxumu?
Şübhə nədir? Ürəkdə
Nigaranlıq toxumu!
Göyərdimi? Ağacı
Küləksiz də əsəcək.
Səbrini-qərarını
Səhər-axşam kəsəcək.
Sən də susmayacaqsan
Əsib-coşan külək tək.
Od ələyə-ələyə
Çaxacaqsan şimşək tək.

– 164 –

Nifrət bəslədiyin kəs
Yıxılsa da, qalxacaq.
Ağıllı gözlərinə
Təbəssümlə baxacaq.
Bəlkə sən yanılırsan
Yenə öz aləmində.
O məhəbbət bəsləyir
Sənə öz aləmində.
Onda haray salmazmı
İmanın yerə-göyə?
Sən özünü aldadıb,
Məni yandırma deyə.

1990..

ŞÜBHƏ

Sanma faktsiz həqiqət
Yazılmamış lövhədir.
Yox! O zəngin məktəbdir,
Təftişçisi şübhədir.

Bəli! Şübhə ayırar
Yaxşı ilə yamanı.
Elə həqiqətdə də
Doğru ilə yalanı.

Eh... Şübhə əyən başı
Toppuz da əyə bilməz.
Şübhə yeyən ürəyi
Azar da yeyə bilməz.

– 165 –

Şübhənin özünün də
İçini şübhə yeyər.
O ipək ola-ola
Heyrətdən köynək geyər.

Kiminsə nə mehrinə,
Nə sözünə inanar...
Dünya yığılıb gələ,
Tək özünə inanar.

Şübhə neçə ürəkdə
Qaynar rıqqətə dönər.
Ancaq bəzən hiddətə,
Bəzən rəğbətə dönər.

Şübhə hansı mahalda
Dolaşır yoldan keçər,
Sirlə aqibətini
Min dəfə ölçüb-biçər.

Şübhə götür-qoy edər,
Toxum necə olacaq?
Yel ağzında gedəcək?
Yoxsa qönçə olacaq?

Dostluq xanımına
Əvvəlcə şübhə gələr.
Sabahının məğzini
Sabah yox, bu gün bilər.

Məhəbbət bulağına
Qabaqca şübhə baxar.
Görsün ki, bulanıqdır,
Yoxsa durudur axar.

Qatil adlandıranda
Bir insan bir insanı,
Şübhə dişinə vurur
İnsan boyda böhtanı.

Şübhə gah kibritsiz də
Alışar ulduz kimi,
Gah əriyə-əriyə
Axıb gedər buz kimi.

Həssas şübhə dəqiqlik
Yağdırsa da dilindən,
İnsan yaman dad çəkər
Naşı şübhə əlindən.

Vay ondan naşı şübhə
Dünyada yalan ola.
O dağıla, fəhminə
İnam da talan ola.

1990.

XƏCALƏT

Namərdləri mərdlərə
Qatan da xəcalətdir.
Ürəkləri dərdlərə
Atan da xəcalətdir.

Səni qaldan çıxaran,
Səni haldan çıxaran,
Səni yoldan çıxaran
Şeytan da xəcalətdir.

O qoymaz söz yeriyə,
Yolu yola dirəyə,
Səni yalnız geriyə
Dartan da xəcalətdir.

İşlər varaqlanda,
Kimsə soraqlananda,
Haqqın ayaqlananda
Yatan da xəcalətdir.

Bir barmağın tətikdə,
Ova çıxsan gədikdə,
Aralıqda müdrik də,
Nadan da xəcalətdir.

Dönüb dilsiz qayaya,
Qurban getsən riyaya,
Fəryadını həyaya
Satan da xəcalətdir.

Qəm dolanda gözünə,
Yaş axanda üzünə,
Əli yalnız özünə
Çatan da xəcalətdir.

Sən utanıb dərinə,
Qızarıanda yerində,
Büllurlaşan tərində
Batan da xəcalətdir.

1990.

ƏN BÖYÜK XAIN

Gah təzə bağlardan meyvələr dərir,
Gah köhnə yollardan keçirik, ay dost!
Bizə qohumları baxtımız verir,
Dostları özümüz seçirik, ay dost!

Dost yalnız bir sözdür, yaxşı nəzər sal,
Hecaya bölünməz varaqın üstdə.
Özünü dost sansan, sən də bütöv qal,
Sən də xırdalanma torpağın üstdə.

Darıxmaz ülfətlə yaşayan adam,
Deməz usanmışam yalnız həyatdan.
Dostun göndərdiyi quru bir salam
Qiymətli sayılar neçə baratdan.

Dünya öz yerində qalsa da əgər,
Bu fəslə o fəslə dəyişir zaman.
Kədər olmasaydı həyatda məgər
Sevincin qədrini bilərdi insan?

Qəribə təzaddır, dənizlər kimi
Çağlayıb-kükrəyən qəhrəmanlıqda,
Bir anadan olan əkizlər kimi
Qəddarlıq da yaşar, mehribanlıq da...

Dost dostun yolunda min dərd udur ki,
Bir kəsi itməsin ana Vətənin.
Dünyada ən böyük xain odur ki,
Əvvəl dostun ola, sonra düşmənin...

1986.

İNSAN NÖVLƏRİ

İnsan! Taleyini insafla yazıb
Səni tox yaratmış bir olan allah!
Tamahın haçansa, hardasa azıb
Nə cinayət etsin, nə dəki günah.

Günəş alovlandı... Lovğa fələyin
Üzündə buzlaşan əda qalmadı.
Yel əsdi... Alışb-yanan üreyin
Büllur divarında duda qalmadı.

Zalım evlər yıxdı qarı dünyada,
Dik başından aşdı varı dünyada,
Bir izi qaldımı barı dünyada?
Yox! Tamam silindi, o da qalmadı.

Bəli! Məşəl-məşəl yansa da gözü,
Külə döndərsə də yoxuşu, düzü,
Axır sönüb-getdi həyatda özü,
Qızıl şölələri oda qalmadı.

Adi bir nemət də umanda külfət,
Köksündə gizlətdi başını məzlum.
Gizlədə bilmədi bir an da fəqət
Buludlu gözünün yaşını məzlum.

Gözünü nə yumdu, nə dəki qırpdı,
Bildi ki, başında əkilən turpdu.
Zalımın üzünə qəzəblə çırpdı
Haqqın siqlət dolu daşını məzlum.

Məzlumdan yazsa da dastanlar yazan,
Zülümdən doymadı elanlar yazan,
Zalımın qətlinə fərmanlar yazan
Qələmə döndərdi qaşını məzlum.

Bəhərlə yüklənən bir yay günündə
Zibilə nə qonar? Ac-ac sərçələr...
Zibili çox eşmə, yoxsa önündə
O elə iy verər, başın gicələr.

Bir-birinə bənzər insanların da
Təmizi, zibili vardır dünyada.
Elə ona görə dövrənlərin da
Uğuru, nisgili vardır dünyada.

Zibil insanlara baş qoşsan əgər,
Özün də içində zibilləşərsən.
Nəzakət bağını küləklər döyər,
Dövrənin könlündə nisgilləşərsən.

Kim deyər gözündə parlayan işıq
Allahın verdiyi təmizlik deyil?
Haçansa hönkürsən kim deyər yazıq,
Gözünün suları dənizlik deyil?

Yox! Anadan təmiz doğulan insan
Gərək təmiz qalsın son mənzilədək.
Tufanlı ümməndə boğulan insan
Üzsün qarşıdakı dinc sahilədək...

1991.

İNSANA XİTAB

İnsan! Gərək dünyada
Hər işə qarışsın o.
Nə qəm, əyri otursa,
Təki düz danışsın o.
Sanmasın haqsızlığa
Göz yuman sağ qalacaq.
Yox! O da haqsızlığın
Bir qurbanı olacaq.
Keçmişdə mərd insanlar
Ürəklə döyüşərdi.
Nə nəqşəylə, nə də ki,
Kələklə döyüşərdi.
Ya zirvədən-zirvəyə
Ucalardı uğurla,
Ya da öz dünyasını
Dəyişərdi qürurla.
İndi namərd silahlar
Döyüşür min nəqşəylə.
Kələklə aldığı
Sadalayır nəqşəylə.
İşə bax! Zəka yenə
Açılmaz tilsim olur.
Özü yaratdığına
Özü də təslim olur.
Tər nədir? Yanaqlarda
Parıldayan mirvari.
Yox! Ulduz-ulduz yanan
Xəcalətin meyarı!

Tərləmə! Sanma daha
Təpərsizdir zəkalar.
Bic doğulmuş kələkdən
Xəbərsizdir zəkalar.
İnsan! Müqtədir insan,
Özünü yaxşı tanı!
Dünyada səndən qabil,
Səndən mahir şey hamı?
Çox da zaman dərdlərin
İçində dolur yaşa,
Sən “beş günlük dünya”da
Miskin yox, məğrur yaşa!
Neçə-neçə sınaqdan
Deyilsə də söhbətdə,
Qızıl odda bilinər,
İnsan isə zəhmətdə.
Açanda elə aç ki,
Gülə dön, tikana yox.
Duyanda elə duy ki,
Qətə dön, gümana yox.
Sevəndə elə sev ki,
Vurğuna dön, qula yox.
Qalxanda elə qalx ki,
Ağaca dön, kola yox.
Gəzəndə elə gəz ki,
Şəxsə dön, kölgəyə yox.
Pozanda elə poz ki,
Hökmə dön, bəlkəyə yox.

Dinəndə elə din ki,
Şimşəyə dön, quşa yox.
Baxanda elə bax ki,
Bəbəyə dön, yaşa yox.
Yazanda elə yaz ki,
Ürəyə dön, hərfə yox.
Çalanda elə çal ki,
Kamana dön, dəfə yox.
Yananda elə yan ki,
Alova dön, külə yox.
Əsəndə elə əs ki,
Tufana dön, yelə yox.
Susanda elə sus ki,
Məbədə dön, evə yox.
Yeyəndə elə ye ki,
Mələkə dön, divə yox.
Sınanda elə sən ki,
Vüqara dön, boya yox.
Axanda elə ax ki,
Qurşuna dön, suya yox.
Daşanda elə daş ki,
Dənizə dön, çaya yox.
Batanda elə bat ki,
Günəşə dön, Aya yox.
İçəndə elə iç ki,
Sayığa dön, məstə yox.
Öləndə elə öl ki,
Heykələ dön, büstə yox.

1992.

NAĞILLAŞAN MƏHRƏMLƏR

Proloq

Savalan! Ağ saçlı ülviyyətin tək
Qarasaç balan da müdrükdür sənin!
Dünyaya sığmayan əzəmətin tək
Elə həsrətin də böyükdür sənin!

Sənin saf suyundan içdikcə ürək,
Mən də saflaşmışam! Bilirsən ki, sən.
Ancaq bağışla ki, soyuq suyun tək
Soyuq olmamışam insanlara mən.

Sinəndə başıma çəkdiyim ayran
İndi gur saçımda ağ ləpə olub.
Fəqət kamil yaşa dolsa da, inan,
Ömrüm həsrətində bir körpə olub.

Səndən almasaydım dözümü əgər,
Bəlkə də bu qədər mən yaşamazdım.
Kövrək ürəyimdə dağ boyda kədər,
Saçımda, qaşım da dən, yaşamazdım.

Neştəri sahilində

Gözəl yaz günüdür... Sanma ki, günəş
Yenə mavi göydə qızıllanıbdır.
Yaz yerdən açıqca yaşıl bir atəş,
Göydə al Günəş də yaşillanıbdır.

İnsanlar bilmirsə çiçəklər bilir,
Dağlardan başlayır günəşli yaz da!
Dodağı rübablı küləklər bilir,
Bir ürək döyünür hər telli sazda!

Bəli! İnsanların canında qanlar,
Yazın canındasa sular çağlayır.
Göyün hikmətini duyanlar anlar,
Şimşəkləri gülür, yoxsa ağlayır?

Gör necə allanıb yerin sinəsi,
Yazda Çanaxbulaq nə göyçək olur!
Qışda göydən düşən hər qar dənəsi
Yazda yer üstündə bir çiçək olur!

Nədir üfüqdəki topa şəfəqlər,
Yanır tonqal-tonqal saçaqları da...
Bəlkə də nədənsə qorxmuş üfüqlər,
Çatlamış, qanamış dodaqları da.

Axı dəstə-dəstə novruzgülləri
Açılır insanın arzusu kimi!
Dərin dərələri, geniş çölləri
Fəth edir novruzun ordusu kimi.

Göyün bir dənə də qızıl qönçəsi
Hələ açılmayıb leysan yağışı!
Yağ! Gümüş hüsnünü görsün neçəsi,
Qaygınla çimizdir düzü-yoxuşu!

Demə bir axınam başsız-cilovsuz,
Qüdrətim damlanı selə döndərər!
Yağmasan, lalələr odsuz-alovsuz
Yangınıyla dağı külə döndərər.

Sahilə dirəyib ayaqlarını
O dikələn qaya nədir? Boz ayı!
Sulara dayayıb dodaqlarını
Təşnə ləpə-ləpə sümürür çayı...

Çay isə çağlayır... Sularda qızlar
Fallarına baxır maraqlı içində.
Gülşəndə yara tək qönçə də sızlar
Yazda açılmasa yarpaq içində.

Sənin hər damlana qurban olum mən,
A Neştəri çayı, Neştəri çayı!
Məhəbbət nəğməyə ünvan olum mən,
A taleyin payı, taleyin payı!

Sanma gözlərindən yayındığımçın
Mənə hər xırdaca damlan əzizdir.
Yox! Təmiz suyunda yuyduğumçın
Ürəyim büllurdan daha təmizdir!

Könlümdən nə qədər çaylar axsa da,
Sənsən əbədiyyət nəğməli tarı!
Dünya nəqşəsində adın yoxsa da,
Mənim kitabıma yazılsın barı!

Məgər Şoloxovun romanlarında
“Sakit Don” təzədən yaranmadımı?
Həyatın dolaşq zamanlarında
Sənət dalğalarla daranmadımı?

“Sakit Don” övladı kitablarıyla
Ümmanlı dünyaya tanıtdı Donu.
Don da qanadlanan rübablarıyla
Zirvədən-zirvəyə qaldırdı onu.

Dağlar ucaldanda sənətkarı da
Şöhrəti parlayar kəhkəşan kimi.
Nəhəng Savalanın nəğməkarı da
Gərək nəhəng ola Savalan kimi!

Dalıb rübabına çağlayan sazın
Sahil çəmənində oturur qızlar.
Sanki yerə-göyə yaraşq yazın
Hüsnünü bir az da artırır qızlar.

Qoca pəfəndur dəyirman əlbət,
Yaz nəğməsi çalır köhnə daşlarda.
Dəyirmançıya bax! Cavandır! Fəqət
Bərəkət aqarır qara qaşlarda...

O yaşıl, ətirli döşəyin üstə
Yanaşı əyləşir Şahbəyim, Əsli.
Başlarında əsən örpəyin üstə
Əlvan güllər açmış təravət fəslə.

Qulu soyuq qışın yelləri altı
Bakıdan gətirmiş bu örpəkləri.
Demiş ki, sovuqatın gülləri altı
Sevinsin qızların gül ürəkləri.

O böyük bir kəndin gözəli olan
Əsliylə payızda nişanlanıbdır.
Bütün gözəlliyin əzəli olan
Dünya gözlərində dumanlanıbdır.

Şahbəyim! Əslinin kiçik bacısı
Bibisi oğlunun deyiklisidir.
Əslinin çevikdən-çevik bacısı
Demək iki evin şəriklisidir.

Kim isə yanıqlı bir kaman kimi
Sızlayır bir ocaq daşının üstə.
O oxuyur... Səsi bir güman kimi
Dolaşır qızların başının üstə.

Sevgimin olsa da möhkəm dözüümü,
Sənin həsrətinlə yanırdım, gülüm!
Gözünü göl sanıb atdım özümü,
Bəlkə bu yangımı söndürə bilim!

Kirpiyin çaxanda alışdı gecə,
Atdı qara şimşək uzağa məni.
Özün də mat qaldın kirpiyin necə
Təzədən tulladı ocağa məni.

Yer də, göy də baxır tüstümə indi,
Sənin dəyanətin budumu, gülüm?
Ağla göz yaşı tök üstümə indi,
Bəlkə söndürəsən odumu, gülüm!

Təlatümə gələn ürək yox, simdir,
Məqam axtarırmış dinməyə, məqam!
Qızlar heyrətlənir, görəsən kimdir
Suyun qırağında yanan o adam?

Yeganə eyhamla deyir bəlkə də
Oxuyan Quludur, ya da Qurbandır?
Köksündə çağlayan şeir bəlkə də
Şikayətlə dolu böyük dastandır?

Əsli gözlərini yerə dikir ki,
Hürkək baxışımı gizlədə bəlkə.
Uzun kirpikləri qoşun çəkir ki,
Gözləri qapasın cərgəbəcərgə.

Axı buludlar da öz arxasında
Yanan ulduzları gizlədir bəzən.
Kimdir göy çayının boz dalğasında
Zorla işıldayan bir ulduz gözən?

Yox-yox! Qatar-qatar enən kirpiklər
Gözləri gizlədə bilməyir, inan!
Neyləsin çəpərə dönən kirpiklər,
Dalında göz deyil, Günəşdir yanan!

Kirpiklər dalında yanan günəşdən
Qızların gözləri qamaşır yenə.
Al-əlvan şəfəqlər donan günəşdən
Titrək kirpiklərə sarmaşır yenə.

Birdən Şahbəyimə söz atır Halə:
– Şahbəyim! Nə yaman gözəlləşibsən!
Sən belə deyildin... Deyirəm elə
Nişanlanan zaman gözəlləşibsən!

Qız gülə bənzəyər... Açılmaz hələ,
Haçansa, kiməsə adaxlanar o.
Sevginin nəfəsi dəyəndə gülə,
Görərsən açılıb pardaxlanar o.

Deyirəm ki, gərək gündə min kərə
Qurban qurban gedə sənin yolunda!
Qarşında inamla diz çöküb yerə,
Mərd kölə də ola, igid qulun da!

Bəli! Möhkəm dura dəyanətilə,
Başına od dolu qazan çevirsən!
Sən necə, bir ürək hərərətilə
Nişanlın Qurbanı çoxmu sevirсэн?

Şahbəyim gileylə deyir: – Ay Halə,
Çox da bütün dünya gözümüzdədir.
Arzu nəğməmizi çəksək də zilə
Məgər hər ixtiyar özümüzdədir?

Ata da tanrıdır bu torpaq üstə,
Səni kimə versə, gedəsən gərək.
Əməkdə qoysan da dağı dağ üstə,
Sevgini tarımar edəsən gərək.

Eh! Sevginin baxtı yoxdur dünyada,
Cəhənnəm sevgiyə cənnət olardı.
Odlar içində də Şirin Fərhada,
Əsli də Kərəmə qismət olardı.

Halə razılaşmır: – Yox! Bu nə sözdür?
Yalnız sevgilərlə şirindir cahan!
O Əsli Kərəmin olmadı, düzdür!
Bu Əsli Qulunun olacaq, inan!

Utanır, qızarır Əsli bu sözdən
Güllər arasında bir lələ kimi.
Xəcalət oduyla alışan üzdən
Ot üstə tər düşür bir jalə kimi.

Hüsniyyə söz atır: – Düz deyir Halə,
Niyə qızarırsan daha, ay Əsli?
Vüsal kəlməsilə qurtarır elə
Sevgi dastanının sonuncu fəslə.

Gör Halə nə deyir: – Qırmızı özü
Sevincin rəngidir hər şeydən əvvəl.
Əsli qızarılanda həyatda düzü
Daha da şən olur, daha da gözəl!

Bu zaman Ülkərdən sorur Pərvanə:
– Bu iki bacının hansı gözəldir?
– Biri oxunmamış təzə təranə,
Biri yazılmamış canlı qəzəldir!

Şahbəyim qızların kəsir sözünü:
– Bizdə ən füsunkar bacı Əslidir!
Bəli! Mən deyirəm sözün düzünü,
Bir evin gözəllik tacı Əslidir.

Gör necə olub ki, böyüklər kimi
Atam da bu nadir hüsnü duyubdur.
Bacımın adını müdriklər kimi
Gözəllər gözəli Əsli qoyubdur.

Əsli doğma bacı məhəbbətilə
Basır Şahbəyimi bəğrına dərhal,
Sonra eyni qanın hərarətilə
Üzündən-gözündən öpür dalbadal.

– Bəs niyə özünü demirsən bacı?
Gözlərdən gizlənə bilərmə səhər?
Hüsnünlə a mənim başımın tacı,
Sən bəyimlər şahı deyilsən məgər?

Siz də gözəlsiniz qızlar, a qızlar,
Dünya hüsnünüzdən tərəvət alar.
Yaraşlıq olmasa qızlara qızlar,
Gözəllik özü də yarımçıq qalar.

Şübhəniz vardırırsa bu çaya atın,
Dalğalar aparıb çıxırsın daşlara.
Gecə özünüzdən arxayın yatın,
Kirpiklər batmasın isti yaşlara!

Gözəllik içində doğulan insan
Gözəl olmalıdır! Kim bilmir bunu?
Onu sınaqlara çəksə də zaman,
Gözəl olmalıdır əvvəli-sonu!

Əsli susur... Ancaq baxışlarında
Sevinclə çağlayan əməl görünür.
Baxtın səxavətli naxışlarında
Gözəllər daha da gözəl görünür.

Əsli, həssas Əsli bir dəstə qızı
Arxayın etsə də hüsnünə burda,
Duyur tez sönəcək öz baxt ulduzu,
Ondan qalmayacaq bir zərrə nur da.

Bulaq başında

Ülviyyət timsalı olmasaydı dağ,
Dağda yaranmazdı qartalın özü.
Qüdsiyyət timsalı olmasaydı dağ,
Dağda açılmazdı bulağın gözü.

Kim bilmir günəşli yol üstə müdam
Yanğılı yolçuya gərəkdir bulaq.
Dağın sinəsində hər səhər-axşam
İlhamla döyünən ürəkdir bulaq.

Dağın diklərində, hamarlarında
Şəffaf suyu axır bir ehsan kimi.
Dağın yaşıl-yaşıl damarlarında
Həmişə dolaşır büllur qan kimi.

Gündüz də, gecə də çağlayan bulaq
Necə arxayındır öz qaynağına!
Özü tərənməyir yerindən... Ancaq
Bir kəndi gətirir öz ayağına.

Yoxlamaq istəsən əgər bir kərə
Məbəd Savalanın bulağını sən,
Diz çök! Əllərini dirəyib yerə,
Söykə büllur suya dodağını sən.

İç! Sərin şərbətdir o bulaq suyu,
Zərər yox, bilməsən necədir adı?
Nə qədər su içsən həyatın boyu,
Ağzında o suyun qalacaq dadı!

Sanki o bulaqdan adı su deyil,
Mən şeiriyyət dolu büllur içmişəm.
Sanki içdiyimin adı su deyil,
Qüdsiyyət, etibar, qürur içmişəm!

Günəş bir kösövə çevirir yolu,
Boz torpaq aloysuz ocağa dönür.
Günorta zəmidən qayıdan Qulu
Sərin su içməkçin bulağa dönür.

Bulağın başında durnalar kimi
Kəndin gözəlləri cərgələnibdir.
Su, hikmət dolu su aynalar kimi
Gözəllər əksilə kölgələnibdir.

Şahbəyim! Bir kəndin canlı bəzəyi
Munis gözəllərin arasındadır.
Bütün lalələrin şəvə bəbəyi
Sanki gözlərinin qarasındadır!

Bəlkə çox gözəlin olduğu üçün
Belə çox şairin var, ana torpaq!
Gözəllik nəğməsi çaldığı üçün
Sinəmdə çağlayır tar, ana torpaq!

Qulu yaxınlaşır bulağa: – Qızlar,
Yanıram! Bir içim su verin mənə!
– Bir içim su nədir? – deyir ağızlar,-
Bulaq başdan-başa qurbandır sənə!

Qızlar, gümrah qızlar bulaq başında
Nəğməli kəklik tək qaqqıldayırlar.
Saxsı bizəkçələr novdan qaşında
Dəyib bir-birinə şaqıldayırlar.

Şahbəyimsə susur... Yanında axı
Qızlara qısqanır öz yeznəsini.
Sanır ki, gündüzün günorta çağı
Yeyəcək bu qədər göz yeznəsini.

Öz bizəkçəsini suyla doldurub
Quluya uzadır dərin hörmətlə.
Yeznə bizəkçəni göyə qaldırıb
Qızlar məclisində içir ləzzətlə.

Yanmaz sevən qız da, sevən qadın da
Alov yalasa da yanaqlarını.
Ancaq külə dönər sevgi odunda
Dodaqlar yandırsa dodaqlarını.

Ağ su elə bil ki, ağ közə dönür
Qulunun yanıqlı dodaqlarında.
Əksi qətrə-qətrə parlayıb sönür
Qızların qayğılı dodaqlarında.

Məhəbbət təşnəsi olan gözəllər
Su içən Quluya maraqla baxır.
Könlünün sarayı talan gözəllər
Suyun qırağında su olub axır.

Qulunun bığında yanan damlalar
Sanki göz-göz olub baxır qızlara.
Gözəllik önündə donan damlalar
Bir qatara dolub baxır qızlara.

Qulunun könlünün dərinliyində
Məhəbbətə dönür bəlkə duyğular.
Yox! İçdiyi suyun sərinliyində
Donur, yaman donur özgə duyğular.

Ürəklər çarpsa da, susur dağ-dərə,
Yox! Bulaq da çarpır şaqraq suyuyla.
Qulu bizəkçəni boşaldıb yerə,
Təzədən doldurur bulaq suyuyla.

Qolunu azacıq yana əyib o,
Sonra Şahbəyimin girir qoluna.
– Bəlkə su gərəkdir evdə? – deyib o,
Baldızını çəkir kəndin yoluna.

Qızlar mehribandan mehriban olan
Yeznəylə baldıza həsəd aparır.
Ah çəkir... Tufanlı bir ümman olan
Sinədə dalğa tək döşlər qabarır.

Qızlar heykəlləşir bulağın üstə,
Önlərindən axır su ulduz-ulduz...
Bilmir bu sirr dolu torpağın üstə
Ər-arvad olacaq yeznəylə baldız.

Qızlar hardan bilsin? Sorsan özündən
Yeznəylə baldızın özü də bilməz.
Qismət var, keçsə də göyün üzündən
Müdrük fələyin də ağına gəlməz.

Əsli yangısı

Kərəm yangısından obada-eldə
Sazlı da, sazsız da çox danışılar.
Sözlər alışdıqca ağızda-dildə,
İnsanlar sözlərlə bir alışılar.

Mən hələ alovu gözə dəyməyən
Əsli yangısından söz açacağam!
Ömründə bir dəfə şimşək döyməyən
Qarlı zirvəyə də od saçacağam!

Sanma ki, odunu selə döndərən
Qələm atəşidir, söz atəşidir.
Yox! Yox! Yeri-göyü külə döndərən
Əsli yangısının öz atəşidir.

Gəlinlik yaşına çatanda günəş,
Ömrün üfzündə qəflətən batır.
Yığıb öz hüsnünü batanda günəş,
Qürubda atəşi daha da artır...

O atəş bölünür gör neçə yerə,
İki ev alışan manqala dönür.
Qulunun içinə düşən bir zərrə
Bulağın başında tonqala dönür.

Yox! Yox! Zərrə deyil, gənc yaşlarında
Zavallı Qulunun özüdür yanan.
O, tamam boğulur göz yaşlarında,
Dilində bir "Əsli" sözüdür yanan.

Sözünü deməyən dodaqlar kimi
Qapanıb Əslinin iri gözləri.
Qönçəni gizlədən yarpaqlar kimi
Sükunətə büküb sirri gözləri.

Qaşlar, o cüt cərgə, o şəvə cərgə
Bir ömür yoludur, şübhə eləmə!
Gözlər nöqtələrdir, kim bilir, bəlkə
Biri doğuluşa, biri ölümə...

Hanı keçmişini anan Qulunun
Bulağın başından yol keçdiyi gün.
İstidə ürəyi yanan Qulunun
Saxsı bizəkçədən su içdiyi gün?

Buz suyu məlhəmə döndərən Qulu
Yenidən o günə qayıda bilmir.
Günəş yangısını söndürən Qulu
Əsli yangısını soyuda bilmir.

Kərəm sinəsinə basıb sazını
– Əsli! – deyə-deyə çalır, çalırdı...
Qısa döndərdikcə tale yazını,
Soyuq ürəklərə alov salırdı.

Ozan Savalansa sazın yerinə
Gümüş Neştərini döşünə basır.
– Əsli! Qızım, getmə! – deyən şeirinə
Bir matəm libaslı kənd qulaq asır.

Neştəri çağlayır... Yox! Haray təpir,
Yalnız dilsiz göyü dindirə bilmir.
Yanan ürəklərə o su da səpir,
Söndürə bilmir ki, söndürə bilmir.

Qaydadır, yarını itirən qızlar
Açar çəngə-çəngə saçını yolar.
Adam var, baxanda ürəyi sızlar,
Adam var, baxanda gözləri dolar.

İşə bax! Ayrılıq zirvəyə çatıb
Sevginin başından salıb tacını.
Qızhəyalı Qulu əlini atıb
– Əsli! – deyə-deyə yolur saçını.

Kömək gözləməsin namərd fələkdən,
Hanı qardaşları, hanı Qulunun?
Ağlaya-ağlaya: – Əsli! – deməkdən
Az qalır ki, çıxsa canı Qulunun.

Qardaşlar bu boyda kəndi titrədən
Alovlu fəryadı eşitmir məgər?
Bəzən yaşlı gözdən axan qətrədən
Ürək çalxalanıb sinəni döyər...

Yox! Yazıq qardaşlar yaxşı eşidir,
Haraya getməyə utanır ancaq.
Qulu, bədbəxt Qulu axı kişidir,
Niyə tellərilə dolubdur bulaq?

Bacılar dözməyir!
Gəlir haraya,
Hələ özləri də haray qoparır.
Üzölmüş Qulunu alıb araya,
Ovuda-ovuda evə aparır...

Vəfanın ülfəti

Ata ocağında yuva salsa da,
Qızlar uçub gedən durna kimidir.
Ancaq bu dünyada özgə olsa da,
Qaynana ikinci ana kimidir.

Haçandır dünyadan Həvva köçübdür,
Ömrünü oğluna veribdir ancaq.
Qulu yüz yol ölçüb, bir yol biçibdir,
Hər iki anası Qəribdir ancaq.

Haçan dalda qoyub Savalanı da
Özünü Bakıya yetirib Qulu,
Ən gözəl, ən nadir ərməğanı da
Bakıdan Qəribə gətirib Qulu.

Yenə də ülfətdə vəfalı Qulu
Qəribi yoxlayır bir oğul tək.
Əslinin yarıda qırılan yolu
Bir evdə yaşayır bir nağıl tək.

Təmiz yaşamağı xoşlayan Qulu
Sevir səliqəli geyinməyi də.
Ürəyi qürurla olsa da dolu,
Yoxdur ədası da, öyünməyi də!

Gözlərində yanan gur işığıyla
Qızları yolundan saxlayır Qulu.
Ürəklər ovlayan yaraşığıyla
Qızları özünə bağlayır Qulu.

Bahar nəğmə dolu rübaba dönməz
Selləri sellərdən ayrılsa hərgah.
Tarix sübut dolu kitaba dönməz
İlləri illərdən ayrılsa hərgah.

İnsan ha qaçsa da acı mələldən,
Vüsəl da, hicran da keçər xəyaldan...
Saz necə söz açar şirin vüsəldən
Telləri tellərdən ayrılsa hərgah?

Hissi çağlamasa bəmdə çalar ney,
Tələtümlü səsi hardan alar ney?
Yalqızlıq içində susub qalar ney,
Zilləri zillərdən ayrılsa hərgah.

İnsan ağır gündə fəryada çatar,
Özünü unudub imdada çatar,
Tənhalıq nə təhər murada çatar
Əlləri əllərdən ayrılsa hərgah?

Birlik carçısıdır anamız cahan,
Quş da tək qalmasın, nəinki insan.
Gülşənin ömrü də azalar, inan,
Gülləri güllərdən ayrılsa hərgah.

Dostluq sədaqətdir, tanışlıq himmət,
Qonşuluq ülfətdir, evlilik vəhdət,
İnsan qərib olar, diyarı qürbət,
Əlləri əllərdən ayrılsa hərgah...

Səhər iz qoymamış yolda bir nəfər,
O tanış həyətdə Qulu salır iz.
– Salam, Qərib xala! Gəldim ki, əgər
Bir şey lazımdırsa deyəsiniz siz...

– Bir şey gərək deyil hələlik – deyə,
Qərib mərd Quluya təşəkkür edir.
Qəribdən arxayın qonaq bəs niyə
Qəribdən yenə də nigaran gedir?

Səhər suya gedən kəndin qızları
Kənardan Quluya qibtəylə baxır.
Rıqqətlə dindikcə könül sazları
Sevgi nəğmələri çağlayıb axır...

Şahbəyim arxadan bir heykəl kimi
Gah Quluya baxır, gah da qızlara.
Könlü alışsa da bir məşəl kimi,
İsti duyğuları dönür buzlara.

Düşür xatirinə Qəribin bəzən
– Quluya yazığım gəlir – deməsi.
– Sanki o əlləri qoynunda gəzən
Mənim ürəyimi dəlir – deməsi...

Qəfil basqın

O boyda Savalan hanı? Gecənin
Qara gözlərindən qopubmu zülmət?
Ləkəni kölgədən aydın seçənin
Dümağ saçına da hopubmu zülmət?

Sən yorğun kəndə bax! Məsum uşaq tək
Uyuyur qarqara bələk içində.
Nəstəri hayqırır məğrur dustaq tək
Qətrana boyanmış köynək içində.

Bu gecə yarısı bələyin üstə
Səpilib qızaran nar dənəsimi?
Yoxsa şəvələşən dibçəyin üstə
Ləçək-ləçək yanan gül sinəsimi?

Yox! Qızaran nə nar, nə də gül deyil,
Yerin harayına göy qulaq asır.
Yenə şahsevənlər atlanıb qəfil,
Yatmış kəndistanı gülləyə basır.

Axın: – Talan! – deyib dodaqlarında
Lənətlə çəkilən adla gəlibdir.
Çörəkli bir kəndin ocaqlarında
Odu söndürməyə odla gəlibdir.

Güllə yağışını eşidən Qulu
İsti yatağından qalxır hərasan.
O nakam ürəyi şəfqətlə dolu
Harasa, harasa baxır hərasan.

Yox! Qulu xətərdə qalan Qəribi,
Bir də qızlarını düşünür ancaq.
Bəli! İki “ləl”i olan Qəribi
Düşünür... Arabir üşünür ancaq.

Sadiq vicdanında doğan qərarla
Əl çəkir atanın ləllərindən o.
Gedir, möhkəm tutsun məhrəm ilqarla
Başsız bir külfətin əllərindən o.

Doğrudur, Qulunun qətiyyət dolu
Qərarı gecikmir. Bir anda olur.
Ancaq uzananda bir anın yolu,
Qarşıda uğur da, qurban da olur.

Olsun! Başı üstə şimşək çaxsa da,
Alovlanan ürək yanğıdan qorxmaz!
Üstünə dünyanın qəmi yağsa da,
Qayğılı vətəndaş qayğıdan qorxmaz!

Qulu Qəribgilə gəlir birbaşa,
Tövşüyə-tövşüyə qarını döyür.
Qərib, ərsiz Qərib düşür təlaşa,
– Şahsevənlər evə dolacaq! – deyir.

Qərib boyunları bükük maral tək
Duran qızlarına bir nəzər salır.
Yox! Döyüşə hazır ana qartal tək
Qızları qanadı altına alır.

Bu an – Qərib xala! – deyən Qulunu
Mehriban səsindən tanıyır Qərib.
Qızların qolundan çəkib qolunu
Tələşçin özünü qımayır Qərib.

O baxır... Qurulu qalır bir növraq,
Təki balaları salamat qala!
İkicə qızını götürüb ancaq
Qulunun ardınca o düşür yola.

Nakam Əslisinin məzarıyla da
Daha vidalaşa bilməyir Qərib.
Kim deyir, uzağa güzarıyla da
Yaxın qəbristanına gəlməyir Qərib.

Qızının qəbrini öz ürəyində
Bəs necə aparır, necə aparır?
Bir qəbrə döndükcə köz ürəyində,
Köksündə bir nəhəng manqal qabarır.

Yox! Əslinin qəbri yerində qalır,
Özüsə Qərbin özündə gedir.
Bəli! Sanma bir qız dərinə qalır,
Ananın yaş dolu gözündə gedir.

Bəs necə? Analar öz balasını
Qeyrət zirvəsinin günəşi sayar.
Ancaq mərd analar qız balasını
Doğma yurdunda da yalqızını qoyar?

Qərib sanır Əsli qalxaraq yerdən
Gözündə yenidən doğula bilər.
Ancaq kirpiyini sıxmır ki, birdən
Qızı göz yaşında boğula bilər.

Qulu gedir... Kənd də bir ana kimi
Döşündən yaralar alır arxada.
Neştəri çırpınır bir durna kimi
Gümüş lələyini salır arxada.

Çox da nə ata var, nə də ki, ana,
Qardaş da, bacı da əzizdir ona.
Özü qazandığı dursun bir yana,
Atanın payı da qalır arxada.

Başı səhər-axşam yığnaqlı bulaq,
Suyu qaranlıqda çıraqlı bulaq,
Birlik, yalnız birlik soraqlı bulaq
Ayrılıq mahnısı çalır arxada.

Külək pələdikə öz tütəyini
Yolda gizli-gizli qəm yeyir Qulu.
Əynindən çıxarıb yun köynəyini
Donan Şahbəyimə – Gey! – deyir Qulu.

Külək yumşaq otun qoynundan qaçıb
Üzünü dalayır Gəlinxanımın.
Qulu öz şərfini boynundan açıb
Buynuna dolayır Gəlinxanımın.

Gədiyən başında dağlar zinəti
Qərbi dalına götürür Qulu.
Dincələ-dincələ məhrəm külfəti
O taydan bu taya gətirir Qulu.

Necə ki, bu tayda dara düşəndə
Həcərlə o taya keçərdi Nəbi.
Yollarda quşbaşı qara düşəndə
Günəşdən çuxalıq biçərdi Nəbi.

Vətən torpağının baxışlarında
Bahar təbəssümlü şəfqət görərdi.
Bütün dostların da, tanışların da
Eviyədə həmişə hörmət görərdi...

Səssiz toy

Gecədir... Bacısız qalan gözəl tək
Göydə ulduzlara qısılmışdır Ay.
Yox! Su həsrətilə solan xəzəl tək
Göyün yaxasından asılmışdır Ay.

Şahbəyim yatmışdır... Başının üstə
Heykəlləşən Əsli xəyalə dalıb.
Neçə yaş gəlsə də yaşının üstə
Bacısı yenə də təzə-tər qalıb.

Qaranlıq içində al yanaqları
Yanır... Yox! Yox! Tamam alışır Əsli.
Sözlə bəzəndikcə gül dodaqları
Danışır şəfqətlə, danışır Əsli!

– Atalar peymanla süfrə başında
Duz-çörək deyəndə düz çörək deyib.
Qrov ağarsa da əyri qaşında
Enişdə-yoxuşda düz ürək deyib.

Qulu peyman dolu duz-çörəyi də
Bizim evdə kəsib! Bu məlum sözdür.
Onun kövrəkləşən saf ürəyi də
Bulaqdan təmizdir, aynadan düzdür.

Bilirdim özünün ləyaqətilə
Mənə ömrü boyu sadıqdır Qulu.
Neyləmək? Sönməyən məhəbbətilə
Yenidən sevməyə layiqdir Qulu.

Qulu fədakardır! Sev Qulunu, sev,
Qoyma gənc yaşında qocalsın, bacım!
Fələkin uçurub yıxdığı bir ev
Sənin əllərinlə ucalsın, bacım!

Ancaq sən Quluya meyil salanda
Arvad yox, bir ömür dostu olarsan!
O mənim ətrimi səndən alanda,
Sən mənim ətrimi ondan alarsan!

Sanki vidalaşib məhrumiyyətlə
Ürəkdə dirçəlir duyğu da indi.
Bacısına tanış səmimiyyətlə
Şahbəyim danışır yuxuda indi.

– Çox gəzdim Neştəri boyunca səni,
Qayıtdığın yola qurban olum mən!
Danış! Qoy dinləyim doyunca səni,
Səsindəki xala qurban olum mən!

Sənin bu söhbətin ay şöhrət tacım,
Mənə bir tövsiyyə, bir məsləhətdir.
Yox! Mənim gözümün işığı bacım
Mənə həm sevincdir, həm səadətdir!

Bəli! Bu ülfətdə, bu izdivacda
Sənin razılığın xeyir-duamdır!
Yolunun üstünə çıxan merac da
Bacı xatirəli sevgi dünyamdır!

Torpaq niyə uddu, niyə Əslini,
Az qalır yataqda yana Şahbəyim.
Bəlkə qucaqlasın deyə Əslini
Açır qollarını yana Şahbəyim.

O ətrafa baxır həycan içində,
Günəşə boylanan yalqız çiçək tək.
Açıq pəncərədən bir an içində
Əsli uçub gedir hürkək mələk tək.

Donmuş Şahbəyimin gözləri ancaq
Açıq pəncərədən asılı qalır.
Əslinin mehriban sözləri ancaq
Çarpan ürəyində yazılı qalır.

Şahbəyimin toyu aylı bir axşam
Səs-səmirsiz oldu sadə otaqda.
Nə toy xonçaları alışdı şam-şam,
Nə də tərənələr dindi dodaqda.

Tək nağılda deyil, belə gözələ
Həyatda toy olub qırx gün, qırx gecə.
Bir sevinc sığmayıb dörd-beş qəzələ,
İstəyib dastandan-dastana keçə...

Qırx gün, qırx gecədə söz seçə-seçə,
Aşıqlar ilhamla çalıb-çağırır.
Musiqi ömrüylə uzanıb gecə,
Qara saç nurla yox, xalla ağarır.

Qərib Şahbəyimin qərib toyunu
Sanki Xəzər özü etdi o axşam.
Rübaba döndərdi coşqun suyunu,
Səsi o taya da getdi o axşam.

Savalan minlərlə çeşmələrini
Sinəsi üstünə aldı o axşam.
Ən gözəl, ən nadir nəğmələrini
O toyun eşqilə çaldı o axşam...

Buruq həkimi

Silah qurşasa da səfərbər cahan,
Qulu neft ordusu sırasındadır.
Ürəyi ipəkdən yumşaq bir insan
Dəmir buruqların arasındadır.

Qulu zənn edir ki, özgənin deyil,
Mədən özünüdür, iş özünüdür.
İnqilab tək bircə ölkənin deyil,
Bütün göy altının, yer üzünüdür.

Adi bir fəhlədir Qulu mədəndə,
Hamıdan qabaqda gedir yarışda.
Dünənki kəndliyə yeri gələndə,
“Neft ustası” deyir dost da, tanış da.

Loğman tanınırsa dərin ümman tək,
Bilsin damcının da gərək sirrini!
Qulu tanınmırsa məşhur loğman tək,
Bilir hər buruğun ürək sirrini.

Qulu, Savalanın doğma balası
Yenə də mədəndə iş başındadır.
Ömür dastanının iki misrası
Sanki şəvələmiş cüt qaşındadır.

Qulu bir mədənin adamlarıyla
Görüşür, danışır, gülür dost kimi.
O kimdir sürətli addımlarıyla
Qulunun yanına gəlir dost kimi?

Zirək xidmətçidir! Töyşünü dərib,
Deyir: – Səni müdir çağırır, Qulu!
Xeyirə oxşayır, a yerli qərib,
Bilirsən heç necə gəlmişəm yolu?

Dəmir buruqların canlı zinəti
İş üstədən müdirin yanına gəlir.
Bilir ki, mədənin şanı-şöhrəti
Onun da adına-sanına gəlir.

Müdir mehribandır! İş otağında
Qulunu hörmətlə qarşılayır o.
Dediyi sözlərə öz dodağında
Nəcib duyğular da aşılayır o.

Deyir: – “Sən o taydan gəlibsən, ancaq
O tay da, bu tay da Vətəndir sənə.
Səhərlər evindən düşsən də iraq,
İkinci evin də mədəndir sənə.

Bilirsən ustalar çatışmır bizdə,
Sovet hökuməti cavandır hələ.
İnqilab günəşli sabahsa gözdə,
Bir neçə ürəkdə gümandır hələ.

Axı niyə danaq? Elə adam var
Hələ də inanmır qüdrətimizə.
Kimdə sədaqət var, kimdə inam var,
İnanır sabahkı şöhrətimizə.

O şöhrət zirvədir! Yolunda müdam
Bizə tək çörək yox, neft də gərəkdir!
Neçə-neçə dəzgah hər səhər-axşam
Neftlə işləyirsə, o da çörəkdir!

Sirlərlə doludur zamanın işi,
Haçan ki, tufana salır dünyanı,
Qadın qucağında böyüyən kişi
Öz möhkəm çiyinə alır dünyanı.

Səni çağırtdırdım öz niyyətimi
Səninlə bölüşüb, rəyini biləm.
– Buyur! Bu dünyada düz niyyətimi
Mən də əyri yola salan deyiləm!

Başını döysə də qarlar, yağışlar,
Buruqlar başını əyirlər sənə.
Bəzən zarafatla dostlar, tanışlar
“Buruq həkimi” də deyirlər sənə.

İndi ki belədir, xeyir-duayla
Səni ustalığa keçirək biz də.
Könlünün sazında başqa havayla
Dinsin təranə də, çağlasın söz də!

De görüm razısan?”

Utanır Qulu,
Üz-gözünü tərlə yuyur xəcalət.
O zəhmət aşiqi, sədaqət qulu
– Sən bilən yaxşıdır – deyir – Ədalət!

– Eləsə, sabahdan unutma ki sən,
Adi fəhlə deyil, usta Qulusan!
Qulu düşünür ki, nə xoşbəxtəm mən,
Zəhmət sən nə qadir, sən nə ulusan!

Sonra Ədalətin əlini sıxıb
İri addımlarla çıxır otaqdan.
O bir mədən nefti ovcuna yığıb
Sanki ətrini də duyur bayaqdan...

Təzə vətəndaş

Az qalır Qulunun yumula gözü,
O mədəndən evə yorğun qayıdır.
Ancaq qaynananın bir qatar sözü
Yuxulu gözündə sevinc oyadır.

Qərib hərərətlə deyir: – Ay Qulu,
Muştuluğumu ver! Oğlun olubdur.
İri gözlərinə yoxdur tay, Qulu,
İndidən bu evə işıq salıbdır.

Qulu gülümsəyir... Əlvən yataqda
Solğun Şahbəyimə rıqqətlə baxır.
Yox! Yox! Məhəbbətlə dolu otaqda
Sədaqətlə dolu ülfətlə baxır.

Qərrib qucağına alıb qundağı
Gətirir Quluya göstərsin deyə.
Ata maddım-maddım baxan uşağı
Zəfər bayrağı tək qaldırır göyə...

Kim deyir atanın ömür yolunun
Şəfəqi olmayıb, çəni olmayıb?
Ancaq neçə fərəh görən Qulunun
Belə fərəh dolu günü olmayıb.

O ilk övladını qaytarıb geri,
– Al! Bu da muştuluq! – deyir – qaynanam!
Bil ki, dolaşsam da mən göyü, yeri,
Bundan qiymətli şey yenə tapmaram!

Bəs niyə cibini axtarır Qulu?
Sevinc fəvvarə tək vurur içində.
Mədəndə mükafat aldığı pulu
Qərribə uzadır qürur içində.

Bir qalaq əskinas! Zarafat deyil,
Qızıldan üstündür əskinas indi.
O alın tərdir! İxtilaf deyil,
Kim deyir ulduz tək parlamaz indi?

Qulu öz oğlunun ömür bülluru
İri gözlərinə təzədən baxır.
Sanki o gözlərdə iki dumduru
Savalan çeşməsi çağlayıb axır...

Ata o gözlərdə övlad sözünü
Diqqətlə oxuyur bir mənə kimi.
O gözlər atanın bütün üzünü
Özündə əks edir bir ayna kimi.

Ancaq ata bilmir körpə güzgüdə
Səadət bir yaşa dolmayacaqdır.
Doğma üzündəki bircə cizgi də
O iri gözlərdə qalmayacaqdır.

... Səhər hara gedir Qulu? Bir tike
Doğum kağızını alsın oğlunun.
O da iftixarla adını bəlkə
Oğullar səfinə salsın oğlunun.

Yolda düşünür ki, “oğluma gərək
Əziz qardaşımın adını qoyum!
– Qardaş! Qardaş! – deyə dinəndə ürək,
Mən oğluma baxıb təsəlli duyum!

Zülmətdə tapmasan hisli bir çıraq,
Oğul da, qardaş da yanan məşəldir!
Zirvəli, təməlli dünyada ancaq,
Oğul zirvədirsə, qardaş təməldir!

Yazığın günləri buluda dönüb
Gah qaralı keçdi, gah da ki, ağılı.
Döyüslərdə itən umuda dönüb
Həyatda nə özü qaldı, nə oğlu...”

Mirzəhüseynlə yoldaşlar tək
Bakıya de, azmı gəlib-getdi o.
Bəs hanı qardaşı? Daş-qaşlar tək
Dünyanın ovcunda sanki itdi o.

– Bəs uşağın adı nə olsun? – deyə
Atadan neçə yol soruşur müdir.
Sualı eşidir Qulu... Bəs niyə
Elə ayaq üstə xəyala gedir?

Ürəyi gəlmir ki, doğma oğluna
Doğma qardaşının adını qoysun.
Çağırsa itkisi gəlsin ağına,
Sonra ürəyində bir ağrı duysun.

Qulu handan-hana gəlib özünə
Deyir: – Heydər* olsun adı uşağın!
Müdir çeşməyini taxıb gözüne,
Bu adı başında yazır varağın...

Sonra da düzəlir yoluna Qulu,
Yaxşı ki, toxtadım bir qədər deyir.
Ancaq ürəyində oğluna Qulu
Gah Mirzəhüseyn, gah Heydər deyir.

Səfər tədarükü

Sanki şaqraq, əlvan, şən rübablar tək
Otaqda yarpaq da dinir, çiçək də.
Ləmə-ləmə qalxan çini qablar tək
Üst-üstə yığılıb yorğan-döşək də!

O parlayan şeylər təmtəraq deyil,
Qabarlı əllərin hünərləridir!
Yox! Göz qamaşdıran çil-çıraq deyil,
Zəhmət dünyasının bəhərləridir.

*Əli Tudənin uşaqıq adıdır.

Buludda uyuyan bir ölkə kimi
Heydər mışıl-mışıl yatır beşikdə.
Bayrağa and içmiş bir əsgər kimi
Taleyinin özü durur keşikdə...

O kimdir yuxudan tezdən duraraq
Nazik qaşlarını gərib yenə də?
Bir döşəkçə üstə bardaş quraraq
Təzə yorğan salır Qərib yenə də.

Qəribin mənalı baxışlarında
İynə bir qələmdir, yorğan bir varaq.
Yorğanın ağaran naxışlarında
Gah yollar görünür, gah Çanaxbulaq.

Qərib damarları çıxmış əliylə
Qadın zəhmətini yazır yorğana.
Yox! Qürbət üzüyü taxmış əliylə
Vətən həsrətini yazır yorğana.

Bəli! Bu otaqda sanki hər şeyin
Əynində bir zəfər libası vardır.
Qəribin könlündə dil açan neyin
Səsində doğma yurd avazı vardır.

Vətəndən didərgin Qərib hər fəsil
Vətənə dönməyə hazırlıq görür.
Vətəni hər hansı nemətlə deyil,
Vətənin özüylə dəyişər ömür!

Güllərdən sərgilər açanda torpaq,
Sanarsan ətrini udan kəs ölməz.
Yazın qoynunda da qərbdən ancaq
Qürbət iyi gələr, gül ətri gəlməz.

Sanma yaranandan sancılıb yerə
Donmuş taleyindən intizardır daş.
Yox! Get-gəlli yolu hələ bir kərə
Qürbətə düşməyən bəxtiyardır daş.

İndi yangı dolu həsrət içində
Öz doğma kəndini anır Qərib də.
Yanını bürüyən xiffət içində
Alovsuz-tüstüsüz yanır Qərib də:

– Çılğın ola-ola fağıra dönmək
Yamandır silahı yerə salmaqdan.
Vətəndə tapdanan cığıra dönmək
Yaxşıdır qürbətdə zirvə olmaqdan.

Dünya hikmət dolu nəhəng bir kitab,
Sevinci, kədəri baxta qismətdir.
Qara tüstülərdə boğulmaq əzab,
Qızıl alovlarda yanmaq şöhrətdir.

Mənim ürəyimdə çeşmələr axmır,
Həsrətdən qalanmış bir tonqal yanır.
Demə bəs tonqalın tüstüsü çıxmır,
Yanırsa gur yansın, niyə lal yanır?

Qapısını döymə tanışın, yadın,
Nə yaxından soruş, nə də uzaqdan.
Axı həzin yanan bu qərib odun
Tüstüsü ucalır Çanaxbulaqdan.

Mən mömin deyiləm! Dünyada ancaq
Öz müqəddəs kəndim qibləgahımdır.
Axı o doğma yurd, o gözəl torpaq
Mənim ilk arxamdır, son pənahımdır.

Yazda yanmasa da işığı ləl tək,
Şəhlər kirpiklərdə muncuqlaşardı.
Güllər, əlvan güllər yumulub əl tək
Sanki bir-birilə yumruqlaşardı.

Sonra rəftarından pərişan təki
Rıqqətlə öpüşüb barışardı da.
Göydən qopub düşmüş kəhkəşan təki
Yerdə ulduz-ulduz sayrışardı da.

Güllələr dinəndə qalxıb yuxudan
Kəndim gözlərini heyrətlə açdı.
Qara tüstüdə yox, qara qorxudan
Düşmənin bayrağının rəngi də qaçdı.

Mən dedim həyatın işığı insan
Günəşin özündən yoğrulmuş bəlkə.
Həmişə təzəlik aşiqi insan
Elə inqilabçın doğulmuş bəlkə.

Doğrudur, hünərlə biz cığır saldıq
İnqilab dağının zirvələrinə.
Ancaq uma-uma tamarzı qaldıq
İnqilab bağının meyvələrinə.

Olsun! Yağılarda ocaqlarında
Əməllər yandısa, arzular qalır.
Tarixin mötəbər varaqlarında
Həqiqət nəfəsli yazılar qalır.

Bir şimşək kəndimin əysə başını,
Çəkib ayağımın altına sallam.
Nadir möhür sanıb adi daşını,
Əyilib üstündə namaz da qıllam.

Kəndim al günəşə salsa da meyil,
Yaşıl ətəyində büllur çay axır.
Gecələr o çayda adi su deyil,
Şeiriyətlə dolu bir laylay axır.

Mən özüm alovda külə dönsəm də,
Qoymaram tüstüdə boğula kəndim.
Gərək mən ulduz tək yanıb-sönsəm də
Günəş tək təzədən doğula kəndim”.

Zirvədə alışan ilhamlar təki
Ocaq başındadır Şahbəyim yenə.
Nədənsə nigaran adamlar təki
Deyir: – Narahatdır ürəyim yenə.

Qulu pul göndərir haçandır düzü,
Torpaq da, öküz də alsın qardaşı.
Ata ocağına çatmamış özü,
İşini sahmana salsın qardaşı.

O taydan bu taya gələn tacirlər
Dəniz qırağında hücrə açıbdır.
Sanma ki, xeyrini bilən tacirlər
Hücrəni havayı yerə açıbdır.

Yox! Doğma Vətənə göndərsin deyə,
Kimdən pul götürür, faiz də çıxır.
Dualı əlini qaldırıb göyə,
Günahın içindən təmiz də çıxır.

Birdən şaqqılıyla qapı açılır!
Başı lovlı girir Qulu otağa.
Doğma gözlərindən nifrət saçılır
Həmişə şəfqətlə dolu otağa.

Fəlakət baş verib – deyir fəlakət,
Lənətlər qapalı təbiətlərə!
Saxta təbəssümlü tacir Dəyanət
Xəyanət eləyib əmanətlərə...

Yalanı desə də o doğru kimi,
Qaçıb... Gözləməyib yolumuzu da.
Bəli! O cib kəsən bir oğru kimi
Özüylə aparıb pulumuzu da.

Pulunun dalınca gələn hər nəfər
Getmədi... Hücrənin ağzında yatdı.
O namərd oğluna indiyə qədər
Mən də nə vermişəm, hamısı batdı.

Sanki bu kəlmələr əl-ələ verib
Ocağa soyuq su atır otaqda.
Ümidi könlündə buzlayan Qərib
Kədər dumanına batır otaqda.

Yazıq Şahbəyim də heyrətlənərək
Donur öz yerində bir heykəl təki.
Kövrək bir şair tək rıqqətlənərək
Ağlayır günahsız bir gözəl təki...

Sanki yuxudaymış, ayılır Qulu,
Dözmür Şahbəyimin göz yaşına o.
Bir göz yaşına ki, batsa da pulu,
Dəyişməz dünyanın daş-qaşına o.

Qulu bala canlı, bala həvəsli,
O istər bu evə bir arxa olsun!
– Eh! – deyir – o pullar quzu nəfəsli
Heydərin başına sadağa olsun!

Sonra addımlayıb beşiyə sarı,
Heydəri götürür öz qucağına.
Təsəlliylə baxsın oğlunun barı
Bulaq gözlərinə, gül yanağına...

Atanın dediyi aydın sözləri
Nə duyur, nə də ki, anlayır uşaq.
Həmişə gördüyü doğma gözləri
Körpə yaddaşıyla tanıyır ancaq.

Otağa təbəssüm axıtsın deyə,
Baxıb bir-birinə qımışır gözlər.
Kədər dumanını dağıtsın deyə,
Sanki günəş-günəş alışıır gözlər...

Sonradan mədəndən qayıdan Qulu
Heydəri götürür öz qucağına.
Dünyanın nə malı, nə də ki, pulu
Daha girə bilmir dinc qulağına.

O körpə oğluyla gedir bazara,
Bir şey yeməsə də hələlik uşaq,
Nə qiymətə baxır, nə də miqdara,
Yeməli şeylərdən alır bir qucaq.

Qulu evə dönür riqqət içində,
Sanki arzusuna çatıbdır axır.
Yaxın qonşularsa heyrət içində
Yüklənmiş ataya heyrətlə baxır.

Qonşular nə deyir? Ay Qulu qardaş,
Heydər yeyə bilmir, bir nəzər salın.
Bir az səbr eləyin, qoy yavaş-yavaş
O yemək öyrənsin, sonra şey alın.

Qulu təbəssümlə deyir nə olar,
O yeyə bilmirsə, siz yeyərsiniz.
Nə zaman ağzınız şirniylə dolar,
Heydərə bir şirin söz deyərsiniz.

Bir gün Qulu düşüb yorğan-döşəyə
İsitmə içində alışıb-yanır.
Dönsə də bir əsib-keçən küləyə
Yuxuda da nəsə danışır-yanır.

Qulunu mədəndə izləyən sazaq
Satəlcəmə dönüb yorğun canında.
Ömür qiymətlidir... Xəstəyə ancaq
Dəyəri böyükdür kiçik anın da.

İşə bax! Atadan bir azca uzaq
Qızılça içində yanır oğul da.
Bəzən acı dili doğrayır... Ancaq
Nəzəri çəkməyir şirin noğul da.

Amansız xəstəlik bir an qoymayı
Qulu öz ilkindən bir xəbər tuta.
Körpə Heydər isə bunu duymayı,
Kökündən xəbərsiz çırpınır buta.

Ata bir külfətin lampası kimi
Sozara-sozara sönür otaqda.
Oğul bir qartalın çolpası kimi
Tez-tez çabalayı soyuq qundaqda.

Ata vəfat edir... Dostlar-tanışlar
Dünyadan köçənin hayına qalır.
Ağlayan oğula tutqun baxışlar
Nə işıq yönəldir, nə nəzər salır...

Həyatdan yoğrulmuş həqiqət qədər
Qətiyyətli olur doğmalığı sözü.
İnsan ürəyində sevinclə – kədər
Ögey qardaşları andırır düzü.

Xalının dəyəri ilmələdirsə,
Üzüyün dəyəri daş-qaşlarıdır.
Toyun yaraşığı nəgmələdirsə,
Yasın yaraşığı göz yaşlarıdır.

Qışdır... Soyuq külək döysə də yeri,
İsti çiyinlərdə bir tabut gedir.
Sözsüz dodaqlarda bayaqdan bəri
Qayadan da ağır bir sükut gedir.

O özü ümmanda dalğa olanda
Nə bəlkə, nə güman, nə amma idi.
Arxasız kəslərə arxa olanda
Özgələr içində bir doğma idi.

İndi neçə-neçə ünvana düşüb
Ucalır hamının nəzərində o.
Sanki bir gəmidir... Tufana düşüb
Gedir dalğaların üzərində o.

Daş sükuta batan qəbristan ki var,
Sanma xatirələr aşıyanıdır.
Yox! Müdriklər yatan qəbristan ki var,
Sönmüş ulduzların kəhkəşanıdır...

Ürək yüklənəndə

Sarı dodağından nə tökür payız,
Dayan! Sözlərinə yaxşı qulaq as!
Sanki var səsiylə car çəkir payız,
Cəmiyyətdə toydur, təbiətdə yas!

Dolan bərəkətli torpaqlarını,
Kim deyər məhsula yağdır payız.
Bəs niyə baharın növraqlarını
Soyuq əllərilə dağdır payız?

Sanma ağaclardan enən yarpaqlar
Yerin boz çiyində ağır yük olur.
Yazda yaşıl dona dönen yarpaqlar
Payızda saralıb qalın kürk olur.

Yerdə çoxaldıqca düşən yarpaqlar
İçində ağaclar təklənir ancaq.
Büllur şələlələr, gümüş bulaqlar
Sarı sim üstündə köklənir ancaq.

Təzə izlər salır bir fayton yola,
O, iki bacını evə aparır.
Birinə gözləri az qalır dola,
Sinəsi çadranın altdan qabarır.

Yox! Sinə deyildir boşalıb-dolan
Hücum çəkən dərindən dalğalarıdır.
Günəşli gözlərdən yadigar qalan
Buludla yüklənmiş halqalarıdır.

O kimdir? Anadır! Özü də xəstə!
Evdə yol gözləyən uşağı vardır.
O yaşa dolduğu torpağın üstə
Bir dağdır, ağlağan bulağı vardır!

Sanır at nalları ürəyini də
Kövrək sinəsindən qoparacaqdır.
Hələ qönçə olan diləyini də
Ömür gülşənindən aparacaqdır.

Bəs oğlu neyləyər? O doğma hissə:
Sən qisməti tanı! Baxtı gör! – deyir.
Laqeyd faytonçuya həzin bir səslə:
– Hara tələsirsən? Yavaş sür! – deyir.

Atlar yavaşdır... Nə toz, nə duman...
Ağabacı deyir: – Bacım, Şahbəyim,
Sən sağalacaqsan! Həkimə inan,
Tamam arxayındır mənim ürəyim.

Hər dərdə ağlasa kim yana-yana,
Gözləri boğular öz ümmanında.
Elə dərd verər ki tale insana,
Bu dərd yalan olar o dərd yanında.

Ümitsiz bacını gətirən bacı
Gərək bu nisgilə acıya yolda.
Yox! Yox! Ümidini itirən bacı
Yenə ümid verir bacıya yolda.

Hardasa qoyanda göz inamını,
Güman yorulmayıb ünvan deməkdən.
Ürək itirəndə öz inamını,
Dil də əzab çəkir yalan deməkdən.

Ancaq tutqun göyün qucağı kimi
Ürək yüklənəndə, gözlər dolanda,
İtən bir ümidin sorağı kimi
Unudulmuş sevinc gəlir yalanda.

Şahbəyim həssasdır! Bilir ki, ancaq
Quru təsəllidir bacı sözləri.
Sanki tərpendikcə solğun bir dodaq,
Bacı ürəyinə düşür izləri...

– Zirvə diləsə də insanlar əgər,
Tufanla döyüşə kim girir bacı?
Müsküllərlə dolu dünyada məgər
Möcüzə həmişə baş verir bacı?

Unutma! Ürəyin sönəndə közü,
O boyda günəşlə qıza bilməyir.
Yox! Öz qədəmiylə loğmanın özü
Taleyin hökmünü poza bilməyir!

Bəşər tarixini ilk gündən yazan
Ən böyük, ən mahir mirzədi dünya.
Neçə şair görüb, neçə də ozan,
Yenə öz sözüylə təzədi dünya.

Gördü dağları da, dumanları da,
Duydu qəlbləri də, həycanları da.
Təkcə özünü yox, insanları da
Əlvən naxışlarla bəzədi dünya.

Kiminə beş günlük, kiminə qalan,
Kiminə həqiqət, kiminə yalan,
Kiminə sığnacaq, kiminə talan,
Kiminə ismətli üzədi dünya.

Kiminin gözündə günəşdən ulu,
Kiminin gözündə rəşadət yolu,
Kiminin gözündə şərəblə dolu
Xəyyam yadigarı kuzədi dünya.

Sinəsini yazan daş sədlərilə,
Həm fərəhlərilə, həm dərdlərilə,
Bütün mərdlərilə, namərdlərilə,
Şirinli-acılı məzədi dünya.

Can candan ayrıdır bacı olsa da,
Biganə dərd duymaz hacı olsa da,
Yerlərin başının tacı olsa da,
Göylərə tuşlanmış nizədi dünya.

O hələ dünyaya gəlməzdən qabaq,
Ürəyində nəsə duydu anası.
Pardaxlanmış gülə dönəndə uşaq,
Adını Şahbəyim qoydu anası.

Bəyim yox! Şahbəyim! Bəyimlər şahı!
Gözlər şah hüsnünə baxdı doyunca.
Gözəllik önündə de hansı dahi
Səcdəyə düşməmiş tarix boyunca?

Yaxşı ki, dünyada çirkinliklər az,
Gözəlliklər çoxdur!

Yoxsa ki, daha –
Min gözəl nəğmə də çalsaydı hər saz,
Çirkinlik içində batardı dünya.

Sanki qabaqcadan bilmişdi ana,
Layiq olacaqdı qızı o ada!
Mehriban ülfəti qalsın bir yana,
Gözəllər içində gözəldi o da!

Gözlərinə baxan sanardı, ülkər
Şəffaf bəbəklərdən nur umacaqdır.
Çöhrəsini gören deyərdi, məgər
Lalə yanaqlardan qan damacaqdır?

Hayqıranda külək, yağanda leysan,
O nə titrəyərdi, nə büdrəyərdi.
Yol boyu şahənə yeriyən zaman
Ayağı altında yer titrəyərdi.

Bəs hanı o vüqar, hanı o qamət,
O nadir gözəllik niyə solubdur?
Bəlkə də, bəlkə də qısqanc təbiət
Verdiyi töhfəyə peşman olubdur?

Yanaqlarda yanan o od, o atəş
Payız xəzəlinə niyə bürünür?
Üfüqdə batmağa tələsən günəş
Niyə yana-yana sarı görünür?

Günəş! Üzündəki odunu göstər,
Qırmızı rəng hanı şəfəqlərində?
Qürubun bir ana batırmaq istər
Həyatın qaralan üfüqlərində.

Yox! Batmaq istəmir o nadir gözəl,
Hələ nə görübdür qoca dünyada?
İstəyir qapını döyməmiş əcəl,
Başını götürüb qaça dünyada.

Başını götürüb qaça? Bəs ilki?
Uşağı özüylə hara aparsın?
Tale də ürəyi duyan deyil ki,
Əcəlin başında tufan qoparsın.

Ürəkdə üst-üstə qalanır duman,
Gözdən bir damcı da gəlməyir ancaq.
Ah! Qəmdən ağlamaq istəyir insan,
Gözündə yaş tapa bilməyir ancaq.

İnsan, qadir insan qürub zamanı
Batan günəşə də ümidlə baxır.
Ürək əritdikcə qat-qat dumanı,
Dodaqda günəşli misralar axır:

– Tale! Sən özünü bəla bilərsən,
Məni hifz edən yox, dilimdən başqa.
Sən məndən hər şeyi ala bilərsən,
Təkcə buz nəfəsli ölümdən başqa.

İstər məni tapsın dalğın çağımda,
İstər yaxalasin rüyada ölüm.
Bu xəstə, narahat, yorğun çağımda
Əbədi dinclikdir dünyada ölüm.

Yox! Yox! Alovlanan od olmasa da
İnsan can atmışdır günəşə sarı.
Deyirəm həyatda kam almasa da
Könlüm arzularla çırpınsın barı!

Anayam! Daş olma, hərəkətə gəl,
Zaman bir səni də sınağa, möhlət.
Ömründə bir dəfə mərhəmətə gəl,
Aman ver zavallı anaya, möhlət!

Odun yandırdıqca dodaqlarımı,
Şöləsi saraldır yanaqlarımı...
Şamlar tək əriyən barmaqlarımı
Mən batırmamışam xınaya, möhlət!

Bəli! Oğul toyu görməmiş hələ,
Analıq borcunu verməmiş hələ,
Arzumun evinə girməmiş hələ,
Dönmüşəm köçəri durnaya, möhlət!

Demirəm hər şeydən bir düzüm verim,
Yox! Təki həm ümid, həm dözümlü verim,
Balamın əlini mən özüm verim
Toy günü gəlinim Sonaya, möhlət!

Sən də xonçasında bir şamsa yandır,
Məqsədini nə şöhrət, nə də ki, şandır.
Onsuz da ürəyim dopdolu qandır,
Qoyma gözlərim də qanaya, möhlət!

Hələ qarşıdadır həyatım mənim,
Hələ qönçədədir muradım mənim,
Qıyma pərvazlanan fəryadım mənim
Sürünən günümü sanaya, möhlət!

Dönsə də şəhərin bom-boz qaşına,
Sanki yollar sapdır, təkərsə yumaq!
Sarı yığa-yığa mənzil başına
Yumaq sağ-salamat gedib çatacaq!

Fayton daşlı yolla qalxıb yuxarı
Mənzilə yetişir! Bəs o səs nədir?
Xəstə Şahbəyimin arzu qatırı
Kövrək ürəyində hələ yol gedir...

Ana diləyi

Qara qaşlarını çataraq yay tək
Gümüş çarpayıda yatır Şahbəyim.
Yatağı nə ağdır! Sozaran Ay tək
Ağ bulud içində batır Şahbəyim...

O deyir: – Gör harda qurtardı yolum,
Doymadım həyatın mənasından da.
Atasını vaxtsız itirən oğlum
Yetim qalacaqdır anasından da.

Dünyanın bu ağır yükünün altda
Mənsiz yalqız qalan ayaqdır Heydər.
Başa od ələyən bürkünün altda
Hələ çağlamayan bulaqdır Heydər.

Ah! Uşaq çağında o yetim qalsa,
Qəbrimin üstündə tufanlar əsər.
Ay oğul! Toyunda anan sağ olsa,
Ayağın altında qurbanlar kəsər.

Şairlər sənətdə yazdıqca haqdan,
Həyatda gah şərbət, gah zəhər içib.
Qəribə təzaddır! İnsanlar ağdan
Gəlinlik donu da, kəfən də biçib.

Şirin xatirələr daşıyan ürək
Bir sazlı-nəğməli növraq kimidir.
Şirin xatirəsiz yaşayan ürək
Bir odsuz-alovsuz ocaq kimidir.

Əl çatmaz, ün yetməz bir vüsal təki
Ürəyi duyduqca doğma ocağı,
Qanadlı xəyalı bir qartal təki
Sürətlə dolaşır ana torpağı...

Ürək qaranlıqda, xəyal işıqda
Alışa-alışa oda bürünür.
Xəyal məsləhətdə, ürək qılıqda
İnsana daha da yaxın görünür.

Hava duman olsa, yollar da daşlı,
Demirəm ya çılpaq, ya acdır xəyal.
Yox! Yox! Deyərəm ki, özündən yaşlı
Ürəyə həmişə möhtacdır xəyal!

Suyunu ürəkdən içməyə xəyal
İnsan yangısını duya bilərmi?
Ürəyin fəvqündən keçməyə xəyal
Zirvədə izini qoya bilərmi?

Sanki son baharın növraqı təki
Vətəndə qonaqdır Şahbəyim, qonaq!
Kəndin həzin axan bulağı təki
Gör nə pıçıldaıyır o solğun dodaq:

– Uca, mavi, nəhəng ağacdır səma,
Sayrışan ulduzlar tumurcuqları.
Açıq gözlərilə qarşılar amma
O həm istiləri, həm soyuqları.

Durub gözləyər ki, haçan dərində
Körpə tumurcuqlar yarpaqlanacaq?
Yalnız göyün deyil, hətta yerin də
Nə qədər arzusu pardaxlanacaq...

A Vəryan, Gülcasım, Qecəl bulağı,
Günəş hüsnünüzdə nəğmələnidir.
Hələ alışmamış kəndin çırağı,
Yaxanız ulduzla düymələnidir.

Savalan donmasın tufanda deyər,
Buludu boynuna dolayıb şal tək.
Vüqarlı görünsün cahanda deyər,
Ucalıb... Zirvəsi ağarıb xal tək...

Həm şaqraq, həm də ki, həzin nidası
Ürəklərə yatan rübab olubdur.
Yolçu “salam”ına əks-sədası
İnsan hörmətinə cavab olubdur.

O daha danışmır... Titrək dodağı
Dönür nəğmə deyib susan bir neyə.
Öz yerində qoyub doğma ocağı,
Baxır pəncərədən bir parça göyə.

Üfünün saçının şəvəsi parlaq,
Hələ nə qırmızı, nə ağ zeh düşüb.
Elə parlayır ki, ulduzlar ancaq,
Göyün üzünə də sanki şəh düşüb.

Almaslarla dolu boyunbağı tək
Boynunda sayrışır kəhkəşan göyün.
Könlüsə açılmaz kip dodağı tək
Gözü parıldıdan qamaşan göyün.

Çox da sinəsində cərgəbəcərgə
Almaslar parlayır, dürrlər yatır.
Göyün də qapalı könlündə bəlkə
Qüssələr gizlədir, sirrlər yatır.

Şahbəyim yatmaqdan bezmişlər kimi
Yatağı içində çevrilir yana.
Ürəyində nəse sezmişlər kimi
Ucadan çağırır: – Sona! Ay Sona!

Həyətdə Heydərle oynayan Sona
Yüyürə-yüyürə girir otağa.
Tər-təmiz bulaq tək qaynayan Sona
Yanaşır atəşlə dolu yatağa.

Sonanın dalınca yuxarı qalxıb
Tövşüyə-tövşüyə Heydər də gəlir.
Şahbəyim yataqdan ətrafa baxıb
Görür ki, hələ dörd nəfər də gəlir.

Bəli! Ağabacı, Zülfüqar, Qərib
Buyuruq gözləyən adam kimidir.
Hələ Gəlinxanım! Ürəyi nəcib
Şahbəyimçin yanan ağ şam kimidir.

Könüllü ayrılıb gül dünyasından
Udur xalasının ətrini Sona!
Axı az istəmir öz anasından
Gözəl xalasının xətrini Sona!

Mehriban Şahbəyim ağ əllərilə
Çəkir qızıcığazı özünə sarı.
Mizrab toxunmayan sıx tellərilə
Görəsən nə çalır könlünün tarı?

Birdən sinəsində bir yolun sonu
Qızıl medalyonlu zəncirə baxır.
Zamının gözləri önündə onu
Sonanın şirmayı boynuna taxır.

Deyir: – Ağabacı, saxla yadında,
Sona Heydərindir, gözüm Heydərini!
Sağ qalsam toyunu ata yurdunda
Özüm edəcəyəm, özüm Heydərini!

Qalmasam... Sən yaşa! Həssas bacı tək
Mənim sözlərimi düşün dərinədən.
Gözəl bir növrəğin qoşa tacı tək
Bunları ayırma biri-birindən.

Sonasa tərləyir utancaq halda,
Sanki sudan çıxmış pəri kimidir.
Dodağı üstündə qaralan xal da
Sanki bayaqından iri kimidir.

Sanki kirpik çalan qızın kirpiyi
Şəvə bəbəyini yaralayıbdir.
Bir qətrə şəvəni uzun kirpiyi
Büllur çeşməsindən aralayıbdir.

O qətrə büllurun bir qırığı tək
Qızın yanağında yuvarlanıbdir.
Sonra da bir qara gözmuncuğu tək
Dodağı üstündə yuvalanıbdır.

Bir açıla qalmış ağızla baxır
Dörd yaşlı Sonaya beş yaşlı Heydər.
Yox! Gözündə yanan ulduzla baxır
Gözü həm sevincli, həm yaşlı Heydər.

Ağabacı gəlib ovcuna alır
Nasaz Şahbəyimin yanan əlini.
Sanır ki, bir alov dalğası çalır
Bayaqdan qoynunda donan əlini.

– Sən allah, Şahbəyim, az qəmli danış,
Ərit ürəyində bu nisgilləri!
Şükür! Nə olub ki? Nə özün alış,
Nə də suya döndər bu tifilləri!

Bacım! Ürəyini saxla buz kimi,
Təkcə elə busa sənün kədərini.
Sona öz andına sadıq qız kimi
Ölsə torpağındır, qalsa Heydərini!

Əziz qonaq

Heydər son zamanlar yaman düşünür
İnsan həyatının mənası haqda.
Özünə həyatda az-az görünür,
Bir poema yazır anası haqda.

O təzə əsərin Heydər bu gecə
Yeni bir fəslini yazıb yatıbdir.
Gör aşiq bir saza döndərib necə
Qolunu döşünə basıb yatıbdir.

Bəs o gəlin kimdir? Gecə yarısı
Ağır addımlarla girir otağa.
Üzündə donsa da Ayın sarısı,
Üzü bir Günəşdir başdan-ayağa.

O doğma diyarın üfüqlərindən
Bu otağa düşən bir pəridirmi?
Onun əlvən-əlvən şəfəqlərindən
İşıqlanan otaq dan yeridirmi?

Heydəri hüsnünə dalan heyran tək
Bu qonaq özünə nə yaman çəkir?
Yox! Yuvaya doğru uçan tərənək
Onu qonaq çəkmir, onu qan çəkir.

Qonaq açılışır yad evdə bir az:
– Deyən tanımadın öz ananı sən...
– Sən anamsan?
– Bəli! Hövsələni bas,
Daha yaxşı-yaxşı süz ananı sən.

Sənin əlli yaşın bu il tamamdır,
Yubiley keçirir xalq da, Vətən də.
Gəldim, ürəyimdə dedim məqamdır,
Gedim təbrik edim oğlumu mən də.

Ana həsrətlisi Heydər bu zaman
Sevinclə sıçrayıb qalxır yataqdan.
– Sənə qurban olum ay ana! İnan,
Hüsün doğma gəlir mənə bayaqdan.

Bəs qapı ağzında niyə durubsan?
Yuxarı başa keç ülvi sevdanla!
Bu evi mənə sən özün qurubsan
Uğurlarla dolu xeyir-duanla.

– Yox! Mən gedəcəyəm vida anımda,
Yanına gəlmişəm bir qonaq kimi.
– Ana! Qonaq nədir? Gəl, qal yanımda,
Yaşa həyatıma bir dayaq kimi.

Məgər bilməyirsən sənin üzünü
Doyunca görməyib madar Heydərini?
Tacına döndərib ana sözünü
Yazdığı hər böyük, kiçik əsərin...

– Bəli! Sən o zaman hələ uşaqdın,
Səni yalqız qoyub gedə bilmədim.
Sən elə uşaqdın, elə uşaqdın,
Sənə vəsiyyəət də edə bilmədim.

İndiki evinə düşübdür yolum,
Dinsin sinəm üstə daşa dönən saz!
Yaza bilmədiyim nə varsa oğlum,
Mən danışım... Sən də kəlmə-kəlmə yaz!

Yaz ki, öz fədakar təbiətilə
Buruq ustasıydı mədəndə atan.
Ancaq iş üstdəki məharətilə
Ad-san qazanmışdı Vətəndə atan.

Qatı zülmətlərdə buruq başında
Çıraq əvəzinə özü yanardı.
Dəmir zirvələrin soyuq başında
Səni düşünərdi, səni anardı...

İşdən qayıdanda muğamat tək
Səsini duyardı qulaqlarında.
O da yol boyunca nəqarat tək
Adını deyərdi dodaqlarında...

Hələ üz-gözünə su vurmamış o,
Sənin beşiyinin üstə cumardı.
Məndən bir fərəhli söz sormamış o,
Yorğun gözlərindən sevinc damardı.

Atardı-tutardı səni qundaqda,
Sanki qanad açıb kişi deyərdin.
Sənsə ağlamazdın... Doğma qucaqda
İri gözlərini səssiz döyərdin.

Sanki neft damlası ata üzündən
Oğlunun gözünə diyirlənərdi.
Qara ulduzlarsa baxıb gözündən
Parlaya-parlaya irilənərdi.

Büdrədə bilməzdi gözlərdən iraq
Sinəsi tufanlı hər aləm onu.
Nasaz bir buruğun başında ancaq
Birdən yaxaladı sətəlcəm onu.

Elə qarışdı ki atana başım,
Sənə də ana tək baxa bilmədim.
Sən ağladın... Mənim axdı göz yaşım,
Döşümü ağzına sıxa bilmədim.

Özünə ram edib qaynar həyatı
Dəmir iradəyə dönsə də insan,
Dözümü, inamı, əzmi, səbatı
Ölüm ayağında bilinir, inan!

Nənən son nəfəsdə baxıb atana
– Kimə tapşırırsan Heydəri? – dedi.
Bir bax, beşiyində qəmə batana,
Sənə dikilibdir nəzəri dedi.

Gör atan nə dedi: – Kim ustasız da
Uğur qazanırsa, baş qəhrəmandır!
Ürəyimə damıb... O atasız da
Günəşi doğacaq bir asimandır...

Baxıb öz oğlunun dümağ saçına
Bir odlu ah çəkir gecə Şahbəyim.
Zamanın qoyduğu gümüş tacına
Necə gözəl desin, necə Şahbəyim?

– Kor olsun gözlərim! Baxa bilmirəm,
Gör necə ağardıb saçını zaman.
Zamanı heç kimə arxa bilmirəm,
Aman bu zamanın əlindən, aman!

Tale aynasıdır yaşa dolanın,
Adamlar günəş də, ulduz da olur.
Əvvəli hamıya əziz olanın
Axırı nədənsə ucuz da olur.

Bəzən əsirgəyir qayğısız kimi
Zaman bir adicə günü adamdan.
Səbatsız, insafsız, duyğusuz kimi
Verir də, alır da hüsnü adamdan.

Ah! Zaman bəlkə də belə edir ki,
Hüsnünün üstündə əsə adamlar.
İllər də nizama durub gedir ki,
Hələ bu dünyaya təzə adamlar...

Bilirəm zamanla hər savaşında
Nələr partlayıbdır başında sənin.
Gör necə olub ki, bahar yaşında
Qrov bağlayıbdır qaşın da sənin.

Bilirəm nəhs illər bir balıq təki
Ömrün əllərindən qarıbdır səni.
Dəli fırtınalar bir qayıq təki
Qayadan qayaya çırpıbdır səni.

Əfsanələr dolu sözləri danmaq
Kim deyir dünyada günah olubdur.
Övladın taleyi tanrıdan qabaq
Həssas anasına agah olubdur.

Bilirəm bacım da məni görməyib
Sözünü arxayın ayaqlayıbdır.
Sona ağlasa da, sənə verməyib,
Başqa bir nişanlı soraqlayıbdır.

Bilirəm fədakar aşqlar kimi
Şeirlər yazıbsan Sonaya sən də.
İstəsən nəğməkar aşqlar kimi
Əzbər oxuyaram birini mən də:

Heydər heyran qalır öz anasına,
(Amandır, gözündən qaçma ey yuxu!)
O rıqqətlə deyir tez anasına:
– Oxu, qurban olum səsinə, oxu!

Udub söz bağının ətirlərindən
Şairin anası şeir oxuyur.
Sənətkar oğlunun sətirlərindən
Nakam Sonasına çələng toxuyur:

– Sanki sən vüsalsan, mən də nisgiləm,
Yanıqlı-yanıqlı danışırım mən.
Sanki sən dənizsən, mən də sahiləm,
Ancaq susuzluqdan alışırım mən.

Mən görüş yoluyla gedirəm gülüm,
Kölgəmə dönmüşdür ancaq ayrılıq.
Özüm də təəccüb edirəm gülüm,
Məndən ayrılacaq haçaq ayrılıq?

Çalışdım, bir bahar yelinə dönüb
Mən dola bilmədim qoynuna sənin.
Kaş ki, ətir dolu telinə dönüb
Dolana biləydim boynuna sənin.

Kim deyir səadət dolu həyatda
Qara göz ağ baxtı olmaz insanın?
Kirpik mizrablaşıb toyda-büsatda
Könlündə mahnılar çalmaz insanın.

Təbəssümlə dolu qara bir gilə
Kim bilmir ağ üzdə bir yaraşıqdır?
Yox! Bir yana qalsın yaraşıq hələ,
O fərəh, gözəllik, qürur, işıqdır!

Mən istəyərdim ki, sənin üzündə
Açılan səhərin atəşi olsun!
Gülüşlər çağlayan qara gözün də
Mənim ağ günümün günəşi olsun!

Sən gülsən, elə gül, güllərə qonan
Səsindən tərəvət saçılısın, gülüm!
Təkcə ürəklər yox, üzlərdə donan
Dərin qırıqlar da açılısın, gülüm!

Coşur könlümüzdə həvəs sevgilim,
Daim yaratmağa, daim qurmağa...
Nədə tələsirsən tələs, sevgilim,
Tələsmə ömrünü başa vurmağa!

Şahbəyim gör necə lütfkarlıqla
Duymuş öz oğlunun söz dünyasını!
Gör necə utancaq minnətdarlıqla
Oğul qucaqlayır öz anasını.

Gözləri yaşaran Heydər elə bil
Qonağın boynundan asılmış indi.
Görən deyər oğul anaya deyil,
Ata öz qızına qısılmış indi.

Daim anasını axtarmış gözü,
Deməmiş sözünü başqa kəsə o.
İndi sinəsində qalanan sözü
Anasına deyir birnəfəsə o:

– Sənin ayaqların ləpirlər qoyan
İlk addımlarımın başları oldu!
Sənin barmaqların yaşımı sayan
Ömür saygacımın daşları oldu!

Laylalar deməyə doğulmuşdun sən,
Səsin də laylaydı, sözün də laylay.
Sanki laylalardan yoğrulmuşdun sən,
Hüsnün də laylaydı, özün də laylay...

Laylay sığal çəkər hissə, duyğuya,
Mərdlik də aşılar, mehribanlıq da!
Neçə-neçə nəslə verər yuxuya,
Özü mürgüləməz bircə anlıq da!

Laylayla gəldimi beşik başına
Ana dəniz olar, laylay da ləpə...
Körpələr dolsa da neçə yaşına,
Laylay körpə qalar, həmişə körpə...

Məni qızılgülə batıran laylan
Həm yazlı, həm qışlı həyatdı, ana!
Ürəkdə ağrımı yatıran laylan
Başda şüurumu oyatdı, ana!

Dinliyim dizinə baş qoyub ancaq
Nağıl dinləyəndə susduğum oldu!
Süd dolu döşlərin həm sərt, həm yumşaq
Həyatda əbədi yadığım oldu!

Sən getdin... Sandım ki, dərdin çarası,
Yoxsa da yanğısı sərinləşəcək.
Mən hardan biləydim ana yarası
Könlümdə daha da dərinləşəcək!

Mən hardan biləydim əbədi nisgil
Könülə əbədi tufan salarmış.
Doğrudan da uşaq atadan deyil,
Dünyada anadan yetim qalarmış!

Bir ana görəndə mehriban sözlü,
Ya öz kədərini dağıdacağam,
Ya da göz yaşımı hamıdan gizli,
Yanıqlı könlümə axıdacağam.

Arxa biləcəyəm özümə ancaq
Dünyanın mehriban insanlarını.
Xoşbəxt sanacağam kədərdən uzaq
Dünyanın analı cavanlarını.

Yağışa, yağmura, qara düşəndə
Həycandan içimi yeyəcəyəm mən.
Səadət yolunda dara düşəndə
– Ay ana, hardasan? – deyəcəyəm mən.

Hardasan ay ana? Qaranlıqlarda
Çırağa çevrilsin gözünün yaşı.
Nəfəsinlə isit boranlıqlarda
Yollarımda donan torpağı-daşı!

Ana! Sən dünyadan gedəndən bəri,
Mən doğma Vətənə – ana! – deyirəm.
Bəlkə o bəyənib yazdığım şeiri,
Məni də bir oğul sana – deyirəm.

– Vətən! – deyə-deyə söz çeşməm dindi,
Hələ də tükənmir sonu sözümün.
İki borc verirəm Vətənə indi,
Ana! Biri sənə, biri özümün...

Ana! Sən dözməzdin bəlkə, bağrında
Mən bütün həyatım boyu dolanım.
Ancaq Vətən dözdü... Övlad uğrunda
Dözümə dünyada timsal olanım!

Mənim təranəm də, nəqaratım da
Ana Vətənimin şeiriyyətidir.
Mənim titulum da, mükafatım da
Yalnız Vətənimin səadətidir!

Vətən! Parlasam da bir ulduz qədər,
Ona ərkim də var, ehtiyacım da!
Qocalanda gəzsəm qoynunda əgər,
Xatirələr olsun əl ağacım da!

Sonanı sevmədim ya nazik bədən,
Ya da şəlaləsaç bir nigar kimi.
Yox! Sevdim dünyanı vaxtsız tərk edən
Talesiz anamdan yadigar kimi.

Sona gözlərinin yağışlarında
İtirdi könlünün məhəbbətini.
Mən laqeyd xalamın baxışlarında
Duydum ögeyliyin təbiətini.

Demədim Sonanı son nəfəsində
Axı anam mənə nişanlamışdır.
Bildim! Ögey xalam öz vədəsində
Sonralar nədənsə peşmanlamışdır.

Sən niyə qisməti yada salmadın,
O ki, əkdini bitirdi, ana!
Sən bibin oğluna qismət olmadın,
Məni xalam qızı itirdi, ana!

Aralıq pərdəsiz qalmasın deyə,
Ay ana! Bəlkə də belə yaxşıdır.
Elə eyni notu çalmasın deyə
Tarda tel dəyməsə telə yaxşıdır.

Xoşdur ünsiyyət də, iş də, arzu da,
Sevgi duyan ömrün tacı kimidir.
Nəsildə yad deyil xalaqızı da,
Xalası oğluna bacı kimidir.

Ay ana! Demirəm ulu dünyada
Sən məni hər şeyə qadir doğubsan.
Yox! Möcüzələrlə dolu dünyada
Təpədən-dırnağa şair doğubsan!

Dünyada ləyaqət olsa da heykəl,
Gərək zəhmətin də hüsnü duyulsun!
Dahi şairin də özündən əvvəl
Qadir anasına heykəl qoyulsun!

Sənə əsər yazmaq istədim, ancaq
Gördüm ki, çatışmır sözüm, ay ana!
Gözlədim... Dedim ki, hər şeydən qabaq
Gərək ata olam özüm, ay ana!

Yoxsa yazılmamış əzəmətini
Naşı gözlərimlə görə bilmərəm.
Günəş hərərətli məhəbbətini
Soyuq misralarda verə bilmərəm!

Öz oğlunu bərk-bərk bağına basıb
Sonra ağ saçından öpür Şahbəyim!
Kirpik qatarını bəs niyə qısıb
Gözündən incilər səpir Şahbəyim!

Sanki dəstə-dəstə gəlib çöllərdən
Baxır pəncərədən göz-göz ulduzlar.
Ana istəyir ki, ağ-ağ tellərdən
Görməsin nə nişan, nə iz ulduzlar!

Şahbəyim oğlunun ağ saçı üstə
Öz qara saçını sərmək istəyir.
Yox! Öz balasına qar tacı üstə
Öz qara saçını vermək istəyir.

Şahbəyim bilmirmi öz qara baxtı
Oğlunun saçında ağarmış ancaq?
Heydər nəğməsilə oyadıb vaxtı
Sevinc dolu günə çağırmış ancaq?

Bilir ucalmaqçın oğlu dünyada
Bu ağ saç altında bir ömür qoyub.
Bəli! Keşməkeşlə dolu dünyada
O sevinc də duyub, kədər də duyub.

İndi ağ saçını dəyişsə əgər,
Təzədən yaşasın bir ömrü gərək!
Eh! Ömrə etibar var mıdır məgər,
Birisi uzundur, birisi gödək!

Elə biri özü! Heyranlar kimi
Baxdıqca doydumu gözü dünyadan?
Gec gəlib, tez gedən mehmanlar kimi
Nakam köçmədimi özü dünyadan?

Sevinib oğlunun məharətilə
Özünü könlündə öyür Şahbəyim.
Bəxtiyar bir ana məhəbbətilə
Heydərə gör nələr deyir Şahbəyim:

– Ananın kilidli dodaqlarından
Hikmət eşitmədin sən ki bir kərə,
Ancaq ilhamının qaynaqlarından
Axan söz meydan da oxudu dürrə...

Həzin bayatılı dodaqlarında
Titrəyən həsrətə qurban olum mən!
Ömür dəftərinin varaqlarında
Yazılan niyyətə qurban olum mən!

Torpaq yazsız olmaz, çiçək butasız,
Nəğmə sazsız olmaz, şagird ustasız,
Sənin həm anasız, həm də atasız
Çəkdiyən zəhmətə qurban olum mən!

Zamanın amansız küləklərində
Səni yarıtmadı diləklərin də.
Yorğun gözlərinin bəbəklərində
Parlayan qeyrətə qurban olum mən!

Sən ki, öz könlünü şeirə bağladın,
Bu doğmadan doğma yerə bağladın,
Sözü yox, sən dürrü dürrə bağladın,
Yazdığın sərvətə qurban olum mən!

İlk dəfə sən oldun mənə sığınan,
İndi möhkəm-möhkəm sənə sığınan,
Böyüyə-böyüyə yenə sığınan,
Ecazkar sənətə qurban olum mən!

Zəvvarlar yol gedib dəvələr üstə,
Donuq əksə döndü lövhələr üstə...
Sənsə qanad çaldın zirvələr üstə,
Çatdığın şöhrətə qurban olum mən!

– Ana! Mən bir nəğmə bulağı oldum,
Səhər çağladım, axşam qaynadım,
Bulandım, duruldum, boşaldım, doldum,
Fəqət səngimədim, müdam qaynadım.

– Həyatda ehtiras olmayan yerdə
İlham da, yanğı da, əsər də yoxdur.
Həsarət himnini çalmayan yerdə
Uğur da, zirvə də, zəfər də yoxdur.

Bəs ehtiras nədir? Hürkmüş bir kəhər!
Elə şahə qalxar, tufan qoparar.
Düzdə cilovlaya bilməsən əgər,
Səni uçuruma doğru aparar.

– Hanı elə nəğmə tutsun hər yanı
Ardında bir dostun səsi olmasın?
Ancaq bu dünyada elə dost hanı
Könlündə paxıllıq hissi olmasın?

– Mənalı kitabın hər naxışında
Dinən sənətkarın ünüdür, oğlum.
Şöhrət uğrundakı söz yarışında
Sanki əsərlər də günüdür, oğlum!

– Bəlkə həm sənətdə, həm hayatda mən
Haqqımı verməzdim öz qardaşıma.
Ancaq neçə-neçə mükafatda mən
Güzəştə getmişəm öz yoldaşıma.

– Güzəşt yaxşı şeydir ülfətdə, ancaq
Nə vərdiş, nə peşə, nə adət olsun!
Nə timsala dönsün minnətdə, ancaq
Nə də ki, ürəkdə mərhəmət olsun!

– Demə ki, odla su rəqibdir nədən,
Bəlkə faciədir bu da, ay ana!
Üfüqdən-üfüqə sıғыıyb gedən
Şimşəkdə od da var, su da, ay ana!

Kim bilmir, kim bilmir sonsuz zaman tək
Nə qədər dünya var, xilqət də vardır.
Mənim də həyatı duyan insan tək
Könlümdə həm hörmət, həm nifrət vardır.

Nə deyir sazımın əlvən telləri,
Dünyanın qəribə işləri vardır.
İnsanın sığallar çəkən əlləri,
Pələngin yırtıcı dişləri vardır.

Pişik qaranlıqda nədir? Bir yumaq!
Gözləri bənzəyər yanan ölkərə.
Qaya boyda filin gözləri ancaq
Ölkər işığında çarpır nəzərə.

Mən meşəli dağı dalına alan
Zəhmətkeş fillərə hörmət bəslədim.
Dağınq gözləri əllərdə qalan
Miskin pişiklərə nifrət bəslədim.

Nə cəlal istədim, nə də ki, növraq,
Kimləsə girmədim rəqabətə mən.
Yox! Yox! Arxalandım dünyada ancaq
İlhama, əməyə, məharətə mən.

– Kimini qaldırar göyün üzünə,
Kimini uçuruma yıxar rəqabət.
Sonra çeşməyini taxıb gözünə
Təzadlı işinə baxar rəqabət.

Beyin dopdoludur dərin sirlərlə,
Tamam tapılmayıb sirləri ancaq.
Tapılsa bir mücrü nadir dürrlərlə,
Bəzəyər göyləri, yerləri ancaq!

Sən qayalı dağı söksən də haçaq,
Bu dünya yaşayar yenə də, oğlum!
Kövrək bir ürəyi sındırsan ancaq,
Bir dünya dağlar sinədə, oğlum!

– Kiçik bir şeiri yazmaq da düzü
Həssaslıq istəyir incə ürək tək.
Ancaq əzab olur həssaslıq özü
Tükü tükdən seçən sayıq məslək tək.

Mən hər uğuruma sevinc duyduqca
Sandım ki, qocalıq məndən uzaqdı.
Ancaq mən həyatda izlər qoyduqca
Həyat da saçımda izlər buraxdı.

– Oğlum! Yola çıxan bilər, cahanda
Yol ancaq irəli getmək üçündür.
Şimşəkdən qanadlar taxan dövrandə
Zirvədən-zirvəyə yetmək üçündür.

Kişinin ya beyni, ya da ki, əli
Qabarlar salmasa, o kişi deyil!
Unudub Vətəni, unudub eli
Özünü düşünmək, mərd işi deyil!

Hünər qaldırsa da göyə insanı,
Deyirlər dahilər uludur ancaq.
Aydın yazılsa da həyat dastanı,
Qəribəliklərlə doludur ancaq.

Dünyada çatsa da neçə növrəğa,
Əsil sənətkarlar əzabkeş olur.
İnsanlıq uğrunda başdan-ayağa
Həm günəş tək yanır, həm ay tək solur.

Yananın dərini bilmək istəsən
Gərək yanan ilə sən də yanasan!
Bir dərni ikiyə bölmək istəsən
Laqeyd durmayasan gendə, yanasan!

Sən də bu dünyanın yaxasında yan,
Yerə də, göyə də yaraşlıq kimi.
Ancaq sən heç kəsin, heç nəyin bir an
Boynundan asılma sarmaşlıq kimi.

Döyüşdə buz daş da alovlananda
Tüstüdə qaçanlar oda düşməyir.
Bəs sonra? Alovlar cilovlananda
Tüstüdə itənlər yada düşməyir.

– Mən yandım! Ömrümdən çatdımsa ocaq,
Qızına bilmədim öz istimdə mən.
Qızınan qızındı, görmədi ancaq
Necə boğuluram öz tüstümdə mən...

– Yazlaşdırsın deyə Vətən qışını
Şair yaz nəfəsli yazından keçib.
Xalqının köksünə düşmüş başını
Ucaltmaq naminə başından keçib.

Oğlum! Şehli çəmənlər gül düzü olsa,
Güllərə çevrilən çəni unutmaz!
Sənin də şeirində xalq özü olsa,
İnan, o bir gün də səni unutmaz!

– Mənə zəhər versə öz doğma xalqım,
Sanma şəstlə alıb içə bilmərəm.
Allam! Qaytarmağa yoxdur ki, haqqım,
Ancaq bilirəm ki, içsəm, ölmərəm!

– İti olsun deyə ağır çağlarda
Gərək işə salsın ağılı şair.
Payızı, baharı duyan dağlarda
Sarıdan ayırsın yaşılı şair!

Oğlum! Şair özü vaxtsız qocalsa,
Dünyada nə nisgil, nə qəbahətdir.
Ancaq körpə sözü vaxtsız qocalsa,
Bu müdrüklük deyil, bir qəbahətdir.

Arzun uca olsun, düşüncən dərin,
Səsin uzaq getsin küləklər kimi.
Əldən-ələ gəzsin hər təzə şeirin,
Savalan ünvanlı çiçəklər kimi.

Heydər mat qalıbdır... Qızı yaşında
Anası hikmətlər deyir yuxuda.
Yetim ürəyinin bom-boş başında
Analı bir şeirə dönür duyğu da...

Bəli! Nə qədər gənc olsa özü də
Ana hər yaşında anadır elə.
Südüylə yoğrulmuş adı sözü də
Həyat rayihəli mənadır elə!

Nə qədər gəlsə də Heydər həvəsə,
Ana sakin deyil, qonaqdır evdə.
Oğluyla dursa da nəfəs-nəfəsə,
Sanki bir ayağı qaçaqdır evdə.

Heydər deyir: – Ana! Getmə! Nadir tək
Haradan taparıq əvəzini biz...
Yox! Getmə! Ecazla dolu ətir tək
Udarıq mehriban nəfəsini biz...

Biz sənə başına nigaranlıqla
Dönüb dolanarıq gündə min dəfə.
Könlündən nə keçsə, mehribanlıqla
Ömrünə müntəzir durarıq səfə.

Ana! Getmə! – deyə anasız Heydər
Düşür anasının ayaqlarına.
Şahbəyim rıqqətlə baxır bir qədər
Oğlunun titrəyən dodaqlarına.

O dəniz, Heydərsə bir ləpə kimi
Yalvarır... Xəyala daldırır onu.
Şahbəyim yenə də bir körpə kimi
Əllərindən tutub qaldırır onu.

– Qalx! Mən ki, ömrümü baxtın özünə,
Gözəlliyimi də sənə vermişəm.
Sən hələ uşaqkən baxıb üzünə
Özümü ayna tək səndə görmüşəm.

O qaşlar, o gözlər mənindir tamam
Tüfə gözəlliyə şan-şöhrət kimi.
Sən ömür sürürsən hər səhər-axşam
İki can yaşadan bir xilqət kimi.

– Bir qadın dedi ki, nə boy, nə surət,
Kişiyə gözəllik gərək deyildir.
Nədənsə o qadın bilmədi fəqət
Gözəllik taledir! Bəzək deyildir!

– Yalnız da yaşayar insan, qoşa da,
Gözəllik nemətdir insanda, oğlum!
Tək insana deyil, adi daşa da
Gözəllik gərəkdir cahanda, oğlum!

Səyyah ol! Qoynunda dolan elinin,
Nadir gözəlliyə kim aşiq deyil?
Məgər gözəl qızın, gözəl gəlinin
Özü dünyamıza yaraşlıq deyil?

Kişi də həyatda gözəl olanda
Qadın gözəllikdən ilhamlanmazmı?
Dünyamız bütövlük himni çalanda
Naqis gözəlliyi tamamlanmazmı?

– Deyirlər dünyada nadir gözəllik
Nadir səadətlə bacıdır, ana!
Yox! Yox! Mən deyərdim nadir gözəllik
Məğrur səadətin tacıdır, ana!

Haçan pərvazlanan məğrur səadət
Gözəllik fəvqünün özündən düşür,
Salamat bir ətək umur səadət,
Sanki özünün də gözündən düşür.

Ancaq qızlar gördüm sərvnaz kimi,
Gözucu baxmadım yanağına mən.
Şair vüqarımı payəndaz kimi
Atmadım gözəllər ayağına mən.

Məni gözəl doğan gözəl ananın
Nadir töhfəsini ucuz tutmadım!
Hər oduma düşüb candan yananın
Yaşlı gözlərində ulduz tutmadım.

Pəncərə dalında üfünün saçı
Ağarır Heydər ağ başı kimi.
Hələ parlamayırdı dünyanın tacı
Al günəş səhərin daş-qaş kimi.

Heydər Şahbəyimə yalvarır yenə:
– Ay ana! Daşı tök sən ətəyindən.
Getmə! Yanımda qal! Hə! – desən mənə,
Bir cəlal quraram hər diləyindən.

– Yox! Mən getməliyəm! Yalvarma nahaq,
Demə ki, arzunu duymamışam mən.
Sənin sevgilin var... Atanı ancaq
Heç zaman tək-tənha qoymamışam mən.

– Bilirsən, oğlunun nədir diləyi,
Nə daşqın, nə yanğın aparsın məni,
Ömrün, şirin ömrün acı küləyi
Bu gözəl həyatdan qoparsın məni.

İsti qucağında yerləşim deyə
Soyuq məzarına atsın, ay ana!
Səninlə əbədi birləşim deyə
Doğma torpağına qatsın, ay ana!

– Sən nə danışırısan? Bəlkə az görüb
Yaxşı tanımırısan öz ananı sən.
Dərədə-təpədə güllü yaz görüb
Günəş adlandırma hər yanını sən!

Sənin həsrətinə səndən kənarda
Əbədi dözərəm! Haray salmaram!
Sənin əbədilik soyuq məzarda
Mənə çatmağına razı olmaram!

Şahbəyim oğlunun söz dünyasını
Gəzib dəmət tutur söz butasından.
O gedir... Heydər sə öz anasını
Ayıra bilməyir öz atasından.

Heydər öz üstündən atır yorğanı,
Tələsik qapıya tutur üzünü.
Bəs anası hanı? Anası hanı?
İstəyir təzədən yumsun gözünü.

Epiloq

Mən sısqə bulaqlı ilhamlar kimi
Xəfif küləkdən də dalğalanmadım.
Öz döşünə döyən adamlar kimi
Yazdığım əsərlə lovğalanmadım.

Axı nöqtə qoyub intizarlara
Sənətdə bir dahi olsa da insan,
Özündən əvvəlki sənətkarlara
Hörmətlə baş əysin gərək hər zaman!

Yoxsa ki, özündən sonra gələnlər
Elə bir dahiyə minnətdar olmaz.
Özünü təməldən yüksək bilənlər
Zirvədə dayanan sənətkar olmaz!

Yazdım bu əsəri. Varaqlar üstə
Duyğular axdıqca boşaldı ürək!
Nəyi yazmadımsa, bulaqlar üstə
Savalan qızları danışsın gərək!

1980.

MÜHACİR QEYRƏTİ

Proloq

Mən bir müsafirəm! Mənim yoldaşım
Dil açıb danışan xatirələrdir!
Mən bir xəzinəyəm! Mənim daş-qaşım
Sinəmdə sayrışan xatirələrdir!

O əsər bütövdür varaqlarında
Yazanın ömründən bir parça olsun!
Dürlər parlasa da dodaqlarında
Hələ açılmamış bir boxça olsun!

Demirəm imzamı sənətdə qoyan
Nadir misralarda dür saçırım mən.
Yox! Məni hələ də heyrətdə qoyan
Dayı qeyrətindən söz açıram mən!

Bir doğma qardaşa həsrət dünyada
Nəsillər arxalı, nemətlər sonsuz...
Elə nemətdir ki, qeyrət dünyada,
Mərd insan yaşamaz bir gün də onsuz!

Dildə nəğmələşən mənədir qeyrət,
Nəqaratı gur da, xəfif də olur.
Qeyrət, qadir qeyrət, bahadır qeyrət
Həm sərtə, həm də ki, zərifdə olur.

Qeyrət, məğrur qeyrət gözəllik kimi
Dünyada bəlayla yaranır qoşa.
Uzanıb getsə də cəngəllik kimi
Tez yanır! Bir ömrü vurmayır başa.

İnsan uğurundan məmnun olanda
Zirvələrə qonmuş qartala bənzər.
İnsan arzusunda məğmun olanda
Qanadları sınımış qartala bənzər.

Baxtdan kəsəndə də, küsməyəndə də
Səadət gələndə müşküllə gəlir.
Yolu kəsəndə də, kəsməyəndə də
Fəlakət gələndə kürüllə gəlir.

Qürbət səfəri

Dedilər dağ dağdır, təpə təpədir,
Uca dağ yanında təpə gödəkdir.
Bilmədilər bu söz özü körpədir,
Təpə var, pılənmiş dağdan yüksəkdir.

Buludu yarmırsa ehramıyla o,
Zirvəsində gənc də, qoca da durur.
Uzaq yola baxan adamıyla o
Uca dağlardan da ucada durur.

Oğluyla təpədə dayanmış Qərib
Boylanır tozlanan şəhər yoluna.
Xeyir-duasını göz yaşı verib
Sevimli ərinə, əziz oğluna...

Böyüklər sözünə baxıb ağılın,
Sanki kiçikləri bölüb arada.
Ayrılıq zamanı iki oğulun
Biri ərə düşüb, biri arvada...

Əri haçandır ki, kənddə xəstədir,
Gedir Kərbəladə şəfa tapmağa.
Müsaflər yolda ayaq üstədir,
Nə at, nə qatır var, minib çapmağa.

Öndəsə yorğuna istehza edən
Zaman da uzanır, yol da uzanır.
Guya ziyarətə piyada gedən
Süvaridən artıq səvab qazanır...

Etihad! Etihad! Möhkəm etihad!
Ürək çıraqdırsa, şölə özünsən!
Neçə loğman gələ, neçə də ustad,
Bəlkə güclü dərman elə özünsən!

Təzadlı dünyada şəfa tapmağa
Kimisi qürbətdən Vətənə dönür.
Kimisi əl edib doğma torpağa,
– Qürbət, gəldim! – deyə yollarda dinir.

Aləmdə mərəzin adını ancaq
Əyni ağ xalatlq təbiblər bilər...
Aləmdə hicranın dadını ancaq
Ağzı qürbət tozlu qəriblər bilər.

Xəstə atasını mehriban oğul
Tək qoymaq istəmir bu tək dünyada.
Kərbəlaya qədər pasiban oğul
Atayla gedəcək payı-piyada...

Əbədi ayrılıq anında Qərib
İlki Alıqulunu öpür, ağlayır.
Ancaq oğulların yanında Qərib
Ərini nə öpür, nə qucaqlayır.

Yox! Onu sevsə də dünya qədəri,
Yalnız mərd əlini sıxır əlində.
Sanki sevgisinin yanan ülkəri
Əriyə-əriyə axır əlində...

Qadın gözlərindən ələnən həya
Sanma ki, həyatda yalnız ismətdir.
Ürəkdə təpərə bələnən həya
Həyatda həm qürur, həm də qeyrətdir!

Papaqlar dönəndə gül butasına
Bir daşın üstünə qalxır Zülfüqar.
Dolmuş gözləriylə gah atasına,
Gah da qardaşına baxır Zülfüqar.

Zərdüşt övladına ilk dərdli qürbət
Bəlkə də Kərbəla özü olubdur.
Ən gileyli sənət, ən odlu həsrət
Ustad Füzulinin sözü olubdur.

Şair öz dililə möhnət içində
– Vətən! – deyənləri danışdırıbdır.
Könlünün ahını həsrət içində
Yanan könüllərdən alışdırıbdır.

Yoxsa ki, həm gündüz, həm də ki, gecə
Duya bilməsəydi diləkləri o,
Təkcə öz könlünün ahıyla necə
Yandıra bilərdi fələkləri o?

Qərib yol ağardan ləpirlərilə
Gəldi səhər-axşam təpəyə qalxdı.
Gözlərində donan fikirlərilə
Daş heykələ dönüb harasa baxdı.

İllər bir-birinin əlindən tutub
Sovuşdu dayəsiz körpələr kimi.
Qürbət oğulu da, əri də udub
Uzaqda çağladı ləpələr kimi.

Yaş dolu gözləri yolda qalanın
Söz dolu sinəsi ədibə döndü.
Öz doğma yurdunda qərib olanın
Balası qürbətdə qəribə döndü.

Qəribsə hiçqıran intizarının
Ağzına gecələr yastığı basdı.
Alıqulu ətirli Zülfüqarının
İsti nəfəsinə qulaq da asdı.

Bəli! Zülfüqarı qorudu Qərib
Yayın bürküsündən, qışın yelindən.
Qorxdı ki, ayrılıq araya girib
Bircə oğlunu da alar əlindən.

Hikmətli məktəbdir ana öyüdü,
Zülfüqar dərşini Qəribdən aldı.
Yetim kişiləşdi, yetim böyüdü,
Arada yamanlıq tanrıya qaldı...

Dalğalar arasında

Qərib vidalaşib ilk dünyasıyla
Könlündə aparır təpəli kəndi.
Qərib Zülfüqar da öz anasıyla
Nəhəng bir şəhərdə yaşayır indi.

Bacısının biri ərddə olsa da,
Biri Zülfüqarın öz yanındadır.
Bəli! Başqa-başqa yerdə olsa da,
Dörd qardaş həsrətli göz yanındadır.

Şöhrəti dənizdən-dənizə çatan
Məşhur vətəgədə balıqçısıdır o.
Dalğalar qoynunda bəzən tor atan,
Bəzən yelkən açan qayıqçısıdır o.

Öz qızıl taxtından bir üzlə baxır
Günəş həm yerliyə, həm də qəribə.
İşıq paylayanda bir gözlə baxır
O həm nanəcibə, həm də nəcibə.

Yenə də Günəşmi sulara qonan,
Gör necə parlayır dəniz yolları!
Mavi dalğalarda zərlərmi yanan,
Yoxsa balıqların qızıl pulları?

Yenə də uzaqda qalıbdır quru,
Zülfüqar dənizə çıxıb qayıqla.
Sularda qartal tək çırpınan toru
Dolub gümüşləşən diri balıqla.

Balıqçı himninə çevrilən səsdə
Balıqlar gör necə torda oynayır.
Bir mavi alovlu ocağın üstə
Sanki gümüş dolu qazan qaynayır.

Yox! Yox! Hənirini duyub qürbətini
Torda çabalayır hələ balıqlar.
İstəmir dənizi qoyub qürbətini
Yanıq sinəsində ölən balıqlar.

Həssas Zülfüqarın yadına bu dəm
Öz qərib atası, qardaşı düşür.
İti baxışında sıxlaşdıqca nəm
Tora iki damla göz yaşı düşür.

Bəli! Havalanan balıqları o
İstəyir qaytarıb töksün dənizə.
Torunda əzdiyi yazıqları o
Fikrində qayğıyla büksün dənizə.

Zülfüqarın hissi bir niyyət kimi
Dönsə də mərhəmət tərənəsinə,
Bu gümüş balıqlar bir sərvət kimi
Qarışır dövlətin xəzinəsinə.

Bütün gümüşlərin ixtiyarını
Dövlət Zülfüqara versəydi əgər,
Duyub qəriblərin intizarını
O nə pul kəsərdi, nə də ki, nəmər...

Yox! O gözü dalğın, o fikri talan
Gümüşdə bambaşqa mənə duyardı.
Hamısını yığıb qürbətdə qalan
Yaxın adamlara heykəl qoyardı.

Axşamın özünün yoxmu məskəni,
Qanad çala-çala enir sahilə.
Zülfüqar qürurla açıb yelkəni
Əmək uğuruyla dönür sahilə...

Qəriblər çayxanası

Çalış, ömür bağın xəzəl olunca
Bahar diləyində mərd vətəndaş ol!
Qürbətdə qızıldan heykəl olunca
Vətəndə yol üstə atılmış daş ol!

De, nədir insanın gözəl sifəti?
Yaxşılıq, təmizlik, mərdlik, nəciblik!
De, nə möhkəmlədir kövrək ülfəti?
Qəriblik, qəriblik, yalnız qəriblik!

Qərib danışmağa adam tapmasa
Heykəli dindirər naşı sözü də.
Necə yandıрмаğa bir şam tapmasa
Vətən ulduzuna dönər gözü də!

Göylərdə dolaşan Günəş də, Ay da
Ünvan soraqlayan qəribə bənzər.
Qar ələyən qışda, od tökən yayda
Doğma mənzilini axtarib-gəzər...

Bir gün vətəgədə yorğun Zülfüqar
Uzaqdan tanıyır Ağahüseyni.
Ancaq duyğuları coşqun Zülfüqar
Könlündə qınayır Ağahüseyni...

Necə qınamasın? Gördüyü adam
Həm qonşu kəndlidir, həm köhnə tanış!
Bəs niyə yanına gəlib bir axşam
Burda olmağından söhbət açmamış?

Zülfüqar! Özündən daim nigaran,
Onların kəndində haçan güləşmiş,
Dizləri altında azmı pəhləvan
Çırpına-çırpına toza bələşmiş?

O, Ağahüseynin külfətini də
Yaxından tanıyır beş barmağı tək.
İstəyir bu görüş şərbətini də
Birlikdə içsinlər kənd bulağı tək.

Gedib ağırlaşan ayaqlarıyla
O, Ağahüseyni basır bağına.
Elə bil titrəyən barmaqlarıyla
Bir görüş nəğməsi yazır bağına.

Sanki ayaqlayıb neçə məskəni
İtkin qardaşını tapır Zülfüqar.
Dalınca boylanana ana Vətəni
Həsərin əlindən qapır Zülfüqar.

Zülfüqar istəyir bu qərib yerdə
Ağahüseynlə qardaş olalar.
İki köks içində bir ürək... Bir də
İki bədən üstə bir baş olalar.

İki qonşu kəndli təzə həvəsli,
Yaxın çayxanaya gəlir aramla.
Ancaq qənd ləzzətli, limon nəfəsli
Böyük çayxanasa dolmuş adamlar...

Burda samovarın sızılıtsı da
Təşnə bir həsrətin nəğməsidirmi?
Ətir dolu çayın şırıltısı da
Yanğı söndürənin nəfəsidirmi?

Kimsə şirin-şirin danışanda da
Yalnız öz yerindən-yurdundan deyir.
Samovarda kömür alışanda da
İnsan ürəyinin odundan deyir.

Vətən vəfalıdır, insan peymanlı,
İstər mənzil olsun, istər çayxana,
Haçan, hara düşür azərbaycanlı,
Yenə də bağlanır Azərbaycana!

Ağahüseynlə çay içə-içə
Vətəndaş Zülfüqar Vətəndən deyir.
Sanki neçə-neçə yol keçə-keçə
Zəmidən, bulaqdan, çəməndən deyir.

Qardaş olsun deyə köhnə tanışlar,
Burda and içərək peyman bağlayır.
Möhkəm etibarla gülür baxışlar,
Tənha ürəklərdə birlik çağlayır.

Əkiz çöhrələr

Yolun süfrə açmış otağa düşsə,
Çörək də nemətdə əzizdir, duz da!
Ana, xəstə ana yatağa düşsə,
Oğul da övladda köməkdir, qız da!

Qərib də xəstədir... Qaşının üstə
Qırıqlıq alını yazılı cam tək...
Cam oxunsun deyə başının üstə
Zülfüqar gecələr alışır şam tək...

Yox! Yox! Şam Qəribtir! Gəlinxanım da
Başına dolanan bir pərvanədir!
Deyir taleyim də, deyir canım da
Anasız həyatda bir viranədir!

Bu qədər mehriban qayğı içindən
Qərib, rahat Qərib bəs hara baxır?
Sanki köksündəki yangı içindən
Qəlbi Savalanın başına qalxır...

Sonra bir az enir öz kəndi üstə
Uçur qəribsəmiş bir tərən kimi.
Dağ döşü, bağ yolu, su bəndi üstə
Həyat varaqlanır bir dastan kimi.

Axşamdır... Bir mavi dona bürünür
Ağ buluddan çıxıb bədirlənən Ay.
Ulduzlar necə də aydın görünür,
İstəsən birbəbir barmağınla say!

Qızıl külçəsidir sanki sarı Ay,
Xəfif bir mehdən də söküləcəkdir!
Yoxsul insanların dərindən lay-lay
Əriyib yollara töküləcəkdir!

Qaya başındakı şələlə sanki
Bəyaz pipiyidir nəhəng xoruzun.
Hələ ağarmamış uzaqda dan ki,
Bəs niyə banlayır o, uzun-uzun?

O elə xoruzdur aram bilməyir,
Qanad çala-çala banlayır burda.
Gözündə tənbəli adam bilməyir,
Evində yatanı danlayır burda...

“Görüş dərəsi”nin bulağından da
Sanki adi su yox, möcüzə axır.
Gecənin zülmətli qucağından da
Su dönüb günəşli gündüzə axır...

Xanlar gəlib-getdi, şöhrətli xanlar,
Özüylə apardı əzəmətini.
Başından keçsə də tufanlı anlar,
Xan çinar saxlayır ülviyyətini!

Ulduzlaşan yonca, güllənən xaşa
Yerdə dalğalanır yaşıl ümman tək...
Qaynar biçənəklər az qalır daşa
İçi tərə dolu nəhəng qazan tək...

Bəli! Zəngin torpaq, ecazkar torpaq
Ruzu da, sərvət də, vüqar da olur.
Ürəyi yananda fədakar torpaq,
Üzü bozaranda məzar da olur.

Əvvəldə insanla bağlayıb ülfət
– Nəyim var, apar ye! – deyən torpaqdır.
Yedirə-yedirə, axırda fəqət
İnsanın özünü yeyən torpaqdır.

Yesin! Öz kəndini andıqca Qərib,
Sanki gözlərində aləm qarışır.
Özünü uzaqda sandıqca Qərib,
İndi nələr deyir, nələr danışır:

– Mənim möhürüm də sənə daşındır,
Dünyada getsəm də hayana kəndim!
Çəmən ətəyindir, zirvə başındır,
Bulaqlar döşündür, ay ana kəndim!

Öz doğma anamın döşlərindən çox
Sənə döşlərini əmmişəm mən də.
İndi övladından gileyilmə, yox,
Demə ki, vəfada kəmmişəm mən də.

Savalanın üstə gördüyüm bulud
İndi gözlərimə enibdir mənim.
“Qatar qaya”dakı daşlaşmış sükut
Gecələr ahıma dönübdür mənim.

Döşündən içdiyim soyuq suyun da
İsti göz yaşına çevrilir indi.
Gəncliyim dindikcə qartal qıyında,
Ürəyim o qədər kövrəlidir indi...

Sən də məni döymə yağışlarınla,
Dilimlə kəsməyim kəlmə, qocalıq!
Sən saldın biganə naxışlarınla
Alnıma, üzümə ilmə, qocalıq!

Mən döyüş deyiləm, uzun dastanam,
Əldən-ələ gəzən yorğun dastanam,
Hər doğma misrası qurşun dastanam,
Sənsə axırıncı bölmə, qocalıq!

Yolu dırnağımla qaşıyıram mən,
Həyatı çiyimdə daşıyıram mən,
Vətən həsrətilə yaşayıram mən,
Sənsə həsrətimi bilmə, qocalıq!

Məgər sən özün də qocalmırsanmı?
Fikrində-sözündə qocalmırsanmı?
Dünyanın gözündə qocalmırsanmı?
Daha gülmə mənə, gülmə, qocalıq!

Mən kiməm? Bir məşhur ünvanlı insan,
Diləyim qocadır, ürəyim cavan...
Odlu nəfəsimdən yanarsan, inan,
Gəlmə yaxınıma, gəlmə, qocalıq!

Vətənin dərini mən duyam gərək,
Yada nə inanam, nə uyam gərək.
Öz doğmalarımla son qoyam gərək
Hər köhnə, hər təzə zülmə, qocalıq...

Barmaqlar tuşlanan bir hədəf kimi
Daldan asta-asta döyülür qapı.
Qəribin xəyalı bir kələf kimi
Çibinir, yarıda qırılır sapı.

– Salam ay Zülfüqar! – deyib Ağahüseyn
Füsunkar bir qızla girir otağa.
Başını azacıq əyib Ağahüseyn
Sanki təzim edir bu dost ocağa.

(Ağahüseyn düşünür Zülfüqar niyə
Ona anasından deməmiş bir söz?
Bilməyir dostu da dərnlənər deyə
Dərini gizlədib iş üstündə göz...)

Qürurla qaldırıb sonra başını
– Bacım Əminədir! – deyir – bu qız da!
Sanki təqlid edib öz qardaşını
Ocağa başını əyir bu qız da!

Əminə güləndə ağ yanaqları
Sevinçdən qızarır Meşkin narı tək.
Şöləyə dönəndə gül dodaqları
Kədəri əriyir Muğan qarı tək.

Gözü Əminəyə sataşan Qərib
Rahat yatağında diksinir birdən.
Dünyagörmüş Qərib axı nə görüb,
Qalxmağa tələsir yatdığı yerdən.

Sanki Əminənin səfə düzülmüş
Uzun kirpikləri qara iynədir.
Qəribin birtəhər ağzı büzülmüş
Könül yarasına dəyib göynədir.

Yox! Yox! Pərən-pərən xatirələri
Səliqəylə tikir biri-birinə.
Gül əkib, vay dərən xatirələri
Sükutla dindirir qələm yerinə.

Bu qız neçə-neçə surət içində
Gör necə bənzəyir qızı Əsliyə!
Qərib az qalır ki, heyrət içində
– Əsli, qızım, sənsən? – deyər səsləyə.

Yox! Yox! Səsləməyə qalmır ehtiyac,
Bu qız addımını nə tez-tez atır?
Sanki haçandansa anaya möhtac,
Ana görüşünə tələsik çatır.

Əminə Qəribin nazik əlini
Hörmətlə aparır dodaqlarına.
Qərib Əminənin topa telini
Məhəbbətlə sıxır yanaqlarına.

Bir ana əlini bir dəftər kimi
Əlləri içinə alır Əminə.
Hələ oxunmamış bir əsər kimi
Dəftərə bir nəzər salır Əminə.

Sanki o dəftərin varaqlarında
Bir ülfət nəğməsi yazmışdır zaman.
Əminə əyləşir...

Barmaqlarında
Titrəyir dəftərdən keçən həyəcan.

Sanki Qərib çıxıb bəyaz dumandan
Dağlara söykənir zirvələr təki.
Başından fikirlər keçir...

Muğandan
Savalana qalxan dəvələr təki:

Belə gəlin seçən bir qaynananın
Ömrünü təbəssüm boyaya nura.
Doğma ocağına candan yananın
Məhəbbəti düşməz yağışa-qara.

Çağlayan duyğular təlatümündə
Ancaq sevgi başqa, hörmət başqadır.
İnadkar talelər tərənnümündə
Ancaq dilək başqa, qismət başqadır.

Nələr gözləsə də insan diləkdə,
Qismət rasta çıxan adam kimidir.
Bu boyda dünyanı duyan ürəkdə
Həm yanan, həm sönən ilham kimidir.

Elə bir ilham ki, öz ülfətilə
Xoşbəxt də, bədbəxt də edər insanı.
Təzadə döndərər öz hikmətilə
Həyatın tacında gövhər insanı.

– Qızım! Sən hüsnünün naxışlarıyla
Öz doğma qızımı mənə andırdın.
Ala gözlərinin baxışlarıyla
Qaranlıq könlümdə çıraq yandırdın.

Surətdə qızımın timsalı hanı?
O doğdu, o batdı mənim arzum tək.
Yaşa sən qızımın torpağı sanı,
Ancaq nakam olma sən də qızım tək!

Biri haçan yazıb bilmirəm, haçan,
Ömür qısaldıqca artır qiyməti.
Yox! Bu doğru deyil! Elə hər zaman
Ömür qiymətlidir! Duy o sərvəti!

– Sizin könlünüzdən keçən həyəcanın
Dalğasını mən də duydum, anacan!
Öz-özümə dedim: – Xəstə insanın
Niyə dincliyinə qıydım, anacan!

Fikriniz azmasın daha gümanda,
Bəlkə də beləymiş alın yazınız.
Elə zənn edin ki, mən də cahanda
Sizin qızınızam, sizin qızınız!

Maraqla oxunan neçə dastanın
Bir sətri üstə də dayanmadım mən.
Ancaq ilk baxışda sevən insanın
Əbədi eşqinə inanmadım mən.

İndi Əminəsə ilk baxışıyla
Məni inandırır öz sevgisinə.
Zülfüqarın əksi hər naxışıyla
Düşür Əminənin baxt güzgüsünə...

Qız qoymur etiraf yeyə könlünü,
Köksündən çıxarır şəfqətlə özü.
Yüngül görünməsin deyə könlünü
Ovcunda yoxlayır diqqətlə özü.

Üstünə vəfa da qoyub nemət tək
Zülfüqara verir öz əllərilə.
Baharın nəfəsi dəyən dəmət tək
Könül pardaxlanır qız əllərilə.

Qonaqlar dururlar... Gözündə nisgil
Qəribin üzündən öpür Əminə.
Sanki bir ananın evində deyil,
Ürəyində salır ləpir Əminə.

Qız gedir... Kandarın üstə donur ki,
Ağır-ağır çıxır ağır qapıdan.
Arxaya dönəndə Qərib sanır ki,
Əslinin gözləri baxır qapıdan.

Deyir ki, tez-tez gəl bizim ocağa,
Bura öz evindir, mən də öz anan!
Ulduza dönsə də qızım, uzağa
İşıq sala bilməz tək-tənha yanan!

İnanıb oda da, dəyanətə də,
– Baş üstə, gələrəm! – deyir Əminə.
Sən demə bir kövrək ünsiyyətə də
Zəminə gərəkmiş, yalnız zəminə!

Bu qızda nə kübar mədəniyyəti,
Nə də ki, bir şəhər quruluşu var.
Sözündə bir kəndli səmimiyyəti,
Səsində bir çeşmə duruluşu var!

İnsan qayğısı

Axşamdır. Bozara-bozara göydə
Buludlu gözünü yumur ulduzlar.
Yox! Hələ sozara-sozara göydə
Sanki Aydan işıq umur ulduzlar.

Ağahüseyn də borc alsın deyə
Dostu Zülfüqarın evinə gəlib.
Borcu özgəsinə sirr qalsın deyə
Bəlkə də sevinə-sevinə gəlib.

– Zülfüqar, bilirsən kənddədir anam,
Yanında nə oğlu, nə qızı vardır.
Bəlkə də bir yaman dərdədir anam,
Evində nə tanqah, nə ruzu vardır.

Gələndə demişdim öz anama mən
Pul da göndərəm sənə, paltar da!
İndi necə yazım döz, anama mən,
Artıra bilmirəm bircə dinar da.

– Darıxma! Düzələr! – deyə Zülfüqar
Tamam başqa şeydən söhbət eləyir.
Sonra gözlərində dərin etibar
Dostunu süfrəyə dəvət eləyir...

Dostlar tikə kəsib, çörək bölür ki,
Qalxan kirpiklərdən rəsmiyyət düşsün.
Yox! Sədaqət dolu ürək bölür ki,
Hərəyə bir parça sədaqət düşsün.

Ey ürək, açıq ol cahanda sən də
Bu ana-balanın ürəyi kimi!
Kiminsə dadına çatanda sən də
Alış! Yan! Savalan şimşəyi kimi!

Demirəm həmişə dözüb zillətə
Sən başdan-ayağa elə əzab ol.
Deyirəm düşsən də neçə zəhmətə
Fədakar, xeyirxah, alicənab ol!

Bilirəm, cahanda sən olmasaydın,
Çoxdan qocalardım mən də, ay ürək!
Soyuq ürəklərə od salmasaydın,
Özüm də donardım çəndə, ay ürək!

Dərd çəkə bilməmiş dünyada dağ da,
Dərd çəkmək insana qismət olubdur.
Özünü unudub başqası haqda
Düşünmək, insana şöhrət olubdur.

Ürəyi nisgillə dolu Zülfüqar
Nisgilini duyur Ağahüseynin.
Gətirib bir dəstə pulu Zülfüqar
Qarşısına qoyur Ağahüseynin.

Bilir qaşlar altda gözləri görmək
Sinədə ürəyi duymaq üçündür.
Həyatda insana bir xeyir vermək
Dünyada bir nişan qoymaq üçündür.

Hər igid igidə, nəcib nəcibə
Əlini uzadar darda inamla.
Zülfüqar üzünü tutub Qəribə,
Dilinə gələni deyir eyhamla:

– Sənin özündə də ana, ay ana,
Bilirəm, ehtiyat olmasa olmaz.
Yəlinin cibləri qalsın bir yana,
Bu maral daxılın dolmasa olmaz.

Sən də kömək elə! – deyə Zülfüqar
Əliylə göstərir maral daxılı.
Bir ana qalmasın kənddə intizar,
Həm inəyi olsun, həm də taxılı!

Qərib razılıqla ayağa qalxıb,
Maralı gətirir əlləri üstə.
Sonra Ağahüseynə şəfqətlə baxıb,
Qoyur ağ süfrənin gülləri üstə.

Maralın başında şimşəklər çaxır,
“Yediyi” pulları qaytarır dala.
Ancaq Ağahüseyn heyrətlə baxır
Zəhmətlə yığılan bir qalaq pula...

Yaşlı bir anasa bu mənzərəyə
Sanki məmnun-məmnun baxır uzaqdan.
Ulduzlarla qonur Ay pəncərəyə,
Baratlarla çıxır qonaq otaqdan...

Dost cəfası

Dostu yaman bəla çəksə kamına,
Yaxşı dost addan da, sandan da keçər.
Eh! Ad-san nədir ki, dostun naminə
Nemətlər neməti candan da keçər.

Qədim balıq ovu sirli səfər tək...
Bu gün Ağahüseyn yollanmalıdır!
Ağ tor qanad açıb gümüş lövbər tək
Dənizin dibinə sallanmalıdır!

Ağahüseynsə xəstələnibdir,
Zorla nəfəs alır ayaq üstündə.
Dənizdə dalğalar dəstələnibdir,
Sanki zirvələnir dağ dağ üstündə.

Bəli! Göy dənizin dərin suyunda
Yenə ağ dalğalar tərələnibdir.
Özünü üşüdən sərin suyunda
Sanki ağ qayıqlar səpələnibdir.

Sanki ağ bayrağı atmış qayıqlar
Döyüş yelkənini hünərdən biçir.
Sanki yiyələri batmış qayıqlar
Tufanın üstünə hücumə keçir.

Cəsur Zülfüqar da yelkəni açıb
Gedir, yaman gedir tufana qarşı.
Tufansa insanın önündən qaçıb
Göydən atəş açır insana qarşı...

O nədir alışıb yayılır göyə,
İldırım odumu çərəz eləyir?
Axı niyə bilmir ildırım, niyə,
Zülfüqar dostunu əvəz eləyir?

Suda mavi yolu haçalayaraq
Neçə yoxuş axır, uçurum axır.
Göydə boz buludu parçalayaraq
Alışa-alışa ildırım axır...

O çil-çıraq asır göy qübbəsindən,
Yox! Qızıl baltaya dönür ildırım.
Ətrafa od saçan hər zərbəsindən
Gör necə yarılr göy şırım-şırım...

Bəlkə hiddətlənir balta çalan da,
Sanki parça-parça olacaq axşam.
Balta bir də göyə lərzə salanda
Yerə töküləcək ulduzlar tamam.

Balta bir də dinir... Hardasa parlaq
Ulduzlar taxtında yenə var olur.
Yorğun Zülfüqarın başında ancaq
Qaranlıq fikirlər tarimar olur.

Köpüklü ağzını açıb acıqla
Dalğalar mənzildən-mənzilə gəlir.
Zülfüqar balıqla dolu qayıqla
Sevinə-sevinə sahilə gəlir...

Sahildə qalanan dağ balıqlarla
Axşamın gözünə nur çiləyir o.
Ulduz-ulduz yanan ağ balıqlarla
Dostunun üzünü ağ eyləyir o.

Bayram gülləri

Bahardır! Çöllərdə gəzən uşaq tək
Güllərin şəhinə bulaşır novruz.
Qədəmi uğurlu əziz qonaq tək
Baharlı evləri dolaşır novruz.

Sanki quramadır səmanın üzü,
Al-əlvan buludlar yamaqlarıdır.
Damlada-damlada dolan gözləri düzü
Sonra boşalacaq bulaqlarıdır.

Havada səslənən muştuluq deyil,
Hardasa toqquşan çay daşlarıdır.
Budaqlar üstəki tumurcuq deyil,
Sevincdən qabaran göz yaşlarıdır.

Başının üstündə çaxanda şimşək,
Bir təntənə duyur insan içində.
Göyün yaxasında bir qızıl çiçək
Açır da, solur da bir an içində.

Baharı təzə-tər yarpaqlarından
Yaşıl mirvari tək asmışdır söyüd.
Qorxub oğru qışın sazaqlarından
Baharı bağına basmışdır söyüd.

Uzun qatarına baxın çinarın,
Yarpaqlar budaqda ölkər kimidir.
Pardaxlanan çinar zəngin baharın
Keşiyində duran əsgər kimidir.

Sanmayın səsinə dinləyir ancaq
Təzə-tər nəfəsli axarın palıd.
Mövsüm döyüşündə hər şeydən qabaq
Yaşıl bayrağıdır baharın palıd.

Yoxlayın dumandan çıxan yamacı,
Boyu qışdakından indi ucadır.
Başı ağ gül açan badam ağacı
Baharın ozanı müdrik qocadır!

Qızılgül başını əyib aşağı
Tərpədir allanmış dodaqlarını.
O öpmək istəyir bir qız sayacağı
Bülbüllü Vətənin torpaqlarını.

Çəmənələr xonçadır, lalələr şamdır,
Dağ dağı çağırır, adam adamı...
Qaldırın, zənbaqlar mey dolu camdır,
Yaşasın cəlallı bahar bayramı!

Ayağa qalxsa da novruzgülləri,
Ağahüseyn yatır xəstəxanada.
Ancaq Zülfüqarın dolu əlləri
Dostuna da çatır xəstəxanada.

Bu gün də Zülfüqar bir dəstə güllə
Gedir Əminəni təbrik etməyə!
Qızı arzu dolu mehriban dillə
Bayram sevincinə şərək etməyə!

Yoluna diksə də göz bacıları,
Təki bir həyansız gözəl sevincin.
Ərklə küssələr də öz bacıları,
Dostunun bacısı əvvəl sevincin!

Öz nadir ətriylə səni özünə
Çəkməyən bir çiçək, heç çiçək deyil!
Sevən bir gözəlin baxıb gözünə
Duymayan bir ürək, heç ürək deyil!

Zülfüqar bilir ki, insanın üzü
Dünyada nə kitab, nə də güzgüdür.
Ancaq Əminənin hər şirin sözü
İsti qayğı deyil, odlü sevgidir!

Demə ətə-qana dolan Əminə
Arıq Zülfüqardan sevgimi umar?
Bir qız belə gəncin düşsə çəminə
Nəinki qəlb açar, hətta göz yumar.

Safliq aşıqlıqdə, məşuqluqda yox,
Gözlərdə çağlayan ismətdə olur.
İgidlik köklükdə, arıqlıqda yox,
Qürurdan sıçrayan cürətdə olur.

Əminə tədarük görür axşama,
Birdən nəzakətlə qapı döyülür...
Novruzda görüşə gələn adama
Əzizdən də əziz qonaq deyilir!

Nigaran Əminə ağ əllərilə
Qapını gələnin üzünə açır.
Zülfüqar ətir yox, öz güllərilə
Kişisiz otağa dəyanət saçır...

– Al! – deyə Zülfüqar gülüb kandarda
Əminəyə verir bağ güllərini.
– Hər təzə novruzla gələn baharda
Təzə güllər öpsün gül əllərini!

Nemətlər içində düşün dərinədən-
Hansı nemətin ki, ömrü az olur,
Sanki inciməsin deyə birindən
Nəsibi ehtiram, payı naz olur.

Gül-gül pardaxlanan kəhkəşan kimi
Bu yazdan o yaza qalsaydı gül də,
Bəlkə də bir əziz erməğan kimi
Dolaşmazdı saçda, yaxada, əldə...

Gözəl Əminənin dodaqlarında
Təbəssüm daha da gözəl görünür.
Baxdığı güllərin yarpaqlarında
Şəhlər təbəssümlü nura bürünür.

Gözündə gizlədib sevinc yaşını
Gülləri qonaqdan alır Əminə.
İyləyir, iyləyir...

Sonra başını
Güllərin içinə salır Əminə!

Sanki qız oduna yanır hicranın,
İçir gül gözünün sərin yaşını.
Əlvan dəmətdə yox, əziz mehmanın
Köksündə gizlədir açıq başını.

Birdən qız duyur ki, gül dəmətilə
Qarşısını kəsmiş əziz qonağın.
Gül qapısı olmuş öz vüsətilə
Bahar günəşilə dolan otağın.

Qız yana çəkilir...Əziz qonaq da
Məhrəm addımlarla keçir içəri.
Əminə gedəndə güllü yaylaq da
Odlu sinəsində köçür içəri.

Qonağın keyfini qız xəbər alır,
Ətirli çay süzür zərli fincana.
Bir gümüş qaşıqda özü qənd salır
İsti yanaqları tərlə fincana.

Sonra şəkərbura, paxlava, qoğal
Ətir yaya-yaya gəlir süfrəyə.
Alqış bu dünyada bir ömrə cəlal
Göyərçin əllərdən çıxan bəhrəyə!

Zülfüqar çay içir...Eh, olsa da faş,
Dikilir əlinə həsrət baxışlar.
– Nə olaydı, nişan şirnimizi kaş
Beləcə içəydi dostlar-tanışlar!

Dünyada mətləbi qanan adama
Bir xəfif nəfəsli eyham da bəsdir.
Zirvə həsrətilə yanan adama
Bir kövrək qanadlı inam da bəsdir.

– Anan nə təhərdir? – deyə şəfqətlə
Əminə soruşur öz qonağından.
– Sağ ol! Lap yaxşıdır! Sənə hörmətlə
Salam da göndərib dost ocağından.

– Təki yaxşı olsun! Öz zəhmətilə
Bir nəsli bir nəslə ana qatıbdır.
Hələ ilk görüşdən öz söhbətilə
Anan ürəyimə yaman yatıbdır.

– Nəyə ehtiyacın varsa, deməkdən
Nə çəkin, nə də ki, utan, Əminə!
Elə bil diksinir qəfil küləkdən
Güllər arasında “yatan” Əminə.

– Ehtiyacım yoxdur! Çox da ki, hələ
Yanımda nə ana, nə də bacı var.
Yaxası günəşli dünyanın belə,
İsti məhəbbətə ehtiyacı var!

Min hikmətli kitab oxumaq inan
Bir hünər deyildir, yalnız maraqdır.
Əl boyda ürəyi oxuyan insan
Bəlkə daha mahir, daha qoçaqdır!

Kim deyir, kim deyir həssas ürəklə
İsti məhəbbəti duymur Zülfüqar.
Yox! Duyur baxtında açan çiçəklə,
Özünü o yerə qoymur Zülfüqar.

Dünyada birinci yaraşlıq olur
Qadına gözəllik, kişiyə mərdlik.
Gözəllik – tərəvət, ev, işıq olur,
Mərdlik – mübarizlik, igidlik, cəldlik!

Əminə gözəldir həqiqətdə də,
Əminə gözəldir ünsiyyətdə də,
Əminə gözəldir məhəbbətdə də,
Əminə gözəldir sədaqətdə də...

Dodaq yanar odsa, göz qaynar bulaq,
Hansı gözəlliyə zəmin deyildir?
Hələ sevilməyən Əminə ancaq
Öz gözəlliyinə əmin deyildir.

Arada yenə də sözü dəyişib
– Bir məhəbbət... deyə dinir Əminə,
Təpədən-dırnağa özü dəyişib
Sanki məhəbbətə dönür Əminə.

Məhəbbət ümmandır! Varıb dərinə
Üzmək bacarmayır, nədir Zülfüqar.
Yox! Yox! Məhəbbətə cavab yerinə
Bir təbəssüm qoyub gedir Zülfüqar...

Bəzən alovlanan ehsasatıyla
Bir günəşə dönür bir anlıq görüş.
Bəzən qatılaşan xatirətiylə
Ürəyi bürüyür qaranlıq görüş.

Qızın iri, parlaq, şəvə gözləri
Sanki qara matəm bayraqlarıdır.
Yox! İşıq saçdıqca evə gözləri
Sanki şəffaf bayram çıraqlarıdır.

Ey zəngin nemətli, əlvən naxışlı
Dünyada qaranı sevməyən şair!
Niyə yaz ətirli, insan baxışlı
Nəğmələr yazmırsan qaraya dair?

Qaraya yas donu verən sözlərin
Sözlər arasında para deyilmi?
Hər izdə bir aləm görənlərin
Ağının zinəti qara deyilmi?

Qənirsiz gözəlin yanaqlarında
Şöhlələnən xallar qara deyilmi?
Tənha qızılgülün qıraqlarında
Keşik çəkən kolları qara deyilmi?

Əziz qonaqlara dərin hörmətlə
Kəsdiyimiz qoçları qara deyilmi?
Vaxtsız ağardaraq sonra həsrətlə
Andığımız saçları qara deyilmi?

Odlu nəfəsindən şəfəq saçılan
Günəşli sətirlər qara deyilmi?
Gecələr başının üstə açılan
Ulduzlu çətirlər qara deyilmi?

Aylı bir gecədir... Yaraşığından
Kim doyar? Dayanma bir yalqız kimi.
İkiəlli yapış ay işığından,
Sən də qalx yanına bir ulduz kimi.

Gecənin hüsnünü duymayıb ancaq
Soyunub yatmağa girir Əminə.
Qara tellərini saymayıb ancaq
Ağ yastıq üstündə sərir Əminə.

Ən şəffaf büllür da, ən ağ mərmər də
Qadın bədənidir cahanda yalnız.
Almas da, zümrüd də, dürr də, gövhər də
Cananda parlaqdır, cananda yalnız!

Ağ varaq üstəki misralar tək
Sevgidən danışır qaralan tellər.
Telləri sıxlaşan sıralar tək
Nə yellər qoparır, nə də ki, əllər!

Ay südlə suvarır yaşıl çəmənini,
Havadan nə duman, nə soyuq vardır.
Ancaq Əminənin yumşaq bədəni
Sanki gecə yağmış təptəzə qardır.

Təkliddə bir həyan öz söhbətilə
Min dastan oxuyan bir çaya bənzər.
Sükutda bir nəğmə öz vüsətilə
Min rübabla dolu bir toya bənzər.

Kəhkəşan deyilən bir ümman altda
Ulduz gülməyəndə ulduz da gülmür.
İnsanlar munisdir... Bir tavan altda
Qoşa gülməyəndə yalqız da gülmür.

Qızı təsəlliylə ovutsun deyə,
Nəmli yastığına Ay özü qonur.
Əminə bəs niyə ovunmur, niyə,
Ay baxır... Yerində heyrətdən donur.

Sanki Əminənin gözündən axan
Göz yaşı deyildir, qızıl suyudur.
Yastığın üstündə şimşəkdir çaxan,
Ürəkdən qopan da şimşək qıyıdır.

Qız ovunmur! Aysa küsənlər kimi
Hıçqıran otaqdan çəkilib gedir.
Əlini sevincdən üzənlər kimi
Sarı bir kədərə bükülüb gedir.

Yataqda qarışıq xəyallarıyla
Yenə də baş-başa qalır Əminə.
Nə ayrıla bilir amallarıyla,
Nə də kirpiyini çalır Əminə.

– Sinəmin alovlu ocaqlarını
Neçin görməyirsən? Yanıram mən ki.
Sənin təbəssümlü dodaqlarını
Bir həyat çeşməsi sanıram mən ki.

Yanğım ola-ola niyə qoymursan
Büllur sularından içim sevdiyim?
Öz tale güzgümü nahaq qıymırsan
Həyat çeşməsindən biçim sevdiyim.

Al günəş üfüqdən baxır hər izə
Nəhəng bir qarpızın parası təki.
Qıpqırmızı əksi düşür dənizə
Kəsilmiş qarpızın arası təki...

Kimə göy dəstəli bıçağı alıb
İkiyə bölübdür qarpızı guya.
Qarpızın yarısı üfüqdə qalıb,
Yarısı üfüqdən düşübdür suya...

Haçandır söykənib pəncərəyə qız,
Parçalanmış günəş qəlbini yaxır.
Baxdıqca hər iki mənzərəyə qız,
Titrək dodağından bir həsrət axır:

Təbiət güvənib özünə, yoxsa
Yazda yaradıbdır gözünü, gülüm!
Sənin yaz şimşəkli gözünə yoxsa
Baxan itirməzdi özünü, gülüm!

Çox da insan üzü bulud deyildir,
Buludda da çaxır şimşək, gözdə də.
Gözlərin gülməyi sübut deyildir,
Ürək özü gülsün gərək gözdə də.

Gözlərin bir cüt qəm piyaləsidir,
Tərpənmə, yoxsa qəm daşıb-tökülər.
Saçım məğrur qaya şələləsidir,
Dəymə, kürəyimə aşıb-tökülər.

Bütövlük mərdlikdir! Kimə nə desən,
Dilin bütöv olsun, gülüm, haça yox!
Sözündən inciyən, özündən küsən
Ürəyə sığal çək, gülüm, saça yox!

Mənə də demə ki, alovdan az keç,
O səni yandırır-yaxar dünyada.
Yox! Yox! Mən alovdan çəkinmirəm, heç
Alov da alovdan qorxar dünyada?

Sevgi dilə gəlsə həycana düşmə,
Sanma o ya soyuq, ya biganədir.
Məhrəm gözündən öp! Hicrana düşsən
Bil ki gözdən öpmək bir bəhanədir.

Varlılar əzizdən əziz sevgini
Bir ehtiyac deyil, şəhvət sayıbdır.
Yoxsullar təmizdən təmiz sevgini
Zəngindən də zəngin sərvət sayıbdır.

Günlər keçib-gedir bir karvan kimi,
Sevinci-kədəri qalır ürəyə.
Məşəqqət şimşəkli bir tufan kimi
Ağrılı şırımlar salır ürəyə.

Şırımlar ürəyə dolduqca dolur,
Hamarlaya bilmir tale özü də.
Şırımlı ürəyə təsəlli olur
Mehriban bir dilin şirin sözü də.

Topa-topa yağan qar da sudur ki
Yağsın da örüşə, çəmənə, bağa...
Dünyada ən böyük dəhşət odur ki
Sənin güvəndiyin dağa qar yağa.

Mən keçdim Vətənin gədiklərindən,
Bulaqdan su deyil, güzgü istədim.
Tutub şələlənin hörüklərindən
Büllurdan da təmiz sevgi istədim.

Qarşıma sən çıxdın kimdənsə qabaq,
Dünya sövdə dolu bir xanimandır.
Dünyanı sev gülüm, unutma ancaq
Dünya özü boyda bir qəbristandır.

Elə dolmuşam ki, kirpiyim ensə,
Göz yaşına dəyib tufan qoparar.
Qayalı dağlar da hasara dönsə,
Bu boyda dünyanı yuyub aparar.

Mənim də ürəyim bu Günəş kimi
İki bölünmüşdür neçə zamandır.
Özüm alıxsam da yaş küləş kimi,
Taleyim nağıldır, sevgim dumandır.

Deyirəm ki, göydə Ay da Günəş tək
Daim bütöv olsun, para olmasın.
Könlüm parçalansa, yansın atəş tək,
Qaysağı al olsun! Qara olmasın!

Axı öz odumda yansam da özüm,
O soyuq ürəyə şölə düşməyib.
Yox! Yox! Böyük oldu deyən bu sözüm,
Bəlkə qıgılıcım da hələ düşməyib.

Qızı incitməyi qəbahətdən çox
Dünyada həqarət bilənlər də var.
Qızın göz yaşını dəsmalıyla yox,
Yanğılı diliylə silənlər də var.

Mənimsə buludlu gözümün yaşı
Çağlaya-çağlaya dönmüşdür selə.
Sularda boğulan bir qıza qarşı
Həssas Zülfüqarsa laqeyddir elə.

Dünyada qar ki var, məğrur zirvənin
İstər tacı olsun, istərsə saçı,
Günəşin özüdür büllur zirvənin
Ən gözəl, ən əlvan, ən nadir tacı!

Demə can atsa da zirvə atəşçin,
Tacı bir qürubluq olmayır məgər?
Yox! Günəş zirvəyçin, zirvə günəşçin
Darıxır axşamdan səhərə qədər...

Bir gecəlik hicran olmasaydı... Eh,
Günəşlə görüşdən bezərdi zirvə.
Gözündə işığı söndürsə də meh,
Nəyləsə bir görüş gəzərdi zirvə.

Demə bu dünyada bəs necə olmuş
Əbədi qovuşmuş zirvə ilə qar?
Arada nə qədər gün gecə olmuş,
Ancaq nə incimək, nə də bezmək var.

Axı zaman-zaman güzgüləşən qar
Zirvənin həm özü, həm də yaşdır.
Axı lövhə-lövhə sərgiləşən qar
Gah göz təbəssümü, gah göz yaşdır.

Bəli! Yaxşı bilir kim naşı deyil,
Meydan oxuyanda sazaq zirvəyə,
Günəş, qadir günəş göz yaşı deyil,
Təbəssüm gətirir ancaq zirvəyə...

Xoşbəxtdir öz zövqü, öz niyyətilə
Min yarın içindən bir yar seçənlər.
Yox! Daha xoşbəxtdir el adətilə
Sevinə-sevinə gəlin köçənlər.

Təzə gəlin nədir? Ağ donlu maral!
Həm qaydanı bilir, həm qanunu o.
Sanki anasının halaldan-halal
Südüylə boyayır öz donunu o.

Gəlinin şamı da öz ürəyi tək
Həycanla alışan atəşə dönər.
Ya ışıq sönər yaz şimşəyi tək,
Ya həmişə yanan günəşə dönər.

Ayna taleyidir təmiz gəlinin,
Üzünə bir zərrə ləkə düşməsin!
Min bulud keçsə də, əziz gəlinin
Şəfəqli gözünə kölgə düşməsin!

Gərək həyat yolu keçən gəlinin
Gözü dövrünün güzgüsü olsun!
Ərinin evinə köçən gəlinin
Dəyərli cehizi sevgisi olsun!

Gərək sadıq gəlin sədaqət dolu
Evini özünün qibləsi sansın!
Elə yaşasın ki, tərəvət dolu
Hüsnünü ömrünün haləsi sansın!

Gəlin təntənəli bir inam kimi
Vəfalı sevgidən danışsın gərək!
Gəlin hərarətli bir ilham kimi
Ocağa qaynayıb-qarıxsın gərək!

Qız sanır dildəki şirinliyiylə
Elə taledə də bal dadar sevgi.
Yox! Səni udmamış dərinliyiylə
Susar, dayazında aldadar sevgi.

Ürəkdə nə zaman sönsə ehtiras,
Həyatda arzu qış, əməl qar olar.
Əgər dəliliyə dönsə ehtiras,
Arzu da, əməl də tarimar olar!

Son görüş

Axşamdır. Mavi göy nəhəng bir ağac,
Ulduzlar ağ tutdur...

Sanır ki, adam,
Külək o ağaca çırsa bir qırmac,
Yerə ələnəcək ağ tutlar tamam.

Kiminsə qeydinə qalan insanın
Sanma dəyanəti sözündə olur.
Yox! Özü diqqətli olan insanın
Sanki ürəyi də gözündə olur.

İstər ağ gündə də, qara gündə də
Dostun qapısını döysün Zülfüqar.
Şaqqaq harayda da, həzin ündə də
Dostuna qayğıyla dəysin Zülfüqar.

Gərək dost ülfəti xətirə dönə,
Dinə! Təmənnayla dinməyə ancaq.
Başların üstündə çətirə dönə,
Ayaqlar altına enməyə ancaq.

Ağahüseyni də öz aləmində
Özgə deyil, bir dost bilib Zülfüqar.
Dostluq himni çalıb hər qədəmində
Dostuna dəyməyə gəlib Zülfüqar.

Ağahüseyn ki, gedib harasa,
Qapını kim açır? Əminə özü!
Qız şəvə saçını bir yol darasa
Gümüş telli Ayın tutular üzü.

Həyətdə öz ipək baxışlarıyla
Qonağın üzünü dəsmallayır qız.
Sanki təbəssümlü naxışlarıyla
Gərgin cizgiləri sıgallayır qız.

Bəlkə tərəddüdlə dolu həyəcan
İnad Zülfüqarın üzündən gedə.
Allah eləməsin bu məğrur oğlan
Özü Əminənin gözündən gedə.

– Ağahüseyn hanı? – soruşur qonaq,
– Ağahüseyn yoxdur! Mən ki, burdayam!
Tanış olsamız da görünür ancaq
Ya sən böyümüsən, ya mən xırdayam!

Sən ki, pardaxlanan eyhamlar kimi
Gözümdən duyursan məhəbbətimi.
Bəs niyə laqeyd adamlar kimi
Cavabsız qoyursan məhəbbətimi?

Üzümə gülsə də hər mənə baxan,
Sanki səndən başqa adam görmürəm.
Axı sən günəşsən, mən günəbaxan,
Hayıf ki, hüsnünü tamam görmürəm.

Səninçin ətirli gülə dönərəm,
Qorxuram keçəsən, əl vurmayasın.
Səninçin yanaram, külə dönərəm,
Qorxuram başına sovurmayasın.

Gözümün yaşları selə dönəndə
Kimsə hönkürtümü kiridə bilmir.
O, dağı əridər... Sənin sinəndə
Daşlaşmış ürəyi əridə bilmir.

Özüm suçluyamsa mənə söylə, sən,
Çimim bulaqlaşan gözlərimdə mən.
Yolum əyridirsə, yenə söylə sən,
Düzəldim oxlaşan izlərimdə mən.

– Dostumun bacısı!

Qüsursuz gözəl!
Dost dostu müqəddəs tutur dünyada!
Bəli! İlk sevgisi uğursuz gözəl,
Sənin də qüsurun budur dünyada!

Dünya saraydırsa, həyat növraqdır,
Sevgim taxtımdırsa, vəfam tacımdır!
Nə olsun, sevgisi şəffaf bulaqdır,
Dostumun bacısı mənim bacımdır!

Yox! Yox! Öz dostumun bacısını mən
Ömrümdə bir dəm də sevə bilmərəm!
Duyub hicranının acısını mən,
Əslində sevsəm də, sevə bilmərəm!

Yaralı sinəmdən qanlar axsa da,
Sən loğman olsan da, sevə bilmərəm!
Dünya gözəlləri yoxa çıxsa da,
Təkcə sən qalsan da, sevə bilmərəm!

– Bilirəm, səninlə neçə zamandır
Dostdur! Yaxın dostdur, mənim qardaşım.
Dünyada hər şeyi bilən insandır,
Mənimsə bir şeydən çıxmıyır başım.

– O hansı şeydir ki, indiyə qədər
Sənə qaranlıqdır aysız gecə tək.
O Günəş görməyən güldürmə məgər
Hələ açılmamış qalıb qönçə tək.

– Onda sən özün de, mənim qardaşım
Hələ də sevirken sənin bacını,
Sən niyə sevmirsən məni? Göz yaşım
Dürlə bəzəmir mi sevgi tacını?

– Yox! Bu ola bilməz! – deyər Zülfüqar
Əminədən hirsə ayrılıb gedir.
Çatılmış qaşları parlayır par-par,
Qara qılınclar tək sıyrılib gedir.

Ancaq bu sevgini Zülfüqar özü
Duymuşdu dostunun ünsiyyətində.
Üzə vurmamışdı... Hər şirin sözü
Yaxınlıq sanmışdı sədaqətində.

Əminə məyusdur, gedən kəs nədir?
Mərdliyin dalınca baxır gözəllik.
Əminə gözəldir! Yaşlar bəs nədir,
Yoxsa gözlərindən axır gözəllik?

Əminə gözəldir! İri gözündən
Düşsə taleyinin daş-qaşları da!
Bəli! Fərəhi də silsə üzündən,
Gözəldir gözəlin göz yaşları da!

Yox! Yox! O gözəlin gözündən axan
İndi odlu yaşlar, yaşlı odlardır!
Hönkürə-hönkürə üzündən axan
Tarimar arzular, puç muradlardır!

Gözəllik, sən elə bir aləmsən ki,
Səndə tərəvət də, qüdsiyyət də var!
Gözəllik, sən elə bir həmdəmsən ki,
Səndə ünsiyyət də, ləyaqət də var!

İnanma, sən özün olmayan yerdə
Məhəbbət çağlaya çeşmələr kimi.
Sazın nəğməsini çalmayan yerdə
Şeiriyət dil açma nəğmələr kimi.

Doğrudur, inadlı hökmündə bəzən
Xəyanət, rəzalət, cinayət olur.
Ancaq qeyrətini uzaqdan sezən
Məğrur ürəkdə də itaət olur!

Fırçasan! Ecazkar naxışlarında
Sınaqlardan çıxmış həqiqət yaşar!
Odsan! İsinənin baxışlarında
Mehriban şölənə sədaqət yaşar!

Həyat dalğa-dalğa axan zamanın
Duyan ürəyidir, görən gözüdür.
Hər daşı gözəllik olsa cahanın
İlkin gözəlliyi insan özüdür!

Təbii gözəllik! Kim bilmir bunu
Təbii nemətdir, təbii sərvət!
Təbii gözəllik! Kim bilir sonu
Şəfqət olacaqdır, yoxsa ki, dəhşət!

Qız bilmir bir damla parlaq etiraf
Bir səhra ilqıma dəyər dünyada.
Sevgi dinməyəndə ancaq etiraf
Vicdanın sözünü deyər dünyada!

Qız bilmir zirvəni almasa sevgi
Dildə təəssüf də səmimiyyətdir!
Zəfər mahnısını çalmasa sevgi
Rübabda donmaq da qalibiyyətdir!

Yox! Bilir! Sevgidə təhqir olunmuş
Qəzəbli gözələ dönür Əminə.
Ürək tellərində nota salınmış
Vida nəğməsi tək dinir Əminə:

– Get! Sənə yaxşı yol! Bilirəm ancaq,
Sən məni unuda bilməyəcəksən!
İstərsə yaxın ol, istərsə uzaq,
Sən məni unuda bilməyəcəksən!

Gözünə həsrətlə baxandım sənə,
Könlünə ümidlə axandım sənə,
Dünyada sabahkı arxandım sənə,
Sən məni unuda bilməyəcəksən!

Məclisdən məclisə getsən də əgər,
Gözəllər içində itsən də əgər,
Yuxuda səfərlər etsən də əgər,
Sən məni unuda bilməyəcəksən!

Sevgi bulağını qurutsan tamam,
Yanğılı könlünü ovutsan tamam,
Dünyada hər şeyi unutsan tamam,
Sən məni unuda bilməyəcəksən!

Taleyin hökmüylə barışsan belə,
Özün özün ilə çarpışsan belə,
Məni unutmağa çalışsan belə,
Sən məni unuda bilməyəcəksən!

Andıqca bir qızın hissiyyatını,
Səsini, sözünü, ehsosatını,
Yenə haraylayıb xatiratını,
Sən məni unuda bilməyəcəksən!

Dalğalı xəyal

Sanki acığımı soyutsun deyə,
Dəniz sahilinə gəlir Zülfüqar.
Ağlayan könlünü ovutsun deyə,
Dənizi mehriban bilir Zülfüqar.

Dəniz nəğməsini gurladıb sazda,
Suları əyirir mavi cəhrə tək.
Yox! Dəniz çalxanır Qəribin yazda
Kənddə çalxadığı saxsı nehrə tək.

Sanki Zülfüqarın yanan ürəyi
Sərin sinəsində çəkilir suya.
Ancaq gözlərinin qəzəb şimşəyi
Axıb dalğa-dalğa tökülür suya.

Xəyallı Zülfüqar dənizə baxır,
Birdən Əminənin görünür başı.
Gah heykələ dönüb ayağa qalxır,
Gah da dalğalara bürünür başı.

Xallı sularını döydükcə tufan,
Dəniz elə bil ki, pələngləşibdir.
Dalğalar qoynunda qəşəng bir canan
Yuyunub daha da qəşəngləşibdir.

Nə qədər gözəldir o suçsuz mələk,
Saçı da, qaşığı da, gözü də şəvə.
Belə nazənini nəinki ürək,
Az qalır ürəksiz qaya da sevə!

Arzuya adətdir ürəkdə doğmaq,
Kim deyir o kamsız peşimanlıqdır.
Nəyinsə xətrinə arzunu boğmaq
Özü də dünyada qəhrəmanlıqdır!

Yalnız bir qeyrətin naminə düzü
Zülfüqar da boğur yüz arzusunu.
Kama yetişməsə ürəyin özü,
Daha necə deyər göz arzusunu?

Sanki təlatümdə batan Əminə
Qaldırır sonuncu iqtidarını.
Səsini tufana qatan Əminə
Haraya çağırır Zülfüqarını.

Özünə tufandan müdhiş don biçən
Əminəyə doğru gedir Zülfüqar.
Sahildən dənizə şığıyıb keçən
Odlu ildırımındır, nədir Zülfüqar?

Ancaq o sahildə dayanır... Sanki
Dalğalar dolaşır ayaqlarına.
Bir nəğmə sevgiyə boyanır sanki,
Asta pıçıldayır qulaqlarına:

Elə kirpiklər var, başını əyib
Göz üstə ləngərlə tərپənən zaman,
Haçandansa donan ürəyə dəyib
Yatmış sevgisini oyadır, inan.

Mən sənin qarşında durub mələk tək
Öz kirpiklərimi qatarla çaldım.
Alışıb-yansam da qızıl şimşək tək,
Ürəyinə nə od, nə işıq saldım.

Bəyaz zirvələrə qalxır ki, qartal,
Gözəllik fəvqündə gəlsin özünə.
Yaşıl ətəklərə baxır ki, qartal,
Bəlkə zümrüd yıqsın almas gözünə.

Nəyə qadir deyil gözəllik, nəyə,
O gözdən süzülüb dildə hallanır.
Quruda gözəllik görsünlər deyə,
Balıqlar da sudan göyə tullanır.

Mənim hüsnümüsə sən görə-görə,
Gözlərini yumduğun biganə kimi.
Hüsnümsə yolunda can verə-verə
Başına dolandı pərvanə kimi.

Özünü qılıqla sənə qatanı
Gərək ilk görüşdə yoxlayasan sən.
Dəhşətdir hikkəylə səni atanı
Yenə ürəyində saxlayasan sən.

İndi səadəti çiləklənən tək
Sevgi qapısından qovulan mənəm.
İndi heysiyyəti təpiklənən tək
İztirab içində qovrulan mənəm.

Ürək dediyimiz nadir otaqda
Deyinə-deyinə yatar iztirab.
Yox! Tək özü yatmaz yumşaq yataqda,
Doğula-doğula artar iztirab.

Kimə ləzzət verər meyvə dəyməmiş?
Don necə yoxlanar kimsə geyməmiş?
Bir sevinc qapını hələ döyməmiş
Kədəri-kədərə qatar iztirab.

İnsan görüş çağı kiməsə baxıb,
İztirabın üstə təbəssüm taxıb,
Gizlətmək istəyər... Ürəkdən qalxıb
Düynü qaşlara çatar iztirab.

İnsana bir dəfə verilən ömrü,
Ancaq neçə dəfə gərilən ömrü,
Gah ölən, gah da ki dirilən ömrü
Göynəkli nisgilə satar iztirab.

Bəli! O sinsidər məsum insanı,
Öz məhəbbətinə qəyyum insanı,
Lakin iradəsi məlum insanı
Döyüşdən-döyüşə atar iztirab.

O, insanla gəzər fəsillər boyu,
Həm yası dinləyər, həm də ki, toyu.
Sevinc dənizinin daşanda suyu,
Çırpına-çırpına batar iztirab.

Yuxudan oyanan bir insan kimi
Durub gözlərini ovur Zülfüqar.
Çılğın fikirləri bir tufan kimi
Sahildə başından qovur Zülfüqar.

O dənizə baxır... Tufan içində
Nə qərrib haray var, nə tanış sənəm.
Gözlərinə dolan duman içində
Dəhşətli xəyalı olmuş gördüyü aləm.

– Sevgi hökmdardır, insansa kölə,
Deyəsən tellərdən danışır o da.
Özünə bir ocaq qurmamış hələ
Sevginin oduyla alışır o da.

Zülfüqar düşünür... Halqalar tək
Yollar zəncirləşir xatirələrdə.
Sahilə çırpınan dalğalar tək
Döyür sinəsini xatirələr də...

Öz nankor dostunun doğma atası
Mərhum Xan hüseyini hiddətlə anır.
Sanma şam söndürür suyun xatası,
Sanma yaş qurunun oduna yanır...

Yox! Yox! Günahkarın günahı bil ki,
Özgəsində deyil, özündə olur.
Sən də yaxşı-yaxşı gözünü sil ki,
Günah pis görənin gözündə olur.

Deyirlər Xan hüseyin cavanlığında
Kəpənək qovarmış düzdə, tərədə.
Ona dağ kəndinin dumanlığında
Kəpənəkmiş gül də, daş da, ləpə də!

Fəsilər illəri mənzil saysa da,
İllər uçub gedir kəpənək kimi.
Xan hüseyin başına çələng qoysa da,
Altı bomboş qalır göbələk kimi.

Qızlar istehzayla kəpənək qovan
Xan hüseyin deyir bığlı cavana.
Nəsimdən sulanan gözünü ovan
Yaxası günəşə bağlı cavana.

Ömürdən gedən gün budaqdan düşən
Yarpağı andırır öz səfərilə.
Kəpənək dalında ayaqdan düşən
Cavan vidalaşır öz şəkərilə...

Sonra da üzünə üz bağlayaraq
Kimə borclu olsa kənddə danır o.
Hörməti-izzəti ayaqlayaraq
Nə qonşu, nə qohum, nə dost qanır o.

Borcunu almağa gələn adamı
Xan hüseyin qorxudur öz ölümüylə.
Bir günü qənimət bilən adamı
Xan hüseyin aldadır yüz “ölüm”üylə.

Məscidin damına qalxıb Xan hüseyin
Xoflana-xoflana – Atılım? – deyir.
Yerdə duranlara baxıb Xan hüseyin
– İndi daş-torpağa qatılım? – deyir.

Hamı ayağına düşüb acgözün
Təkidlə yalvarır, – Atılma! – deyir.
– Borc cəhənnəm olsun! Yazıqsan özün,
Yox! Yox! Daş-torpağa qatılma deyir.

Bir gün də o qalxıb məscid damına,
– Atılım? – deyəndə heyrətdən donur.
Bir şahin gözlü gənc mərdlik naminə
Uçub Xan hüseyinin yanına qonur.

– Atıl! Atılmayan kişi deyil heç,
Deyə Xan hüseyinə göstərir yeri.
Hanı kələkbazda o cürət, o güc,
Xan hüseyin təlaşla çəkilir geri.

Yox! Duyur gözündə sönür murazı,
Özü atılmasa məqam çatacaq.
Bu gənc qamarlayıb o kələkbazı
Özü daş üstündən yerə atacaq.

O düşüb tez çıxır aradan, kənddə
Bu son şəkəri də yetişir sona.
Məzəli ləqəblər yaradan kənddə
Atılım Xan hüseyin deyirlər ona.

Zülfüqar düşünür... Ağıl, ay ağıl,
Ot kökü üstündə bitir həyatda.
Bakirə ülfəti tapdayan oğul
Ataya bənzəyir yersiz inadda.

Nəzakətli cavab

Üfüqlər daralır halqalar kimi,
Dağların çiyində gün də əyilir.
Sahildə çırpınan dalğalar kimi
Qapıda uyuyan çaxçax döyülür.

Tərs Ağahüseynin öz adamları
Bürünüb elçilik donuna gəlib.
Evdə bilmirlər ki, qız adamları,
Kimlər Zülfüqarın yanına gəlib?

Çaxçaxın harayı düşür otağa,
Fikirli-fikirli qalxır Zülfüqar.
Gələn qonaqlara başdan-ayağa
Mənalı-mənalı baxır Zülfüqar.

Sanma qəzəblənib həqarətlə o,
Qapıya gələni qapıdan qovur.
Özünə yaraşan nəzakətlə o,
Gələnlərini başından sovrur.

Qaranlığı yaran odlu qılınc tək
Şübhədən sıyrılıb həqiqət çıxır!
İçindən ot çıxan atlas balınc tək
Sədaqət içindən xəyanət çıxır!

İndi Əminənin qardaşı haqda
Dediyi sözləri anır Zülfüqar.
Başına fırlanır dərə də, dağ da,
Alovsuz-tüstüsüz yanır Zülfüqar.

Dost-dosta könlünü etsə də mənzil,
Dost verməz qardaşın yerini ancaq.
Bəs niyə adam var, qardaşa deyil,
Dosta açıb deyir sirrini ancaq.

Demək inam dolu etibarıyla
Doğma qardaşdan da irəlidir dost!
Zülmət dünyasını iqtidarıyla
Nurladan ünsiyyət məşəlidir dost!

Həyat yollarına göz qoysan haçaq
Təşəbbüs sınaqdır, uğur sınaqdır.
Bütün sınaqların içində ancaq
Dostluğun sınağı ağır sınaqdır.

Qızıla çevrilsə torpaq da, daş da,
Dünyada tükənməz sərvət dostluqdur!
Sipərə çevrilsə ətək də, qaş da,
Dünyada basılmaz qüdrət dostluqdur!

Duyğulu ürəklə, ağıllı başla
Dostluğu yaradan insan özüdür.
Günəşli baharla, tufanlı qışla
Dostluğu yoxlayan vicdan özüdür.

Buludla doludur dünyanın gözü,
Ömür bir gəmidir, həyat bir ümman.
Yelkənə dönməsə vicdanın özü,
Gəmini hardasa udacaq tufan.

Ağahüseyn isə... Öz əllərilə
Atır dostluğu da, qardaşlığı da.
Ürəyə toxunan əməllərilə
Yadlığa döndərir sirdaşlığı da.

Ayağını basır gör necə yola,
Bir adam hissini köləsi olmuş.
Axı hansı qardaş özü az qala
Bacısına elçi gələsi olmuş?

Deməyin təkçə bir dost qazanmaqdan
Min düşmən qazanmaq daha asandır.
Bizim dostluğumuz bu uzanmaqdan
Məmnun qalmışsa da, andı yalandır!

Hörmətin nifrəti

Dostundan ümitsiz cavab alınca
Neçə yerə deyir Ağahüseyn.
Dünən güvəndiyi dostun dalınca
Bu gün nələr deyir Ağahüseyn.

Zülfüqar nədir ki? Sısqə bir bulaq!
Bəs neçin dəniz tək dalğalanır o?
Mənim etibarlı sayəmdə ancaq
Döşünə döyərək lovğalanır o.

Yazığın burnundan tutsalar əgər,
Əsməyə düşməzmi bir vələs kimi.
Quş canı çırpına-çırpına məgər
Ağzından çıxmazmı son nəfəs kimi.

Bilir ki, harada müşkülə düşsə,
Nədənsə, kimdənsə biləcəyəm mən.
Yolu alovlanan mənzilə düşsə,
Yenə arxasınca gələcəyəm mən.

Dünya gözəlidir tutaq bacısı,
Məndən artığına verəcək məgər?
Qapısına gedən kəndin hacısı
Möhtəşəm adamdır düşünsə əgər...

İnad Ağahüseynin dediyi sözlər
Çatır Zülfüqarın qulağına da.
Sanki təəssüflə yaşaran gözlər
Dönür iki qürbət bulağına da...

– İnsanlar içində keçdikcə vaxtım,
Mərd dostlar görmüşəm bu torpaqda mən.
İndi anlayıram, indi, a baxtım,
Yaman aldanmışam dost tapmaqda mən.

Sanma ki, dünyada hər nemət ancaq
Yaxından baxanda qəşəng görünür.
Yox! Xırda bir cələl, xırda bir növraq
Arabir uzaqdan nəhəng görünür.

Çox da neçə-neçə nöqsanın özü
Hüsnün kökü üstə bitir uzaqda.
Qətiyyətə dönən gümanın özü
Hüsnün əli altda itir uzaqda.

Ağahüseyn də yad sifətilə
Yaxın Zülfüqara uzaq kimidir.
Nəğməyə dönsə də öz niyyətilə
Oxunub atılmış varaq kimidir.

Zülfüqar dünənki tapma qardaşa
Bu gün məhəbbət yox, nifrət bəsləyir.
Sədaqət umduğu kəslə savaşa
Zülfüqarı kin yox, qeyrət səsəyir.

...Hər səhər üfüqə yaraşıqdan çox
Sevinc gətirərdi şəfəqin rəngi.
Bu səhər sevincdən qızarmayıb, yox,
Qorxudan ağarır üfünün rəngi.

Zülfüqarın könlü niyə həycanla
Çırpınır? O, fürsət gözləyir indi.
Hələlik cibində susan naqanla
Ağahüseyni izləyir indi.

Alovlu könlünün çılğınlığını
Gözünün yaşı da səngidə bilmir.
Amansız dəhşətin yaxınlığını
Hər an duyur... Ancaq eyninə gəlmir.

Sakitlik, yorğunluq, süstlük, dalğınlıq
Bəlkə ətalətin əlamətidir?
Ancaq gümrəhliqədən doğan çılğınlıq
Yalnız cəsarətin əlamətidir!

Kim olursa-olsun, hörmət tapmayan
Nifrət qarşısında diz çökməlidir!
Min dostu olsa da, qeyrət tapmayan
Aldığı cəzanı tək çəkməlidir!

Odur Ağahüseyn! Canlı tamaşa...
Qəssab bazarından vüqarla keçir.
Ancaq kim deyər ki, dostu-qardaşa
Könlündə səs verən ilqarla keçir.

Zülfüqar dünəndən düzübdür səfə
Odlu güllələri... Odur nişanı!
Şəhadət barmağı yeddinci dəfə
Ovcunun içində çaxır naqanı.

Güllə polisin də ətəklərini
Alovlu diliylə yalayıb keçir.
“Qardaş”ın könlündə diləklərini
İti nəfəsilə dalayıb keçir.

Zülfüqar sınınmış əməllərilə
Ləyaqətli dostu sədaqətlidir.
Bəs niyə od saçır öz əllərilə,
Bilmir ki, bu əməl qəbahətlidir?..

Yox! Bilir! Hardasa şöhrət naminə
Yolunu azanda məhəbbət bəzən,
İsmət, namus, vicdan, ibrət naminə
Cinayət törədir sədaqət bəzən.

Ağahüseyn havada od dərə-dərə
Birdən üzə üstə torpağa düşür.
Zülfüqar naqanı tullayıb yerə,
Polis söz deməmiş qabağa düşür...

Naməlum səs

Gülşən zindan ola, gülləri buxov,
Dözəndə bəlaya gəlməyir adam.
Dünya kürə ola, yelləri alov,
Əcəl yıxmayanda ölməyir adam.

Bəli! Yanındakı yeddi yarayla
Dünəndən ayağa qalxır Ağahüseyn.
Gözündə dəhşətdən şişən qarayla
Sanki möcüzəyə baxır Ağahüseyn.

Yox! Möcüzə hanı? O, pəncərənin
Dalında girlənən gecəyə baxır.
Qarla naxışlanan bir mənzərənin
Qoynunda çırpınan küçəyə baxır.

Düşünür... Görəsən xiffət içində
Məni duya-duya yanır Əminə?
Yoxsa ağ paltarlı həsrət içində
Yenə Zülfüqarı anır Əminə?

Gecəsə yatmamış intizar kimi,
Qara kirpikləri tamam ağarmış.
Sən demə göyün də sənətkar kimi
Ürəyi dolanda möhkəm yağarmış!

Göydən ələndikcə qar ələk-ələk,
Yerdə çıraqların yumulur gözü.
Ağdan ağ, gurdan gur, nəhəngdən nəhəng
Bir çıraq deyilmi gecənin özü?

Çiyini bəyaz kürklü qış ağlamasa,
De, zümrüd baxışlı bahar gülərmi?
Dağ qarda başını dik saxlamasa,
De, qürur içində çinar gülərmi?

Yağan noğulları paylaşan düzlər
Qışın uğurunu qardan duyacaq!
Qar işığında da qamaşan gözlər
Ürək yangısını hardan duyacaq?

Çaylar, şələlələr, kəhrizlər susub,
Kimdir həzin-həzin elə oxuyur?
Küləklər, ləpələr, ilbizlər susub,
O hələ oxuyur, hələ oxuyur:

– Qar yağa, yer görə şeiriyətini!..
Görüşə gedəsən qar işığında.
Könlünün tələsən məhəbbətini
Sən də car çəkəsən car işığında.

Ay da, ulduzlar da göylərdə bata,
Evlərdə mürgülü çıraqlar yata,
Sevgilin sənənlə baş-başa çata,
Dünyaya baxasan yar işığında.

Qar geyə qüdsiyyət yerinə sevgi,
Yox! Yox! Tərəvətə bürünə sevgi,
Daha yaraşılı görünə sevgi,
Özü yetirdiyi bar işığında.

Köksünə sığınan pəri oxuya,
Gözlərində susan sirri oxuya,
Hələ çağlamayan şeiri oxuya,
Döşündə qabaran nar işığında.

Hardasa, kimisə andıqca simlər,
Sevgisiz həyatı dandıqca simlər,
Sevda alovunda yandıqca simlər,
Nəğmə qanadlana tar işığında.

Ancaq, tək nəğmədə deyildir nicat,
Sevgi nəğməsiz də nədir? Bir büsat!
Elə zəngindir ki, anamız həyat,
Neçə-neçə ecaz var işığında.

Sanki arx, şələlə, çay, dəniz, bulaq
Yatır təlatümlü tufan altında.
Əminə yuxuya getməyir ancaq
Ulduzlarla dolu yorğan altında.

Əminə düşünür: – Zavallı cavan,
Deyəsən kiməsə vurulmuş o da.
Eh, istər qız olsun, istərsə oğlan,
Sevdimi? Ömürlük düşəcək oda!

Sənin də simlərin darılmasın, tar,
Leylinin pərişan telləri kimi.
– Vüsal! – desin...

Ancaq yığılmasın tar
Məcnunun uzanan əlləri kimi...

Bir kəlmə danışmır dilsiz qaya tək
Qız nə gecə haqda, nə də qar haqda.
Sevgi təranəsi qoşan derya tək
Yenə də çağlayır Zülfüqar haqda.

– Hələ sevgimizdə dan sökülməmiş
Gecə ömrümüzdə qanad açıbdır.
Ancaq kirpiklərim heç bükülməmiş
Yorğun gözlərimdən yuxu qaçıbdır.

Mən özüm dənizəm! Taleyim necə?
Tufana uğramış qayıq kimidir.
Bilmirəm ürəyim nədən bu gecə
Torda çabalayan balıq kimidir.

İgidin həyatı əlvan dastandır,
Hər cümləsi yoldur, sözü keçiddir!
Əminə! Özünü sən də inandır,
İgid düşmənsə olsa, yenə igiddir!

İstəsən sən məni sanıb günahkar,
Qardaş! Boğazımdan asdır dünyada.
İndi sənə dost yox, düşmənsə Zülfüqar
Mənə düşmənsə deyil, dostdur dünyada!

Sənətdə zirvəyə qalxan yolları
Əmək ayırmasa, sərgi ayırar.
Həyata bir evdən çıxan yolları
Ölüm ayırmasa, sevgi ayırar.

Yansa da baxdığı ulduz dərində,
Könlünü ovudur etibarla qız.
Sanki görmədiyi görüş yerində
Üz-üzə danışır Zülfüqarla qız:

– De, niyə ürəyin dönmüşdür daşa,
Duyan bir insana inad nə gərək!
Sevgi zirvəsini fəth edən quşa
Sevgilim, özün de, qanad nə gərək!

Sənin qönçədəki diləyini mən
Pardaxa çevirirəm tərəvətimlə.
Buludda sozaran ürəyini mən
Günəşə döndərirəm məhəbbətimlə.

Həyatda qoluna girə bilmədim,
Yuxuda qoluna girəydim bəri.
Həyatda qayğını görə bilmədim,
Yuxuda qayğını görəydim bəri.

Əminə!.. Yolunu sabaha salan
Yenə də ümidlə gedir yuxuya.
Sanki həqiqətdən narazı qalan,
Yataqda təşəkkür edir yuxuya.

Hikmət tufanı

Büllur bir çilçıraq yanır... Otaqsa
Nura boyansa da qızdır tufanda.
Axan bir şələlə sanki haçaqsa
Donub buzlarıyla qalır tavanda.

Yerləri, göyləri dağdan tufan
Mərhəmət duymayan bəla kimidir.
Ancaq isti yorğan altında yatan
İnsana bir həzin layla kimidir.

Yox! Yox! Sanki tufan eşikdə deyil,
Qəribin içində haray qoparır.
Doğma balasını beşikdə deyil,
Ağzında harasa qurban aparır...

Qəribin üzündə donaraq qalan
Sanma ki, zamanın qırıqlarıdır.
Zirvədən-zirvəyə cığırlar salan
Bir ömrün mənalı naxışlarıdır.

O dərdinə qalmır çilçıraqın da,
Onsuz da ocaqtək alışır özü.
Çilçıraq yananda, buz yatağında
Sanki Zülfüqarla danışır özü.

Sən indi hardasan, Zülfüqar, bala,
Məni axtarırmı anasız gözlər?
Görəsən yadında qalırı mı ola,
Sənə zaman-zaman dediyim sözlər?

Dedim çay lillidir... Hələ nə su iç,
Nə dəki yaxalan başına dönüm.
Sən duru dəniz ol! Yüz ölçüb, bir biç,
Yerində çalxalan, başına dönüm.

Gözləmə bulaqlar axsın sinənə,
Arxlar təmənnayla baxsın sinənə,
Ulduzlar medallar taxsın sinənə,
Özünə arxalan, başına dönüm.

Qalxarsan, hər kəsə dayağa dönsən,
Parlarsan, hər evdə çırağa dönsən,
Hansı zirvədəsə bayrağa dönsən,
Vaxtında dalğalan, başına dönüm.

Ehtiraslı insan özü-özünü
Gülünc hala salar, el salmaz, inan!
Qızılla yazılan insan sözünü
Nə leysan aparar, nə də ki, tufan!

Yaranan özünü bir acıyanda,
Bir də giciyəndə gözləsin gərək!
Bəli! Bir nəyəsə diş qıcıyanda,
Bir də inciyəndə gözləsin gərək!

Unutma! Kimin ki, sərvəti yoxsa,
Namusu, şərəfi, vüqarı var ki!
Kəs, çuğundura bax! Hikməti yoxsa,
Nə olsun, bir qeyrət damarı var ki!

O damar qızarar məğrur bayrağın
Döyüşlərdə qopan parçası kimi.
Günəş dediyimiz ülvi ocağın
Şimşəklə ayrılan qıçası kimi.

Ətirli dilləri sözsüz heyvanlar
İyləşə-iyələşə mehribanlaşır.
Sakit baxışları sözlü insanlar
Dilləşə-dilləşə mehribanlaşır.

Dosta hörmətində doğrul sən, fəqət,
Ülfət qazanında südün daşmasın!
Get, hansı məclisə çağrılısan, fəqət,
Ariflər yanında fikrin çaşmasın!

Qoy göyün leysanı, yerin tufanı
Çağlasın, vaxtında çağlasın ancaq.
Ömür yollarında tale insanı
Sonuncu ayıbdan saxlasın ancaq.

Qocalıq başlara ələyəndə qar,
Yalnız saç ağarsın, göz ağarmasın.
Qış dağa-dərəyə çiləyəndə qar,
Yollara salınan iz ağarmasın!

Yerimək diləsə toyuq da qaz tək,
Birinci addımda cərcənək olar.
Kösöy istəsə də dillənə saz tək,
Səsində nə alov, nə ahəng olar.

Görsən ki, yoldaşın axsayır yolda,
Unut məzəmməti, unut acığı.
İnsana kömək ol, dərədə, yalda,
Bil ki, boyunundur qolun sınığı!

Dilin həm “Əhsən”i, həm “Heyhat”ı var,
Hansı gözəl işdə qüsur qalmayıır?
Kişmişin ətində şəkər dadı var,
Özüsə dünyada çöpsüz olmayır.

Bəlkə neçə suçlu insan içində
Ağahüseynin də günahı varmış.
Lakin ölməyibdir meydan içində,
Başının üstündə allahı varmış.

Gərək sən dostunu alicənab tək
Nə təhər olsaydı bağışlayaydın.
Yoxsa sətir-sətir olan kitab tək
Dostunu gülləylə naxışlayaydın?

Qərib danışıqca könül həycanı
Sanma təlatümlü qanında susur.
Yox! Elə danışır, həyat tufanı
Hikmət tufanının yanında susur.

İkiləşmiş dayı

Gecələr qənd, noğul yağar dilindən,
Borc alar ömrünün neçə ilindən,
Körpə nəvəsinin tutar əlindən,
Quşqonmaz dağları aşar nənələr.

Fikir dağılsa da dumanlar kimi,
Dünyada yaşamaz mehmanlar kimi,
Sahilini aşan ümmanlar kimi
Səhər də, axşam da daşar nənələr.

Həyatda anasız qalsa nəvəsi,
Qərrib xəyallara dalsa nəvəsi,
Meylini nənəyə salsa nəvəsi,
Nağılı-nağıla qoşar nənələr.

Karıxmaz pələngi yol üstə görsə,
Dərisi zolaqlı bir dəstə görsə.
Yalnız nəvəsini ya xəstə görsə,
Ya kədərli duysa, çaşar nənələr.

Sanma qara günçün pul yığar altda,
Tanışa minnətsiz ev qurar həтта...
Dik baxışı rəndə, mərd səsi balta,
Nazik barmaqları mişar nənələr.

Kim deyir gözəllik amalda deyil,
Namusda, vüqarda, kamalda deyil,
Tək qartal qanadlı xəyalda deyil,
Ürəyin başında yaşar nənələr.

Cavan anasını itirən Heydər,*
Yanır yetimliyin sönməz oduna.
Yerindən nisgilli duranda səhər
Mehriban nənəsi düşür yadına.

Bilir ki, nənəsi oğulsuz qalıb,
Bəlkə nə gedəni, nə gələni var.
Bəlkə ya çörəksiz, ya pulsuz qalıb,
Bəlkə nə duyanı, nə biləni var.

– Nə yaxşı nənəm var! – deyərək Heydər
Sevinə-sevinə girir həyəətə.
Birdən gözlərini döyərək Heydər
Təpədən-dırnağa düşür heyrətə.

Əli çənəsində kandara çöküb
Qərrib susur... Hərdən qımışır ancaq.
Gözünü qapıdan harasa dikib
Dayısı kimləsə danışır ancaq.

Deməli, dayısı azad olubdur,
Dönübdür ömrünün ilk mənasına.
Deməli, əbədi övlad olubdur,
Oğulsuz yaşayan tək anasına.

Deməli, o neçə yoldaş içində
Gəzəcək dövlətdən daha qorxmadan.
Bəs niyə, bəs niyə təlaş içində
Heydər götürülür dala baxmadan?

* Heydər müəllifin özüdür.

Heydər in gözü ndə axı bu dayı
Fədakar deyildir, qatıl kimidir.
Ardınca səslənən addımın sayı
Dalbadal açılan fitil kimidir.

Bir dayısı vardı hatəmin tayı,
Gözəl hədiyyələr alardı ona.
Qoymazdı baxtının Günəşi, Ayı
Atasız ömründən uzaqda yana.

Bir dayısı vardı hər axşam çağı
Heydəri teatra aparardı o.
Yanaşı keçəndə gül dolu bağı
Heydəərə bir gül də qoparardı o.

Tamaşadan sonra həyat duyğulu
Dərin düşüncəyə dalardı dayı.
Bir minik tapmazdı... Gözü yuxulu
Heydəri dalına alardı dayı.

Qaranlıq daxmalar lal gecələrdə
Bədr lənmiş Aydan nurlar sağardı.
Heydərin gözü ndən dar küçələrdə
Dayımın boynuna yuxu yağardı.

Axı, analara yaxın dayılar
Analar qədər də duyğulu olur.
Sakit baxışları dalğın dayılar
Analar qədər də qayğılı olur.

Yetimə daha çox gərəkdir dayı,
Həyəndir, arxadır, dayaqdır dayı.
O, – acam! – deyəndə çörəkdir dayı,
O, su istəyəndə bulaqdır dayı.

Əmi öz zəhmilə, öz siqlətilə
Yetimə ata tək pasiban olur.
Dayı öz mehrilə, öz ülfətilə
Yetimə ana tək mehriban olur.

Nəfəsi qaralır yorğun uşağın,
Az qalır qorxudan çatlama bağı.
– Qayıt! – Gəl! – desə də səsi torpağın,
Zülfüqar yüyürür Heydəərə doğru...

Yox! Sübut eləmək istəyir o da,
Dayı ömrü boyu fədakar olur.
İnsan dost deyəndə dünyada yada,
Qeyrətin xətrinə günahkar olur.

Zülfüqar yüyürür... Tərli telləri
Sanki qucaqlaşır qaşının üstə.
Munis qanadlara dönən əlləri
Heydəri qaldırır başının üstə.

Dayı nəfəsinə döş gərən Heydəər
Çırpınır... Köynəyi islanır tərdən.
Dayı gözlərində yaş gərən Heydəər
Dayı sinəsinə sığınır birdən...

Göz yaşı dalında gülən dayımı
Tanıyır... Boynunu qucur bir anda.
Hardansa qayıdıb gələn dayımı
Bir də itirməsin deyə cahanda.

Ürəyin etirafı

Zülfüqar evlənib otuz yaşında,
Söz-söhbət aradan yığılsın deyə.
Həsret Əminənin yorğun başında
Yuvalanmış xəyal dağılsın deyə.

Talış dağlarının çeşmələri tək
Xəzər hər təmizdir, həm də soyuqdur.
Dinsə də sevginin nəğmələri tək,
Sözü nə alovlu, nə də yanıqdır.

Ürək hərarətlə yaşasın deyə,
İçində bir tonqal qalansın gərək!
Daim tərəvətlə yaşasın deyə,
Alovuna alov calansın gərək!

Kölgədə boy atmış talış qızını
Günəşin özü də isitməmişdir.
Sevgi quzeyində donan buzunu
Toyun tonqalı da əritməmişdir.

Sakit görünsə də palıdlar kimi,
Eşq acı Əminə içini yeyir.
Gözləri dolanda buludlar kimi,
Dik kirpiklərini şəbnəmlər əyir.

Sanki yastığa yox, bir qızın başı
Ağ əlhəd daşına dəyir yataqda.
Nisgilli misraya döndükcə qaş,ı
O qız peşman-peşman deyir yataqda:

– Payızdır... Hər ulduz sarı yarpaq tək
Sanki göy çəməndə sozarır yenə.
Yazın həsrətlisi solğun uşaq tək
Xəzəllər içindən baxır Ay mənə.

Sən bizim qapını döydünsə haçaq,
Mən açdım... Gözündən qaça bilmədim.
Sənin daşa dönmüş könlünün ancaq
Ağır qapısını aç bilmədim.

İstədim könlümdə daşan zaman hiss
Sən daş səddə dönən sevgim olasan!
Sən yaxşımı yaxşı, sən pisimi pis
Göstərən bir şəffaf güzgüm olasan!

Ancaq sən novruzlu gülünü mənə,
Qayğı ünvanını ölkəyə verdin.
Bəs niyə sən soyuq əlini mənə,
İsti ürəyini özgəyə verdin?

Demə güvəndiyin şiş dağlara da
Özün gözləmədən qarlar yağarmış.
Demə zülmət dolu sıx bağlara da
Gözü şəfəq dolu günəş doğarmış!

Nemətlər neməti çörəkdir deyə,
Heç zaman tapdamaz çörəyi insan!
Niyə ayaqlayır, bilmirəm, niyə,
Çörək tək müqəddəs diləyi insan!

O dilək sevgidir! Duyan ürəkdə
Şirindən də şirin nemət kimidir.
Həyatda neçə yol solsa dilək də,
O baxta əbədi qismət kimidir.

Sevdiyın adamla danışmaq-gülmək
Dünyada ən nadir rübab deyilmi?
Ömrü sevmədiyın adamla bölmək
Dünyada ən böyük əzab deyilmi?

Deyirəm kor olsun o iki göz ki,
Sevgidə ilqarı tanıya bilmir.
Ulduz yox, qor olsun o iki göz ki,
Vəfada dözümlü sınıya bilmir.

Səni unutmaqçın mən nahaq müdam
Sevən ürəyimə zor eyləmişəm.
Göz yaşım inamla axdıqca cam-cam
Ömür şərbətini şor eyləmişəm.

Az qalıb gül açə göz yaşımıla çöl,
Rəqib qulağıma pıçıldayır: – Öl!
Səni tutmaq üçün gözlərimi göl,
Kırpiklərimi də tor eyləmişəm.

Yaxın düşməyirsən bu göllərə sən,
Yolunu buludmu kəsib, yoxsa çən?
Yanıram, görmürsən öz tüstümlə mən
Günəşin gözünü kor eyləmişəm?

Gedib toyda gülər, yasdasa ağlar,
Yaşayar daimi qaydada insan.
Vay o zamandan ki, köksündə dağlar,
Yasda da ağlaya, toyda da insan!

Ah! Toyda başına sevinc yağsa da
Əminə gülməyir, zar-zar ağlayır.
Bəli! göz yaşımı gizli boğsa da,
Ürəyi köksündə aşkar ağlayır.

Qızı qınamayın! Coşqun bulağa
Kimsə su tökməz! Su özündən çıxar!
Başdan ələnsə də sevinc ayağa,
Günəşi xoşbəxtin gözündən çıxar.

Daşlar gülməyəndə saray da gülmür
Bu toylu dünyada, yaşlı dünyada.
Notlar gülməyəndə laylay da gülmür
Bu toylu dünyada, yaşlı dünyada.

Güllər gülməyəndə yaylaq da gülmür,
Sular gülməyəndə bulaq da gülmür,
Quşlar gülməyəndə budaq da gülmür
Bu toylu dünyada, yaşlı dünyada.

Sözlər gülməyəndə dodaq da gülmür,
Əllər gülməyəndə bayraq da gülmür,
Gözlər gülməyəndə növraq da gülmür
Bu toylu dünyada, yaşlı dünyada...

Qatil şalban

Kim qoca dünyada saya bilər, kim,
Qara saça düşən ağ-ağ dənəri?
Elə xoşbəxt ömrə kim rast gələr, kim,
Fəlakətsiz keçə bütün günləri?

Kim deyir zəkanın soraqlaşdığı
Sirri bilinməyən kiliddir dünya?
Həyatda ölümün qabaqlaşdığı
Keşməkeşlər dolu keçiddir dünya!

Qürbətdə – dost! – deyə yaşayan adam
Həyatda dostsuz da yaşayır indi.
Ürəkdə arzular daşıyan adam
İşdə taxta-şalban daşıyır indi.

Kim bilir, kim bilir, haçandan qalan
Bir şalban itmişdir yosun içində.
Sanki neçə dizi lərzəyə salan
Bir div gizlənmişdir ovsun içində.

Hardasa qayanı ovanda dəniz
Bu yatmış divin də ömrü laxlayır.
Şalbanın yanından sovuşan rəis
Yosunlar içində ayaq saxlayır.

Fəhlələrə tutub üzünü rəis
Acıqlı-acıqlı bir xeyli baxır.
Zorla qurutsa da özünü rəis,
Sözü ürəyindən dilinə axır:

– Bu yosunlu şalban haçana qədər
Burada qalacaq? Bilinmir hələ!
Bir qeyrətli adam yoxdurmu məgər
Şalbanın yerini dəyişə bilə?

– Niyə yoxdur ki? Var! – deyə Zülfüqar
Fəhlələr içindən keçir irəli.
Nə qədər yurd salsa, nə qədər gülzar,
Qeyrətdən yoğrular insan əməli!

Sonra o özündən daha da canlı
İvana nə deyir? – Bir kömək et də!
Qeyrət müqəddəsdir! Şöhrətli-şanlı
Dünyada qeyrətsiz yaşamaz it də!

Kənarda dayanma! Çağırır qeyrət,
Gəl öz gücümüzü bir yerə qataq.
Şalbanı aparaq... Atanda fəqət
Xəbərdarlıq et ki, bir yerdə ataq!

Sən demə iradə yoğunluqda yox,
Qürurda, hünərdə, cürətdə imiş!
Uğur sakitlikdə, çılgınlıqda yox,
Yalnız əməlləşən qeyrətdə imiş!

O zorba İvanla bilməyir haçaq
Zülfüqar şalbanı qaldırır yerdən.
İvanın öz şalban ayağı ancaq
Şalbanın altında titrəyir hərdən.

Zülfüqar qabaqda gedir, çiyində
Şalban yırğalanır ağır nənni tək.
Ancaq daha gecdir! Müdrik beynində
Zənni səhv eləmiş naşı zənni tək.

İvansa möhtəşəm addımlar atan
Öncül Zülfüqarın dalınca gedir.
Qarşıda şalbanı taxtaya qatan
Təpəyə üç addım qalınca gedir.

Ancaq uzaqdan da duyulur, inan,
Nə bərkə düşmüşdür, nə boşa İvan.
Birdən Zülfüqardan xəbərsiz, aman,
Qaçır şalban altdan birbaşa İvan.

Ölümlər içində qapını döyən
Bir əcəl, bir əcəl-mayallaq vardır.
Əcəl mayallağın barmağı dəyən
Ömür zəlzələdir, ev tarimardır!

Zülfüqarı yıxan nəhəng şalban da
Əcəl yox, bir əcəl-mayallaq olur.
Xəyalında gəzən ülvi cahan da
Axan gözlərində baş-ayaq olur.

Deyirlər basılmaz qəhrəmanın da
Hardasa xətdə qalır həyatı.
Dəhşətli hadisə burulğanında
Bir tükdən asılı olur həyatı.

İndi Zülfüqarın cəsur ömrü də
Bəlkə bir yosundan asılır ancaq.
Yox! Yox! Bir dastanlıq məğrur ömrü də
Bir qatil şalbana yazılır ancaq.

Son mənzilə

Qəbristan qaralır boz torpaq üstə,
Sanma o daşların sıralarıdır.
Dağınq qəbirlər bir varaq üstə
Hansı şairinsə misralarıdır.

Sanki hər baş daşı açmışdır çətir,
Bəlkə leysanların dönsün cəbrinə.
Burda bərkiməmiş hər təzə qəbir
Qarışır yüz ilin köhnə qəbrinə...

Qərib mat qalmışdır zülmün həddinə,
Az qalır itirə öz şüurununu.
Ancaq sinə gərib oğul dərdinə
Saxlamaq istəyir öz qürurunu.

Bəli! Başındadır hələ şüuru,
Bəs o damla nədir elə qabarır?
Odlu göz yaşıdır! Soyuq qüruru
Qəribin üzündən silib aparır.

İki gözünü də döndərib çaya,
İsti su ələyir bu məzara o.
Biriylə ağlayır Alıquluya,
Biriylə ağlayır Zülfüqara o.

Özüsə bir yangın duyub canında
Su yerinə içir dəyanəti də.
Görənlər deyir ki, bu dərd yanında
Yalandır Kərbəla müsibəti də.

Qərib yaralanmış qəhrəman kimi
Çarpışır könlünün təlaşlarıyla,
Oğlunu yağışlı asiman kimi
Yumağa çalışır göz yaşlarıyla.

Qərib istəyir ki, həsrətli oğlu
Tər-təmiz qovuşsun ana torpağa.
Qərib bilməyir ki, qeyrətli oğlu
Elə tər-təmizdir başdan-ayağa.

Bu sakit, qorxulu, əbədi, dərin
Yuxudan oğlunu oyatsın deyə,
Ağ saçı döşünə tökülmüş şirin
Nərəsi yayılır yer ilə göyə...

– Sən odlu yaş olub gözümdən çıxdın,
Yanağımda tufan qopardın, oğul!
Axı nə bircə yol sözümdən çıxdın,
Nə də ki, üzümə qabardın, oğul!

Salamat çıxdısa qış sazağından,
Yaz mehilə qopdu gül budağından...
Mehriban ananın öz qucağından
Rahat yer sən harda tapardın, oğul!

Sanma səni məndən alsa da fəraq,
Mən yenə yaşaram ölümdən uzaq.
Yox! Yox! Sən ki, məni özündən qabaq
Ölüm yuvasına apardın, oğul!

Sən hardan biləydin sədləri qıran
Cürətin axırı fəlakət olur.
Özünü gah oda, gah suya vuran
Qeyrətin axırı müsibət olur.

Demə müdrək fələk çox ucadır, çox,
Təmizi, murdarı yaxşı görür o.
Eləsə bəs niyə murdarlara yox,
Suçsuz təmizlərə cəza verir o.

Demə ulu hakim sayılan fələk
Hökmdə də təkdir, əkiz deyildir.
Bəlkə yağışlarda yuyulan fələk
Özü də ucada təmiz deyildir.

Bəndə də həyatdır, allah da həyat,
Qismət nə tilsimdir, nə möcüzədir.
Dünən də, bu gün də, sabah da həyat
Alovlu-alovsuz mübarizədir!

Xeyirxah insanlar, qadir insanlar,
Mənim ürəyimdən keçəni duyun!
Sizə yalvarıram mahir insanlar,
Məni öz oğluma baş daşı qoyun!

Mən əziz balama körpəliyində
Laylay çalmamışam bəlkə doyunca.
Dayanıb bu sərhəd tərəliyində
İndi ağı deyim ömrüm boyunca.

Bəzən boynubükük bir maral kimi
Ətəyə səcdə də qılar məhəbbət.
Bəzən havalanan bir qartal kimi
Zirvədə qanad da çalar məhəbbət.

Ölməz məhəbbəti qatsan torpağa,
Sanma ayaq altda ayaqlanacaq.
Torpaqda dönəcək yaşıl yarpağa,
Şəfəq içə-içə pardaxlanacaq!

Ülvi məhəbbəti atsan ümmana,
Sanma əbədilik dibdə qalacaq.
Dağ boyda dalğalar gəlsə cövlana,
Ümmanın özünə yelkən olacaq!

Girmə arasına sevgimin deyə,
Günüyə dişini qıcıyar günü.
İndi öz dərdini unudub deyə,
Gününün gününə acıyır günü.

Yox! Yox! Xavər özü günü olsa da,
Ürəyi yumşaqdır bu torpaq təkli.
Dilinin ucunda kini olsa da,
Tez salıb itirir bir uşaq təkli.

Göydən leysan yağış çağlamaqdansa,
Gözdən leysan yağış çağlayır indi.
Əminə Xavərə ağlamaqdansa,
Xavər Əminəyə ağlayır indi.

Əminə bükərək incə belini
Üzünü sürtdükcə məzar daşına,
Mehriban Qərib də titrək əlini
Məhəbbətlə çəkir qızın başına.

Əminə gəlin yox, yadsa, neçin də
İpək tellərini darayır Qərib?
Yox! Yox! O pərişan tellər içində
Öz itmiş oğlunu arayır Qərib...

Təpədən-dırnağa işıq Əminə
Qalır zülmət dolu tellər altında.
Nələr, nələr deyir yazıq Əminə
O titrək, o soyuq əllər altında:

– Baxdınsa görmədin dolmuş gözləri,
Özün dalğa-dalğa qabardın ancaq.
Mənə deyəcəyin acı sözləri
Harasa özünlə apardın ancaq.

Kaş aparmayaydın sən inad kimi,
Dilin deməyəni deyəydi gözün.
Mənim damağında bir nabat kimi
Yadigar qalaydı hər acı sözün.

Mənə – Öl! – desəydin, ölərdim, inan,
Qorxdum ağlayanım olmaya, gülüm!
İsti yaş bir yana, bir çəngə duman
İri gözlərinə dolmaya, gülüm.

Qırmızı günəş tək yerdə alışdım,
Yanımda bir gecə qala bilmədim.
Yaşıl sarmaşığı tək göyə dırmaşdım,
Səninlə qol-boyun ola bilmədim.

Dünya məzəmmətlə baxsa da mənə,
Əlçatmaz arzuma çatardım indi.
Nə qorxu bilərdim, nə dəki tənə,
Səninlə qəbirdə yatardım indi.

Qəbrində qalsa da gözüm, bilirəm,
Dünya deyəcək ki, bu mümkün deyil!
O bilmir, əzizim, özüm bilirəm,
Sənsiz keçirdiyim gün də gün deyil!

Mən sənə demişdim illər keçsə də
Sən məni unuda bilməyəcəksən.
Sənənin üstündən sellər keçsə də
Odunu soyuda bilməyəcəksən.

İndi mən yangılı ağıyla dinən
Könlümü ovuda bilməyəcəyəm!
Nakam gözlərimin sellərə dönən
Yaşını quruda bilməyəcəyəm!

Bəli! Sən könlümü qırsan da nahaq,
Sanma ki, yanına gəlməyəcəyəm!
Sən məni unuda bildinsə, ancaq
Mən səni unuda bilməyəcəyəm!

De, necə unudum, mənim köksümdə
Sənin ürəyinin səsi qalıbdır.
De, necə unudum, mənim gözümdə
Sənin surətinin əksi qalıbdır.

Sən də şahidsən ki, ürək, ay ürək,
Sevgim varlığımıdır, sevgisiz heçəm.
Mən ömrün hicranlı yolunu gərək
Yazda da, qışda da sevgimlə keçəm!

Yorğun Gəlinxanım düşüb torpağa,
Ovunmaq bilməyir, hələ ağlayır.
Dəhşətdən donsa da başdan-ayağa,
Dönüb təlatümlü selə ağlayır.

Haçan Zülfüqarın ayaqlarına
Ya şalban, ya da ki, taxta düşərdi,
Gəlinxanımın da yanaqlarına
Sanki qar yağırdı, şaxta düşərdi.

Qız unudub yolun əziyyətini
Tələsik qaçardı xəstəxanaya.
Ancaq Zülfüqarın vəziyyətini
Deməzdi nigaran qalan anaya.

İndisə... İnsanlar alaylarıyla
Görür Zülfüqarın vəziyyətini.
Ana, bədbaxt ana haraylarıyla
Dünyaya car çəkir müsibətini...

Bacı da bu yasa, bu müsibətə
Hamını, hamını şahid çağırır.
Yox! Dözə bilməyib bu fəlakətə
Ürək gah hönkürür, gah da bağırır:

– Sən yalnız bir sakit otağa deyil,
Nəğməli saraya zinətdin, qardaş!
Sən yalnız bir kövrək varağa deyil,
Möhtəşəm sənətə şöhrətdin, qardaş!

Sən duru çeşməydin büllur suyunla,
Sən məğrur qartaldın şaqraq qıyınla,
Sən yaşıl çətirli çinar boyunla
Yolda zirvələşən qamətdin, qardaş!

Acizə köməkdin, yalnız həyan,
Arzuya qanaddın, əmələ ünvan,
Adın bu dünyada zəhmətkeş insan,
Özünsə qayğıkeş zəhmətdin, qardaş!

Sən yürüş marşıydın cəsarətinlə,
Sən zəfər himniydin şücaətinlə,
Vidandan yoğrulmuş dəyanətinlə
Neçə tüfeyliyə ibrətdin, qardaş!

Sən aydın notlardın səslər içində,
Zilə çevrilərdin pəslər içində,
Ürəyi qeyrətli kəslər içində
Təpədən-dırnağa qeyrətdin, qardaş!

Anan öyünərdi ləyaqətinlə,
Bacın isinərdi hərərinlə,
Sanki qeyri-adi təbiətinlə
Sən bəşər deyildin, heyrətdin, qardaş!

Sən yerdə illərlə qalan şalbanı
Çiyinə almadın şöhrət yolu tək.
Yox! Yerdə dərin iz salan şalbanı
Çiyinə qaldırdın qeyrət yolu tək.

Sanki namərd fələk kürrəyi-ərzi
Ölçüsüz-biçisiz asdı çiyindən.
Fələkin sənənlə nəydi qərəzi,
Yolun yarısında basdı çiyindən.

Desələr bacıdan küsübdür qardaş,
Qulaq as! İnanma ancaq bir an da!
Neçə gözəl olsa qardaşa sirdaş,
Ana əvəzidir bacı cahanda!

Desələr qardaşdan küsübdür bacı,
Qulaq as! İnanma ancaq bir an da!
Bil ki, ər olsa da qadının tacı,
Ata əvəzidir qardaş cahanda!

Bacı şah olsa da, qardaş ölümü
Yenə də arxalı şaha ağırdır!
Bacıya bu müdhiş tale zülümü
Oğul ölümündən daha ağırdır!

Bir məsəl hələ də yaşar ağılda,
Ər eldən gəlibdir, oğulsa beldən.
Dünyada tapılar ər də, oğul da,
Tək əvəzsiz qardaş getməsin əldən!

Qardaşın toyunda doğma bacını
Kim əvəz eləyər sevinciylə, kim?
O saza döndərər döşdə saçını,
Xoşbəxtliq nəğməsi oxuyar hər sim.

Sənin bir bacınsa sənin toyunu
Görmədi arzuyla dolu gözüylə.
Hələ qol açmamış çinar boyunu
Oxşaya bilmədi ürək sözüylə.

Qardaşın yasında gözlərdən iraq
Kim ağlaya bilər, kim, bacı tək?
Hansı kişi dözər, amansız fəraq
İçini doğrasa küt qayçı tək?

Sən cavan bacının yasında, qardaş,
Elə hönkürdün ki, bacılar dondu.
Gözlərindən axan bulaq-bulaq yaş
Damla-damla olub gözlərə qondu.

Kim deyir təmkini saxlamağa da
İnsanda sükutlu cürət gərəkdir?
Yox! Bəlkə ürəkdən ağlamağa da
Ürəkdə çağlayan qeyrət gərəkdir!

Yaxşı ki, səndən tez öldü Şahbəyim,
Sənin bu gününü görmədi, qardaş!
Bəlkə gələcəyi bildi Şahbəyim,
Ömrünü başacan sürmədi, qardaş!

İnsanlar! Dünyadan qardaşım gedib,
Mən gah ağlayıram, gah danışırım.
Əlimdə elə bir nemətim itib
Mən gah göynəyirəm, gah alışıram.

Deyirlər dünyanın növrağı insan
Özü qocaldıqca, boyu gödəlidir.
Yox! Yox! Yerin-göyün dayağı insan
Daha da, daha da gözdə yüksəlir.

Heydər də düşünür, itirib nənəm
Yeganə oğlunu fani dünyada.
Sanki dəmir əsa götürüb nənəm
Oğul gəzir... Oğul hanı dünyada?

Nənəmin könlündə çağlayan kədər
Ümmana axsaydı, ümman daşardı.
Nənəmin özünü ərindən qəhər
Dağlara düşsəydi, dağlar yaşardı?

Pərişan saçıyla, yaşlı gözüylə,
Bükük qamətilə qocalır nənəm.
Ancaq dərin ağı, ülvi sözüylə
Gözümdə daha da ucalır nənəm!

Bəli! O ucalır öz qeyrətilə
Nadir timsal olur kişilərə də!
Tarix kitabında öz surətilə
Bir yadigar qalır kişilərə də.

Canlı yaranmışdır ismətli gül də,
Xal düşən gözündə dünya qaralır.
Qoxlanıb atılmış qeyrətli gül də
Bəlkə xəcalətdən solub-saralır.

Ancaq öndə yolu düz göstərsə də,
Cürətə ağzını əyənələr də var.
Hamıya ağıllı üz göstərsə də,
Qeyrətə ağılsız deyənələr də var.

Qəbristan dönsə də qaynar ümmana,
Dəfn mərasimi dağılır axır.
Sükutu özündən ağır məkana
Gəlmək də ağırdır, getmək də ağır.

Heç ana batmasın oğul qəminə,
Susmasın, dalğası yatan dəniz tək.
Sağdan Gəlinxanım, soldan Əminə
Qəribin qoluna girir əkiz tək...

Hanı arxasının canlı qalası?
Torpağa tapşırıb qayıdır Qərib.
Sanki heç əzəldən yoxmuş balası,
Oğulsuz qadının tayıdır Qərib...

Qan bahası

Rəis gah danışır, gah da qımışır,
Haçandır önündə əyləşib Qərib.
Bəs niyə nə dinir, nə də danışır,
Sanki öz yerində keyləşib Qərib.

Rəis istəyir ki, oğul yerinə
Anaya pul versin təsəlli kimi.
Qərib də getməyib daha dərinə,
O puldan yapışsın dördəlli kimi.

– Sizin gözünüzdən yağsa da leysan,
Oğlunuz geriyə qayıdan deyil.
Siz dəniz olsanız, səsiniz tufan,
Əbədi yatanı oyadan deyil.

Onsuz da hamımız Zülfüqar kimi
Ölüb gedəcəyik fani dünyada.
Dərd nədir bilməyən bəxtiyar kimi
Daimi yaşayan hanı dünyada?

Qərara almışsınız: Övladınızın
Qanı bahasına pul verək sizə.
Ehtiyacı azmı muradınızın,
İndi puldan vacib nə gərək sizə?

Oğlunun qanının puluyla aman,
Ana gün görəcək fani dünyada!
Yox! Yox! Günəşə də dəyişməz inan
Ana o müqəddəs qanı dünyada!

Dünyada ən şirin, ən gözəl dilək
Ömürdür, ömürdür, ömürdür ancaq!
Ömrün istisində qızmayan ürək
Bir parça soyumuş dəmirdir ancaq!

Qərib də duyduqca bu həqiqəti
Yanır, yaman yanır öz zəhmətinə.
Bəli! Bu dəhşəti, bu müsibəti
Sığışdıra bilmir öz qeyrətinə.

Qaşları çatılır qara yay təki,
Həyəcan içində qalxır ayağa.
Buzu lay-lay sınan dərin çay təki
Səsi dalğa-dalğa düşür otağa:

– Dedim düz yolum var, yolumdan dönüb
Mən sağı neynirəm, solu neynirəm?
Bir odlu-alovlu ocağım sönüb,
Soyuq külə gedən yolu neynirəm.

Övladım layıqdi zirvə almağa,
Büllurdan yoğrulmuş heykəl olmağa,
Ömür dastanına ləkə salmağa
Çirkə naxışlanmış pulu neynirəm.

Tufan döyəclədi bayrağımı da,
Apardı oğullu növrəğimi da,
Qopardı on kövrək barmağımı da,
İki kösövləmiş qolu neynirəm.

Sinəmə bəllələr hopubdur mənim,
Ürəyim mərəzlər tapıbdır mənim,
Çinarım kökündən qopubdur mənim,
Hələ göyərmiş kolu neynirəm.

Sanki qanadlanmış yeldi kəhərim,
Dırnaqla qayalar dəldi kəhərim,
Mənzilə çatmamış öldü kəhərim,
Kəhərsiz, yürüşsüz çulu neynirəm.

Uçdu, birdən uçdu qızıl sarayım,
Bilmədim balamı harda arayım,
Kimsəyə çatmadı odlu harayım,
Daha ağzı bağlı qulu neynirəm.

Qərib çadrasının ətəklərilə
Xəyalından silir pul niyyətini.
Gedir... Qəzəbinin şimşəklərilə
Qorusun oğlunun mərd qeyrətini.

Qürbətdən Vətənə

Bir dəfə göz açıb yumunca insan
Yüz dəfə hərlənir zamanın çarxı.
Gör necə sürətlə keçmişdir, aman,
Zülfüqarın üçü, yeddisi, qırxı.

Qərib dolu evdə nə var, yoxlayır,
Yığıb hamısını verir Xavərə.
Təkcə özündəki dərdi saxlayır,
Nə layiq, nə rəva görür Xavərə.

Deyir yaxşı oğul dünyaya dəyər,
Mənim oğlumusa apardı fələk.
Canlı yadigarı yoxdursa əgər,
Cansız yadigarı nəyimə gərək.

Yığıb şeylərini gəmiyə Xavər
Gedir dalğaların axarı üstə.
Əminə bir dəstə güllə hər səhər
Gedir Zülfüqarın məzarı üstə.

Hər gün pəncərədən harasa baxıb
Nələr pıçıldayır pərişan Qərib?
Bir gözəl arzuyla Vətəndən çıxıb
Qürbətə gəlməkdə peşiman Qərib:

Vətənin qədrini bilən bir insan
Vətənin qoynundan bir an da qopmaz.
Qopsa, yanğı dolu dərдинə dərman
Vətənin suyunu heç yerdə tapmaz.

Qəribin başını yuxuda qürbət
Tez-tez silkələyən əlhəd daşdır.
Bəs həsrət? O nədir? Peşiman həsrət
Ürəyin alovu, gözün yaşdır.

Günəş gecələr də işıq səpsə də
Qaranlıqla dolu zindandır qürbət.
Təpədən-dırnağa səni öpsə də
Yenə yad nəfəsli insandır qürbət.

Doğma Vətəninə bir də görməyə,
Göyün paklığını yerdə görməyə,
Həm xeyirdə, həm də şərdə görməyə
Dünyada inam yox, gümandır qürbət.

Səhər-axşam batsan alın tərinə,
Sənət ümmanında cumsan dərinə,
Sənin mirvarini çınqıl yerinə
Alıb baha satan dükandır qürbət.

İnsan ləkələməz qüdsiyyətini,
Ayaqlara salmaz ülviyyətini,
Yadında saxla ki, şəxsiyyətini
Tamam itirdiyin ünvardır qürbət.

Sənə göz ağardan ömrün qışında,
Qəmlər düyünlənsə gərgin qaşında,
Qərib ürəyinin yanar başında
Dərdli-dərdli dinən kamandır qürbət.

Min dəfə düşünsən qismət haqqında,
Bir söz eşitməzsən şəfqət haqqında,
Neçə şeir olsa da qürbət haqqında
Hələ yazılmamış dastandır qürbət.

Sanma ürəklərə axan bəstəsən,
Ürəklər yaşayır qapalı pır tək.
Kiminsə sirtini bilmək istəsən
Sırlı ürəyinə gir sən də sirtək.

Sanma sirt özü də hazır yumaqdır,
Nə lazım təzədən darayasan sən.
Unutma! Adi sirt qalaq-qalaqdır,
Gərək nadir sirtini arayasan sən.

Sanma neçə-neçə nağılda ancaq
Tilsimlər yoxlamaq qəhrəmanlıqdır.
Yox! İti baxışı gözlərdən uzaq
Nadir sirt saxlamaq qəhrəmanlıqdır.

Bir quyuya tutub ağzını dəllək,
Dedi İsgəndərin buynuzu vardır.
Elə car çəkdi ki o səsi külək,
Dünya dilə gəldi, bu car nə cardır?

Yanıb parlarsa da iki ayna tək,
Qəribin gözləri qoşa quyudur.
Gündüz də, gecə də ögey ana tək
Özündə nigaran sirtlər uyudur.

Məhrəmə dönsə də naməhrəm diyar,
Qərib bir sirtini də açmaz yetənə.
Yox! Onunla birgə nə qədər sirt var,
Ya məzara gedər, ya da Vətənə...

De, niyə qürbətdə yaşasın, niyə,
Bir qızla bir oğul basdıran Qərib?
Bəlkə doğmalara yetişsin deyə
Sözünü günəşə yazdıran Qərib.

Daha həsrət özü tək qalır dalda,
Qürbətdən Vətənə başlanır səfər.
Qoşa qanad olur Qəribə yolda
Qızı Gəlinxanım, nəvəsi Heydər...

Bu boyda dünyanı gəz oylaq-oylaq,
Kim deyər saraydan kaha yaxşıdır.
Qürbətin xeyrindən aləmdə ancaq
Vətənin zərəri daha yaxşıdır.

Heydər danışır

Adımı Zülfüqar qoydu ki, atan,
Dönəsən baxtının almas tacına.
Fəqət sən dünyadan getdiyən zaman
Bir dən düşməmişdi şövə saçına.

Sən nəydin? Öz andın, öz inamınla
Həyatda qeyrətin cəsur heykəli!
Sən nəydin? Öz işin, öz məqamınla
Həyatda cürətin məğrur heykəli!

Qeyrət!.. Şah vüqarı sındığı yerə
Əyilə-əyilə alçaqlıq gəlir.
Cürət!.. Düz yerəsi donduğu yerə
Fırlana-fırlana yaltaqlıq gəlir.

Günəşin başına dolanan cahan
Axırda günəşli növraq olubdur.
Cahanın xələfi zavallı insan
Sələfinə baxıb yaltaq olubdur.

İnsan yaltaqlıqdan əl çəksin deyə
Cahan yaltaqlığa son qoymalıdır!
Özü günəş olub, gözüylə göyə,
Ürəyiylə yerə nur yaymalıdır!

Dayı! Müdrik nənəm, mübariz nənəm
Həm həyanım oldu, həm müəllimim.
Ömür ağacıma dönəndə qələm,
Söz bəhərim oldu, qəm müəllimim.

Daha yasdən çıxıb ailə qurdu
Sənin kiçik bacın Gəlinxanım da.
Təzə ulduzlarım yanaşı durdu
Üç ulduzu axan kəhkəşanımda.

Ağahüseyn qürbətdən qayıtdı kəndə,
Sanma acı ömrü şirinləşmişdi.
Yox! Qara üzündə gördümki mən də
Dayaz çopurları dərinləşmişdi.

Yox! Sanki əvvəldən doğma anası
Elə üzü qara doğmuşdu onu.
Sanki namərdliyin hisli aynası
Üzüqaralığın yox imiş sonu.

Səndən bir övlad da qalmadı nişan,
O neçə uşağın atası oldu.
Sənin ölümün də əcəl yox, inan,
Məğrur qeyrətinin xatası oldu.

Sənin sədaqətli Əminən fəqət
Qürbətdə dəyişdi öz dünyasını.
O nadir dilruba, füsunkar afət
Yamanca ağılatdı söz dünyasını.

Sonuncu sınaqdan çıxmış yar kimi
Sən yatan torpaqda yatdı Əminə.
Hələ də könlündə əhdi var kimi
Sənə qəbristanda çatdı Əminə.

Kim bilir bəlkə də səni qürbətdə
Əminə tək qoyub gələ bilməmiş.
Bir qərib məzarda dinən həsrətdə
Bir şikayət duyub gələ bilməmiş.

Dəmir iradəli cəsarət kimi
Mənə döyüslərdə sən gərək oldun.
Yalqızları anan şəxsiyyət kimi
Mənə bayramlarda sən örnək oldun.

Uzun gecələrin şirin yuxusu
Sonra qırmızıya çaldı gözümdə.
Mənə: – Qırmızısan! – dedi çoxusu,
Dilinin acısı qaldı gözümdə.

Dedim: – Qırmızıyam, oddan da parlaq,
Sözümlə zülməti paralarım mən!
Haqqın şimşəkləşən səsini ancaq
Öz içimdə boğsam, qaralarım mən.

Tək əməkdə deyil, yox, yox, həmişə
Məğrur sevgimdə də sənə bənzədim.
Bəzən ürəklərdə yanan günəşə,
Bəzən baxışlarda çənə bənzədim.

Sevgimi bir zirvə sandım cahanda,
Fəqət qarşısında əyilmədim heç.
Düşündüm, əyilsəm, yaltaq dövrandə
Sevgim də mənimlə əyilər tez-gec.

Kim duya bilməsə ləyaqətini
Zirvənin başında ayağa düşər.
Alçaqlıq qaldırıb cəsarətini
Ucalıq dalınca sorağa düşər.

Qaya boyda filin yaşaran gözü
“Boz şoran”^{*} da itər bulaqlar kimi.
Kötük boyda qurdun işaran gözü
Al qığılıcı saçar ocaqlar kimi.

İşdir tanıtıran insanı ancaq,
Eh, iş var, şöhrətdir, iş var, nöqsandır.
Şöhrət donundakı nöqsanı ancaq
Vaxtında görməmək ömrə ziyandır.

Damcı-damcı yağan sısqa yağışdan
Səhranın yanğısı sönsə də düzü,
Selində batdığı leysan alqışdan
Şöhrət təşnəsinin doymayır gözü.

Mənsə çalışmadım bir rəhbər tək
Rütbə məqamında şöhrətli olam.
Çalışdım, vətəndaş bir əsgər tək
Vətən savaşında qeyrətli olam.

^{*} Filin dərisinə işarədir.

Nisgilim dönəndə yanğılı neyə,
İlham çeşmələndi sinəmdə, dayı!
Alovlu döyüşdə – Azadlıq! – deyə
Silah da götürdüm, qələm də, dayı!

Sənin ehtirasın, sənin qeyrətin
Çağlayıb axdıqca mənim qanımda,
Dumanlar içindən çıxdı sürətin,
Sevindi Qərib də, Gəlinxanım da!...

Xalqım azadlığa çıxdığı zaman
Qələbə də gördü, bayram da gördü.
Bir gənc zirvələrə qalxdığı zaman
Ülviyyət də gördü, məqam da gördü.

Dövrən yürüslüdür... Öz qoşunuyla
İnsanın köksündən keçməyə ancaq.
Həyatda hər şeyi öz arşınıyla
Təkbaşına ölçüb-biçməyə ancaq.

Düşmən sülh naminə söz verə-verə
Axır ki, Zəncanı qopardı bizdən.
Qədim yurdumuzun göz görə-görə
Doğma parçasını apardı bizdən.

Şəhərin təlaşlı gecələrində
Ayın gözünü də bulandırdı o.
Şəhərin Günəşsiz küçələrində
Bir qızı lüt-üryan dolandırdı o.

Bir Günəşə dönüb o qızın özü
Sanma ki, payızda şaxa bilmədi.
Yox! Yox! Zamanın da qamaşan gözü
O şaxan Günəşə baxa bilmədi.

Yerlərdən, göylərdən həyalı kimi
İmdad istəyəndə bir qız harayı,
Qeyrətin dözümsüz timsalı kimi
Səni xatırladım dayı, ay dayı!

Qədim Ərdəbildə qansız düşmənin
Nə ürəyi yandı, nə əli əsdi.
Döşünə dağ çəksin deyə Vətənin
Əmzikli qadının döşünü kəsdi.

O, ana döşünü atanda çaya,
Bənizi ağarmış ləpə ağladı.
Nənə Savalanda uçdu bir qaya,
Beşikdə anasız körpə ağladı.

Mübariz ananın döşünün qanı
Alov tək yandırdı “Balıqlı çay”ı.*
Vətən soruşanda bəs qeyrət hanı?
Səni xatırladım dayı, ay dayı!

Tehranlı ağalar ana Təbrizin
Nəğməkar qızını gülləyə tutdu.
Xanım məsləkinə sadıq kənin
Köksünə sancılan gül deyil, oddu.

Önündə titrəyən cəlladına da
Əzmiyə cəsarət aşladı qız.
Dözüb gənc ömrünün fəryadına da
Ölümü mərdliklə qarşıladı qız.

* Ərdəbilin içindən axan çay.

Odlu güllələrsə tufan qopardı,
Hardasa gurladı bir qeyrət hayı.
Sinəm gah alışdı, gah da qabardı,
Səni xatırladım dayı, ay dayı!

Nə zaman toz basmış mizimin üstə
Neçə-neçə şeirim qaldı yarımçıq,
Sənət yolumdakı izimin üstə
Xiffət naxışını saldı yarımçıq.

Yağıyla keçirdim yağmurlu qışı,
Soyuq qarşıladım günəşli yayı.
Haraya getdimsə hər addım başı
Səni xatırladım dayı, ay dayı!

Dayı! Xalq o xalqdır, torpaq o torpaq...
Tez-tez dəyişilir dövranlar indi.
Dayısız yaşayan dünyada ancaq
“Dayı”yla sayılır insanlar indi.

Mənə müşküllərdə havadar olan
Nə sənin özünsən, nə şöhrətidir.
Yox! Yox! Səndən mənə yadigar qalan
Qanından yoğrulmuş mərd qeyrətidir!

Epiloq

De, ömrün çal-çarpaz budaqlarında
Bütün meyvələri dəyən olubmu?
De, həyat təşnəli dodaqlarında
– Dünyadan doymuşam! – deyən olubmu?

Arzulu bir insan yüz yaşında da
Bu dünyadan getsə, vaxtsızdır yenə.
Sevgisiz bir insan dağ başında da
Qızıldan ev tiksə, baxtsizdir yenə.

Kamala dolduğu müdrik yaşında
Yenə də munis yox, qəddardır zaman.
Axı keşməkeşli insan başında
Hələ də gah güldür, gah qardır zaman.

Kim deyir məğrurluq bayrağı qeyrət
Qızgın ehtiraslı cahılda olur?
Yox! Yox! Cəsarətin növrağı qeyrət
Təmkində, vüqarda, ağılda olur!

Qeyrətə haramdır isti çörək də,
Buz su da, dinc yol da, şirin yuxu da.
Yaddır şikayət də, yaddır istək də,
Yaddır tərəddüd də, yaddır qorxu da...

Qorxağın könlündən qorxu keçəndə
Üzünə desələr boynuna almaz.
Axı o, torpağın üstədən köçəndə
Torpağın altı da qoynuna almaz.

İnsan zirvələrdə Günəşi əmir,
Odlu həvəsini yol udur ancaq.
Çay nədir? Dənizə tələsən ömür,
Dənizə çatdımı, lal sudur ancaq.

Əbədi şöhrətə dönsə də əgər,
Kim bilmir, ömürdə zillətdir qeyrət!
Ancaq qeyrətlinin özünə hünər,
Özgəsinə isə ibrətdir qeyrət!

KİTABIN İÇİNDƏKİLƏR

Əli Tudə	5
Bir ömür həsrət	9

Həsrət

Etiraz	16
Dağ həsrəti	17
Ömrümün kəhkəşanı	18
Savalanın quzey qarı	20
Təmiz hava	22
Həsrətsiz salam	23
Bir arzu	26
Birləşən çeşmələr	27
Yenə Təbriz həsrəti	27
Təsdiq	28
Bayraqlaşan niyyət	29
Durna qatarı	31
Bir an da!..	32
Qaytarın mənə	32
Ürəyimə dəymə!	33
Dözüm	35

Könül səsləri

Mənim ayağım	38
Diləyə doğru	39

Ur	41
İnam sətirləri	43
Təzadlı dünya	44
Yenə də həqiqət	49
Zirvə qarı	53
Etiraf nəğməsi	57
Təməl	58
Qarşılıqlı dayaq	59
Mən də dincələydim	60
Veteran	63
Mən yorulmadım	64
Sevinc – kədər	67
Tələsirəm	68
Gedəcəyəm mən	68
Mənim qibləm	71
Şimşəkləşən ömür	72

Birlik diləyi

Azərbaycan	74
Vətən	76
Xalq	79
Talan olanda	81
Qayıtmaq	84
Zamanın nəğməsi	86
Nankor	88
Bu qədər yox	90
Qonşu ülfəti	93
Şəfqət	95
Torpaq dəyanəti	96
Torpaq səxavəti	97

Birlik diləyi	99
Birlik	101

Əlvan duyğular

Əbədiyyət	104
Fərziyyə – həqiqət	105
Göylərin məsləhəti	105
Yarananlar – yaradanlar	106
Əlvan duyğular	108
Göz – ürək	110
Yoxsa...	111
Həyat notları	112
Göz yaşları	114
İstəsəniz	116
Aldanış	117
Tarix	119
Ömrün ədvası	121
Kimsə demiş...	122
Səfər	123
Ağsaqqal kimdir?	124
Qonaq	125
Muştuluq	126
Əzan	128
Bərəkət	129
Bakirəlik	131
Qızıl düymələr	132
Kilid	133
Təkan	134
Baxt	136
Unutqanlıq	137
Qocalıq qocalıqdır	138

Səhhət	139
Həyat – ölüm	140
Borca-borc	141

Dünya

Dünya	144
Zamandır!	146
Kişilik	147
Papaq	149
Həqiqəti şışirtməyin	149
Vay ondan	150
Yalan	152
Ləyaqətsiz şöhrət	153
Vəzifə	155
Pul	156
Rüşvət	157
Yaltaqlıq	160
Fırıldaqçılar	162
Yenə qorxu	163
İman	164
Şübhə	165
Xəcalət	167
Ən böyük xain	169
İnsan növləri	170
İnsana xitab	172

POEMALAR

Nağıllaşan məhrəmlər	176
Mühacir qeyrəti	249

ƏLİ TUDƏ
MÜHACİR QEYRƏTİ

XII cild

Redaktor   *Natiq Cavadzadə*
Rəssam   *Nazim Rzaquliyev*
Korrektor   *Fidan Ramazanova*
Kompüter yığımı *Yaqut Rəhimova*
Kompüter işləri *Sevda Allahverdiyeva*

Kitab Natiq Əli Tudə oğlu Cavadzadənin
şəxsi vəsaiti ilə çap olunub.

*****

*****

*****

*****

*****

***

****

2018-mart*****

Çapa imzalanmışdır 27.03.2018. Kağız formatı 60x90¹/₁₆.
Fiziki çap vərəqi 22,0. Şerti çap vərəqi 22,0. Qarnituru Times.
Sifariş 728. Tiraj 500.

“Azərbaycan” nəşriyyatının mətbəəsində çap edilmişdir.
Az 1073, Bakı, Mətbuat prospekti, 529-cu məhəllə.
Tel.: (99412) 5380010. Faks: (99412) 5380014.
E-mail:azerb_nesch@mail.ru

